

ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

СЛУЖБЕНИ ОРГАН ГРАДА БЕОГРАДА

621 - Универзитетска библиотека
Кр. Александра Београд

Излази једно.

на 54 — Број 18 и 19

Уредништво и администрација: Књегиње Љубице 1/II, телефон 26-242

Претплата: за годину дана 150.— дин., за пола године 80.— дин.

Чековни рачун код Поштанске штедионице бр. 54.300

ЗАПИСНИК

X редовне седнице Градског већа Општине града Београда одржане 23 априла 1936 године у 18 часова

Седница је заказана са овим дневним редом:

- 1) Саопштења.
- 2) Предлог за одређивање уже комисије за израду Статута, Пословника, уредаба и правилника.
- 3) Предлог за привремену позајмницу из „Специјалног општинског грађевинског фонда“ код Државне хипотекарне банке у висини од дин. 182,025,90.—
- 4) Предлог за одређивање једног већника у Одбор за руковање завештањима Дома стараца и старица.
- 5) Предлог за измену и допуну споразума са друштвом „Снага и Светлост“.
- 6) Предлог за одобрење кредита за радове и набавке Одељка за одржавање кадрме.
- 7) Предлог за одобрење кредита Одељку Земун за оправку ауто-танка.
- 8) Предлог за бесплатно уступање општинског земљишта у Земуну Дому слепих „Краља Александра I“.
- 9) Предлог за уступање општинског земљишта у Таковској ул. бр. 10 Хришћанској заједници младих људи за подизање дома.
- 10) Предлог за измену и допуну одлуке Градског већа о уступању општинског земљишта Друштву за приређивање сајма и изложби у Београду.
- 11) Предлог за измену одлуке Градског већа о уступању општинског земљишта Југосл. новинарском удружењу — секција Београд.
- 12) Предлог за исплату интереса предузећу Огран за неблаговремено исплаћене ситуације.
- 13) Предлог за исплату дин. 12,350,50 г. Благоју Недићу на име накнаде за извршене преправке у његовој згради у Француској улици № 28 у којој је била Мешовита грађанска школа.
- 14) Предлог за бесплатно уступање општинског земљишта за приређивање дечијег вашара у корист фонда за подизање сталних дечијих летовалишта.
- 15) Предлог за продају Министарству војске и морнарице општинског градилишта у Земуну за официрске станове.
- 16) Предлог за узимање у закуп зграде за смештај кварта VI У.Г.Б.
- 17) Предлог за узимање у закуп зграде за смештај кварта VIII У.Г.Б.
- 18) Предлог за узимање у закуп зграде за смештај кварта IX У.Г.Б.
- 19) Предлог за узимање у закуп зграде за смештај кварта X У.Г.Б.
- 20) Предлог за узимање у закуп зграде за смештај кварта XI У.Г.Б.
- 21) Предлог за узимање у закуп зграде за смештај кварта XIV У.Г.Б.
- 22) Предлог за узимање у закуп просторија за смештај штаба III жандармеријске чете Београдског жанд. пука.
- 23) Предлог за узимање у закуп зграде за смештај штаба IV жанд. чете Беогр. жандармеријског пука.
- 24) Предлог за узимање у закуп зграде за смештај жанд. станице Мали Мокри Луг.
- 25) Предлог за узимање у закуп зграде Кнежевачке општине у Патријарха Димитрија улици за жандармеријску станицу.
- 26) Предлог за узимање у закуп просторија у згради Југосл. учитељског удружења — секција Београд, за смештај Мешовите грађанске школе.
- 27) Предлог за узимање у закуп зграде за смештај државног анти tubеркулозног диспансера.
- 28) Предлог за узимање у закуп зграде за смештај Саветовалишта за матере и одојчад.
- 29) Предлог за продужење закупа земљишта у предграђу Кнеза Павла за потребе обданишта Св. Андреје.

30) Предлог за продужење закупа земљишта Браће Ђорђевић у Краља Александра ул. бр. 518 за потребе трошаринске станице.

31) Предлог за издавање у закуп општинских ораница у месту зв. „Пустара” у Земуну.

32) Предлог за издавање у закуп општ. земљишта у Земуну г. Јосифу Најмилиеру.

33) Предлог за издавање у закуп општ. земљишта у Земуну Команди дунавске дивизијске области за војни дрвљаник и сенак.

34) Предлог за издавање у привремени закуп општ. земљишта Момчилу Антићу, Мати Радојевићу и другима.

35) Предлог за издавање у закуп општ. стана Велимиру Ђуровићу, Ружи Тодоровић и др.

36) Предлог за издавање у закуп општ. кафане на Кланици.

37) Предлог за издавање у закуп општинске зграде на Вождовцу.

38) Предлог за издавање у закуп 6 општинских шлепова.

39) Предлог за бесплатно уступање стана Јелени Добриновић, малолетној деци поч. Цветка Стојановића и др.

40) Предлог да се београдском предузећу „Галеб” одобри запремање општ. земљишта на Сави.

41) Предлог за осигурање стаклене инсталације на споменику палим борцима за одбрану Београда.

42) Предлог за пријем у општинско власништво киоска на улазу у Велики Калимегдан за дужну кирију Петра Бабића, који је киоск подигао.

43) Предлог за смањење кирије општинским закупцима Љубици Стојановић и Персиди Лишанин.

44) Предлог за брисање из мреже бановинских путева пута Београд-Овча-Борча и за уврштавање у категорију бан, пута I реда пута Опово-Борча.

45) Предлог за уврштавање четири пута у категорију општинских путева II реда.

46) Предлог за уврштавање у општински пут I реда пута Врачар-Душановац.

47) Предлог за набавку ивичњака за потребе Инжењерског отсека.

48) Предлог за одобрење лицитације за одржавање општ. бунара на подручју Земунског одељка.

49) Предлог за полагање водоводне цеви у улицама: Александра Стамболиског, Суботичкој, Чолак Антиној, Козјачкој, Кабларској, у Кошутњаку и кроз Доњи Град.

50) Предлог за полагање источне натеге у Макишу.

51) Предлог за извршење радова на каптажи воде и полагању водовода за нову електричну централу.

52) Предлог за израду уличног канала у Расинској улици.

53) Предлог за израду канализације у новој ул. бр. 556 која везује Његушеву са Прест. Петра улицом.

54) Предлог за израду уличног канала у Енглеској улици и у улици Св. Наума.

55) Предлог за израду уличних канала у улицама Косте Јовановића и сер Едварда Греја у Чиновничкој колонији.

56) Предлог за израду бетонског колектора у Дунавској улици.

57) Предлог за израду уличних канала за довршење канализације у котежу Франше д Епереа.

58) Предлог за израду левог колектора у Бокелској улици.

59) Предлог за калдрмисање улице III део и улице Херцага Стјепана.

60) Предлог за калдрмисање Добрачине улице.

61) Предлог за рушење три мање зграде на имању државне болнице у улици Кнеза Павла.

62) Предлог за одобрење вишкова, непредвиђених радова и мањкова на изради калдрме и кишног канала у ул. Прилаз у Земуну.

63) Предлог за преправку општинског киоска који је пренет са Малог Калимегдана код железничке станице Београд-Дунав.

64) Предлог за превоз општинског хладног купатила од зимовника до Шест Топола.

65) Предлог за оправку и бојење општинског хладног купатила.

66) Предлог за образовање комисије за израду постамента за споменик Франше д Еперу.

67) Предлог да се предузимачу инж. А. Сахарову одобри да уместо уговореног камена употреби дацит из мајдана Јагњило.

68) Предлог за измену регулационог плана Земуне у погледу општинског земљишта на Великим Лединама.

69) Предлог за измену регулације на месту зв. „Калварија” у Земуну.

70) Предлог за одобрење парцелације г-ђе Косаре Брунцлик у Краља Александра ул.

71) Предлог за измену одлуке Градског већа о подели имања Катарине Матковић у Маглајској ул.

72) Предлог за ослобођење плаћања општинских такса: Друштву за подизање храма Св. Саве, Друштва „Добро срце” и др.

73) Предлог за обрачун и наплату утрошка струје од стране Удружења резервних официра и ратника.

74) Предлог за ослобођење плаћања водоводних и осталих такса имања поч. Николе Арсића у ул. Кр. Марије бр. 41 због погрешно извршеног задужења.

75) Предлог за отписивање дужне кирије општ. закупца Мил. Николића.

76) Предлог за отписивање дуга Живојина Стојановића и Милије Белосављевића на име редовних водоводних такса.

77) Предлог за издавање условних уверења за пријем у чланство општине г. г. Новаку Алојзу, Тимотију Станановском и др.

78) Предлог за одбијање од тражења условног уверења за пријем у чланство општине г. Штурма Веслода Млађег.

79) Предлог за пријем у чланство општине Злате Шмук, Симе Љубојевића и др.

80) Предлог за одређивање помоћи сиромашним лицима.

81) Предлог за исплату привремене помоћи, удови поч. Михаила Аврамовића пензионера ДТО.

82) Предлог за исплату посмртне плате Стани уд. поч. Радисава Мандића, кочијаша ДТО.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

83) Предлог за одбијање приговора Лазара Вуловића, службеника ДТО, на одлуку Претседника општине.

84) Предлог за одбијање жалбе г-ђе Персиде Стевановић на одлуку управе Пензионог фонда.

85) Предлог за унапређење г. Бранка Дреновца, саветника Зем. одељка.

86) Предлог за уважање оставке г. Момчила Миланковића, контр. инспектора.

87) Предлог за расходовање алата и материјала Инжењерског отсека.

88) Предлог за уступање израде и печења цигаља на општинској циглани „Пионир”.

89) Колаудације и суперколаудације:

1) Колаудација израђене примитивне калдрме у Баталакиној ул.

2) Колаудација радова на откопавању земље и изради коловоза на општ. путу Београд-Миријево.

3) Колаудација радова на изради асфалтних скверова на Вилзоновом Тргу.

4) Колаудација радова на изради инсталације централног грејања у стакларама новог расадника на Вождовцу.

5) Колаудација радова на реконструкцији бан. пута II реда Београд-Сланце.

6) Колаудација радова на калдрмисању нове ул. бр. 241 у Топчидеру.

7) Колаудација радова на калдрмисању прилаза Миријевском путу.

8) Колаудација радова на изради коловоза на општ. путу II реда зв. Миријевски пут.

9) Колаудација земљаних радова у Кнез Милетиној ул.

10) Колаудација радова на изради пробне калдрме на булевару Војводе Мишића.

11) Колаудација радова на изради казуха на савској и дунавској обали.

12) Колаудација радова на калдрмисању ул. Јанка Вукотића.

13) Колаудација радова на изради потпорног зида и калдрме у Прокупачкој ул.

14) Колаудација радова на калдрмисању ул. Принца Павла на Дедињу.

15) Колаудација радова на калдрмисању нове ул. бр. 392 између Румунске и Толстојевоје ул.

16) Колаудација извршене набавке ситне коцке од А. д. за трговину и индустрију.

17) Колаудација радова на изради канала за Зоолошки врт.

18) Колаудација радова на изградњи штале и 2 обора на Цветном тргу.

19) Колаудација радова на скидању старих и постављању нових уличних таблица у ул. Кнеза Павла, Књезиње Олге, Кнез Милетиној и Радничкој.

20) Суперколаудација асфалтних тротоара на Булевару Војводе Мишића од Манасијевоје до Кабларске улице.

90) Предлог за исплату 6% интереса предузећу „Златибор” за неликвидирана примања на општинској каси.

91) Експропријације и апропријације:

1) Исправка границе између имања Анђелије Петронијевић у Четничкој ул. бр. 15 и имања Миролуба Тодоровића у Врњачкој ул.

2) Усвајање записника процене имања г. Радоја Петровића и имања браће Здравковић у Јанка Вукотића улици.

3) Усвајање записника процене имања Драгиње и Александра Марковића на Бановом Брду.

4) Експропријација имања г-ђе Радмиле Сарић у Љутице Богдана ул. бр. 142.

5) Експропријација имања у Макишу.

6) Експропријација имања Богдана Петровића на углу Гледстонове и Миодрага Давидовића улице.

7) Експропријација имања за потребе подизања гимназије на Дорћолу.

8) Експропријација имања др. Букића Пијаде у Косовској ул.

9) Експропријација имања у Дунавској улици у Земуну.

10) Експропријација имању Маре Радивојевић у Курсулиној ул.

11) Експропријација имања Прометне банке на Дунаву за потребе канализације.

12) Експропријација имања г-ђе Живке Милосављевић и г. г. Нешића и Поповића у Миодрага Давидовића ул.

13) Експропријација имања г. Мирка Анђелковића у Петраљичкој 8.

14) Експропријација имања Милана Савића, Властимира Ђорђевића и масе поч. Милана Милојковића на булевару Франше д Епереа.

15) Експропријација имања г-ђе Наталије Марић у Балканској ул.

16) Експропријација имања за регулацију Дим. Туцовића улице.

17) Експро-апропријација имања г-ђе Божане Драговића на углу Кр. Марије и Владетине улице.

18) Експро-апропријација имања г-ђе Ангелине Рашић у Поенкаревој и Скадарској улици.

19) Експро-апропријација имања браће Селаковић за просецање пасажа између Деспотовачке и улице Генерала Ковачевића.

20) Измена и допуна одлука Градског већа Обр. 26671/34 о експропријацији имања за појачање Макишког насипа.

21) Апропријација имању Задужбине Влајка Каленића у Војводе Глигора улици.

22) Апропријација имању Димитрија Секулића у Јове Илића ул. 117.

23) Апропријација имању Радивоја Паљића на углу Захумске и Луке Вукаловића улице.

24) Апропријација имању Душана и Милице Матејић у Јирсечевој улици.

25) Апропријација имању Боривоја Кандића у Иванковачкој 13.

26) Апропријација имању г. Јована Милосављевића у Дравској 12.

27) Апропријација имању Добриле Главинић у Драшковићевој 7.

28) Апропријација имању Јелене Антонијевић у Кабларској 10.

29) Апропријација имању Поштанске задруге у Малајничкој 3.

30) Апропријација имању Јелисавете Лазаревић и др. у Вишеградској бр. 16.

92) Кратка питања.

Позив за седницу достављен је свима већницима.

Седници су присуствовали градски већници г.г.: П. Карарадовановић, Марко Ђ. Радовић, М. Демајо, Ђорђе Грбовић, Драг. Радовановић, Дим. А. Богдановић, Душ. Михаиловић, В. Димитријевић, Ж. М. Костантиновић, Илија Богдановић, Павле Лауташевић, Милош Милорадовић, др. Петар Марковић, др. Слободан Живановић, Миша Д. Смедеревац, Ђура Жигић, др. Лав Брандајс, М. Јанковић, др. Влад. Николић, Б. Матовић, Милорад Т. Симић, В. К. Станковић, Милорад Крстић, Алимп. Сеничић, Ник. А. Стојановић, Спасоје Тајсић, др. Илија Бацковић, др. М. Станојевић, Стев. Милутиновић, Љуб. В. Стефановић, Милорад Марковић, Милош П. Радојловић, арх. Ђ. Бајаловић, арх. Б. Живадиновић, др. Јован Мијушковић, Мил. Мишковић, др. Душан Поповић, Предраг Јов. Медицијан, Љуба Гођевац, Марко Живановић, Ђорђе Зрнић, Б. Петровић, М. У Благојевић, Љуб. Стојановић, Душан С. Николајевић, Г. Новитовић, Мил. С. Јевремовић, Д. Хохнер, Александар М. Леко, Стојан Крстић.

Претседник г. Влада Илић отворио је седнику и констатовао да има кворума за рад у смислу § 71 Закона о градским општинама.

За овераче записника одређени су г.г.: Момчило Јанковић и Миливоје Благојевић.

1

Деловођа већа саопштава да су се извинили градски већници г.г. Миливоје Стефановић, др. Стеван Поповић, Милан Нешић, Бранко Поповић, Милан Стојановић, Миодраг Пауновић, Благоје Антонијевић, Ђорђе Попара и Михаило Лукарчевић.

Затим је прочитао Указ Краљевских Намесника III. Бр. 12538 од 8 априла 1936 године којим се за потпретседника града Београда поставља Драгољуб Тодоровић, адвокат и градски већник из Београда.

Даље саопштава да су на заједничкој седници од 8 априла т.г. Правнички одбор и Одбор за трошаринска питања, испитујући предмет кривице Крсте Гиновића, дали мишљење, да у конкретном случају нема дела кријумчарења, већ евентуално може стајати случај пропуштене наплате редовне трошарине.

Исто тако саопштио је мишљење Одбора за трошаринска питања од 18 априла т.г. по предмету Англо-југословенског петролејског д.д., по коме мишљењу није могла бити утврђена кривица пом. друштва, пошто је истакање сирове нафте из танкова извршено услед

ниског водостаја Саве и растерећења танкова, како би они могли отпловити до Цапрага.

Поводом ових саопштења говорили су већници г.г. Ђорђе Грбовић, Момчило Јанковић и др. Владимир Николић и претседник г. Влада Илић.

Већник г. Божидар Матовић учинио је предлог да се седнице већа чешће сазивају, бар једанпут недељно, како би дневни ред био мањи и тиме већницима омогућено да предмете боље проуче и о њима дискутују.

По сагласности Градског већа накнадно су стављене на дневни ред следеће тачке:

92) — Предлог за усвајање годишњег обрачуна за утрошену електричну енергију на водоводним инсталацијама са Трг. инд. банком.

93) — Предлог за одобрење кредита Одељку за одржавање калдрме за набавке и радове на реконструкцији калдрме на пијаци Зелени Венац.

94) — Предлог за уважавање оставке на општинску службу г-це Наталије Југовић, писара деловодства.

95) — Предлог за измену текста парт. 21 поз. 1 под „К“ буџета за 1936/37 год.

96) — Предлог за одобрење лицитације за калдрмисање и каналисање Бежанијске и Ивићеве улице.

97) — Предлог за отпуштање из општинске службе г. др. Српка Вукановића, општинског Лекара.

Тачка „кратка питања“ остављена је за крај дневног реда.

2

Код тачке дневног реда: „Предлог за одређивање уже комисије за израду Статута, Пословника, уредаба и правилника“ развила се дискусија у којој су учествовали:

Павле Карарадовановић који је скренуо пажњу да се у Министарству унутрашњих послова ради на изменама и допунама Закона о градским општинама и да би правници из Градског већа требали пажљиво да прате тај рад и да учине потребне предлоге у погледу измена и допуна које би требало учинити у Закону о градским општинама, како би он био доведен у склад са потребама и интересима Београдске општине.

Већник г. Душан Николајевић изнео је да би комисију требало комплетирати на тај начин, да у њу уђу и претставници појединих дирекција, као и један претставник Удружења општинских службеника.

Већник г. др. Милорад Станојевић сматра да израду Статута треба поверити градским већницима, као комуналним политичарима, који ће, по потреби, узимати поједине општинске чиновнике ради консултовања.

Већник г. Божидар Матовић сматра да је комисија за израду Статута добро састав-

љена и даћ е градски већници имати прилике да изнесу своја гледишта по питању Статута онда кад он буде изнет пред градско веће.

Претседник г. Влада Илић одговорио је на учињене примедбе и истакао да предложена комисија има задатак да изради само пројекат, нацрт, статута и правилника, који ће претстављати базу за рад комисије која ће бити изабрана из редова градских већника.

За овим је Градско веће, на предлог Претседника О.Бр. 12485

Одлучило:

Да се образује ужа комисија за израду пројеката новог Статута, Пословника за рад Градског већа и одбора, уредаба и правилника потребних за организацију општинских служби и установа према Закону о градским општинама, у смислу § 51 тач. 10 Финансијског закона за 1936/37 годину.

У ову комисију да уђу г.г. Драгољуб Тодоровић, потпретседник општине, Божа Павловић, в.д. директора Општег одељења и др. Никола Фугер, старшина Земунског одељка.

Комисија ће одмах приступити овоме послу и готове пројекте са образложеним мишљењем и примедбама доставити Претседнику општине ради спровођења даљег законског поступка.

Издаци за рад комисије падаће на терет одговарајућих партија и позиција буџета за 1936/37 годину и исплаћиваће се према одлукама Претседника општине .

3

На предлог Претседника О.Бр. 10834 Градско веће је

Одлучило:

Да према решењу Министарског савета М.С.Бр. 829 од 30-X-1935 г. Општина града града Београда привремено позајми из „Специјалног општинског грађевинског фонда“ код Државне хипотекарне банке суму у износу од дин. 182.025,90 која се има употребити за исплату приспелих ситуација извршених радова на оправкама постојећих и зидању нових зграда за потребе Управе града Београда.

Ова позајмљена сума има се вратити Фонду на терет кредита по парт. 21 поз. 1 „Б“ буџета за 1936/37 год.

4

На предлог Претседника О.Бр. 12411 Градско веће је

Одлучило:

Да у Одбор за руковање завештањима Дома стараца и старица уместо г. Радивоја Мирковића, који је престао бити градски већ-

ник, уђе као члан г. Васа Димитријевић, градски већник.

5

Код тачке дневног реда: „Предлог за измену и допуну споразума са друштвом „Снага и светлост“, развила се дискусија у којој је већник г. Момчило Јанковић истакао, да у будуће код важнијих предмета, као што је овај, треба раније умножити и доставити градским већницима исцрпан реферат како би могли на време да се са њима упознају. — Пошто то није учињено у овоме случају, ограничује се по питању доношења одлуке по овоме предлогу, пошто не зна зашто даје глас.

Већник г. Стеван Милутиновић изнео је да се овим предлогом смањује цена електричне енергије за 10% за приватну потрошњу и да стога предлог треба поздравити и примити.

Претседник г. Влада Илић одговорио је на примедбе већника и истакао да смањење није онолико колико се желело, али да се даље није могло ићи, пошто Општина још увек има велики дуг према Швајцарцима.

За овим је Градско веће на предлог Претседника О.Бр. 10342

Одлучило:

Да се с обзиром на постигнути споразум с друштвом „Снага и светлост“ о смањењу купувне цене електричне енергије, у садањој тарифи за обрачун електричне енергије усвојене под О.Бр. 34389/35 на седници Градског већа од 19-IX-1935 г. и одобрене решењем Министарства финансија VII Бр. 12036/35 и Министарства унутрашњих послова IV Бр. 4462/35 учине следеће измене и допуне:

1) У одељку: „Б) Категорија претплатника“ — у ставу под III избацити:

„дегле за радионице, медицински апарати и вентилатори са минималном загарантованом месечном потрошњом преко 50 киловат часова месечно.“

пошто је непотребно, јер је све ово већ обухваћено почетном реченицом: мотори и апарати за индустријску, термичку и друге сврхе.

Према томе, став под III у одељку „Б) Категорија претплатника“ убудуће да гласи:

„III — Мотори и апарати за индустријску, термичку и друге сврхе, агрегати за прераду електричне енергије из једне врсте у другу, али само у оним случајевима када је примена те врсте струје неопходна за претплатника, осветљење уличних реклама издвојених од осветљења локала“.

2) У одељку: „В) Цене киловатчаса и начин обрачуна“ а у чл. 1. — Проста тарифа — снизити цене за претплатнике по категорији I, у којој су претежно станови од дин. 5,70 на дин. 5,20 укључиво државна трошарина од 0,70 дин. по 1 кв часу.

Према томе у Одељку: „В) Цене киловат-часа и начин обрачуна“ а у чл. 1 — Проста тарифа — први став убудуће да гласи:

За претплатнике по категорији I — 5,20 квч укључиво државна трошарина од 0,70 дин. по 1 квч.

3) — С обзиром на нову цену по простој тарифи за претплатнике по категорији I, снизити у истој величини цену за исте претплатнике по двотарифној претплати у доба више тарифе.

Према томе у чл. 3 — Двотарифна претплата — Став под Б) убудуће да гласи:

„Б) За претплатнике по категорији I сваки утрошени квч. обрачунава се у доба ниже тарифе по цени од 2 дин. без државне трошарине, а у доба више тарифе по цени од 4,50 дин. без државне трошарине“.

4) У чл. „4) Тарифа за термичку примену и специјална осветљења“ а у I ставу под А) ноћна тарифа — спустити цену електричне енергије за термичке сврхе од дин. 1,30 на дин. 0,60 по 1 квч. без државне трошарине, будући да је друштво „Снага и светлост“ за искључиво ову врсту потрошње дало специјалну цену од дин. 0,40 по квч. на месту потрошње у времену од 22 до 5 часова. — Време од 21 час помера се на 22 часа, пошто је тако предвиђено у споразуму са друштвом „Снага и светлост“.

Према томе у чл. „4) Тарифа за термичку примену и специјална осветљења“ први став под А) убудуће да гласи:

„А) Ноћна тарифа: утрошак електричне енергије за искључиво ноћну употребу за термичке сврхе од 22 до 5 часова обрачунава се по цени од дин. 0,60 по квч. без државне трошарине.“ —

5) — У чл. „4) Тарифа за термичку примену и специјална осветљења“ а у ставу под б):

а) Да се првих 30 уместо 50 квч. месечно по сваком максималном кв. оптерећења плаћају по цени од дин. 1,30 уместо дин. 2.— а вишак преко ове потрошње по цени од дин. 0,80 уместо дин. 1,50.

б) Да се ова цена прошири на термичку примену уопште, а не само на приватне станове.

в) Да се ради спречавања евентуалних злоупотреба убаци један нов став у погледу инсталација а који гласи:

„Дирекција ће одобрити коришћење овог тарифног става само на оним инсталацијама, које се саобразе њеним упутствима.“

Према томе у чл. „4) Тарифа за термичку примену и специјална осветљења“ ставови под б) убудуће да гласе:

„Тарифа за апарате у приватним становима и термичке сврхе уопште.“

За апарате у приватним становима и термичке сврхе уопште (кување, грејање, пегла-

ње итд.) са издвојеном инсталацијом и помоћним струјомером, утрошак електричне енергије обрачунава се за првих 30 квч. месечно по сваком максималном кв. оптерећења по цени од 1,30 дин. за квч. без државне трошарине. Вишак преко ове потрошње обрачунава се по цени од 0,80 дин. за квч. без државне трошарине.

Дирекција ће одобрити коришћење овог тарифног става само на оним инсталацијама, које се саобразе њеним упутствима.

Закуп за струјомере и апарате, максимално оптерећење као и минимално загарантована месечна потрошња одређује се за претплатнике по овој претплати према одредбама чл. 13 и 14 ове тарифе.“

6) — У чл. „5) Тарифа са загарантованом потрошњом од и преко 4000 квч. месечно, а у првом ставу под Г) уметнути после речи: код Индустијске коморе у Београду следеће:

За занатска-радионичка предузећа регистрована код Занатске коморе у Београду.

Према томе у чл. „5) Тарифа са загарантованом потрошњом од и преко 4000 квч. месечно“, први став под Г) убудуће да гласи:

„Г) За индустијска-радионичка предузећа, регистрована код Индустијске коморе у Београду, за занатска-радионичка предузећа, регистрована код Занатске коморе у Београду, као и издавачка предузећа дневних листова у Београду са загарантованом годишњом минималном потрошњом од и преко 48000 квч. без обзира на сврху употребе утрошак електричне енергије обрачунава се на захтев претплатника по следећим ценама:“

7) — Ове предложене измене и допуне у тарифи за обрачун електричне енергије да ступе на снагу по одобрењу надлежних власти, с тим да нова продајна цена од динара 0,60 по 1 квч за тарифски став под: „А) ноћна тарифа“ у чл. 4 важи од 1 јануара 1935 г. будући да по споразуму с друштвом „Снага и светлост“ нова куповна цена од динара 0,40 по 1 квч. важи од овог датума. — Према томе, разлика између садање цене од дин. 1,30 и ново предложене од дин. 0,60 укупно око дин. 4.000 има се вратити претплатницима почев од 1 јануара 1935 г. па до дана обрачуна по новој цени.

6

На предлог Претседника О.Бр. 10680 и О.Бр. 10713 Градско веће је

Одлучило:

1) Да се за радове и потребне набавке око издржавања модерне и обичне калдрме одобрени кредит у износу од 200.000.— дин. по парт. 25 поз. 8 буџета за 1936/37 год.

Да се све ситније оправке из тога кредита, у режији Одељка за одржавање калдрме,

врше у сагласности и под контролом комисије већника, одређене за ово одлуком Т.Д.Број 7628/35 г., а да се за веће радове и набавке на терет истог кредита тражи сваки пут специјална одлука градског поглаварства.

Да се исплата режијске радне снаге из овога кредита може вршити само са оним платним списковима и рачунима, које буде обавила напред назначена комисија већника.

2) Да се одобри Одељку за одржавање калдрме кредит од дин. 49.800.— за одржавање у сталном реду коловоза на приступним општинским путевима I реда Београд—Дедиње—Бањица и Београд—Жарково, као и на бановинском путу I реда Београд—Обреновац у свему према предлогу Техничке дирекције и мишљењу Техничког одбора.

Да тај Одељак може упослити за ове своје извезбане раднике са потребним алатом и са надницом од по 30.— дин., а који ће радници стално оправљати кварове и уклањати метеорску воду на тим путовима и то: два радника на напред побројаним општинским путевима и три радника на путу Београд—Обреновац.

Да горњи издатак падне и то: у износу од 19.920.— дин. на терет откупнине личног рада на одржавању општинских путова, а у износу од дин. 29.880.— на терет исте откупнине на одржавању бановинских путова у 1936/37 години.

7

На предлог Претседника О.Бр. 11142 Градско веће је

Одлучило:

Да издатак у суми од Дин. 17.970.— за оправку ауто-танка марке „Перл“ Земунског одељка, падне на терет парт. 34 поз. 43 „поливање улица, изношење ђубрета из кућа, набавка спреме и хране за коње, оправка кола, мазиво и бензин за ауто-танкове, плате за кочијаше и шофере, поткивање коња, лекови за коње, осигурање коња и ауто-танкова и остало у вези са одржавањем инвентара за поливање улица, изношење ђубрета из кућа и градских улица“ буџета за 1936/37 год.

8

На предлог Претседника О.Бр. 10997 Градско веће је

Одлучило:

Да се уступи бесплатно и без терета „Заклада Дома слепих Краља Александра I у Земуну“ ради подизања Дома за доживотни смештај слепих у Земуну, део кат. парцеле бр. 4328/2 у површини од 10,38 четв. хвати и да се та површина испише из земљ. књ. улошка

бр. 99 пореске општине Земун и припоји кат. парц. бр. 4328/77 која је уведена у земљ. књ. уложак под. бр. 3840 као сопственост Закладе Дома слепих Краља Александра у Земуну.

Све трошкове скопчане са овим правним послом сноси Заклада Дома слепих Краља Александра I у Земуну.

9

На предлог Претседника О.Бр. 12482 Градско веће је

Одлучило:

Да се Хришћанској заједници младих људи у Београду уступи део општинског земљишта у Таковској ул. бр. 10 у површини од 1.200 кв. м.

Заједница је дужна да на овом земљишту подигне свој спомен-дом Витешком Краљу Александру I Ујединитељу најдаље за две године, рачунајући од дана преноса тапије.

Пренос тапије на Заједницу и упис у баштинске књиге извршиће пуномоћник Општине београдске.

Пренос се има условити тако, да, ако Заједница у року од две године не подигне спомен-дом земљиште остаје и даље општинска својина и Заједница га не може предати нити пренети на другога.

До подизања Дома државина земљишта остаје општинска.

Техничка дирекција да поруши постојеће објекте и материјал уклони.

Преносне таксе сноси Хришћанска заједница младих људи.

10

Тачка дневног реда: „Предлог за измену и допуну одлуке Градског већа о уступању општинског земљишта Друштву за приређивање сајма и изложби у Београду“ повучена је с дневног реда ради проучавања.

11

На предлог Претседника О.Бр. 11170 Градско веће је

Одлучило:

Да се одлука Градског поглаварства града Београда Ф.Бр. 42202 од 18-IX-1935 и Градског већа О.Бр. 34964 од 19-IX-1935 г. измени и да гласи:

Да се Југословенском новинарском удружењу — Секцији у Београду уступи на уживање за (50) педесет година општинско земљиште у површини од 3.391,10 кв. м., и то парцеле 1017, 1018, 1019, 1020 и 1021, које се налази на старом јеврејском гробљу на углу улица Драже Павловића и Ђушине.

Удружење је дужно, да на овом земљишту озида станове по одобреним плановима у року за три године, рачунајући од дана закључења уговора. Државина земљишта до подизања стана нова остаје Општине града Београда.

Удружење је дужно, да на име кирије за ово земљиште плаћа Општини београдској по 150.— дин. годишње, унапред, а најдаље до априла месеца дотичне године, колико износи данашња пореза на ово земљиште. У колико се ова пореза буде изменила, цена закупа ће се одредити тако, да одговара висини порезе.

Ако Удружење у року од три године не озида све предвиђене објекте у плану, онда ова одлука губи своју важност и Општина може располагати са овим земљиштем како буде наша за сходно.

Удружење ће уживати ово земљиште у границама горњег рока, а по истеку истога право уживања закупа земљишта продужиће се и даље ако то буде Удружење затражило и ако се тадања општинска управа са тим сагласи. Ако ово право уживања и закупа не буде продужено, подигнуте зграде на земљишту припадају Општини која ће примити неисплаћене ануитете код Државне хипотекарне банке и то без икакве накнаде Удружењу.

Удружење може да задужи ово имање код Државне хипотекарне банке по одобрењу Градског већа Општине Београдске, само до износа од 50% вредности зграде и земљишта.

На случај неуредног плаћања ануитета Општина је овлашћена да одузме зграде и пре истека горњег рока од 50 година без икакве накнаде Удружењу.

Порез на земљиште плаћаће Општина, а све остале таксе и дажбине, у колико би их било, плаћаће Удружење. Таксу за уговор плаћа Удружење.

12

На предлог Претседника О.Бр. 10669 Градско веће је

Одлучило:

Да се Грађевинском предузећу Ограп инж. Швејкара из Београда, призна и исплати сума од 19.887,85 дин., на име 6% интереса због неблаговремене исплате окончаног рачуна за калдрисање треће партије радова из 1931 год (Крагујевачки друм и Његошева ул.) које је извршило ово предузеће на основу решења Т.Д.Бр. 16478 од 10-VI-1931 г. и одлуке О.Бр. 14754 од 17 јуна 1931.

Да се исплата ове суме има предвидети као обавеза из ранијих година у буџету за 1936/37 годину.

13

На предлог Претседника О.Бр. 12022 Градско веће је

Одлучило:

Да се исплати сума од 12.350,50 дин. г. Благоју Недићу, као накнада за извршење преградака у његовој згради у Француској ул. Бр. 28, која је била узета у закуп за смештај мешовите грађанске школе.

Преправке у овој згради, према закљученом уговору, дужна би била Општина да изврши, али је сопственик ослободио Општину те обавезе, пошто је пристао да му се накнада да у новцу.

Исплата да падне на терет парт. 25 поз. 10 буџета расхода за 1936/37 годину.

14

На предлог Претседника О.Бр. 11612 Градско веће је

Одлучило:

Да се за приређивање дечјег вашара у корист Фонда за подизање сталних дечијих летовалишта одобри Социјалном одбору општинско земљиште на Таш-Мајдану заједно са пећинама и део земљишта на Таш-Мајдану од цркве Св. Марка до гараже У.Г.Б. у међувремену од 20 маја до 10 септ. 1936 год. и то бесплатно, с тим да се са овога земљишта има уклонити и пре рока, када општини буде требало ради изградње и регулације.

15

Тачка дневног реда: „Предлог за продају Министарству војске и морнарице општинског градилишта у Земуну за официрске станове“ повучена је с дневног реда проучавања.

16

На предлог Претседника О.Бр. 11634 Градско веће је

Одлучило:

Да се за смештај VI кварта У.Г.Б. узме у закуп зграда Војислава Доганџића, постојећа у ул. Бразовој бр. 6 у којој се и сада налази квартал VI, под следећим условима:

Општина града Београда има да плаћа закуподавцу Војиславу Доганџићу на име кирије по 4.300 дин. месечно унапред, а обострани је отказ закупа на два месеца пре истека уговореног рока. Овај закуп почиње тећи од 1 маја 1936 г. и траје до 1 маја 1938 год.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 19138/36.

17

На предлог Претседника О.Бр. 11635 Градско веће је

Одлучило:

Да се за потребе кварта VIII Управе града Београда узме у закуп зграда Вере Јовичић, постојећа у Авалској улици бр. 1, у којој се и сада налази квартал, под следећим условима:

Општина града Београда има да плаћа закуподавцу Вери Јовичић на име кирије по 9.000.— динара месечно и то унапред.

Овај закуп почиње тећи од 1 маја 1936 г., а истиче на дан 1 маја 1938 г. Обострани отказ закупа је на два месеца пре истека уговореног рока.

Остали услови предвиђени су у одлуци Ф.Бр. 19133/36.

18

На предлог Претседника О.Бр. 11637 Градско веће је

Одлучило:

Да се за смештај кварта IX У.Г.Б. узме у закуп зграда Милке Кнеселац, постојећа у ул. Војводе Миленка бр. 40 у којој се и сада налази квартал IX под следећим условима:

Општина града Београда има да плаћа закуподавци Милки Кнеселац на име кирије по 8.000.— дин. месечно и то унапред.

Овај закуп почиње тећи од 1 маја 1936 г. и траје до 1 маја 1938 г. а обострани је отказ закупа на два месеца пре истека уговореног рока.

Остали услови предвиђени су у одлуци Ф.Бр. 19117/36.

19

На предлог Претседника О.Бр. 11626 Градско веће је

Одлучило:

Да се за смештај кварта X У.Г.Б. узме у закуп зграда г. Обрада Ристића у Александра Глишића ул. бр. 4.

Општина је дужна да на име кирије плаћа г. Ристићу 9.000.— динара месечно. Закуп има да траје од 1 маја 1936 г. до 1 маја 1938 г., са узајамним правом отказа на два месеца пре истека уговореног рока.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 19613/36.

20

На предлог Претседника О.Бр. 11633 Градско веће је

Одлучило:

Да се за смештај кварта XI У.Г.Б. узме у закуп зграда г-ђе Катарине Зарић у ул. Ад-

мирала Вуковића бр. 14 под следећим условима:

Закуп има да траје годину дана рачунајући од 1 маја 1936 до 1 маја 1937 г. с обостраним отказом на два месеца пре истека уговореног рока.

На име кирије Општина има да плаћа месечно унапред 4.000.— динара.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 19140/36.

21

На предлог Претседника О.Бр. 11619 Градско веће је

Одлучило:

Да се за смештај кварта XIV У.Г.Б. узме у закуп зграда г. Јосипа Јанежића, која се налази у ул. Трговачкој бр. 72 у којој је исти квартал сада смештен и то под следећим условима:

Закуп има да траје две године и то рачунајући од 1 маја 1936 до 1 маја 1938 г. са обостраним отказом на два месеца пре истека уговореног рока.

На име кирије Општина има да плаћа месечно 4.000.— дин. с тим да се иста плаћа месечно унапред.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 19154/36.

22

На предлог Претседника О.Бр. 11631 Градско веће је

Одлучило:

Да се за смештај штаба III жанд. чете Београдског жанд. пука узме у закуп зграда г. Михаила Жујовића, која се налази у ул. Јована Ристића бр. 18 и то под следећим условима:

Закуп има да траје две године и то од 1 маја 1936 до 1 маја 1938 год.

На име кирије Општина има да плаћа закуподавцу месечно дин. 4.000.—, с тим да кирију плаћа месечно унапред. Обострани отказ овога закупа је на два месеца пре истека уговореног рока.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 19150/36.

23

На предлог Претседника О.Бр. 11169 Градско веће је

Одлучило:

Да се за смештај штаба IV жанд. чете Београдског жанд. пука продужи закуп зграда г. Бојовића Косте у ул. Валтазара Бо-

27

На предлог Претседника О.Бр. 11632 Градско веће је

Одлучило:

Да се за потребе Држ. антитуберкулозног диспансера узме у закуп зграда г. Душана Стојадиновића у Краља Милутина ул. бр. 60. Општина београдска дужна је да плаћа закуподавцу на име кирије 5.750.— дин. месечно.

Овај закуп тече од 1 маја 1936 до 1 маја 1938 г. са узајамним правом отказа на два месеца пре истека уговореног рока.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 19143/36.

28

На предлог Претседника О.Бр. 11636 Градско веће је

Одлучило:

Да се за смештај Саветовалишта за матере и одојчад на Пашином брду узму у закуп просторије у згради г. Јована Јанићијевића у ул. Војводе Пријезде бр. 3 у којима се сада налази исто Саветовалиште, и то под следећим условима:

Закуп има да траје две године од 1 маја 1936 до 1 маја 1938 са обостраним правом отказа на два месеца пре истека уговореног рока.

На име кирије Општина има да плаћа закуподавцу месечно 500.— дин. с тим, да кирију плаћа месечно унапред.

Остали услови предвиђени су у одлуци Ф.Бр. 19127/36.

29

На предлог Претседника О.Бр. 11638 Градско веће је

Одлучило:

Да се за потребе обданишта Св. Андреје у предграђу Кнеза Павла продужи закуп земљишта г. Животе Ристића под следећим условима:

Општина узима у закуп земљиште г. Ристића у површини од 1.477,75 кв. м. Општина је дужна да на име кирије плаћа закуподавцу 650.— динара месечно.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 17105/36.

30

На предлог Претседника О.Бр. 12480 Градско веће је

Одлучило:

Да се са Божидаром и Илијом браћом Ђорђевић из Малог Мокрог Луга продужи закуп 300 кв. м. земљишта које се налази у ул.

шића бр. 3 и то на годину дана рачунајући од 1 маја 1936 до 1 маја 1937 год. са обостраним отказом на два месеца пре истека уговореног рока.

На име кирије за овај закуп, Општина има да плаћа месечно унапред по 2.400.— динара.

Остали услови обухваћени су одлуком Ф.Бр. 14303/36.

24

На предлог Претседника О.Бр. 11639 Градско веће је

Одлучило:

Да се узме у закуп зграда г. Алексе Стевановића у др. Миодрага Мишића ул. бр. 5 и то за смештај жанд. станице Мали Мокри Луг. — Општина је дужна да на име кирије плаћа 2.000.— дин. месечно.

Закуп има да траје од 1 маја 1936 до 1 новембра 1936 г., са узајамним правом отказа на 2 месеца пре истека уговореног рока.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 16665/36.

25

На предлог Претседника О.Бр. 12477 Градско веће је

Одлучило:

Да се за смештај жанд. станице кварта XII узме у закуп зграда Кнежевачке општине у Патријарха Димитрија ул. бр. 27 у Раковици. — Општина Београдска има да плаћа закуподавцу на име кирије 1.000.— динара месечно.

Закуп има да траје од 1 јануара 1936 па до 1 маја 1937 г. са узајамним правом отказа на два месеца пре истека уговореног рока.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 23305/36.

26

На предлог Претседника О.Бр. 11615 Градско веће је

Одлучило:

Да се за потребе Мешовите грађанске школе узму у закуп просторије Југосл. учитељског удружења — секција Београд и то: цео сутурен, у приземљу лево стан од 6 одељења, цео I и II спрат у ул. Булевар Ослобођења бр. 8.

Општина је дужна да на име кирије плаћа 10.000.— дин. месечно. Закуп има да траје од 1 маја 1936 до 1 маја 1938 г. са узајамним правом отказа на два месеца пре истека уговореног рока.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 19122/36.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Краља Александра бр. 518 на коме је подигнута зграда за трошаринску станицу и инсталирана колска вага и то под следећим условима:

Закуп има да траје од 27 јуна 1936 до 1 новембра 1937 год., са обостраним отказом на два месеца пре истека уговореног рока.

На име кирије Општина има да плаћа месечно 300.— дин. с тим да кирију плаћа месечно унапред.

На закупном земљишту општина има право да задржи већ подигнуту зграду за трошаринску станицу и инсталирану колску вагу с тим да по иселењу има право однети подигнуте објекте као своју својину.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 22207/36.

31

На предлог Претседника О.Бр. 11846 Градско веће је

Одлучило:

1) Да се одобри резултат лицитације, одржане од 1 до 4 априла 1936 г. у Градском одељку у Земуну, за издавање у закуп општинских ораница на месту зв. „Пустара“ у Земуну за годину дана од 1 априла 1936 до 1 априла 1937 г., по коме се издаје земљорадницима у закуп 277 парцела у површини од 260 јутара и 697 ч. хвати за суму од дин. 115.550.—

Ова сума иде у корист парт. 11 поз. 1 буџета прихода за 1936/37 годину.

2) Да се ради исхране бикова и нераста уступе у бесплатно уживање Пољопривредном удружењу у VIII колони парцеле од 31—44, у површини од 13 јутара и 166 ч. хвати и Српској земљорадничкој задрузи у IX колони парцеле од 31—40 у површини од 10 јутара и 456 ч. хвати.

3) Да се општинско земљиште на малом острву Врбљаку у површини од 9 јутара остави за обраду у режији ради исхране општинских коња у Земуну. Трошкове обраде земљишта у режији покриће се на терет парт. 34 поз. 43 буџета расхода за 1936/37 годину.

32

На предлог Претседника О.Бр. 10994 Градско веће је

Одлучило:

Да се Најмилеру Јосипу из Земуна, уместо дела земљишта на кат. парцели број 4329/1 од 7.100 м² које сада држи у закупу, а које је потребно за војни сењак, уступи једнака површина до сењака, према плану у продужењу његовог живинарника, како је комисијски 27 фебруара 1936 г. утврђено, на што

је он пристао. То земљиште може уживати до истека закупног рока т.ј. до 30 септембра 1936 године.

33

На предлог Претседника О.Бр. 10995 Градско веће је

Одлучило:

Да се изда у закуп Команди дунавске дивизијске области у Београду, за потребе земунског гарнизона, општинско земљиште и то:

1) На делу кат. парцеле бр. 5201/1 пореске општине Земун у површини од 20.000 м² према плану и опису у комисијском протоколу од 27-II-1936 г. за војни дрвљаник; и

2) На делу кат. парцеле бр. 4329/1 у површини од 20.000 м², према плану и опису у комисијском протоколу од 27-II-1936 г. за војни сењак.

Закупни рок траје 10 година а почиње тећи 1 маја 1936 г.

На име закупнине Команда Дунавске дивизијске области платиће суму у висини годишње порезе обеју земљишта. Закупнина се има плаћати годишње унапред.

Ослобођење и смањење закупнине не може се тражити ниуком случају. Закупац се обавезује да ће уступљено земљиште или један део његов, без икаквог права на оштету вратити Општини и пре истека закупног рока, ако Општина затреба земљиште у јавне сврхе или ради извођења регулације. Општина се обавезује у том случају друго своје погодне земљиште дати за исте сврхе и уз исте услове.

Отказни рок одређује се на шест месеци пре истека закупног рока. Ако у томе року ниједна странка не изврши отказ, закупни однос се продужује аутоматски за даљу годину дана.

Општинско земљиште у Барама које сада служи за војни дрвљаник има се испразнити одмах чим гарнизонска управа преузме ново уступљено земљиште за дрвљаник.

34

Код тачке дневног реда: „Предлог за издавање у привремени закуп општинског земљишта Момчилу Антићу, Мати Радојевићу и др.“, Градско веће је

Одлучило:

1) По предлогу Претседника О.Бр. 10093: Да се г. Момчилу Антићу, дрварском трговцу, уступи у привремени закуп општинско земљиште у ул. Дринчићевој бр. 1 у површини од 764 м² с тим, да на име кирије плаћа Општини 30.— дин. годишње од 1 м².

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 15906/36.

2) По предлогу Претседника О.Бр. 10898: Да се г. Мати А. Радојевићу, дрв. трговцу из Београда, уступи у привремени закуп општинско земљиште до угла Добрачине у Скендербеговој ул. у површини од 550 м² с тим да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м².

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 16814/36.

3) По предлогу Претседника О.Бр. 11610:

Да се г. Миленку Хаџићу, артисти овд. закуп општинског земљишта у кругу забавног парка на Дунавском кеју смањи на 16 м² почев од 1 априла 1936 г. и да му се прими отказ закупа за остатак земљишта за исти дан. Да је купац Хаџић дужан да плаћа Општини београдској по 16.— дин. годишње од 1 м² месечно, унапред, и то најдаље до петог дана у месецу.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 20208/36.

4) По предлогу Претседника О.Бр. 11625:

Да се фирми Тераг — Данилу С. Узелцу из Београда, уступи у привремени закуп општинско земљиште на углу Штросмајерове и Вишеградске ул. у површини од 300 м², с тим да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м².

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 19614/36.

5) По предлогу Претседника О.Бр. 10897:

Да се фирми „Алабастер“ — Крстић, Лајтнер и Бухнер уступи у привремени закуп општинско земљиште у ул. Браће Крсмановића бр. 36 у површини од 600 м², с тим да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м².

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 4504/36.

6) По предлогу Претседника О.Бр. 10899:

Да се фирми „Рудокоп“ — Св. Шуменковићу из Београда, уступи у привремени закуп општинско земљиште — Угао Добрачине и Скендер Бегове у површини од 550 м² с тим да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м².

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 17403/36.

7) По предлогу Претседника О.Бр. 11176:

Да се г. Градомиру Алексићу, бравару из Београда, изда у закуп 16 м² општинског земљишта на углу Цара Душана и Француске ул. под следећим условима: На име кирије купац има да плаћа месечно 200.— дин. и то месечно унапред, а најдаље до 5 дана у месецу. Закуп почиње тећи од 1 априла 1936 г. и траје док га Општина не откаже. Општина задржава право да овај закуп откаже у ко доба године на 10 дана унапред.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 19610/36.

8) По предлогу Претседника О.Бр. 11177:

Да се г. Абдула-Хајрула Рустеновићу, бо-зацији из Београда, изда у закуп 4 м² општинског земљишта на углу Цара Душана и Француске ул. под следећим условима: Да на име кирије плаћа 200.— дин. месечно, с тим да плаћа месечно унапред, а најдаље до 5 дана у месецу.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 19608/36.

9) По предлогу Претседника О.Бр. 11178:

Да се г. Милојковићу Драгутину, из Београда, изда у закуп 4 м² општинског земљишта на углу Цара Душана и Француске ул. под следећим условима: На име кирије купац има да плаћа месечно 150.— дин. с тим да је дужан кирију плаћати месечно унапред, а најдаље до 5 дана у месецу.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 19609/36.

10) По предлогу Претседника О.Бр. 11179:

Да се г. Груји Величковићу, дрварском трговцу, из Београда, уступи у привремени закуп општинско земљиште — угао Милешевске и Престолонаследникове у површини од 30 м², с тим да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м².

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 16409/36.

11) По предлогу Претседника О.Бр. 11181:

Да се г. Чеди Петронићу, дрварском трговцу из Београда, уступи у привремени закуп општинско земљиште у ул. Браће Крсмановића бр. 16 у површини од 60 м², с тим да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м².

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 16806/36.

12) По предлогу Претседника О.Бр. 11180:

Да се г. Боривоју Гајићу, инжењеру и дрварском трговцу из Београда, уступи у привремени закуп општинско земљиште у ул. Хаџи Мелентијевој бр. 87, у површини од 136 м² с тим да на име кирије плаћа Општини 25.— годишње од 1 м².

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 16410/36.

13) По предлогу Претседника О.Бр. 11640:

Да се Друштву за промет угља из Београда, уступи у привремени закуп општинско земљиште у ул. Дунавски кеј у површини од 460 м², с тим да на име кирије плаћа Општини 25.— дин. годишње од 1 м².

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 14511/36.

Одлучило:

1) По предлогу Претседника О.Бр.11182: Да се г. Велимиру Ђуровићу, чиновнику Војног отсека, уступи у закуп општински стан бр. 6, павиљон II, у ул. Комнен Барјактара бр. 6, с тим да за исти плаћа Општини по дин. 320.— месечно на име кирије, воде и сметлишта.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 11306/36.

2) По предлогу Претседника О.Бр.11183: Да се г-ђи Тодоровић Ружи, уд. дневничара Д.Т.О., рачунајући од 1-IV1936 год. стан бр. 2 у II павиљону код Топовских шума, изда у закуп са месечном киријом од 100.— дин. коју је именована дужна плаћати месечно унапред, а најдаље 5 дана у месецу.

Остали услови обухваћени су одлуком Ф.Бр. 19109/36.

3) По предлогу Претседника О.Бр.11647: Да се г. инж. Сретену Тадићу, референту Одељка за чистоћу уступи у закуп општинска зграда у ул. Мутаповој бр. 3 с тим да за исту плаћа Општини по дин. 500.— месечно на име кирије, воде и сметлишта.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 23006/36.

36

На предлог Претседника О.Бр.13011 Градско веће је:

Одлучило:

Да се г. Милану Јовановићу, кафедији из Београда, као најповољнијем понуђачу, изда у закуп општинска кафанска зграда која се налази на Кланици у ул. Кнеза Павла бр. 157 и то под следећим условима:

1) Закуп почиње тећи од 15. марта 1936 и траје до 1 маја 1937 год. са узајамним правом отказа на 30 дана пре истека уговореног рока.

2) Закупац је дужан плаћати на име закупнине 4.000.— динара месечно унапред, а најдаље до петог дана у дотичном месецу.

Остали услови обухваћени су у одлуци Ф.Бр. 17108/36.

37

На предлог Претседника О.Бр.11628 Градско веће је

Одлучило:

Да се Драг. Патлићановићу, овд., уступи у закуп општинска зграда на Вождовцу под условом, да за исту плаћа општини на име кирије по 25 дин. месечно и да исту чува одностно да буде чувар зграде.

Закупац Патлићановић из ове зграде има се иселити у свако доба године када то општина буде затражила и то без икакве интервенције власти.

38

На предлог Претседника О.Бр.11559 Градско веће је

Одлучило:

1) Да се Руднику „Костолац“ — Ђорђе Вајферт А.Д. из Београда, уступи у закуп шест општинских шлепова и то под бројевима Д.Р.П. (О.Г.Б.) 5, 118, 204, 360, 391 и 419:

2) Закуп има да траје годину дана, рачунајући од дана предаје односно пријема шлепова, са узајамним правом отказа на два месеца пре истека уговореног рока.

3) Закупац је дужан да на име кирије плаћа Општини Београдској 24.000.— динара месечно унапред, а најдаље до петог дана у месецу. Закупац је дужан да плаћа означену кирију без обзира на временске прилике или ма какве друге сметње.

4) Закупац је дужан да код једног солидног осигуравајућег друштва изврши у корист Општине београдске, за сваки узети шлеп, осигурање речног каска са роком трајања закупа и то на по 300.000.— динара за сваки бродски склоп и опрему са инвентаром и за трошкове вађења и рашчишћавања на по динара 50.000.— Закупац је дужан да полисе осигурања преда Отсеку општинских добара најдаље у року од месеца дана од дана пријема шлепова. Полисе осигурања има да плаћа закупац.

5) Закупац је дужан да од Општине прими ми шлепове са инвентаром у стању у каквом се сада шлепови и инвентар налазе. По истеку закупа закупац је обавезан, да Општини врати шлепове у исправном стању способном за пловидбу и то терисане, минимизирани и баждарене, а инвентар да врати у стању у каквом га је примио по записнику.

6) Ако закупац не би плаћао уговорену кирију, на начин како је то напред наведено, Општина задржава право да од закупца одузме шлепове и закупац ће бити обавезан да исте преда Општини без икаквог приговора и интервенције ма које власти, и без права на тражење ма какве накнаде од Општине за извршене оправке и преправке. У овом случају закупац се обавезује да шлепове са инвентаром врати у стању како је то назначено у тач. 5 ове одлуке.

7) Закупац нема права да овај закуп откаже пре истека уговореног рока, нити да га пренесе на другога без одобрења Општине.

8) Закупац је дужан да накнади Општини штету за све оне кварове нанесене шлеповима који нису покривени каском — осигурањем, као и да за време трајања закупа врши све техничке оправке, у колико би исте биле потребне.

9) Трошкове око одржавања шлепова у исправном стању, таксе, дажбине државне и са-

моуправне и такса за закључење уговора па да на терет закупца.

10) Закупац је дужан да за време трајања закупа шлепове са инвентаром одржава у потпуном исправном стању.

11) Примо-предаја шлепова са инвентаром извршиће се записнички комисијским путем.

12) Закупац ће бити дужан да превуче општинска дрва до Београда, а према постигнутом споразуму са Отсеком добара, односно бесплатно.

39

На предлог Претседника О.Бр. 11618, 11627 и 11630 Градско веће је

Одлучило:

I) Да се г-ђи Јелени Добривојевић, инвалиткињи-удови бив. адвоката и општинског одборника поч. Стевана Добривојевића, уступи стан бр. 74 у IV павиљону у општинској згради у Сењанин Иве ул. од 1 априла 1936 године на бесплатно уживање.

Да се њено дуговање за кирију, које до 31 марта 1936 год. износи суму од динара 3.105.— отпише с тим, да Правни отсек скине удејствовану забрану.

Г-ђа Јелена Добривојевић дужна је придржавати се кућнога реда и плаћати таксу за чишћење димњака.

II) Да се малолетној деци поч. Цветка Стојановића, бив. настојника Отсека општинских добара, и то: Зорану, Зорки и Боривоју и удови Живки уступи на бесплатно уживање стан бр. 77 павиљон V у Сењанин Иве ул. бр. 16 у коме и данас станује.

Стан да уживају бесплатно све дотле, док најмлађе дете Боривоје постане пунолетно, после тога рока морају да плаћају кирију или да се селе.

III) Да се Наталији, жени поч. Владимира Заставниковића, рачунајући од 1 маја 1936 уступи на бесплатно уживање стан бр. 8 на спрату у згради на Булевару Франше д'Епере-а бр. 45, у коме сада станује.

Г-ђа Заставниковић дужна је придржавати се кућнега реда и плаћати таксу за чишћење димњака, у противном Општина има право да је исели по отказу на 15 дана у свако доба године.

40

На предлог Претседника О.Бр. 10710 Градско веће је

Одлучило:

Да се бродарском-трговачком предузећу „Галеб“ одобри запремање 22 кв. м. обалског земљишта на обали Саве код његовог магаци-

на, с тим да за ово запремање, изузетно од прописа Т.Бр. 398 таксене тарифе, плаћа на име таксе по 20.— динара годишње од 1 кв. м. т.ј. за 220 кв. м. по 4.400— динара годишње почев од 1 марта 1936 год.

41

На предлог Претседника О.Бр. 11623 Градско веће је

Одлучило:

Да се противу лома осигура стаклена инсталација са светлећим цевима на крсту и споменику палим борцима при одбрани Београда у рату 1914—1918 године, која се налази у Горњем граду код цркве Ружице.

Осигурање се уступа „Југославији“, Општем осигуравајућем друштву у Београду, као најповољнијем понуђачу и то под следећим условима:

1) Осигурање се врши на вредност од 5.000.— динара.

2) Осигурање има да траје пет година.

3) На име премије, дажбине и државне таксе Општина има да плаћа годишње 438,60 динара.

„Југославија“ осигуравајуће друштво, да изда полису коју да чува Отсек добара.

Исплата има да падне на терет кредита за то предвиђеног у буџету Градског поглаварства Београда.

42

На предлог Претседника О.Бр. 11185 Градско веће је

Одлучило:

Да Општина београдска прими у потпуно власништво киоск на улазу у Велики Калемегдан, на углу Париске и Узун Миркове ул. који је подигао о своме трошку г. Петар Бабић из Београда. Општина прима овај киоск за дужну кирију у суми од 12.550.— динара, колико је дуговао г. Бабић.

Да се општински киоск на улазу у Велики Калемегдан, на углу Париске и Узун Миркове ул. изда у закуп г. Петру Бабићу из Београда с тим, да у киоску може продавати безалкохолна пића, салтише и јужно воће.

Закупац је дужан да на име кирије плаћа Општини београдској 300.— динара месечно унапред, а најдаље до петог дана у дотичном месецу. На случај да кирију не плати за два наредна месеца, закуп му аутоматски престаје да важи, и закупца је дужан да у том случају стави Општини на расположење киоск без икаквог приговора и интервенције ма које власти, а Општина са киоском може располагати по своме нахођењу.

Закуп овога киоска има да тече од 1 априла 1936 године до 1 маја 1939 године, када се закуп гаси без икаквог отказа било писменог било усменог и кога је дана закупач дужан да киоск преда Општини без икаквог спора и интервенције ма које власти.

Остали услови предвиђени су у одлуци Ф.Бр. 13548/36.

43

На предлог Претседника О.Бр. 11629 и 12478 Градско веће је

Одлучило:

1) Да се Љубици Стојановић за закуп земљишта на Булевару Ослобођења, на коме је подигла киоск, смањи месечна кирија од 400.— динара на 300.—, с тим да одлуке Градског већа О.Бр. 42487/35 и О.Бр. 4377/36 остану у свему на снази и важности.

2) Да се г-ђи Персиди Лишанин, удови из Београда, за закуп општинског земљишта на углу Булевара Ослобођења и Крушедолске улице у површини од 120 кв. м. досадашња закупнина од 900.— динара месечно смањи на 700.— динара и то рачунајући од 1 априла 1936 године.

Овај закуп је привремен и траје док га Општина не откаже а Општина задржава право да овај закуп откаже свакад на 30 дана унапред, у ком случају закупач је дужан иселити се са закупног земљишта и подигнуте објекте уклонити, у противном Општина има право да са објектима располаже како хоће без икакве накнаде закупцу.

Право отказа има и закупач на 30 дана унапред.

Остали услови предвиђени су у одлуци Ф.Бр. 22216/36.

44

На предлог Претседника О.Бр. 10695 Градско веће је

Одлучило:

1) Да се у вези већ донесене одлуке г. бана Дунавске бановине Бр. 6258/36 бановински пут II реда бр. 106 (Глогоњ) граница Општине града Београда—Овча—Борча—веза са државним путем бр. 4 избрише из мреже бановинских путева и

2) Да се за бановински пут I реда бр. 106 на основу § 4 Закона о недржавним путевима прогласи пут Опово—Борча—веза са државним путем бр. 4, у колико исти пролази кроз атар Општине београдске, с тим да у погледу даљег рада поступи се у свему по § 12 Закона о недржавним путевима.

45

На предлог Претседника О.Бр. 11656 Градско веће је

Одлучило:

Да се прогласе за општинске путеве II реда:

1) Пут кроз Душановац, улицом Стевана Првовенчаног од Булевара ослобођења до Мокролушког потока, па новом улицом до краја атара.

2) Пут Душановац — насеље Краља Александра улицом Војводе Глигора, од Крушевачке па Дубоким потоком до улице Краља Александра.

3) Улица Војводе Баћевића од Војводе Глигора до улице на крају грађевинског реона.

4) Улица Јаше Игњатовића па Мокролушком до границе атара.

46

На предлог Претседника О.Бр. 11653 Градско веће је

Одлучило:

Да се прогласи за општински пут I реда пут Врачар—Душановац улицом Престолонаследника Петра од Крушког Венца до улице Стевана Првовенчаног.

47

На предлог Претседника О.Бр. 10693 Градско веће је

Одлучило:

1) Да се испорука 4.000 м¹ ивичњака 18/25 см. од камена еруптивног порекла за потребе Инжињерског отсека Техничке дирекције уступи предузећу „Огран“ као најповољнијем понуђачу на одржаној II оферталној лицитацији на дан 18-III-1936 год. са попустом од 14% испод предрачуна (32,68 дин. по 1 м¹ ивичњака) т.ј. за суму од 130.720.— динара.

2) Да квалитативан и квантитативан пријем ових ивичњака изврши стална комисија за пријем каменог материјала при Техничкој дирекцији одређене одлуком О.Бр. 20240 од 14 VI-1935 године.

3) Да издатак од 130.720.— динара падне на терет кредита убраног новца од откупнице личног рада сходно чл. 36 Правилника о употреби народне снаге за општинске путеве у 1936/37 год.

48

На предлог Претседника О.Бр. 10687 Градско веће је

Одлучило:

Да се усвоји II офертална лицитација за одржавање општинских бушених бунара на

подручју Земунског одељка у 1936/37 год. и посао уступи Арњашу Самуелу, овлашћеном бравару и бунарџији из Земуна, за суму од 60.020.— динара као најјевтинијем понуђачу.

Да се за извршење овога посла резервише горња сума на терет партије 34 позиције 40 буџета за 1936/37 годину.

49

Код тачке дневног реда: „Предлог за полагање водоводне цеви у улицама: Александва Стамболиског, Суботичкој, Чолак Антиној, Козјачкој, Кабларској, у Кошутњаку и кроз Доњи град“ Градско веће је

Одлучило:

1) На предлог Претседника О.Бр. 10692: „Да се Управи водовода одобри да може у улицама Чолак Антиној, Козјачкој и Кабларској извршити полагање цеви \varnothing 80 мм у укупној дужини 330 м¹ са цевима, које ће Управа водовода примати од Стројних товарни ин ливарни из Љубљане; радове ће Управа водовода извршити у својој режији, са својом радном снагом и заптивним и спојним материјалом, под надзором инжењера г. Гаврила Филиповића; калдрму покварену приликом радова оправиће Одељак за одржавање калдрме у својој режији.“

2) На предлог Претседника О.Бр. 10686: „Да се Управи водовода одобри да може у ул. Јована Петковића положити уличну водоводну цев \varnothing 80 мм на делу између ул. Краља Александра и Миријевског пута. Потребне цеви даће сопственици имања у ул. Јована Петковића, с тим да Управа водовода вредност тих цеви одобри рачунима водоводних такса за дотична имања; цеви по извршеном полагању прелазе у потпуну и неспорну својину Општине београдске; полагање цеви извршиће Управа водовода у режији својом радном снагом, заптивним и спојним материјалом под техничким надзором инжењера г. Гаврила Филиповића; калдрму покварену приликом радова на полагању цеви оправиће Одељак за одржавање калдрме у својој режији.“

3) На предлог Претседника О.Бр. 10676: „Да се Управи водовода одобри да може у ул. Александра Стамболиског положити уличну водоводну цев \varnothing 80 мм; потребне цеви даће сопственици имања у улици Александра Стамболиског, с тим да Управа водовода одобри рачуну водоводних такса дотичним имања; цеви по извршеном полагању, прелазе у потпуну и неспорну својину Општине Београдске; полагање цеви извршиће Управа водовода у својој режији са својом радном снагом, заптивним и спојним материјалом под техничким надзором инжењера г. Гаврила Филиповића; калдрму покварену приликом радова на полагању цеви оправиће Одељак за одржавање калдрме у својој режији.“

4) На предлог Претседника О.Бр. 10674: Да се Управи водовода одобри да може у Суботичкој улици у блоку између ул. Генерала Михајла Живковића и Јевтановићеве положити уличну цев \varnothing 6/4” потребне цеви даће сопственици имања у поменутом блоку, а Управа водовода ће вредност примљених цеви одобрити рачуну водоводних такса имања сопственика, који су у набавци цеви учествовали; спојни материјал даће Управа водовода из своје резерве, као и потребну радну снагу за полагање цеви; радови ће се извести под надзором инжењера г. Гаврила Филиповића; цеви остају својина Општине београдске.

5) На предлог Претседника О.Бр. 9443: Да се Управи водовода одобри да може у Кошутњаку од игралишта Голф-клуба и улицом Кнеза Вишеслава положити водоводну цев \varnothing 2” и 6/4” на дужини од 730 м¹ до имања М. Секулића са својом радном снагом а под надзором инжењера г. Гаврила Филиповића. Да г. М. Секулић набави о свом трошку 500 м. водоводних цеви \varnothing 6/4” и да исте без накнаде стави Управи водовода на расположења ради полагања; ове цеви по извршеном полагању прелазе у потпуну и неспорну својину Општине београдске, а Управа водовода, може са тих цеви давати везе успутним имањима.

Да Управа водовода преко Економата набави 200 м¹ цеви \varnothing од 2” за полагање довода преко Кошутњака од игралишта Голф-клуба до улице Кнеза Вишеслава; кредит за ову набавку у износу 7.800.— динара има да падне на терет парт. 4 поз. 6 буџета Управе водовода за 1935/36 годину.

Да Одељак за одржавање калдрме изврши оправку калдрме покварене приликом израде прелаза цеви преко улице у својој режији.

6) На предлог Претседника О.Бр. 9392: „Да се Управи водовода одобри да може извршити полагање довода \varnothing 100 мм на Булевару кроз Доњи град, са крацима од поцинковане цеви у паркиране делове дуж Булевара; сав потребан материјал даће Управа водовода из партије поручене код Стројних товарни ин ливарна из Љубљане и из своје резерве; радове ће Управа водовода извести са својом радном снагом под надзором инжењера Гаврила Филиповића; калдрму покварену приликом радова на полагању довода и спајању истог са постојећом мрежом оправиће Одељак за одржавање калдрме у својој режији.“

50

На предлог Претседника О.Бр. 9363 Градско веће је

Одлучило:

Да се Управи водовода одобри да може извршити полагање источне натеге у Макишу

на делу од 14 бунара до нове централне водостанице са свима потребним везама за постојеће бунаре; радове има да изврши Управа водовода у својој режији са својом радном снагом и цевима из своје резерве под надзором инжењера г. Милоша Павловића; потребан заптивни материјал и грађа за подупирање бокова рова за натегу набавиће Економат у вредности од динара 25.740.— на терет парт. 47 поз. 6 буџета расхода за 1936/37 годину.

51

На предлог Претседника О.Бр. 9364 Градско веће је

Одлучило:

Да се Управи водовода одобри да може у сврху повећавања количине воде за поливање улица и паркова извршити радове на каптажи воде отпале од клађења турбина у новој електричној централни и на полагању довода Ø 300 мм од каптажне станице до таложника у кругу старе електричне централе; радове Управа водовода да изврши у својој режији са цевима из своје резерве и својом радном снагом, у колико иста није запослена на хитнијим радовима на одржавању мреже; технички надзор над овим радовима има да врши инжењер г. Милош Павловић; набавка потребног материјала за полагање цеви и израду каптаже има да падне на терет парт. 47 поз. 6 буџета расхода за 1936/37 годину у износу од 39.365.— динара; набавка има да се изврши преко Економата.

52

На предлог Претседника О.Бр. 10685 Градско веће је

Одлучило:

Да се израда уличног канала у Расинској улици на делу од Краља Александра до Димитрија Туцовића ул. уступи у израду инжењеру г. Витомиру Марјановићу за укупну суму од 45.213.— динара, а по јединачним ценама његове понуде.

Исплата овог посла има да падне на терет парт. 26 поз. 13 буџета за 1936/37 годину, а посао се има извести према утврђеним плановима Канализационог отсека и под његовим надзором.

Надзорни инжењер на овоме послу биће г-ђа Зорка Дражић.

53

На предлог Претседника О.Бр. 10683 Градско веће је

Одлучило:

Да се изврши улична канализација у Новој улици бр. 556, која везује Његушеву са Престолонаследника Петра ул.

Да овај посао изврши овлашћени инсталатер г. Сениша Стојановић за укупну суму од 19.656.— динара а по јединачним ценама своје понуде.

Да исплата овога посла падне на терет партије 26 поз. 13 буџета за 1936/37.

Да се посао изврши по утврђеним плановима Канализационог отсека и да надзорни инжењер на овоме послу буде г-ђа Загорка Јефтимијадес.

54

На предлог Претседника О.Бр. 10681 Градско веће је

Одлучило:

Да се извршење уличног канала у Енглеској и Светог Наума улици уступи у израду предузимачу г. Витомиру Марјановићу за укупну суму од 59.995.— дин. а по јединачним ценама његове понуде.

За извршење овога посла издатак ће пасти на терет парт. 26 поз. 13 буџета за 1936/37 годину.

Да се посао има извести по утврђеним плановима Канализационог отсека, а под надзором инжењера г. Бранислава Вељковића с тим да покварену калдрму оправи Одељак за одржавање калдрме на терет исте партије.

55

На предлог Претседника О.Бр. 12644 Градско веће је

Одлучило:

Да се израда уличног канала у Чиновничкој колонији а у улицама Косте Јовановића и Сер Едуарда Греја уступи у израду предузећу Милановић и Банфи за укупну суму од динара 15.669,80 динара, а према јединачним ценама његове понуде.

Да се овај посао изведе по утврђеним плановима Канализационог отсека и да надзор врши инжењер Бранислав Вељковић.

Да исплата падне на терет буџетске партије 26 поз. 14 буџета за 1936/37 годину.

56

На предлог Претседника О.Бр. 12649 Градско веће је

Одлучило:

Да се израда бетонског колектора у Дунавској улици на делу од Француске до главног дунавског испуста уступи у израду преду-

зимачу Ранку Живковићу за укупну суму од 365.893.— динара а са јединачним ценама његове понуде.

Да се посао изведе по утврђеним плановима Канализационог отсека а према специјалним и техничким условима за израде и набавке који су били на лицитацији.

Да надзор над извршењем овога посла води инжињер г. Мирослав Крадохвил.

Да исплата овога посла падне на терет партије 26 поз. 13 буџета за 1936/37 год.

57

На предлог Претседника О.Бр. 12648 Градско веће је

Одлучило:

Да се израда уличних канала за довршење канализације на Котежу Франше д'Епере-а уступи у израду предузећу Милановић и Банфи за укупну суму од 199.938.— динара а по јединачним ценама његове понуде.

Да се извршење овога посла изведе по утврђеним плановима Канализационог отсека а сходно прописима општинских и специјалних услова за израде и набавке.

Да надзорни инжињер на овоме послу буде г. Бранислав Вељковић, инжињер Канализационог отсека.

Да издатак од 199.938.— дин. падне на терет парт. 26 поз. 13 буџета за 1936/37 годину, зашта ангажовани кредит од 217.000.— по предрачуну Канализационог отсека а за случај евентуалних вишкова, које ће утврдити колаудирајућа комисија образована по завршетку посла.

58

На предлог Претседника О.Бр. 12650 Градско веће је

Одлучило:

Да се за извршење левог колектора у Бокељској улици уступи најповољнијем понуђачу Грађевинском предузећу „Београд“ за укупну суму од 305.950.— дин., а по јединачним ценама његове понуде.

Да се извршење овога посла изведе по утврђеним плановима Канализационог отсека а према специјалним и техничким условима за израде и набавке.

Исплата овог посла има да падне на терет партије 26 поз. 13 буџета за 1936/37 годину, а надзорни инжињер на овоме послу да буде г. Евгеније Родин.

59

На предлог Претседника О.Бр. 11657 Градско веће је

Одлучило:

Да се изврши уређење — калдрмисање улице Дунавске III део од Херцег Степана до Св. Милетића ул. и калдрмисање улице Херцег Степана, Панчевачке и Св. Милетића од Дунавске до Вршачке ул.

Да овај посао изврши у мешовитој режији Инжињерски отсек и да режисер на овоме послу буде г. Никетић Драгомир, инжињер Техничке дирекције, који ће узимати потребне суме на привремене признанице које ће правдати у законском року.

Издатак за овај посао у суми од динара 206.499 има да падне на терет 40% убране откупнине личног рада за општинске путеве према тач. 8 § 58 Финансиског закона за 1936/37 годину.

60

Код тачке дневног реда: „Предлог за калдрмисање Добрачине улице“, већник г. Милорад Крстић изнео је да је Добрачина улица крива и да би је требало исправити да буде права као и све улице које иду са њом паралелно, пошто томе не стоји на путу никаква сметња, јер плац који треба да се просече да би улица била права, празан је и неизграђен. Стога Општину не би ништа коштало да ту улицу исправи.

Већник г. Божидар Матовић умолио је г. Претседника да се предузму потребни радови на уређењу Хаџи Поповца и околине, пошто је овоме крају поклањано до сада врло мало пажње.

Претседник г. Влада Илић на примедбу г. Крстића одговорио је да питање исправљања Добрачине улице треба расправити са Техничким одбором и да се независно од тога може ова улица калдрмисати, пошто се у њој ради турска калдрма. Па тражењу г. Матовића изјавио је, да ће Општина са сретствима којима располаже калдрмисати најпотребније улице по свима крајевима Београда, тако да ће са скромним сретствима Општина учинити оно што је у садашњем моменту најнужније.

За овим је Градско веће на предлог Претседника О.Бр. 11820

Одлучило:

Да се изврши калдрмисање Добрачине улице од Гундулићевог венца до Дунавске улице и Нове улице бр. 34 од Кнегиње Љубице до Добрачине ломљеним каменом на песку и бетонских тротоара према одобреним плановима и ревидованом предрачуну у суми од динара 135.025.—

Да овај посао изврши у мешовитој режији Инжињерски отсек и да режисер на овоме послу буде инжињер г. Никетић Драгомир, ко-

ји ће узимати потребне суме на привремене признанице, које ће правдати у законском року.
Издатак за овај посао има да падне на терет парт. 26 поз. 1 буџета за 1936/37 год.

61

На предлог Претседника О.Бр. 11819 Градско веће је

Одлучило:

Да Инжињерски отсек изврши у мешовитој режији рушење три мање зграде, од којих једну стаклену башту, које се налазе на делу имања државне болнице, које припада улици Кнеза Павла, са реконструкцијом стаклене баште од материјала, који се буде добио од рушења досадање стаклене баште и са додатком недотрајалог од других зграда које се руше. Ово да се изврши у циљу проширења поменуте улице по регулационом плану, да би се тротоар могао поставити на регулациону линију.

Да режисер на овоме послу буде г. Драгомир Никетић, инжињер Инжињерског отсека, који ће узимати потребан новац за овај посао из општинске благајне на привремене признанице и правдати их у законском року.

Да издатак за овај посао по ревидованој суми од динара 13.081.— падне на терет парт. 26 поз. 1 буџета расхода за 1936/37 годину.

62

На предлог Претседника О.Бр. 11519 Градско веће је

Одлучило:

Да се одобри предрачун вишкова, непредвиђених радова и мањкова на изради калдрме и кишног канала у улици Прилаз у Земуну у суми од 135.267,52 динара, који трошак има да падне на терет расположивог и резервисаног кредита и уштеда, које ће се постићи на партији 1 поз. 1 буџета Земунског фонда за грађење и одржавање путева.

63

На предлог Претседника О.Бр. 10678 Градско веће је

Одлучило:

Да се усвоји реферат Техничке дирекције под Т.Д.Бр. 12355/36 и одобри извршење адаптације општинског киоска, који је пренет са Малог Калемегдана код Жељезничке станице Београд—Дунав.

Да се посао изврши у мешовитој режији и давањем појединих врста радова у акорд сретством комисије у којој ће чланови бити г. Божићар Живадиновић, градски већник, г.

Андреја Катеренић, архитекта, и г-ђица Олга Васиљевић, технички пословођа.

Да се одобри кредит у износу од 1.659,72 динара на терет парт. 25 поз. 10 буџета за 1936/37 годину.

Да новац по привременој признаници прими члан комисије архитекта г. А. Катеренић, а издатке правда цела комисија уредним документима.

64

На предлог Претседника О.Бр. 10673 Градско веће је

Одлучило:

Да се изврши превоз општинског хладног купатила из Зимовника и постави на Сави код Шест Топола.

Да се одобри кредит у суми од 11.830.— динара по парт. 14 поз. 4-6 буџета за 1936/37 годину, из које ће се уплатити код Дирекције речне пловидбе реморкажа, исплатити стручна радна снага око манипулације за превоз жење, оправити стара и набавити нова бурад са спојним гвозденим материјалом за осигурање купалишних конструкција од тоњења, без обзира на дванаестине.

Да новац по привременој признаници прими члан комисије архитекта г. Ђорђе Лукић и учињене издатке правда уредним документима цела комисија.

65

На предлог Претседника О.Бр. 10679 Градско веће је

Одлучило:

Да се одобри извршење оправака и бојење општинског хладног купатила на Сави код Шест топола пловидбе и павиљона на обали.

Да се посао изврши у мешовитој режији и давањем појединих врста радова у акорд сретством комисије у којој ће чланови бити г. Драгутин Радосављевић, градски већник, г. Ђорђе Лукић, архитекта и г. Матија Фаркаш, технички пословођа.

Да се одобри кредит у суми од 79.887,18 динара на терет партије 14 поз. 4-д буџета за 1936/37 год., без обзира на дванаестине.

Да новац по привременој признаници прими члан комисије г. Ђорђе Лукић, а издатке правда цела комисија уредним документима.

66

На предлог Претседника О.Бр. 10677 Градско веће је

Одлучило:

Да се образује комисија за израду поста-мента за споменик Франше д'Епере-у, који ће

се подићи на углу Булеvara Ослобођења и Булеvara Франше д'Епере-а, на коме постаменту Друштво за уређење и улепшавање Котежа Франше д'Епере-а има да постави са своје стране израђену спомен бисту Војводи Франше д'Епере-у.

Комисија има задатак да прикупи понуде и да посао уступи најповољнијем понуђачу директним путем.

Као надзорни архитект на овоме послу одређује се г. Рајко Татић, архитект Архитектонског отсека, који ће оверити исплатна документа по којима ће најповољнијем понуђачу бити исплаћена његова зарада на главној بلاгајни Градског поглаварства.

У комисију за отварање понуда да уђу као чланови: већник г. Божидар Живадиновић, и г.г. Миливоје Тричковић и Рајко Татић, арх. Архитектонског отсека.

Издатак за овај посао пада на терет парт. 25 поз. 10 буџета за 1936/37 годину у суми од динара 10.811,28 без обзира на дванаестине.

67

На предлог Претседника О.Бр. 10675 Градско веће је

Одлучило:

Да се предузимачу инжињеру Алексију Сахарову, коме је уступљено калдрмисање улице Прилаз у Земуноу, дозволи да за израду те калдрме од ситне коцке у место одобреног камена гранита из мајдана „Крстата плоча“ употреби дацит из мајдана „Јагњило“, срез Колубарски, с разлога, што је услед исцрпљења слоја камена у мајдану „Крстата плоча“ камен престао да одговара техничким прописима и што ново понуђени камен дацит из мајдана „Јагњило“ одговара прописаним техничким условима.

68

На предлог Претседника О.Бр. 10996 Градско веће је

Одлучило:

Да се на основу чл. 30 Правилника за израду регулационих планова одобрено делимична измена регулационог плана Земуна из године 1930, тако да се део општинског земљишта на великим лединама на катастарској парцели 4328/2 у површини од 1.038 ч.хвати може употребити за изградњу Дома Краља Александра за доживотни смештај слепих.

69

На предлог Претседника О.Бр. 11847 Градско веће је

Одлучило:

Да се на основу § 12 Грађевинског закона и чл. 30 Правилника за израду регулационих планова одобрено измена регулационог плана Зе-

муна на месту званом „Калварија“ по пројекту, који је израдио Грађевински отсек Одељка Земуноу, пошто против ове измене није у одређеном року поднесен никакав приговор.

70

На предлог Претседника О.Бр. 9366 Градско веће је

Одлучило:

Да се у смислу предлога Градског поглаварства Т.Д.Бр. 9637/35 и одлуке Градског већа О.Бр. 18081/3 5од 23-V-1935 год., одобрено парцеларни план имања г-ђе Косаре Брунцлих у улици Краља Александра, парцела бр. 4249, 4250 и 4251 у катастарској општини Београд II, јер исти план Т.Д.Бр. 10517/36 испуњава услове за парцелисање земљишта у Београду, одобрено о стране Министра грађевина 19042/35.

Ова се парцелација одобрава под следећим условима:

1) Да сопственица г-ђа Брунцлих, пренесе на Београдску општину бесплатно и без терета земљиште потребно за проширење постојећих и нове улице, предвиђене регулационим планом, у колико ове иду преко њених парцела бр. 4249, 4250, 4251, 4002, 4003 и 4255 у катастарској општини Београд II и

2) Место њене обавезе из поменуте одлуке Т.Д.Бр. 9637/35, да бесплатно изради калдрму, водовод и постројења за електрично осветљење у ново пројектованој улици, преко парцелисаног земљишта, сопственица има, као компезацију, да пренесе на Београдску општину бесплатно и без терета своје имање у Мачванској улици, парцелу бр. 2201/2 у катастарској општини Београд IV, које се цело експроприше за Тамнавску улицу.

71

На предлог Претседника О.Бр. 9597 Градско веће је

Одлучило:

Да се одлука Градског поглаварства Т.Д.Бр. 46617/35 од 1-I-1936 год. о подели имања Катарине Милановић измени у толико, што се сопственица ослобађа од плаћања доприноса под условом да бесплатно уступи Општини земљиште, које спада под Маглајску улицу, а у замену за то да Општина изради о свом трошку и без накнаде калдрму, тротоар и потребни зид, дуж њенога имања у Маглајској улици, као и да спроведе кроз катастарски операт поделу овога њенога имања без наплаћивања општинске таксе.

72

Код тачке дневног реда: „Предлог за ослобођење плаћања општинских такса: Друштва за подизање храма Св. Саве, Друштва „Добро срце“ и др.“ Градско веће је

Одлучило:

1) По предлогу Претседника О.Бр. 10707: Да се Друштво за подизање храма Св. Саве ослободи плаћања грађевинских такса за подизање храма Св. Саве и преварку и пренос мале црквице.

2) По предлогу Претседника О.Бр. 10709: Да се Савезно хумано друштво „Добро срце“ ослободи плаћања општинске таксе на улазнице и истицање рекламног платна за изложбу слика коју приређује од 12—22 априла ове године.

3) По предлогу Претседника О.Бр. Пов. 56: Да се учесници заседања Међународне комисије криминалне полиције за време бављења у Београду ослободе плаћања општинске таксе на странце.

4) По предлогу Претседника О.Бр. 10708: Да се делегати задруга који долазе у Београд на редовну годишњу скупштину Главног савеза земљорадничких задруга ослободе плаћања општинских такса на странце за 21 и 21 март ове год.

73

На предлог Претседника О.Бр. 11194 Градско веће је

Одлучило:

Да се Удружењу резервних официра и ратника за њихову претплату по П.Бр. 32784 за осветљење степеништа наплати целокупан утрошак електричне енергије онако како је то показао постављени струјомер. Но пошто је овај велики утрошак у износу од 65.285 хектоватчасова настао због одвода, који је постојао на поменутој инсталацији, тако да свата количина није искоришћена за потребе претплатника, него је утрошена као губитак, да се према обрачуну Дирекције трамваја и осветљења само количина од 6.782 хектоватчаса, колико је према процени утрошено корисно за осветљење, наплати по нормалној тарифској цени од динара 5,70 по киловатчасу. За остатак од 58.503 хектоватчаса да се наплати само режијска цена од 1,50 динара за сваки киловат час.

74

На предлог Претседника О.Бр. 9391 Градско веће је

Одлучило:

Да се имање поч. Николе Арсића, инвалида, у улици Краљице Марије бр. 41 у Београду ослободи водоводних и осталих такса у износу стварно наплаћене суме од динара 10.910,20 пошто је вода на његовом имању затворена још 1925 год. и није отворана све до његове смрти — почетка 1934 год.

Сума у динара 10.910,20 има се вратити полагачу и наследници поч. Арсића г-ђи Васки Костић на уредну признаницу а на терет фонда за исплату обавеза из ранијих година.

75

На предлог Претседника О.Бр. 9394 Градско веће је

Одлучило:

Да градски одељак у Земуну отпише суму од 59.— динара, коју му дугује Николић Миливоје на име кирије за месец мај 1926 год. као ненаплативу.

76

На предлог Претседника О.Бр. 9386 и 9387 Градско веће је

Одлучило:

I) Да се задужење редовних водоводних такса, употреба воде са јавне чесме, по партији бр. 496/VII гласеће на Живојина Стојановића у улици Чукарица—Жарково у износу од динара 182.— сторнира — отпише као ненаплативо.

II) Да се задужење редовних водоводних такса, употреба воде са јавне чесме, по партији бр. 4/VII гласеће на г. Милију Белосављевића у улици Жарково—Беле воде у износу од 110.— динара сторнира — отпише као ненаплативо.

77

Код тачке дневног реда: „Предлог за издавање условних уверења за пријем у чланство Општине г.г. Новаку Алојзу, Тимотију Салтановском и др.“ Градско веће је

Одлучило:

1) По предлогу Претседника О.Бр. 8919: „Да Земунски одељак г. Новак Алојзу изда тражено уверење, да ће га Општина града Београда примити за члана града Београда, када поднесе доказ о томе, да је стекао држављанство Краљевине Југославије.“

2) По предлогу Претседника О.Бр. 8921: „Да Земунски одељак г. Салтановском Тимотију изда тражено уверење, да ће га Општина града Београда примити за члана града Београда, када поднесе доказ о томе, да је стекао држављанство Краљевине Југославије.“

3) По предлогу Претседника О.Бр. 8920: „Да Земунски одељак г. Гали Рихарду изда тражено уверење, да ће га Општина града Београда примити за члана града Београда, када поднесе доказ о томе да је стекао држављанство Краљевине Југославије.“

4) По предлогу Претседника О.Бр. 9059: „Да Земунски одељак г. Штурму Всеволду изда тражено уверење, да ће га Општина града Београда примити за члана града Београда када поднесе доказ о томе да је стекао Држављанство Краљевине Југославије.“

5) По предлогу Претседника О.Бр. 9154: „Да Статистички отсек г. Коржинском П. Николи, шоферу, изда тражено уверење, да ће га Поглаварство примити за члана града Београда, када поднесе доказ о томе да је стекао држављанство Краљевине Југославије.“

Приликом издавања уверења именовани ће депоновати 1.000.— динара, на име таксе из Тар.Бр. 354 Закона о таксама, у смислу одлуке Градског већа О.Бр. 45307 од 30-XII 1935 год.“

6) По предлогу Претседника О.Бр. 9155: „Да Статистички отсек г. Мајеру С. Леви, златару, изда тражено уверење, да ће га Поглаварство примити за члана града Београда када поднесе доказ о томе да је стекао држављанство Краљевине Југославије.“

Приликом издавања уверења именовани ће депоновати 1.000.— динара, на име таксе из Тар.Бр. 354 Закона о таксама, у смислу одлуке Градског већа О.Бр. 45307 од 30-XII 1935 год.“

7) По предлогу Претседника О.Бр. 9156: „Да Статистички отсек г. Лазаревићу А. Аргиру, свршеном ђаку Државне трговачке академије, изда тражено уверење, да ће га Поглаварство примити за члана града Београда, када поднесе доказ о томе да је стекао држављанство Краљевине Југославије.“

Приликом издавања уверења именовани ће депоновати 1.000.— динара, на име таксе из Тар.Бр. 354 Закона о таксама, у смислу одлуке Градског већа О.Бр. 45307 од 30-XII 1935 год.“

8) По предлогу Претседника О.Бр. 9157: „Да Статистички отсек г. Малоховском В. Николи, контракт. чиновнику Команде Краљеве гарде, изда тражено уверење, да ће га Поглаварство примити за члана града Београда, када поднесе доказ о томе, да је стекао држављанство Краљевине Југославије.“

Приликом издавања уверења именовани ће депоновати 1.000.— динара, на име таксе из Тар.Бр. 354 Закона о таксама, у смислу одлуке Градског већа О.Бр. 45307 од 30-XII 1935 год.“

9) По предлогу Претседника О.Бр. 9158: „Да Статистички отсек г-ци Лазаревић А. Олги, свршеној ученици Више женске школе, изда тражено уверење, да ће је Поглаварство примити за члана града Београда, када поднесе доказ о томе да је стекла држављанство Краљевине Југославије.“

Приликом издавања уверења именована ће депоновати 1.000.— динара, на име таксе из

Тар.Бр. 354 Закона о таксама, у смислу одлуке Градског већа О.Бр. 45307 од 30-XII 1935 год.“

78

На предлог Претседника О.Бр. 9060 Градско веће је

Одлучило:

Да се Штурм Всеволду, млађем, не изда тражено уверење да ће га Општина града Београда примити за члана града Београда и ако поднесе доказ о томе да је стекао држављанство Краљевине Југославије.

79

На предлог Претседника О.Бр. 9159 и 9160 Градско веће је

Одлучило:

1) Да се г-ђа Шмук М. Злата, приватна чиновница прими за члана града Београда.

2) Да се г. Љубојевић Ј. Сима, електричар-дневничар Д.Т.О., са супругом Љубицом, домаћицом, прими за члана града Београда.

80

Код тачке дневног реда: „Предлог за одређивање помоћи сиромашним лицима“ Градско веће је

Одлучило:

1) По предлогу Претседника О.Бр. 10453: „Да се додели стална месечна помоћ Петровић Јулки, удови поч. Милорада Петровића, бив. школског служитеља, од 300.— динара. Овај издатак пада на терет партије 14 позиције 42 буџета за 1936/37 годину.“

2) По предлогу Претседника О.Бр. 10454: Да се стална месечна помоћ у виду пензија додели:

1) Кујунџић Д. Милосави, бив. чистачици, месечно дин. 200.—

2) Јулијани, удови поч. Петра Јаковљевића, који је био чувар парка, месечно динара 200.—

Да се стална месечна помоћ у виду пензија повећа:

1) Стојковићу Драгомиру, од 500 на 600 динара, повећано дин. 100.—

2) Филиповићу Михаилу, од 500 на 800 динара, повећано дин. 300.—

Овај издатак пада на терет парт. 14 поз. 42 буџета за 1936/37 годину.

3) По предлогу Претседника О.Бр. 10455:

2) Да се стална месечна помоћ додели овим лицима:

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

1) Илићу Ивану, динара	200.—
2) Мићић Јудити динара	80.—
3) Лазовићу Момчилу, динара	100.—
4) Нешковић Д. Милици динара	60.—
5) Златановићу А. Мирославу дин.	80.—
6) Ћосићу Светозару, динара	80.—
7) Радојевићу Станоју динара	100.—
8) Стојановићу Мирку динара	60.—
9) Милошевићу Михајлу динара	60.—
10) Крстић С. Анки динара	80.—
11) Вукојевић Луки динара	150.—
12) Стаменковић Аранђелу динара	100.—
13) Милић Стани динара	60.—
14) Стојановић Роксанди динара	60.—
15) Радојковић Јелени динара	60.—
16) Стамулис Г. Јелени динара	100.—
17) Стефановић М. Султи динара	100.—
18) Филиповић Р. Даници динара	60.—
19) Бачлић Лепосави динара	100.—
20) Глумбић Ј. Марији динара	100.—
21) Трпковић Пауну динара	100.—
22) Марић Јулки динара	60.—
23) Ристић Десанки динара	60.—
24) Богдановић Спасоју динара	120.—
25) Андрејевић Л. Косари динара	60.—
26) Цветковић Р. Роси динара	80.—
27) Савић С. Димитрију динара	80.—
28) Поповић Т. Христини динара	80.—
29) Николић Ж. Наталији динара	60.—
30) Зарић И. Наталији иднара	60.—
31) Аранђеловићу П. Алекси, динара	60.—
32) Тодоровић Ж. Милеви динара	60.—
33) Милићевићу Мирку динара	100.—
34) Протићу Јовану динара	100.—
35) Јекић Роси динара	60.—
36) Костићу Кости, динара	60.—
37) Павловићу П. Тимотију динара	100.—
38) Поповићу Стојану динара	60.—
39) Матић Јулки динара	60.—
40) Ристићу Димитрију динара	60.—
41) Вујић П. Иванки динара	60.—
42) Симоновић Милеви динара	100.—
Свега динара:	3.430.—

Овај издатак пада на терет партије 14 позиције 42 буџета за 1936/37 годину.

II) Да се месечна помоћ одузме овим лицима:

1) Ерминовић Рави, која примала месечно динара	150.—
2) Милосављевић Перси, која је примала месечно динара	100.—
3) Станојевић Руџи, која је примала месечно динара	120.—
4) Саковић Стани, која је примала месечно динара	80.—
5) Милосављевић Милораду, који је примао месечно динара	100.—
6) Адамовић Јовану, који је примао месечно динара	120.—
7) Заставниковић Владимиру који је примио месечно динара	200.—

8) Савановић Милици, која је примала месечно динара	100.—
9) Захаријевић Димитрију, који је примао месечно динара	120.—
10) Пиварском Миши, који је примао месечно динара	100.—
11) Ђорђевић Лазару, који је примао месечно динара	100.—
12) Ракић Јулки, која је примала месечно динара	100.—
13) Главашевић Даници, која је примала месечно динара	100.—
14) Вучић Ани, која је примала месечно динара	100.—
15) Димитријевић Јелени, која је примала месечно динара	80.—
16) Јовановић Анки, која је примала месечно дирана	100.—
17) Стојановић Ђорђу, који је примао месечно динара	120.—
18) Церовић Марији, која је примала месечно динара	100.—
19) Шуберт Марији, која је примала месечно динара	100.—
20) Милосављевић Стани, која је примала месечно динара	80.—
21) Попадић Добривоју, који је примао месечно динара	200.—
22) Станковић Ђурђији, која је примала месечно динара	100.—
23) Обрадовић Ани, која је примала месечно динара	100.—
24) Нинковић Катарини, која је примала месечно динара	100.—

81

На предлог Претседника О.Бр. 9432 Градско веће је

Одлучило:

Да се Милки удови поч. Михајла Аврамковића, пензионера Дирекције трамваја и осветљења, исплаћује привремена помоћ, до регулације пензије, у износу од 600.— динара месечно, рачунајући од 1 марта 1936 године, на терет партије 6 позиције 1 буџета Дирекције трамваја и осветљења за 1935/36 г.

82

На предлог Претседника О.Бр. 10569 Градско веће је

Одлучило:

Да се Стани, удови поч. Радисава Мандића бив. кочијаша Возног парка Дирекције трамваја и осветљења, исплате једномесечне принадлежности њеног почившег мужа, на име посмртне плате у износу од 1.723,20 динара пошто је поднела доказе да га је она у болести неговала и по смрти сахранила.

Овај издатак има пасти на терет партије 1 позиције 4 буџета Дирекције трамваја и осветљења за 1935/36 годину.

83

На предлог Претседника О.Бр. 12123 Градско веће је

Одлучило:

Да се приговор г. Вулфовића Лазара, електричара Дирекције трамваја и осветљења, на одлуку Претседника градске општине, Д.Бр. 8252 од 11-III-1936 године, којом је исправљена очевидна грешка у решењу о разврстању г. Вулфовића, Д.Бр. 34507/31, тако да му се 1 степен основне плате има рачунати од 4 XI 1930, уместо од 18 XI 1928 године, — одбије као неумесан и на закону неоснован.

84

На предлог Претседника О.Бр. 12216 Градско веће је

Одлучило:

Да се жалба г-ђе Персиде, удове пок. Димитрија Стевановића, бив. управника водовода Општине београдске, од 17 априла т.г. изјављена на одлуку Управе пензионог фонда бр. 45 од 30 III 1936 год. којом је одређена количина удовичке пензије г-ђи Стевановић, одбаци као неумесна, а поменута одлука оснажи као правилна и на закону основана.

85

На предлог Претседника О.Бр. 11554 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Дреновац Бранко, саветник Градског одељка у Земуну четврте положајне групе 1 степена унапреди у трећу чиновничку положајну групу 2 степена, рачунајући од 22 марта 1936 године, са овим месечним припадностима:

плата динара	3.000.—
положајни додатак динара	1.720.—
лични додатак динара	220.—
Свега динара	4.940.—

Две припадности исплаћиваће се г. Дреновцу од 1 априла 1936 год. с тим, да се разлика између досадањих и нових припадности за први месец унесе у Пензиони фонд Градског одељка у Земуну.

Исплата ће се вршити на терет кредита партије 29, позиције 1 буџета Градског одељка у Земуну за 1936/37 годину.

86

На предлог Претседника О.Бр. 12031 Градско веће је

Одлучило:

Да се г. Миланковићу Момчилу, хоронарном контролном инспектору Привредно-финанске дирекције, уважи оставка на општинску службу.

87

На предлог Претседника О.Бр. 11655 Градско веће је

Одлучило:

Да се расходује инвентар, алат и материјал Инжињерског отсека у вредности од динара 41.924,82, а према извештају комисије Т.Д.Бр. 13944 од 6 априла 1936 год.

88

Код тачке дневног реда: „Предлог за уступање израде и печења цигаља на општинској циглани „Пионир“ говорили су већници г.г. Милорад Крстић и Спасоје Тајсић и изнели мишљење да Општина сама у својој режији треба да израђује циглу на општинској циглани.

Претседник г. Влада Илић одговорио је да Општина нема довољно сретстава да сама у својој режији израђује циглу и да је тај посао уступљен под врло повољним условима за Општину, тако да ће Општина имати више користи него кад би сама радила тај посао.

За овим је Градско веће на предлог Претседника О.Бр. 10682

Одлучило:

1) Да се одобри резултат о пријему и отварању понуда за израду и печење до пет милиона комада цигаља на општинској циглани „Пионир“ и посао уступи понуђачу г. Илији Панићу, који је понудио највећи проценат дајући од укупно произведене и испечене цигле 63% градском поглаварству.

2) Да се одобри кредит у износу од динара 200.000.— колико је новим буџетом предвиђено за издатке на припремне радове, оправку алата и набавку материјала, који по условима падају на терет парт. 26 поз. 7 буџета расхода за 1936/37 годину без обзира на дванаестине.

89

Код тачке дневног реда: „колаудације и суперколаудације“ Градско веће је

Одлучило:

1) На предлог Претседника О.Бр. 11654:
1) Да се усвоји протокол колаудирајуће комисије одређене одлуком г. директора Тех-

ничке дирекције Т.Д.Бр. 7796/36 за преглед и пријем израђене примитивне калдрме у Бата Лакиној улици, од Браће Ивковића до Миријевског булевару, који је посао према решењу Суда Т.Д.Бр. 26657/34 изведен у режији преко режисера инж. Бранимира Марковића, а на терет од 4.000.— динара од стране друштва „Слога“.

2) Да се према вредности извршеног посла учињени и оправдани издаци по два платна списка износа 4.000.— динара приме као исправни, цео рад дефинитивно прими и инж. Бранимир Марковић разеши дужности режисера.

2) По предлогу Претседника О.Бр. 9365:

1) Да се усвоји протокол колаудирајуће комисије, одређене одлуком Т.Д.Бр. 45919/35 за преглед и пријем извршених радова на откопању земље и изради коловоза од ломљеног камена на општинском путу Београд—Миријево, од Кнез Милетине до Лаудановог Шанца, који је посао одобрен решењем Суда Т.Д.Бр. 26486/34, као и одлуком Градског већа О.Бр. 9108 од 25 марта 1935 године и за који је одобрен кредит од динара 329.072.— на терет откупнине личног рада за општинске путеве.

2) Да се према извршеним радовима и обављеним набавкама каменог материјала, преко режисерског одбора, односно режисера, призна укупна вредност радова у износу од динара 243.085,60, у коју је суму ушао рачун вишка износа 158.781,21 динара, као и рачун мањка од 244.767,61 динара.

3) Да се учињени и оправдани издаци, по платним списковима, износа 102.482.— динара приме као исправни.

4) Да се акордантима и лиферантима призна укупно динара 140.603,60 и то:

а) Инж. Божидару Поповићу 31.607,97 динара у коју је суму ушао обрачун непредвиђених радова износа 1.218,68 динара, и коју суму инж. Поповићу треба још платити, док је остали део исплаћен и оправдан.

б) Лиферанту г. Томи Манојловићу, за набавку камена 8.842,60 динара, која је сума у целости исплаћена и оправдана.

в) Лиферанту Браћи Здравковић, за набавку ломљеног камена 19.748,40 динара, која је сума у целости исплаћена и оправдана.

г) Акорданту Дожи Матеји, за копање и одвоз земље 80.404,63 динара, која је сума у целости исплаћена и оправдана.

5) Да укупна вредност издатака од динара 243.085,60 падне на терет откупнине личног рада за општинске путеве, по већ раније ангажованом кредиту Т.Д.Бр. 26486/34, док се мањак утрошене суме од 85.086,40 динара има деангажовати.

6) Да се целокупан посао прими као исправан рад и инж. г. Марковић Бранимир разреши дужности режисера, пошто претходно ис-

плати и оправда издатак поменути у тач. бр. 3 под а) овога предлога.

3) На предлог Претседника О.Бр. 9393:

Да се усвоји протокол од 27-II-1936 год. комисије, одређене одлуком Т.Д.Бр. 1384/36 год. за колаудовање радова на изградњи асфалтираних скверова на Вилзоновом тргу испред Жељезничке станице, а који је посао уступљен акорданту г. инж. Божидару Поповићу на основу одлуке Т.Д.Бр. 25374 од 8-X 1935 год.

Да се пом. акорданту исплати његова зарада, која по окончаном рачуну износи 21.688 динара, а по одбитку 5% на име предвиђене кауције, као и раније исплаћених рата, а по наплати свих државних и општинских дажбина и такса.

Да рок гаранције траје до 2-II-1938 год., када се има обавити суперколаудовање истих радова, те да се акорданту дотле задржи напред назначена кауција.

Да издатак за исплату акорданта падне на терет кредита од 50.000.— динара, ангажованог одлуком Градског већа О.Бр. 40931/35 год.

4) По предлогу Претседника О.Бр. 10670:

1) Да се одобри протокол колаудације извршених радова на извођењу инсталације централног грејања топлом водом у стакларама новог расадника на Вождовцу, који је посао на основу одлуке Градског већа О.Бр. 28533/35 извршен у чистој режији преко режисера г. Стојнића Љубомира, инжењера Управе водовода за суму од 109.502,22 динара.

2) Да се уштеда од 17.919,95 дерезервише и то: на партији 25/40 дин. 7.919,95 а на партији 25/49 сума од 10.000.— пошто је за овај посао одобрен кредит у износу од динара 127.422,17.

3) Да се режисеру г. Стојнићу Љубомиру инжењеру изда разрешница по овом послу, пошто је посао добро изведен, и азузете суме по привременим празницима оправдане правдајућим документима.

5) По предлогу Претседника О.Бр. 10671:

Да се усвоји у свему протокол колаудације извршених радова на реконструкцији бановинског пута II реда Београд—Сланце као и окончани рачун према коме је вредност свих извршених радова после извршене рачунско-техничке ревизије утврђена на суму од 483.932,36 динара.

2) Да се предузимачу г. Андреји Лесинграду, који је ове радове извршио исплати остатак његовог потраживања у суми од динара 96.469,76 а по одбитку свих државних и општинских такса и дажбина као и суме од 36.768,34 динара за предати му општински материјал од 5% допунске кауције.

3) Да се мање утрошена сума у износу од 87.152,95 деангажује.

4) Да се предузимачу привремено задржи допунска кауција) у суми од 24.196,62 динара као гаранција да ће извршити потребне оправке и довести цео посао у потпуно исправно стање.

Ова ће се сума предузимачу вратити по налогу Техничке дирекције а пошто иста утврди да је предузимач цео посао довео у исправно стање.

5) Да Одељак за одржавање калдрме за оправку дела пута од проф. 25,20 до проф. 303,10 преда на привремену употребу предузимачу потребне машине са стручним особљем и погоном. Сав остали рад, алат и материјал за оправке има да да предузимач.

6) Да се суперколаудација овога посла изврши парцијелно и то:

а) За све радове сем дела коловоза са пенетрацијом и спремаксаирања од проф. 25,20 до проф. 303,10 на дан 14.XI.1936 год.

б) За део коловоза на коме је извршена пенетрација и спремаксаирање на дан који одреди Техничка дирекција а по истеку од једне године дана, када Техничка дирекција буде утврдила да је предузимач извршио све оправке и пустио саобраћај.

6) На предлог Претседника О. Бр. 10672:

1) Да се одобри протокол колаудације извршених радова на изради калдрме у новој улици бр. 241 на Топчидерском брду, а који је посао извршио предузимач, инж. г. Мирко Брадиловић, на основу одлуке Градског већа О.Бр. 26344 од 26 јула 1935 год., а који посао према ревидованом окончаном рачуну износи суму од 67.386,61 динара.

2) Да се одобри мањак у суми од 2.422,48 дин., која се сума има деангажовати.

3) Да се предузимачу инж. г. Мирку Брадиловићу исплати остатак његовог потраживања у суми од 4.109,01 дин., по одбитку свих државних и општинских такса и дажбина.

4) Да рок гаранције за овај посао траје до 5.IV.1936 год.

5) Да се предузимачу врати допунска кауција, која му је задржата приликом исплате привремених ситуација.

7) На предлог Претседника О.Бр. 10684:

1) Да се одобри протокол колаудације извршених радова на изради коловоза од маказама на прилазу Миријевском путу I део, који је посао на основу одлуке Градског већа О.Бр. 40087 од 8.XI.1935 а на предлог г. Претседника ТДБр. 37640/35 извршен у чистој режији преко режисера г. инж. Вељковића Боривоја, инжињера Техничке дирекције, за суму од 3.822.— дин.

2) Да се уштеда од 146.— динара деангажује, пошто је за овај посао одобрен кредит од 3.968.— динара.

3) Да се режисеру г. инж. Вељковићу Боривоју изда разрешница по овом послу, пошто

је посао добро изведен, а изузете суме по привременим признаницама оправдане правдајућим документима.

8) На предлог Претседника О.Бр. 10688:

1) Да се одобри протокол колаудације извршених радова на изради коловоза од маказама на општинском путу II реда „Миријевски пут” I део на делу од Тршћанске улице до општинског пута за општинску болницу, који је посао уступљен г. Ранку Живковићу предузимачу из Београда за суму од 196.415,36 динара на основу одлуке Градског већа О.Бр. 32603 од 30.VIII.1935 год., а исти је извршен према ревидованом окончаном рачуну за суму од 188.560,80 динара.

2) Да се одобре сви вишкови по рачуну вишка у суми од 13.880,72 динара, у коју је суму ушло и 9.960,83 дин. по признатим рекламацијама.

3) Да се одобре сви мањкови по рачуну мањка у суми од 22.735,28 дин.

4) Да се предузимачу г. Ранку Живковићу исплати остатак његовог потраживања у износу од 14.436,58 дин. по одбитку свих општинских и државних такса и дажбина а на терет убраног новца од откупнине личног рада за општинске путове у 1935/36 години.

5) Да се деангажује остварени мањак од 8.854,56 дин.

6) Да рок гаранције истиче на дан 1.I.1937год. када се има извршити суперколаудација посла.

7) Да се предузимачу г. Ранку Живковићу врати допунска кауција задржата приликом исплата привремених ситуација.

9) На предлог Претседника О.Бр. 10689:

1) Да се усвоји протокол колаудирајуће комисије, одређене одлуком ТДБр. 17344/35 год., за преглед и пријем земљаних радова у Кнез Милетиној улици, од Кланице до Адмирала Пико-а ул. (бановински пут Београд—Сланци) чије је извршење на предлог ТДБр. 15481/35 усвојено од Градског већа О. Бр. 18733 од 23.V.1935 год. и за који је рад одобрен кредит од 50.000.— динара.

2) Да се акорданту г. Дожи Матеји по рекламацији призна откопаних и одвучених 128,40 м³ по 5 дин. м³, односно исплати још 642.— динара.

3) Да се учињени и признати издатци у укупном износу од 36.230,30 динара приме као исправни и да падну на терет откупнине личног рада за бановинске путове, по ангажованом кредиту ТДБр. 15481/35, док се мањак утрошене суме од 13.769,70 дин. има деангажовати.

4) Да се целокупан посао прими као исправан рад и г. инж. Бранимир Марковић, разрешити дужности режисера, пошто претходно исплати и оправда издатак поменут у тач. 2 овога предлога.

10) На Предлог Претседника О.Бр. 10690:

1) Да се одобри протокол колаудације извршених радова на изради пробне калдрме од коцака из бакарне згуре на Булевару Војводе Мишића, који су извршени у режији Инжињерског отсека на основу одлуке Градског већа О.Бр. 27611 од 16.VIII. 1935 год., чија вредност према ревидованом окончаном рачуну износи 20.825,— динара.

2) Да се одобри постигнута уштеда у купном износу од 6.317.— динара и да се иста деангажује.

3) Да се режисеру г. инж. Боривоју Почком изда разрешница за ове радове као и за све утрошене суме на истима.

11) На предлог Претседника О.Бр. 10691:

1) Да се усвоји протокол колаудације радова на изради казуха на Савској и Дунавској обали, који је извршила режиска комисија састављена од гг. Живадиновића Божицара, градског већника, г. Мандукића Николе, инжињера, и г. Стојановића Живојина, геометра Техничка дирекција, сходно одлуци Градског већа О. Бр. 38202 од 25.X.1935 год. и чија вредност износи 24.531,35 динара.

2) Да се горе поменутим члановима режиског одбора изда разрешница за извршене радове.

12) На предлог Претседника О.Бр. 10694:

1) Да се усвоји протокол колаудовања извршених радова на изради калдрме од ломљеног камена на песку и бетонских тротара у ул. Јанка Вукотића, а који је посао извршио предузимач г. Стјепана Баретића на основу одлуке Градског већа О.Бр. 33976 од 19.IX.1935 г., а који посао према ревидованом окончаном рачуну износи суму од 75.721,71 динара.

2) Да се одобри постигнута уштеда на овом послу у суми од 5.214,82 дин., која се има деангажовати.

3) Да се предузимачу г. Стјепану Баретићу исплати остатак потраживања у суми од 3.890,45 динара а по одбитку свих ових такса и дажбина по закону.

4) Да рок гаранције за солидност извршених радова истиче на дан 30.IV.1936 год., кад се иста има суперколаудовати.

5) Да се предузимачу врати допунска кауција, која му је задржана приликом исплата појединих ситуација.

13) На предлог Претседника О.Бр. 10696:

1) Да се одобри протокол колаудовања извршених радова на изради потпорног зида и калдрме од ломљеног камена на песку у Прокупачкој улици, а који је посао извршио предузимач инж. г. Милан Поповић на основу одлуке Градског већа О.Бр. 32450 од 30.VIII. 1935 год. а који посао по ревидованом окончаном рачуну износи суму од 97.560,64 дин.

2) Да се одобри вишак на овом послу у суми од 1.586,20 дин. која се има исплатити

на терет већ ангажованог кредита у суми од 1.526,20 динара а остатак од 60.— дин. да се ангажује на терет уштеда које су се добиле код других радова, који се изводе на терет парт. 25 поз. 19 буџета за 1935/36 годину.

3) Да се предузимачу инж. г. Милану Поповићу исплати остатак његовог потраживања у суми од 6.444,94 динара по одбитку свих такса и дажбина.

4) Да рок гаранције за солидност извршених радова истиче на дан 25.V.1936 године када се има исти суперколаудовати.

5) Да се предузимачу врати допунска кауција, која му је задржана приликом исплате појединих ситуација.

14) На предлог Претседника О.Бр. 10697:

1) Да се одобри протокол колаудовања извршених радова на изради калдрме у улици Принца Павла на Дедињу између ул. Леда Каудри и ул. Кнеза Арсена, који су радови извршени у мешовитој режији на основу одлуке Градског већа О.Бр. 36017 од 4.X. 1935 год. а чија вредност према окончаном рачуну износи 17.462,58 дин. на терет партије 26 поз. 1 буџета за 1935/36 год.

2) Да се одобри постигнута уштеда у динара 636,77, која се сума има деангажовати.

3) Да се адвокату г. Стјепану Баретићу исплати остатак његовог потраживања у суми од 2.412,98 динара а по одбитку свих државних и општинских такса и дажбина.

4) Да се акорданту г. Стјепану Баретићу може вратити допунска кауција, која му је задржана приликом исплате привремене ситуације.

5) Да се режисеру г. Урошевићу Драгомиру инжињеру може дати разрешница по овоме послу, пошто је издатке уредним документима правдао.

15) На предлог Претседника О.Бр. 10698:

1) Да се одобри протокол колаудације извршених радова на изради калдрме од ломљеног камена на песку у Новој улици бр. 392 између Румунске и Толстојеве улице, а који је посао извршио предузимач г. Стјепан Баретић на основу одлуке Градског већа О.Бр. 36055 од 4.X.1935 год. а који посао према ревидованом окончаном рачуну износи суму од 62.695,15 динара.

2) Да се одобри вишак од 2.941,07 дин.

3) Да се предузимачу г. Стјепану Баретићу исплати остатак његовог потраживања у суми 8.595,35 дин. и то: Дин. 5.654,28 на терет већ ангажованог кредита по одлуци Градског већа О.Бр. 36055 од 4.X.1935 године а сума од 2.941,07 дин. на терет уштеда које су се добиле код других радова, који се изводе на терет парт. 26 поз. 1 буџета за 1935/36 годину.

4) Да рок гаранције за солидност извршених радова истиче на дан 25.V.1936 године.

5) Да се предузимачу врати допунска кауција.

16) На предлог Претседника О.Бр. 10700:

1) Да се усвоји протокол колаудације набавке ситне коцке, призама, полукоцака и везача, која је набавка извршена од стране лиферанта. А. Д. за трговину и индустрију на основу одлуке Одбора општине београдске А. Бр. 12754 од 22.V.1928 г. а чија вредност по ревидованом обрачуну износи: 1,639.196,50 дин.

2) Да се фирма А.Д. за трговину и индустрију ослободи плаћања казне за задоцњење испоруке у износу од 28.885,22 дин., пошто је дала писмену изјаву да се у случају ослобођења ове казне одриче тражења било какве накнаде због задоцнелих исплата по овоме предмету.

3) Да се фирми А.Д. за трговину и индустрију на основу предње тачке 2 исплати сума од 28.885,22 дин., која јој је задржата приликом исплате ранијих рата, с тим да овом исплатом буде дефинитивно ликвидан овај предмет са поменутом друштвом, пошто му је све остало неоспорно потраживање по овој испоруци већ раније исплаћено и кауција за ову испоруку већ враћена по ранијим решењима.

Издатак у суми од 28.835,22 дин. има да падне на терет парт. 21 поз. 2в „Обавеза из ранијих година” буџета за 1935/36 а у недостатку на терет одговарајуће партије и позиције буџета за 1936/37 годину.

17) На предлог Претседника О.Бр. 12702:

1) Да се у свему усвоји протокол колаудације од 17.IV. 1936 год. о изради канала за Зоолошки врт, који је посао израдио Канализациони отсек путем акорданта г. Ранка Живковића инсталатера по јединачним ценама његове понуде, а по решењу Градског већа О.Бр. 5456 од 19.II.1936 год. и мишљења Техничког одбора од 10.III.1936 год.

2) Да се акорданту за овај посао према ревидованом окончаном рачуну колаудирајуће комисије на терет партије 26 позиције 14 буџета за 1935/36 год. преко режисера инжењера г. Бранислава Вељковића исплати целокупна зарада у дин. 28.836,47 пошто се одбију све до сада исплаћене рате и све остале државне и општинске таксе и дажбине.

3) Да се посао од акорданата прими у експлоатацију као солидно, добро и на време извршен.

4) Да се према чл. 29 спец. и техн. услова суперколаудација овог посла изврши кроз шест месеци т.ј. 1 октобра 1936 год.

5) Да режисер овог посла инж. Бранислав Вељковић, набавке које је извршио, као и исплату акорданту, оправда оригиналним доку-

ментима и повуче своју привремену признаницу.

18) На предлог Претседника О.Бр. 12705:

1) Да се усвоји протокол колаудације радова на изградњи штале за крупну стоку и два обора на сточном тргу, по коме вредност извршених радова износи 390.386,15 динара.

2) Да се одобри кредит за ликвидацију посла у износу од динара 115.386,15, колико износи разлика између утврђене вредности посла и одобреног кредита, на терет обавеза за раније године у чијем је списку под бр. 14 пријављена горња сума.

3) Да се разреши од поверене дужности режисерска комисија пошто је посао извршила.

19) На предлог Претседника О.Бр. 12708:

1) Да се усвоји протокол колаудације извршених радова на скидању старих и постављању нових уличних таблица са натписом у улицама Кнеза Павла, Књегиње Олге, Кнез Милетиној и Радничкој према коме вредност извршених радова износи 1.014,50 динара, т.ј. са уштедом од 1.485,50 динара.

2) Да се режисер г. Радомир Синђелић, техн. пословођа, одређен одлуком Градског већа О.Бр. 44365 од 18.XII.1935 год. који је горњи посао извршио, разреши дужности.

20) На предлог Претседника О.Бр. 12703:

1) Да се усвоји протокол суперколаудације асфалтних тротоара на Булевару Војводе Мишића од Манасијеве до Кабларске улице, које је израдила режисерска комисија на основу одлуке Градског већа О.Бр. 34617 од 22.XI.1934 г. преко акрданта фирме „Срборит”.

2) Да се фирми „Срборит” врати гарантна кауција задржата за овај посао.

90

На предлог Претседника О.Бр. 12473 Градско веће је

Одлучило:

1) Да се према § 11 услова за давање у израду тротоара без коловоза који је посао уступљен Грађевинском предузећу „Златибор” решењем ТДБр. 9210 од 24.VI.1931 године одлуком Одбора О.Бр. 16069 од 3.VII.1931 године исплати поменутом предузећу на име 6% интереса за призната и неликвидирана примања у току од четири месеца од дана подношења молбе за колаудацију и то:

За дефинитивну ситуацију друге групе улица, која износи динара 148.616,04 за 804 дана 20.400,24 динара.

За дефинитивну ситуацију четврте групе улица, који износи 111.063,43 за 804 дана 15.942,52 динара, и

За дефинитивну ситуације седме групе улица, која износи 105.789,14 динара за 469 дана 8.293,19 динара.

Укупно динара 44.635,95 (четрдесет четири хиљада шест стотина тридесет пет и 95/100.
2) Да овај издатак падне на терет фонда обавеза из закључених рачунских година.

91

Код тачке дневног реда: Експроприације и апроприације” Градско веће је

Одлучило:

1) На предлог Претседника О.Бр. 10447: Да се у смислу § 49 Грађев. закона изврши исправка граница између имања г-ђе Анђелије Петронијевић у Четничкој ул. бр. 15 и имања г. Миољуба Тодоровића у Врњачкој ул. бр. 1.

Ова исправка граница има се извршити по скици, која је приложена предмету.

2) На предлог Претседника О.Бр. 11191: Да се усвоје записници Изабраних судова 15 фебруара 1936 године за део имања г. Радоја Петровића и за део имања Браће Здравковића у Јанка Вукотића улици, а који се делови експропришу за проширење и просецање исте улице.

У исто време извршити исплату ових експроприација по дефинитивном обрачуна, на рачун регулационог фонда за извршење регулације код Општинске штедионице и заложног завода града Београда, а у смислу чл. 4 Правилника истог фонда.

Пре исплате сопственици су дужни да делове свога имања пренесу на општину без икаквог терета.

Преносне таксе сnose сопственици.

3) На предлог Претседника О.Бр. 11192: Да се усвоји записник процене изабраног суда од 29. фебруара 1936 год. за имање Драгиње и Александре Марковић на Бановом брду, које се експроприше, као и земљишта у Земуну које се даје у замену.

4) На предлог Претседника О.Бр. 11189: Да се изврши исплата г-ђи Радмили Савић за део њеног експроприсаног земљишта у Љутице Богдана ул. бр. 42 сума од Дин. 8.856, а у вези одлуке Градског већа О.Бр. 22303 од 21.VI.1935 год.

Од ове суме има се одбити тротоарска такса у суми од Дин. 4.757,36, тако да за исплату остаје Дин. 4.098,64.

Ова исплата пада на терет рачуна Регулационог фонда код Општинске штедионице и зал. завода, а у смислу чл. 4 Правилника овог фонда.

Сопственица је дужна да пре исплате пренесе овај део земљишта на Општину без икаквог терета.

5) На предлог Претседника О.Бр. 11188: Да се у вези одлуке Одбора општине београдске О.Бр. 8765 од 26 маја 1935 године усвоји директан споразум са сопственицима зе-

мљишта у Макишу, и да се изврши исплата њихових експроприсаних имања и то по 6.— (шест) динара по м² следећим сопственицима:

1. Јанковић Стевану у површини од
2. Влајићу Марку у површини од 1132,3 м²
3. Јанковићу Животи у површини од 3110,0 м²
4. Јанковић Иван у површини од 800,0 м²
5. Јанковић Милисаву у површини од 113,0 м²
6. Јанковић Љубисаву у површини од
7. Јанковић Душан у површини од
8. Јанковић Милош у површини од
9. Јанковић Алекси у површини од 200,0 м²
10. Настић Миливоју у површини од 1167,2 м²
11. Настић Ж. Јовану у површини од а по 4.— динара по метру квадратном следећим сопственицима:
1. Влајић Топлици у површини од 204,6 м²
2. Влајић Војиславу у површини од 164,8 м²
3. Јанковић Василија маси у површини од 3102,0 м²
4. Огњановић Светолику у површини од 3802,1 м²
5. Савковић Миливоју у површини од 2876,0 м²
6. Јовановић Душану и Стевану у повр. од 1822,0 м²
7. Настић Стеван у површини од 460,0 м²
8. Настић Лазару у површини од 289,6 м²
9. Поповић Савки у површини од 1343,3 м²
10. Младеновић Браћи у површини од 6097,0 м²
11. Младеновић Исајлу у површини од 6151,7 м²
12. Настић Илији у површини од 1347,7 м²
13. Настић Драгољуба маси у површ. од 1105,0 м²
14. Настић Јакову у површини од 1370,0 м²
15. Настић Милутин у површини од 1288,0 м²
16. Настић Живану у површини од 1342,0 м²
17. Настић Добривоју у површини од 1299,8 м²
18. Спасеновић Боривоју у површини од 2873,3 м²
19. Николић Николи у површини од 1100,0 м²
20. Чедић Перси и Насти у површини од 1200,0 м².

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Ове исплате да се изврше пошто сопственици пренесу ове делове земљишта на општину београдску без икаквог терета, а на терет рачуна Регулационог фонда код Општинске штедионице и zaloжног завода града Београда, у смислу чл. 4 Правилника истог фонда.

Преносне таксе сноси општина.

6) На предлог Претседника О.Бр. 11190:

Да се изврши експропријација земљишта г. Богдана Петровића на углу Гледстонове и Миодрага Давидовића улице, и то целокупне парцеле у површини од 574,0 м² ради просецања улице, пошто остатак земљишта преко регулације не може опстати као грађевински плац, и да се сопственику у замену да општинско земљиште на углу Скендер Бегове и Доситијевој улице у површини око 550,0 м². Вредност једног и другог земљишта одредити путем законске процене у смислу чл. 9 Закона о атару општине града Београда. Општински процениоци: Љубомир Терзић и Чедомир Ивановић, инжењер.

Преносне таксе сноси купац.

7) По предлогу Претседника О.Бр. 11187:

Да се изврши исплата експроприсаног имања масе Јелене Лазаревић у Цара Душана ул. бр. 63 у суми од 341.860,— дин. а на основу записника процена изабраног суда од 2.XII.1934 године. Ова исплата пада на терет обавеза из ранијих година.

Исто тако да се изврши исплата експроприсаног имања г-ђе Љубице Владисављевић у Доситијевој ул. бр. 39 у суми од 760.400.— а по записнику процене од 15 новембра 1935 године. Ова исплата има се извршити на терет Регулационог фонда, а у смислу чл. 4 истог фонда.

Обе ове експропријације врше се за потребе подизања гимназије на Дорћолу.

Пре исплате сопственици су дужни да имања пренесу на општину без икаквог терета.

Преносне таксе сноси општина за имање г-ђе Владисављевић, а по пола за имање масе Јелене Лазаревић.

8) По предлогу Претседника О.Бр. 12474:

Да се изврши исплата у суми од Дин. 43.828.— за експроприсани део земљишта г. Д-р Букића Пијаде у Косовској и Влајковићевој улици.

Ова исплата ће се извршити пошто сопственик изврши пренос овог дела земљишта на општину без икаквог терета, а пошто се од ове суме буде одбила дугујућа сума за тротоарску таксу и за воду коју сопственик дугује, за ово имање, а по извештају Рачуноводства Управе водовода.

Преносне таксе сноси сопственик.

Ова исплата пада на терет Регулационог фонда за извођење регулације, а у смислу чл. 4 истог Фонда.

9) По предлогу Претседника О.Бр. 11001:

Да се изврши експропријација једног дела земљишта г. Светозара Мићовића у Дунавској улици у Земуну и то у површини од 645,22 м².

Да се г. Мићовићу за експроприсани део земљишта исплати паушална сума у износу од 20.000.— динара с тим, да је обавезан да изврши следеће радове:

Постављање дефинитивног тротоара из улице Прегревице и то о своме трошку. Да из улице Дунавске до трошаринске карауле постави провизоран тротоар са материјалом који му буде ставио на расположење Одељак у Земуну; да подзида насип на целом комплексу из Дунавске улице и према Дунаву, а на тврдом терену који ће на ту сврху спремити Земунски одељак. Одвожење целокупне црне земље, која ће се добити парирањем брега из улице Дунавске и једног дела жуте земље, извршиће г. Мићовић о своме трошку, у колико ова не буде потребна самом одељку.

Исплата сума да падне на терет одобреног кредита за изградњу трошаринских караула и станица и откуп земљишта за исте на територији Одељка — Земун, парт. 15 поз. 13а буџ. расх. 1935/36 год.

Све формалности око преноса на општину експроприсаног дела земљишта и увођења у земљишне књиге извршиће Одељак у Земуну, преко пуномоћника Градског поглаварства.

10) По предлогу Претседника О.Бр. 12475:

Да се изврши исплата у суми од Дин. 10.560.— за експроприсани део имања г-ђе Марје Т. Радивојевић у Курсулиној ул. бр. 3.

Ову исплату извршити пошто сопственица пренесе овај део земљишта на општину без икаквог терета.

Преносне таксе сноси сопственица.

Ова исплата пада на терет Регулационог фонда за извођење регулације, а у смислу чл. 4 истог Фонда.

11) По предлогу Претседника О.Бр. 12479:

Да се потребе спровођења канализационог штранка изврши експропријација дела земљишта Прометне банке на Дунаву, у површини од (250,0 X 1,50) — 375,0 м².

Ова експропријација да се изврши у смислу чл. 8 Закона о атару општине града Београда.

За општинске процениоце одређују се г. Љубомир Терзић, инжењер и Чедомир Ивановић, инжењер.

12) По предлогу Претседника О.Бр. 11652:

Да се изврши исплата експроприсаних делова земљишта од имања г-ђе Живке Милосављевић у суми од динара 14.940,— за експроприсаних 74,7 м² и Поповићу и Нешићу у суми од Динара 19.200.— за експроприсаних 96 м².

Ова исплата ће се извршити пошто се од сопственика задржи дугујућа сума за трото-

арску таксу, а по накнадном извештају Рачуноводства Управе водовода, а остатак се има депоновати Пореској управи за дужну порезу по акту Пореске управе бр. 15791 од 24.III.1936 године.

Ове се исплате имају извршити пошто сопственици изврше пренос ових делова земљишта на општину без икаквог терета.

Преносне таксе сноси сопственици.

Издатак пада на терет рачуна Регулационог фонда за извођење регулације код Општинске штедионице, а у смислу чл. 4 Правилника истог Фонда.

13) По предлогу Претседника О.Бр. 11614:

Да се изврши експропријација дела имања г-на Мирче Анђелковића у Петраљичкој улици бр. 8 у површини око 57,0 м² ради регулације исте улице, и да се пребије за тротоарску таксу у суми од Динара 3.600.—

Сопственик је дужан да овај део земљишта пренесе на општину без терета.

Преносне таксе сноси сопственик.

14) По предлогу Претседника О.Бр. 11616:

Да се усвоје записници Избраног суда од 28 децембра 1935 године о експропријацији делова земљишта са зградама и то за имање Милана Савића на углу Булевар Ослобођења и булевар Франше д'Епере-а, Властимира Ђорђевића на Булевару Франше д'Епере-а бр. 116 и масе почив. Милана Милојковића на Булевару Франше д'Епере-а бр. 114.

15) По предлогу Претседника О.Бр. 11649:

Да се у вези одлуке Одбора општине београдске О.Бр. 7894 од 8 априла 1930 године изврши исплата г-ђи Наталији Марић за део земљишта који се експроприше од њеног имања у Балканској улици, у суми од 64.350.— динара, за потребе проширења исте улице.

Ова исплата да се изврши пошто сепственица пренесе овај део земљишта на Општину без терета.

Преносне таксе сноси сопственица.

Ова исплата пада на терет Регулационог фонда за извођење регулације.

16) По предлогу Претседника О.Бр. 11613:

Да се усвоји директан споразум са сопственицима имања, која се делом експропришу за потребе регулације Димитрија Туцовића улице, и то са:

- 1) Марком Штајнером по 105 динара, ослобођавајући га примене доприноса.
- 2) Жиком Давинићем по 110.— динара по м².
- 3) Петром Кузмановићем по 110.— динара по м².
- 4) Михаилом Костићем по 110.— динара по м².
- 5) Тајтаном Тимофејевом по 110.— динара по м².
- 6) Луком Гарићем по 110.— динара по м².

За остале сопственике који нису пристали на директан споразум, наставити поступак експропријације.

Ова исплата пада на терет Регулационог фонда за извођење регулације, а у смислу чл. 4 истог фонда.

17) По предлогу Претседника О.Бр. 11611:

Да се изврши експро-апропријација имања г-ђе Божане Драговић на углу Краљице Марије и Владетине улице, без икакве накнаде једне стране другој.

Преносне таксе сноси Општина за своје, сопственик за своје земљиште.

18) По предлогу Претседника О.Бр. 11646:

Да се изврши експро-апропријација имања г-ђе Ангелине Рашић у Поенкаревој и Скадарској улици, без икакве накнаде једне стране другој. Потом допринети допринос у величини од 20% по извршењу експропријације суседног имања на углу Поенкареове, Југовићеве и Скадарске улице.

Преносне таксе сноси Општина за своје, сопственица за своје земљиште.

19) По предлогу Претседника О.Бр. 11193:

Да се изврши експро-апропријација дела имања Браће Селаковић ради просецања пасажа између Деспотовачке и Генерала Ковачевића улице, обрачунавајући метар квадратни експроприсаног за метар квадратни апроприсаног земљишта, а вишак да доплати једна другој по цени од 145 динара по м².

Преносне таксе сноси Општина за своје, сопственик за своје земљиште.

20) По предлогу Претседника О.Бр. 11431:

Да се одлука Градског већа О.Бр. 26671 од 20.IX.1934 године измени и допуни у толико, што ће се исплата извршити на основу дефинитивног обрачуна по податцима Одељка за одржавање катастра ТДБр. 5213 од 7. II. 1936 године и то:

- 1) Лукић Радовану Животином... парц. 1678 површ. 2287,714,870,05 д.
- 2) Аксентијевић Боривоју Благојевом и друговима... парц. 1676 површ. 1367,7 6,838,50 динара.
- 3) Задрузи Васиљевић, старешина Боривоје Васиљевић порцела 1675, површина 3199,7, динара 20.798,05
- 4) Живковићу Радовану Миливојевом парцела 1674, површина 2817,0, динара 14.085.—
- 5) Сушић Благоју парцела 1671, површина 309,0, динара 1.545.—
- 6) Сушић Ранку Драгутиновом, парцела 1670, површина 281,9, динара 1.409,50
- 7) Задрузи Сушић, старешина Сушић Николин Стеван, парцела 1669, површина 258,8 динара 1.294.—
- 8) Задрузи Сушић, старешина Сушић Матејин Богосав, парцела 1668, површина 361,2, динара 1.806.—

9) Задрузи Сушић, старешина Сушић Милутинов Јован, парцела 1667, површина 349,1 динара 1.745,50

10) Јовановић Николи Димитријевом и друговима, парцела 1666, површина 1127,6, динара 7.329,40

11) Јовановић Благоју Живковом, парцела 1665, површина 898,8, динара 5.842,20

12) Јовановић Петру Живковом, парцела 1664, површина 796,5, динара 5.177,25

13) Коларевић Петровом Радомиру и Драгољубу, парцела 1663, површина 277,7, динара 1.388,50

14) Станковић Петровом Николи, парцела 1661, површина 146,3, динара 731,50

15) Станковић Петровом Илији, парцела 1660, површина 135,3, динара 676,50

16) Сушић Павлом Србољубу, парцела 1659/1, површина 273,8, динара 1.369.—

17) Сушић Павлом Славољубу, парцела 1659/2, површина 303,9, динара 1.519,50

18) Управној општ. гр. Београда, парцела 1659/3, површина 138,3, динара 691,50

19) Сушић Павлом Мирку, парцела 1659/4 површина 1270,0, динара 6.350.—

20) Илићима Срефимовим Цветку и Атанасију, парцела 1658, површина 7562,5, динара 37.812,50

21) Драгићевић Млад. Стевану, парцела 1657, површина 3950,7, динара 23.704,20

22) Фирми Електро Макиш, парцела 1656, површина 2188,0, динара 21.880.—

23) Трг. индустријској банци парцела 1655 површина 3344,3 динара 33.443.—

24) Станковић Алексином Миловану, парцела 1653/1, површина 549,5, динара 3.571,75

25) Становић Алексином Стевану, парцела 1653/2, површина 538,5, динара 3.500,25

26) Дунавској бановини (јавно добро), парцела 1649, површина 195,6, динара 1.271,40

27) Сушић Ђорђевој Илији, парц. 1648/1, површина 1353,1, динара 8.795,15

28) Сушић Ђорђевој Лазару, парц. 1648/2 површина 1587,0, динара 10.315,50

29) Сушић Ђорђевој Кости, парц. 1648/3 површина 1976,0, динара 12.944

Свега динара: 252.704,70

Ова исплата пашће на терет убраног новца од откупнине личног рада за Бановинске путеве у 1934 години, с тим да су сопственици дужни извршити претходно пренос напред означених површина на Општину града Београда без икаквог терета.

Суму од 252.704,70 дин. депоновати Средском суду за град Београд, који ће исплате вршити по овом списку, када буду извршене све законске формалности око преноса земљишта на Општину.

21) По предлогу Претседника О.Бр. 12476: Да се апроприше имању задужбине Влајка Каленића у Војводе Глигора улици део зем-

љишта Регулационог фонда у површини од 56,6 м² ради изласка на регулациону линију, а по цени 130.— динара м².

Преносне таксе сноси купац.

22) По предлогу Претседника О.Бр. 12481: Да се апроприше имању г. Димитрија Секулића у Јове Илића улици део земљишта Регулационог фонда у површини око 263,0 м² ради изласка на регулациону линију, а по цени од 100 динара по м².

Преносне таксе сноси купац.

23) По предлогу Претседника О.Бр. 11651: Да се изврши експро-апропријација имању г. Радивоја Паљића у Захумској и Луке Вукаловића улици, без икакве накнаде једне стране другој.

Преносне таксе сноси Општина за своје, сопственик за своје земљиште.

24) На предлог Претседника О.Бр. 11650: Да се апроприше имању г. Душана и Милице Матејић у Јиречековој улици бр. 6 део земљишта Регулационог фонда у површини од 11,1 м² ради изласка на регулациону линију, а по цени од 250.— динара по м².

Преносне таксе сноси купац.

25) По предлогу Претседника О.Бр. 11617: Да се апроприше имању г. Боривоја Кандића у Иванковачкој улици бр. 13 део земљишта Регулационог фонда од 5,2 м² ради изласка на регулациону линију а по цени од 400.— динара по м².

Преносне таксе сноси купац.

26) По предлогу Претседника О.Бр. 11175: Да се апроприше имању г. Јована Милосављевића у Дравској улици бр. 12 део земљишта Регулационог фонда у површини од 1,8 м² ради изласка на регулациону линију, а по цени од 150.— динара по м².

Преносне таксе сноси купац.

27) По предлогу Претседника О.Бр. 11174: Да се изврши апропријација имању г-ђе Добриле М. Главинић и Милисаве и Михаила Кнез-Милојковића у Драшковићевој ул. бр. 7 дела земљишта Регулационог фонда у површини од 35,4 м² ради изласка на регулациону линију, а по цени од 2.000.— динара по м².

Преносне таксе сноси купац.

28) По предлогу Претседника О.Бр. 11173: Да се апроприше имању г-ђе Јеле Антонијевић у Кабларској улици бр. 10 део земљишта Регулационог фонда у површини 9,5 м² ради изласка на регулациону линију, а по цени од 450.— динара по м².

Преносне таксе сноси купац.

29) По предлогу Претседника О.Бр. 11172: Да се апроприше имању Поштанско-телеграфске-телефонске задруге А.Д. у Малајничкој улици бр. 3 део земљишта Регулационог фонда у површини око 6,5 м² ради изласка на регулациону линију, а по цени од 450.— динара по м².

Преносне таксе сноси купац.

30) На предлог Претседника О.Бр. 11171: Да се апроприше имању Јелисавете Лазаревић, Милице Анастасијевић, Лепосаве и Станиславе Миливојевић, Николе Борђевића и Добриле Т. Савић у Вишеградској ул. бр. 16 део земљишта Регулационог фонда у површини од 2,9 м² ради изласка на регулациону ни од 2,9 м² ради изласка на регулациону линију, а по цени од 600.— динара по м². Преносне таксе сноси купац.

92

На предлог Претседника О.Бр. 12701 Градско веће је

Одлучило:

1) Да се усвоји дефинитиван годишњи обрачун за утрошену електричну енергију на водоводним инсталацијама за време од 5 децембра 1934 године до 31 децембра 1935 године по уговору са Трговачко-индустријском банком а према протоколу колаудације Т.Д.Бр. 15264 од 20 IV 1936 год.

2) Да се потраживање лифераната по окончаном рачуну у суми од динара 221.177,83 брише, пошто се је лиферант тога потраживања одрекао у т. 13 протокола колаудације.

3) Да се т. 6 Уговора о снабдевању општинског водовода електричном енергијом О. Бр. 20640/35, потврђеног код Среског суда за град Београд под V 18 октобра 1935 г. допуни следећим:

„Коригована цена електричне енергије у зима се у рачун приликом дефинитивног годишњег обрачуна само кад разлика између те цене и уговорене основне цене од 0,75 динара по 1 киловат часу изнесе више од плус или минус четири паре динарске по 1 киловат часу, ако је та залиха мања од 4 паре динарске по 1 киловат часу и то како на више тако и на мање да важи уговорена основна цена од 0,75 динара по 1 киловат часу.

93

На предлог Претседника О.Бр. 12653 Градско веће је

Одлучило:

Да се у вези проширења канализације и водовода на пијаци „Зелени Венац“, који су радови одобрени одлуком Градског већа Т.Д. Бр. 9387/36 год., одобри Одељку за одржавање калдрме накнадни кредит од 33.560,79 динара, за вишак радова и набавки на реконструкцији калдрме на истој пијаци, а одобрени одлуком Градског већа О.Бр. 40219/35 године.

Да се овај вишак радова и набавки изврши у свему према састављеном предмеру и предрачуну Техничке дирекције, а преко ре-

жијске комисије, која је одређена за овај посао напред назначеном одлуком Градског већа.

Да одобрена сума падне на терет парт. 26 поз. 8 буџета за 1936/37 годину и да се изда на привремену признаницу режисера, одређеног одлуком Т.Д.Бр. 7247/36 год., с тим да та комисија правда све издатке уредним документима у законском року.

94

На предлог Претседника О.Бр. 12563 Градско веће је

Одлучило:

„Да се г. Југовићевој Наталији, писару Општег одељења III категорије 3 степена X класе, уважи оставка на општинску службу.”

95

На предлог Претседника О.Бр. 12670 Градско веће је

Одлучило:

Да се текст партије 21 позиције 1 под „к” измени у толико, што ће гласити: „За исплату свих заосталих обавеза и награда из ранијих година за које у своје време није било довољно расположивог кредита као и за исплату дуга Фонду кулчарине или за ануитет зајма од 16,000.000.— динара који би се закључио у горње сврхе.”

96

На предлог Претседника О.Бр. 12728 Градско веће је

Одлучило:

1) Да се на основу резултата нове I оферталне лицитације одржане на основу решења Министарства грађевина од 26 марта 1936 године бр. 7339/36 у Земунском Градском одељку, дана 21 априла 1936 године, калдрмисање и каналисање Бежанијске и Ивићеве ул. у Земуну уступи најповољнијем понуђачу на тој лицитацији инж. г. Алексију Сахарову, предузимачу из Београда према његовој понуди за суму од 1,061.736,74 динара т.ј. за 5,1% од предрачунске суме, која износи 1,118.795,30 динара.

2) Да надзорни инжињер на овом послу буде г. инжињер Целер Хинко виши техн. саветник Земунског одељка.

3) Да издатак падне:

а) за израду калдрме и кишног канала у Бежанијској улици и израду калдрме у Ивићевој улици у суми од 893.521,31 динара на терет посебног калдрмисног фонда бише општине земунске а сада Одељка градског поглаварства Београда, у смислу начелног одобрења Министарства финансија бр. 18203/IV од 14 августа 1935 године;

б) за израду канала за нечисту воду у Бежанијској улици у суми од 168.215,43 динара на терет партије 3, позиције 2, буџета Грађевинско-регулационог фонда Земунског одељка за 1936/37 годину.

97

Код тачке дневног реда: „Предлог за отпуштање из општинске службе Д-р Српка Вукановића општ. лекара” прочитан је предлог г. Претседника и мишљење Одбора за персонална питања, па су говорили:

Већник г. Д-р Душан Поповић који је изјавио да се не слаже са мотивацијом Одбора за персонална питања која је прочитана, и да отпуштање г. д-р Вукановића претставља прејудуцирање његовог положаја, пошто он још није осуђен.

Већник г. Павле Кара-Радовановић заступао је такође гледиште да општинске чиновнике не треба отпуштати све донде док се не утврди њихова кривица и док надлежни суд не изрекне своју пресуду.

Већник г. Момчило Јанковић изнео је да у случају Д-р Вукановића не треба чекати пресуду надлежног суда, пошто је утврђено његово саучесништво у делу атентата на Претседника Краљевске владе. Због тога учешћа г. Вукановић не би могао даље да остане у општинској служби.

Већник г. Миливоје Благојевић, као члан Одбора за персонална питања, истакао је да г. Вукановић као народни посланик није редовно вршио своју дужност, а од момента стављања у истражни затвор он ту дужност више и не врши. Мотиви Персоналног одбора за отпуштање г. Д-р Вукановића били су интерес службе и потреба да се на место г. Д-р Вукановића, који је у немогућности да врши дужност општинског лекара, постави други лекар који ће се моћи посветити општинској служби.

Већник Д-р Владимир Николић истакао је инкопатибилност функције народног посланика и функције општинског чиновника, и изнео да је и то био један разлог за отпуштање г. Д-р Вукановића из општинске службе.

За овим је Градско веће на предлог г. Претседника О.Бр. 12768

Одлучило:

Да се г. Вукановић Д-р Српко, реонски лекар Отсека за лечење и санитарне установе Дирекције за социјално и здравствено старање I категорије, 1 степена, VIII класе, отпусти из општинске службе у интересу исте.

*

Код тачке „Кратка питања” деловођа већа прочитао је изјаву г. Претседника општине г. Владе Илића, као одговор на примедбу г. Душана Николајевића да приликом примања, пензионисања и отпуштања из службе општинских службеника, нису поштовани прописи Закона о градским општинама, који прописују тајно гласање.

У изјави г. Претседника истакнуто је да су све одлуке о примању кандидата у општинску службу доношене једногласно и без формалне примедбе, на основу расписаних конкурса, и да су као такве одобрене од надзорне власти, те према томе не могу бити незаконите. За пензионисање и отпуштање службеника из општинске службе закон не тражи тајно гласање, па су према томе и све одлуке Градског већа по предмету отпуштања и пензионисања законите.

У вези са овом изјавом г. Претседника, већник г. Душан Николајевић изнео је неколико својих критичких примедби на рад и политику Општине београдске. На учињене примедбе одговорио је Претседник г. Илић, истичући да је г. Николајевића сматрао као Претседника Културног одбора, без обзира на то да ли неко ту титулу признаје или не. Ни Претседник општине ни Културни одбор, ценећи сарадњу г. Николајевића, нису хтели уважити његову оставку. Од г. Николајевића и његове љубави за културни напредак Београда зависи да ли ће пружити Културном одбору ону сарадњу која се од њега очекује.

Седница је закључена у 21 час.

Оверавају:

Градски већници:

Момчило Јанковић, с. р.

Миливоје Благојевић, с. р.

Претседник

Градске општине,

Влада Илић, с. р.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

Недељни извештај

о просечним ценама животних намирница на београдској пијаци од
15—21/IV и од 22—28/IV 1936 год.

В Р С Т А	Мера	Просечна цена у динарима		В Р С Т А	Мера	Просечна цена у динарима	
		3 нед.	4 нед.			3 нед.	4 нед.
Жито				Колонијална и друга роба			
Пшеница	100 кгр.	156.75	148.50	Шећер у коцкама	1 кгр.	14.50	14.50
Јечам	"	133.75	137.50	Шећер ситан	"	12.50	12.50
Овас	"	135.50	141.—	Кафа сирова	"	57.—	57.—
Кукуруз у зрну	"	108.25	106.50	Кафа пржена	"	68.—	68.—
Брашно и хлеб				Со млевена	"	3.37	3.37
Брашно пшенично Но. 2	1 кгр.	2.75	2.75	Бибер крупан	"	38.—	38.—
Брашно пшенично Но. 1	"	3.—	3.—	Бибер млевен	"	42.50	42.50
Брашно пшенично бело	"	3.50	3.50	Паприка млевена	"	27.50	27.50
Брашно кукурузно	"	2.25	2.25	Фила	"	8.50	8.50
Хлеб пшенични прни	"	2.75	2.75	Макароне	"	8.50	8.50
Хлеб пшенични бели	"	3.25	3.25	Пирнач	"	9.—	9.—
Месо				Мак	"	14.—	14.—
Говејина	1 кгр.	8.—	8.—	Зејтин за јело	1 литар	18.—	18.—
Говејина жива мера	100 кгр.	362.50	362.50	Сирће винско	"	6.—	6.—
Телејина	1 кгр.	13.50	13.—	Мед	1 кгр.	15.50	15.50
Телејина жива мера	100 кгр.	637.50	650.—	Восак	"	40.—	40.—
Јагњетина	1 кгр.	11.—	10.50	Пекмез	"	8.—	8.—
Јагњетина жива мера	100 кгр.	462.50	475.—	С'еће воштане	"	70.—	70.—
Овчетина	1 кгр.	9.—	9.—	Свеће стеаринске	"	27.—	27.—
Овчетина жива мера	100 кгр.	—.—	—.—	Свеће парафинске	"	16.—	16.—
Свињетина	1 кгр.	13.—	13.—	Сапун за прање	"	10.50	10.50
Свињетина жива мера	100 кгр.	572.50	585.—	Шпиритус рафиниран	1 литар	54.—	54.—
Свињско сушено	1 кгр.	17.—	17.—	Шпиритус за гориво	"	10.—	10.—
Кобасице	"	18.—	17.—	Петролеј	"	7.—	7.—
Швиргле и чварци	"	13.—	13.—	Бензин	"	7.—	7.—
Пршута	"	32.50	32.75	Гориво			
Слајина сирова	"	11.50	12.25	Угљен дрвени (ћумур)	100 кгр.	125.—	125.—
Слајина сува	"	19.25	19.—	Угљен дрвени (ћумур)	1 кгр.	1.75	1.75
Слајина ужичка	"	25.—	25.—	Угљени, мрки и лигнит	100 кгр.	22.50	22.50
Масг свињска	"	12.50	12.50	Угљен камени	"	32.—	32.—
Сало	"	13.—	13.50	Дрва грабова	"	105.—	105.—
Лој топљен	"	11.50	11.—	Дрва букова	"	110.—	110.—
Лој нетопљен	"	9.—	7.75	Дрва церова	"	102.50	102.50
Риба				Дрва јасенова	"	100.—	100.—
Шаран	"	12.—	11.—	Дрва растова	"	100.—	100.—
Сом	"	25.—	24.—	Дрва брестова	"	95.—	95.—
Кечига	"	38.—	36.50	Дрва врбова	"	62.50	62.50
Смуђ	"	26.75	27.50	Живина и јаја			
Штука	"	14.—	12.—	Кокоси	1 ком.	15.50	16.75
Бела	"	5.50	6.—	Ђурке	"	49.—	41.50
Маско				Гуске	"	32.50	27.25
Млеко слатко	1 литар	2.25	2.25	Патке	"	17.—	15.25
Млеко кисело	1 кгр.	8.—	8.—	Јаја	"	—.40	—.47
Масло	"	31.—	32.75	Стока			
Масло топљено	"	24.50	26.—	Волови	"	1425.—	1525.—
Кајмак	"	21.50	21.50	Краве	"	1750.—	1725.—
Сир обичан	"	11.50	11.—	Телад	"	320.—	362.50
Сир сомборски	"	22.50	20.75	Коњи	"	1050.—	1175.—
Сир качкаваљ	"	22.—	22.—	Свиње угојене	"	1475.—	1425.—
Поврће				Свиње мршаве	"	500.—	500.—
Пасуљ	"	4.50	5.—	Прасад од 10 кгр.	"	85.—	72.50
Сочињо	"	10.50	10.50	Назимад од 10 до 25 кгр.	"	155.—	137.50
Грашак у зрну	"	16.—	15.—	Овце	"	—.—	—.—
Грашак обичан	"	12.50	12.52	Овнови	"	—.—	—.—
Кромпир стари	"	2.25	2.20	Козе	"	—.—	—.—
Кромпир нови	"	9.75	9.75	Јарчени	"	—.—	—.—
Лук прни	"	2.25	2.25	Јагањци	"	55.—	68.75
Лук бели	"	8.50	8.—	Јарићи	"	—.—	56.25
Лук прани	1 дема	1.—	1.—	Кожа и вуна			
Боранаја	1 кгр.	16.—	17.—	Коже воловске	1 кгр.	11.—	11.—
Тиквице	"	19.—	10.50	Коже кравље	"	11.—	11.—
Шаргарепа	"	2.—	2.25	Коже телеће	"	19.—	17.50
Купус сладак	"	7.75	9.—	Коже јунеће	"	13.25	13.—
Купус кисео	"	3.—	3.—	Коже свињске	"	4.—	4.—
Спањак	"	1.—	—.87	Коже овчије	1 ком.	—.—	—.—
Рен	"	7.50	7.50	Коже јагњетне	"	16.75	15.75
Кељ	"	5.—	4.25	Коже козје	"	—.—	—.—
Келераба	1 пишла	3.75	3.25	Коже јареће	1 кгр.	16.—	15.75
Зелен за супу	"	1.25	1.25	Вуна прана	"	23.75	23.—
Патлиџан црвени	1 кгр.	16.—	14.—	Вуна непрана	"	16.75	16.—
Патлиџан плави	1 ком.	8.50	4.25	Сточна храна			
Паприка љута	100 ком.	55.50	55.—	Сено	100 кгр.	55.—	56.25
Паприка туршијара	"	100.—	100.—	Слама	"	24.50	23.75
Паприка бабура	"	100.—	175.—	Грађевински материјал			
Краставци	"	5.75	450.—	Креч негашен	100 кгр.	27.—	27.—
Воће				Цигле	100 ком.	32.50	32.50
Јабучке	1 кгр.	5.50	5.50	Цреп	"	37.50	37.50
Крушке	"	6.—	5.—	Цемент	100 кгр.	72.50	72.50
Брескве	"	—.—	—.—	Песак	м ³	35.—	35.—
Кајсије	"	—.—	—.—	Пића			
Трешије	"	—.—	22.50	Пиво домаће	1 литар	9.50	9.50
Вишње	"	—.—	—.—	Вино црно обично	"	8.—	8.—
Грождје	"	—.—	—.—	Вино бело	"	8.—	8.—
Шљиве	"	—.—	—.—	Вино боље старо	"	10.—	10.—
Шљиве сушене	"	9.—	9.50	Шљивовица мека	"	10.—	10.—
Лубенице	1 ком.	—.—	—.—	Шљивовица љута	"	22.—	22.—
Диње	"	—.—	—.—	Комовица мека	"	10.—	10.—
Ораси	1 кгр.	24.50	14.75	Комовица љута	"	22.—	22.—
Кестен	"	5.25	4.50	Наднице			
Смокове	"	13.—	12.—	Надничара	1 надн.	25.—	25.—
Лимун	1 ком.	—.75	1.50	Копача	"	30.—	30.—
Неранде	"	2.50	2.50	Зидара	"	40.—	40.—

Из с'тајис'тичког ошсека Г. п. и. Б. — Службено.

Службене објаве и огласи

Измена регулације трга „Славије“

Сходно §§ 8 и 12 Грађевинског закона, Градско поглаварство изложиће, 15 дана после изласка овог огласа у благајничком холу партера зграде градског поглаварства, Узун Миркове ул. бр. 1, измену регулације трга „Славије“ по плаво учртаним линијама у плану.

Планови ће бити изложени увиду месец дана. Заинтересовани имају поднети примедбе најдаље у року од 15 дана по истеку јавног увида иначе се оне неће узимати у обзир.

Одлучено у Градском поглаварству на дан 29-IV-1936 год. ТДБр. 6770/36.

Примедбе ће примати Техничка дирекција, Одељак за регулациони план, зграда Техничке дирекције Градског поглаварства, Књ. Љубице ул. бр. 21.

Пажња грађанству

Извештава се грађанство да ће Градско Поглаварство, у интересу што правилнијег изношења домаћег сметлишта, преко свога одељка за чистоћу града вршити изношење домаћег сметлишта почев од 7-V-о. г. у времену од 5 до 19 часова сваког радног дана, те се моли грађанство да ово прими знању, како би рад на изношењу домаћег сметлишта могао бити у одређеном времену вршен несметано и без задржавања.

Исто тако понова се позива грађанство да за изношење сметлишта мора имати довољан број канти и да исте држи у двориштима на подесним и лако приступачним местима у противном изношење сметлишта неће се вршити докле год исто не буде у прописаним кантама скупљено.

Из дирекције за соц. и здрав. стране Градског поглаварства града Београда СЗБр. 10360 у Београду.

Измена регулације

Господин Министар грађевина својим решењем број 37653/35 од 27. Марта 1936 г., а у споразуму са Господином Министром унутрушњих послова одобрио је у свему предложеној измену регулације између Кеја 5 Новембра, улице Карађорђевој и Стевана Марковића и пута, који спаја Кеј 5 новембра са улицом Карађорђевој код јавних складишта и то по пројекту Градског одељка у Земуну, који је усвојен одлуком Градског већа од 2. Новембра 1934 г. О.Бр. 32465.

На основу § 11 и 12 грађевинског закона излаже се одобрени план измене регулације стално сваком на увиђај за време званичних часова у Градском грађевинском отсеку у Земуну.

Поглаварство Града Београда Градски Одељак у Земуну, З.О.Бр. 5953/1542/гр. о. — 1936.

Измена регулације

Сходно §§ 8 и 12 Грађевинског закона, Градско поглаварство изложиће, 15 дана после изласка овог огласа у благајничком холу партера зграде Градског поглаварства, Узун Миркова ул. бр. 1, измену регулације једног дела Дунавске ул., новопроектване улице бр. 98 и раскршћа Дунавске и Француске улице, по плаво учртаним линијама у плану.

Планови ће бити изложени увиду месец дана. Заинтересовани имају поднети примедбе најдаље у року од 15 дана по истеку јавног увида иначе се оне неће узимати у обзир.

Одлучено у Градском поглаварству на дан 31-III- ТДБр. 10883/36.

Примедбе ће примати Техничка Дирекција, Одељак за регулациони план, зграде Техничке дирекције Градског поглаварства, Књ. Љубице ул. бр. 21.

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ЧАСОПИС ЗА КОМУНАЛНО-СОЦИЈАЛНИ, ПРИВРЕДНИ
И КУЛТУРНИ ЖИВОТ БЕОГРАДА

Број 5
Година 54

Редакциони одбор:
Лушан С. Николајевић, Богдан Крекић, Павле Кара-Радовановић
Уредник:
Слободан Ж. Видаковић

Мај
1936 године

Мај 1936

- Рођендан Њ. Кр. Вис. Кнеза-Намесника Павла* — Влада Илић, претседник Београдске општине, стр. 327
- Његово Краљевско Височанство Кнез-Намесник Павле* — Душан С. Николајевић, већник и претседник Културног одбора града Београда, стр. 328
- Наша анкета:**
- О финансијским одредбама Закона о градским општинама* — Др. Милорад Станојевић, начелник Министарства у пенз., већник града Београда, стр. 331
- Предлози за измену и допуњу Закона о градским општинама (II)* — Слободан Ж. Видаковић, шеф Одељка за штампу, туризам и културну пропаганду Г. п. г. Б., стр. . . . 334
- За измену Закона о градским општинама* — Александар Давинић референт Државног савета, стр. 354
- Чланци и студије:**
- Сарадња Градског антишуберкулозног диспансера са осшалим усшановама на сузбијању шуберкулозе* — Др. Боривоје М. Ђорђевић, шеф Градског антитуберкулозног диспансера, стр. 360
- Општи значај обавезног шелесног васпишања и његови главни принципи (II)* — Др. Радмило Белић, шеф Отсека за физичко васпитање Г. п. г. Б., стр. 364
- Подижимо здрав подмладак* — Антон Скала, референт Министарства просвете, стр. 369
- Прилови за историју Београда и Србије:**
- Развој здравствених и хигијенских прилика Београда и градова Србије* — Др. Стеван З. Иванић, директор Централног хигијенског завода, стр. 377

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Наша предавања :

Ка југославенској идеологији — Душан С. Николајевић, стр. . . . 384

Правничка хроника :

Решења опшће седнице Државног савета, стр. 387

Друштвена хроника :

Наименовање г. Драгољуба Тодоровића за пошпрејседника града Београда, стр. 390

Нови управник града Београда, г. Милан Аћимовић, стр. 391

Значајан јубилеј г. Васе Исаиловића, стр. 392

Социјална хроника :

Манифестације децјег дана у Београду, стр. 394

Хумана акција београдских доброшворних друштва, стр. 397

Рад београдске Лиге прошив туберкулозе у прошлој години, стр. 308

Извештај о раду Саветовалишта за спасавање алкохоличара, установе Југословенске велике ложе шрезвености гуштемплерског реда у Београду, стр. 399

Успела изложба слика шрамвајских несрећа у Београду, стр. . 400

Сликарска хроника:

Пролећња изложба „Ладе“ — Сава Поповић, стр. 403

Пролећње изложбе — Тодор Манојловић, стр. 405

Белешке и прикази :

Иван Квесић : Његово Краљевско Височанство Кнез - Намесник Павле — Владимир Ђ. Бабић, стр. 410

„Београдске општинске новине“ излазе једанпут месечно као часопис за комунално-социјални, привредни и културни живот Београда и једанпут недељно као службене новине Општине града Београда.

Претплата износи

за годину дана 150 динара.

за пола године 80 динара.

Чековни рачун код Поштанске штедионице бр. 54.300.

Уредништво и администрација налазе се у ул. Књегиње Љубице бр. 1/II. Телефон 26-242.

Рукописи се не враћају.

Влада Илић,

претседник Општине града Београда

Рођендан Њ. Кр. Вис. Кнеза-Намесника Павла

На рођендан Његовог Краљевског Височанства Кнеза-Намесника Павла, 28 априла 1936 год., претседник Београдске општине г. Влада Илић, у име Престонице Краљевине Југославије, поздравио је преко београдске Радио-станице Њ. Кр. Вис. Кнеза-Намесника Павла овим топлим говором:

Њећово Краљевско Височанство Кнез-Намесник Павле слави данас Свој рођендан, улазећи у четрдесет четврту годину Своја плодног живота. Као претседник Општине престонице Југославије осећам се високо почастован и необично срећан, да у овој прилици могу бити тумач оних осећања дубоког поштовања и безграничне љубави које престоничко грађанство једнодушно таји према Њећовој Узвишеној личности. Ова осећања испољила су се нарочито оној трајичној дана, када је наш народ изненада изгубио своја Великог Владара, Краља Александра Првог Ујединитеља.

Залеђене душе свих нас отрејало је тек онда један топао зрак наде и самопоуздања, када је на чело Краљевског Намесништва стао високоумни и благородни Кнез-Намесник, праћен љубављу целога народа и народном вером да је Он, поред Њеног Величанства Краљице Мајке, најбољи заштитник престола нашега младог и љубљеног Краља. Наш је народ јордо гада уздицао своју главу и поново је с непоколебљивом вером погледао у своју велику будућност.

Кнез Намесник беше први и најинтимнији сарадник Краља Александра Првог Ујединитеља из најтежих дана наше нове историје. Снабдевен и тим искуствима овај Узвишени Сарадник покојнога Краља и Узвишени члан Дома славом овенчаних Карађорђевића беше најјача гаранција да ће добити сав свој за-

мах сређивање наше државе и нормални развој нашег политичког живота, уз њуно поштовање државне и народне целине.

Њећово Краљевско Височанство Кнез-Намесник Павле донео је на Свој њун одговорности положај нарочито изражене урођене особине Карађорђевића: службу народним идеалима до самопожртвовања, јасноћу гледања у те народне идеале и безграничну храброст и одлучност на њуном остварењу. Цела Југославија дујије Њећовом Краљевском Височанству Кнезу Намеснику Павлу дубоку захвалност за све племените напоре које Он чини да би државни народни проблеми добили онаква решења каква стварне народне потребе безусловно изискују.

Њећово Краљевско Височанство Кнез-Намесник Павле донео је на Свој високи положај и изузетно развијен смисао за културни и духовни живот. Он је за то поред свих својих послова на пољу државне политике, постао главни покретач културних акција у нашој земљи, пружајући им у свима приликама Своју Високу заштиту и њуну Своју помоћ. Круна тих Њећових напора на подизању културног нивоа нашег народа јесте музеј који носи Њећово име и који данас претставља најлепши културни украс престонице и ризницу Југословенског уметничког стваралачког генија.

Поздрављајући у име Београда Њећово Краљевско Височанство, ја знам да се данас све жеље и све наде свих грађана главног Југословенског града сливају у радосно и непоколебљиво уверење да ће Југославија под вођством Кнеза-Намесника врло брзо развити све своје позитивне енергије, на срећу целога Југословенског народа и на славу Великих Карађорђевића.

Живео Њећово Краљевско Височанство Кнез Намесник Павле!

Душан С. Николајевић,

већник и претседник културног одбора
града Београда

Његово Краљевско Височанство Кнез-Намесник Павле

Монархистичко начело је древно, а увек младо. У основи својој, оно се непрекидно освежава и обнавља. Монархизам, то је најбољи облик култа историских хероја. Онога култа којим је била прожета филозофија историје религиозника и мистичарској обожаваоца хероја Томе Карлајла. Култ историских хероја, који је усађен од искона у људској природи, чудотворна је моћ. Прецишћава људе од ситне саможивости. Понети њоме, људи се узвишују и осисобљавају да осете вишу вредност. И кроз осећање величине оних који, долазећи из, често пута невидљивих и само унутра осветљених, историских дубина; кроз осећање порастасности и мистерије оних који крејко и неумољиво носе у својој вољи иманентну вољу историје; јест, тек кроз култ историских посланика, ми сви, незнани, снабдевамо се дивном врлином да, неситничарски и присно, учествујемо у блаословеном изтраживању свега што је трајно, а што осигурава бољи живот поколењима која нас смењују.

Изабрани духови продирали су у то начело и покушавали да га разјасне. Генијални секретар флорентинске републике Николо Макиавели дао је своју теорију државе и свој идеал принчија. Италијански националист, који је осећао силу државе, Макиавели беше уверен да само један јак принчије може ујединити Италијане.

Прошле године је у предавању, одржаном у Паризу, Гуљелмо Фереро говорио о Макиавелију с екстазом, доказујући да теорије Макиавелијеве данас више него икада живе. По одличном социологу, Макиавели је чудни видовак. Да ли је сасвим у праву Фереро?

Макиавелијев принчије бескрупулозно намеће своју вољу и он је, ако бисмо тако могли рећи, измирио примордијални инстинкт власти с аморалном рафинираношћу свога времена. Па, ипак, улазећи дубље у психологију Макиавелијевој принчија, открива се, да је он, маколико јак и самоуверен, унутра, у себи немирна и брза. Он је, због тога, у драстичној динамици, која није сигурна у сутрашњицу. Потрешно је поредити Макиавелијевој принчија с Ничеовим Над човеком. Раније, у

једној дружој прилици, указали смо на неоснованост те паралеле. Овде би се могло додати само то да је Ниче, иако беше растрзан кризама и самоубилачким часовима, оживео једнога Над човека, који својом самоувереном мирноћом смирује немире Ничеових ноћи. Над човека сигурност у себе, у своју моћ и власт над људима, преко вечности повраћаја ствари, верује у своју вечност. Аморалан и несигуран у сутрашњицу, Макиавелијев принчије не делује блаотворно на своје поданике. Један друји Роман, француски моралист XVII века, Жан де Ла Бријер, у својим класичним Карактерима, јружам свој идеал носиоца суверенитета. Занимљиво је да су два Романа написала два сасвим супротна идеала носиоца монархистичкој начела. Ла Бријеру лебди пред очима један скрон морални и савесни суверен. Њега снабдева француски моралист неизмерно важном и племенитом мисијом: лично моралан и скрупулозан, Ла Бријеров вођ монархије искорењује свиреје и прљаве навике, ако оне владају у његовом народу. Реформише он, не само законе, него и обичаје, кад год ти закони и обичаји поуме да почине злоупотребе. Он — разлаже даље Ла Бријер — доноси сигурност душама свих грађана, а вароши укршава величанственим изгледима. Суверен — јо Ла Бријеру — треба да кажњава ружње пороке, али тај исти вођ монархије, неумитан кад брани државу и морал земље, сасвим је блаи према свима оним својим поданицима који воле отаџбину и верују у будућност националне државе и чије душе жуде све што је добро и све што је лепо.

Свој одељак о суверену Ла Бријер завршава како овај мора бити човек од духа и од срца: сигуриоран и моћан теније, који зна да буде поштован и вољен од свога народа, а да, истодобно, буде и онај која се плаше непријатељски туђини. Такав вођ монархије од свога двора и целе Краљевине чини једну фамилију.

Ла Бријер каже да је тешко у вођи монархије скућити све оне врлине. Ако се у вођи монархије, ипак, састану, онда је народ срећан.

WWW.UNILIB.RS На данашњи дан ми сви осећамо да ово реч мудрој и благородној француској етичара садржи неодољивост истине: Њеџово Краљевско Височанство Кнез Павле, који стоји на челу Намесништва, сједињује у себи врлине духа и врлине срца које је, у своме идеалу вође монархије, Ла Бријер жудео. Овом треба додати блајотворни утицај енглеске монархије на Кнеза-Намесника. Школујући се у Енглеској, Он је непосредно познао све врлине и све јачине ове монархије. Монархија је у Енглеској постојанија нећо икад. Владимир д'Ормерсон, у једној својој студији о Енглеској, истиче како је приликом јубилеја Краља Ђорђа V био сведок британске оданости према Круни. Она се манифестовала, дивљена достојном, једнодушном. „Сам сам — каже д' Ормесон — видео где у лондонским крајевима незапослених радника висе отромне заставе. На овима беше исписано: ми смо убоји сиротани, али смо лојални!

Француски мислилац и социолог беше одушевљен примером, који му је показао сву неодољиву љубав целога енглеског народа према монархистичким установама и према фамилији која их инкарнира. И, не мислећи на Ла Бријера, д' Ормесон се радовао што је угледао остварен идеал фамилијарне заједнице двора и народа. Д' Ормесон додаје: „дух традиције, мирна сила, национализам сигуран у себе, — то су елементи који чувају у свету моћ Британије.“ И д' Ормесон завршује своју изванредну студију, да је интактна сила Британије један од неопходних чичилаца светској реда и светској мира.

Оно, што треба нарочито истаћи, то је да је, проводећи своју младост у Енглеској и изграђујући широку своју културу, наш Кнез и креио у себи своје државничко осећање вредности једне стабилне монархије и нећовао своју дискретност рођеној аристократе.

Енглеска монархија раћала се из дућих и елементарних борби. У тим борбама истућила су се дивљаштва примордијалних властољубаца. Шекспир, највећи песник Енглеске, изнео је у својим драмама сва та силна и крвава прећанања, сва оркановита отимања о власт. Њеџово позорште је море узбуркане крви људске, али се, кад се стишало то море, уздићла као стена једна монархија. Као чврста стена, а гранитност њена учинила је да се сасвим сћоје енглеска династија и енглески народ и да сама установа монархије омоћући висок смисао чланова династије за своје дужности према народу и држави. То је процват свих оних врлина које је истицао Ла Бријер у своме идеалу вође монархије. И та, изнутра јака и сигурна у себе, енглеска монархија даје целој енглеској владарској кући мирноћу и дискретност. Дискретност је једна од најлећших врлина. И мирноће и дискретности бескрајно је мноћо у нашем

Кнезу. Он је ту, увек ту, поред узданице наше нашеј младој Краља. Кнез је воћ и неуморан, све чини да грандиозно дело уједићења Јућословена постане чврста стена, али, зато што њећово ативистичко и стално активно државотворство тежи да изврши норму, што их је Ла Бријер проићсао за своћа ненадмашеној воћу монархије, Он својом дискретноћу и отменоћу делује на нас све блајотворно. Губе страсти мноћо од своје оштрине и ми, воћени истински просвећеним Кнезом, све јасније увићамо да се јака држава и једна истинска цивилизација условљају.

Наш недокућиви народ је монархистичан. Духовне и моралне снаће нашећа необично сћособноћ и душевноћ наћода исћољавала се у нашој боловитој али и поносној историји увек кроз монархију. Она бејаше потврћивалачки фактор, који је у Средњем веку сигурно сублијао племенске шовинизме и уједићвао, градио државу. Велику државу, јер народ великих сћособности треба да има велику државу.

Фамилија Немањића, чији су чланови и мали један потез од оноћа примордијалноћ владарства, којим је Макијавели снабдео своћа принципћа; — та необична породаица усћела је да у Средњем веку од наше државе, коју су сталежи узалуд покушавали да разћраде, начини једну моћну државе. И у налету те државе, наш силни Цар и законодавац Душан кренуо се на Цариград.

На Косову је зашло крућно сунце наше средњовековне глорије, али робоваће наше азијатској десћотији није сасвим ућасило то сунце које је на Косову зашло.

Потрешно би било ако би се устанци наших сељака 1804 и 1815 схватили само као револт незадовољних турских робова. У наслећима тих рајетина живљаху они који су у Средњем веку пощодарили. И само се тако може објаснити што су и Прва и Друћа наша национална револуција од првоћа часа исто толико градили националну државу колико су подривале и рушиле тућинску власт.

У XIX веку два историска исћолина, два неимара државе, Караћорће и Милош, циновски Почетник и циновски Дочетник створише државу која ће играти судбоносну улоћу на Словенском Јућу. Монархија је та која је малу Србију уздићла до историскоћ пощланства иијемонта свих Јућословена, а данас само монархија може сконцентрисати и ућутити на ирави поћт толике пощитивне силе јућословенскоћ народа, које траже своје изразе.

Историска значај личности Кнеза Павла Караћорћевића састоји се у томе што Он цивилизује наше монархистичко осећање. Њећово државништво је необично јако, Њећов такт и њећово разумевање светске сћољне политичке су нећопрешиви, а Њећово унутрашње осећање унутрашње снаће и сигурности државе и Њећова илемићска дискретност и ја-

WWW.UNILIB.RS

чају наш, већ јаки, монархизам и оилемењују, просвећују. И Кнез Павле, кроз своју личност, истовремено култивише наш монархизам и уздиже установу монархије.

Његов историјски задатак је оџроман: и Он, по своје право ђосџодству, своје државничком дару, по своје изузетно развијеном смислу за духовни живот наше земље и по своје историском задатку има извесних заједничких црта с просвећеним владаром мале Србије Кнезом Михаилом.

Просвећени вођ јуџословенске монархије извршиће свој задатак. Наша монархија је чврста и ђостојана стена, и ми ћемо, вођени Кнезом Павлом, стићи све оне наше страсти које хуе нашој јуџословенској отаџбини, а наша ће јуџословенска земља и у свету иџрати ону улоџу коју наши ђријатељи с ђравом очекују од ње. ...Приликом ђоследњеџ боравка Кнеза-Намесника у Паризу један од уџледних француских ђоличара изјавио је, да Кнежева високо културна личност здружује у себи евроџанина и балканца. Редак смисао за државу и ђолички дар иџословали су да Кнез Павле, у сџољној ђолици, налази ђута и начина који ориентације Мале Антанте усклађује с ђенералним линијама оне светске ђолике која може донети оџромне користи нашој држави. Тај исти Кнежев смисао за државу и Његов ђолички талент, једновремено, чине да Он, у Балканском Сџоразуму, осећа сву неизмерну снаџу балканских држава које ђрабе једној будућности. Ону мисао коју је мислило Карађорђево хетеријанство и на чијем је реализовању радила Михаилова ђолика балканској савеза; ту мисао коју је, ђод друђим ђриликама и када је Турска ђрестала бити неђријатељ балканских народа, тако смељо и широкоџрудо сџроводио наш Ујединитељ;

ту велику и сџасоносну балканску мисао Кнез Павле тежи да ђретвори у једну мирну и у себе саму ђоуздану силу. Ова мора осџураџи балканским народима, а на ђрвом месту нашем, једну улоџу у међународној ђолици, кудикамо већу и достојнију неџо што је то до сада било.

Оџрезно, смисљено, не ђубећи никада такт, али и неџоколебљиво, Кнез-Намесник сџурно и неуморно ради на томе да наша држава све јаче обележи свој ранџ у међународној ђолици.

Часоџис ђрада Беоџрада жели да на рођендан Његовоџ Краљевскоџ Височанства Кнеза Павла истакне Његове сјајне државничке одлике. И да, исто тако, укаже на то колико та својства државника од расе добијају тиме што Он расџолаже једним, колико наслеђеним толико и сџиритуалним, осећањем мере. Овде би се мољле навести све оне хвале којима је француски ђисаџ Шадрон обасуо то осећање, тврдећи да с оне стране мере ђуди, чак и кад су од ума, бесмислено остају без своџа става.

Државник и човек с осећањем мере, ђоуздан, сџуран у себе и у јуџословенску државу, цивилизатор наше земље, Кнез Павле је један истински, и ђо ђраву Дома Карађорђевића и ђо својим мноџбројним ђозитивним особинама, вођ и монархије и јуџословенскоџ народа. У светском миру, на коме је тако ђредано радио наш неумрли Ујединитељ ђоследњих ђодина своџа живота и коме је с толико дубоке хуманости одан Кнез Намесник, Јуџословени ће радосно развити све своје таленте. И, у друђштву с осталим културним народима, утирати ђут једном бољем и срећнијем човечанству.

Нека живи Кнез!

О Финансиским одредбама Закона о градским општинама

„Савез градова Краљевине Југославије, као врховни комунални форум, на свима својим Конгресима, а нарочито на овогодишњем, истакао је потребу, да се Закон о градским општинама измени и дојунама саобрази животним потребама градских општина, духу времена и високим циљевима (националним, економским, социјалним и културним) југословенских градова.

Краљевска влада преко свој ресорној министра унутрашњих послова јосјодина др. Антуна Корошца са једним великим државничким смислом прихватила је у начелу молбе југословенских градова и одлучила узети у разматрање измене и дојуне Закона о градским општинама. Краљевска влада је приликом буџетске дебате обавестила Народну скупштину и Сенат о припреманом пројекту за измену овој закона, нарочито његовој политичкоизборној дела. Ту одличну намеру Краљевске владе поздравили су југословенски градови.

Како је ово питање и сувише важно за све наше градове и њихов даљи просјеритет, то је Уређивачки одбор „Београдских општинских новина“ отворио кроз часопис престонице свестрану анкету, односно дискусију по овоме предмету. Ова анкета отјочета је у прошлој свесци часописа чланком уредника часописа т. Слободана Видаковића, који се чланак завршава у идућем броју. У овоме броју објављујемо прилој т. др. Милорада Станојевића, начелника министарства у пенз. и градској већника, и т. Александра Давињића референта Државној савета.

Уређивачки одбор с разлојом очекује, да ће се већници Београда и друћих југословенских градова, и наши политичари, и правници, и уојште сви наши јавни и комунални радници озбиљно позабавити овим питањима. Уређивачки одбор ће радо устјупити стјупце стручној часописа Престонице сваком озбиљном и добронамерном мишљењу по овом проблему, који засеца у све интересе градских општина и наше Државе!

Уређивачки одбор, Секција градског већа
за штампу и културну пропаганду

Једна од најслабијих страна Закона о градским општинама је несумњиво VII одељак тога Закона који говори о градским финансијама. Ако се у истини тај Закон хоће да измени и саобрази модерним схватањима живота и напјретка наших градова, и ако се жели да градови добију замах за своје развиће, те да на тај начин они постану културна, просветна, привредна и политичка средишта државе и њене политичке моћи, онда се морају дати томе Закону одредбе о финансијама које би наше градове оспособиле за постигнуће тих задатака. У ту сврху потребно је дати градовима пуну самоуправу која почива на чисто комунално-политичким основама и ослободити их од непотребног и излишног тјуторства државе, јер бирократизам државних органа није у сагласности са јачим и обимнијим замахом развића. Ми смо у једном ранијем чланку поводом буџетске дебате у прошлој години, истакли, да нема праве самоуправе без здраве и независне финансиске политике као што нема ни добре финансиске политике без јуне самоуправе. Самоуправа и њене финансије су услов за правилно развиће једног комуналног тела, а нарочито једног града, и они се међу собом условљавају, допуњују и утичу једно на друго. Зато би требало новим одредбама Закона о градским општинама дати пуну самоуправу градовима, а на основу тога донети специјалан Закон о градским самоуправним финансијама слично ранијем “Закону о окружним, средским и општинским буџетима” Краљевине Србије од 31-1-1901 год. Таквим посебним Законом о градским финансијама мојло би се појдробно и детаљно израдити цела финансијска радња градске самоуправе: буџет, приходи, расходи, дугови и зајмови, финансијски надзор државе, унутрашња манипулација и разне финансијске трансакције. Такође би се тим и таквим Законом мојли да предвиде, који приходи градске општине иду у које сврхе, начин прибирања прихода и вршење издатака и томе сл. Није свеједно да ли ће једно комунално тело трошити и који проценат својих општих издатака на прекобројни непотребан персонал или на просветне, социјалне, политичке, хигијенске или грађевинске потребе града и његовог становништва. Није свеједно ако један град прави луксузне и непотребне објекте, или ако своје издатке чини на задобијање и прибављање што више земљишта за паркове, јавне просветне зграде, играли-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

шта, вежбаљшта, шеталишта и т. сл. Није свеједно, да ли ће један град трошити своја средства на персоналне и материјалне издатке, који по својој намени и природи припадају држави или ако та средства троши на усавршавање и допуњавање путева, саобраћајних линија и срастава, на канализацију, радничке и сиротињске станове и на све оне потребе што граду и његовом становништву даје више сунца, више ваздуха, више здравља, који опет са своје стране дају више задовољства, расположења, благостања, па према томе и тихо и мирно развиће породичног живота, од чега зависи и нормално развиће социјалних, привредних и политичких односа државе. Данашња цивилизација по речима Хенриха Џорџа са својим бурним развићем мора да напредује или да назадује — она не може да стоји уместу. Средишта цивилизације су градови и ми их морамо оспособити за цивилизаторску и културну улогу, јер и наше село чека од њих своје спасење из своје учмалости. Градови овакви какви су нам данас немају тај значај и стоје, привредно и културно, у опречности са нашим селом. Наши градови чак и у националном погледу нису увек у сагласности са нашим народом у селу, јер су многи од њих још у другој половини 19 века били толико туђински, да странац, по речима проф. историје др. Ферда Шишића, није знао да ли се налази у словенској земљи. Зато сматрамо да би један од задатака наших комуналних тела био и тај да буду носиоци чистог национализма, наше националне идеје, управо јужно-словенске идеологије. У том погледу ми бисмо требали да упамтимо речи др. Едуарда Ериоа: „Јединство нације, слободан живот општине“.¹⁾

Као што смо и раније нагласили праве самоуправе може бити само ако градови имају своје независне финансије. Та независност не може и не сме да буде апсолутна, као што и аутономија самоуправних тела није и не може да буде апсолутна, јер би то одвело до хаоса у државном организму. Комуналне финансије, као и њену самоуправу, треба органички повезати са животом државе, да се међусобно допуњују и да утичу повољно једно на друго. Напредовање градова је величина и моћ државе. Снажење државе је од користи свима градовима. Разрезивање порезе од стране градова је један од најосетљивијих момената у односу државе и општине. Ту се њихови ауторитети сукобљавају, а истовремено и становништво градова би могло претрпети снажна оптерећења, ако се порески систем општине не би довео у склад са пореским системом државе. Зато би се морало новим Законом о градским самоуправним финансијама тачно извршити разграничење пореза и пореских об-

јеката, који би могли бити предмет комуналног, а који државног пореског система. Има много врста намета које би држава имала да уступи градовима, извешан број би тек имао да буде извор обостраних прихода, а извесни би објекти били чисто државне пореске политике. Како би имале да буду предвиђене новим изменама Закона о град. општ. те одредбе, зависи од саме државе и њене воље, шта би она хтела, и могла да уступи градовима и до које висине. Наше је, пак, мишљење да би требало тежити да зависност и потчињеност комуналног пореског система држави буде што је могуће мањи, јер би то било несумњиво од велике користи и за државу и за градске општине.

Ми смо у једном од ранијих чланака²⁾ истакли да је данашњи систем посредних намета наших самоуправних тела несносан и да дави полет и замах развића наших градова. Главни извор прихода наших градова чине посредни порези (трошарине и разне таксе) и то од 50—80% свих прихода. Тиме се онемогућава правилно насељавање градова, а истовремено живот и здравље сиротих слојева грађанства доведен је у питање. И сам данашњи Закон о град. општинама фаворизира посредне порезе. У чл. 116 вели се: „Приходи града сачињавају: приходи од градске имовине и предузећа, приходи од уложеног новца и други приходи. — За покриће својих потреба градови могу уводити порезе на непосредне државне порезе и градске посредне порезе (трошарину и др.) и таксе“. Кад се узме у обзир чисто идеални карактер првог става овог прописа, онда градови имају трошарину и таксе као извор „за покриће својих потреба“. Овај чл. 116 је жижа целокупног комуналног финансијског система и он би морао да претрпи потпуну измену. Како би он изгледао у новој редакцији ствар је, као што рекосмо, увиђавности и моћућности државе. По нашем мишљењу пак цео систем прихода град. општ. морао би се обрнути и ставити на здраве основе т.ј. извор прихода град. општина би морао бити постављен на систем директног опорезивања и то да најмање 75—80% свих прихода (не узимајући у обзир привредна предузећа) град. општ. проистичу из непосредних намета. Тек тада ћемо дати потенцијалне енергије нашим градовима за снажно развиће. На тај начин су се раззили сви напредни градови у Европи, тим путем морамо и ми поћи.

Ранијим нашим чланком: „Финансијска средства за подизање Београда“³⁾ истакли смо од колике је неисцрпне снаге земљишна рента за порески систем градова. Ми сматрамо да је претерано мишљење Хенриха Џорџа који

¹⁾ „L'unité de la nation, la vie libre de la commune“. Edouard Herriot: Créer II. p. 202.

²⁾ „Буџетска дебата у београдској општини“. (Београд. Општ. Новине 1935 г. бр. 4).

³⁾ Београдске Општинске Новине 1935 бр. 3.

је сматрао да би порез на земљишну ренту могао да замени све друге порезе, али свакако да би приход од порезе на земљишну ренту могао да фунгира као главни извор прихода за наше градске општине. Место трошарине дошла би земљишна рента, место опорезивања живе људске снаге дошло би опорезивање мртвих објеката — земље, која даје невидљив приход и то са тенденцијом сталног повећавања. Земљишна рента, т.ј. прираштај вредности земљишта у градовима је дошла без учешћа рада и капитала сопственика. То је производ социјалног рада и капитала. Према томе тај прираштај вредности треба и мора да припадне, бар једним делом, заједници. Затим порез на велике дохотке, зараде и наслеђа треба дозволити општинама да уведу своје прирезе. Порезивање луксуза: вила, луксузних станова, као и станова несразмерно великих према броју чланова породице, луксузних аутомобила и фијакера, биоскопа, барова, балова, коцкаре, луксузне свадбе и раскошне потребе као и све оне предмете одевања и живота који прелазе нормалне потребе, треба препустити комуналним телима за опорезивање. Тако исто све врсте такса и намета за давање концесија кафанам, бифејма, ракиџницама и винарским радњама треба да буду уступљени општинама. Овај сумарни преглед могао би се још и допунити. Господин Слободан Видаковић је изнео у својој студији „Критички поглед на комуналне финансије наших градова“* један преглед пореза и прихода којима би се имао заменити садашњи неподношљиви систем посредних пореза. То посматрање г. Видаковића би се могло узети као полазна база за даље посматрање и изграђивање финансијских система наших градова. При доношењу новог Закона о градским општинама, свакако се мора почети са свестраном и дубљом студијом комуналног финансијског система, јер од тога зависи успех наших градова. Ми, Југословени и иначе немамо повољне психолошке способности за подизањем градова, као што

је то пок. Јован Цвијић утврдио, а и немамо Бог зна како великих способности за изграђивање већих збијених, за живот и здравље хигијенски повољних насеобина, па не би требало још стварати и вештачке препреке томе и иначе лабавом стварању. И ово мало лепих градова и већих насеобина створили су нам странци или ми сами под утицајем срама од странаца, „шта ће они рећи кад дођу“. Ми још нисмо осетили да град треба да буде здрав, леп и чист, са добром водом, чистим ваздухом, обилним осветљењем сунца и електрике, добрим и хигијенским становима, те да тим културним средствима надокнадимо у граду оно што смо изгубили напуштајући свежину сеоског и пољског живота. Не треба губити из вида да је неуређен и прљав град једна гробница или још горе: мучилиште његовог становништва. Треба погледати на београдска гробља хектаре дечјих парцела, па ћемо се одмах језивом стварношћу уверити шта нам ваља радити. Прислушнимо глас умрле деце која су нам истргнута заразом и нехигијенским нашим приликама, па ћемо брзо израчунати шта нам је јевтиније: да ли да дајемо новац на лекаре, апотекаре, гробнице и погребне спроводе или да те исте новце дамо нашим градовима за стварање бољих услова живота — за сам живот. Ми дајемо више новаца за гробни мрак него за светлост сунца. Ова опомена нека буде нарочито упућена богатима, јер зараза и бакциле које се рађају и уљуљују у крилу сиротиње наших градова, не знају за границе и синоре богаташких домова, вила и башта. Бацили шетају свуда, по целом граду. Оне прелазе са сиротиње на богате. То је најневинија освета сиромаштва над богатством, ма да та освета може да добије и друге видове.

Зато у интересу наших грађана, у интересу градова и у интересу државе и њене снаге и величине треба кроз нови Закон о градским самоуправним финансијама овај садашњи порески систем наших комуналних тела заменити еластичнијим, бољим и социјално правичнијим системом који ће опорезивати онога који може да плати, а подизати оне који су социјално, привредно, материјално и физички слаби.

*) Види студију г. Сл. Видаковића, „Критички поглед на комуналне финансије наших градова“, објављену у часопису Београда „Београдским општинским новинама“, св. 1 и 2 за 1935 год.

Слободан Ж. Видаковић,
шеф Одеља за штампу, туризам
и културну пропаганду Г. п. г. Београда

Предлози за измену и допуну Закона о градским општинама*)

II

Неслагања између модерне демократије и принципа, који су примењени у изради важећег Закона о градским општинама очигледна су, па и овде у одредбама о делокругу рада.

Широке градске масе у целом свету данас траже, да се сва питања комуналне самоуправе оставе најширој иницијативи градова; на име, да се градској општини остави слободна и несметана акција на целој линији муниципалног живота; да се та самоуправа може и економски слободно протезати до комуналне аутономије, и да ничим не буде ограничена сем високим интересима народног јединства и државне целине! Али, — жури се да дода та иста модерна демократија — ова се аутономија ради самих градских управа не сме да схвати као аутономија анархије, нерада и несавесности, него као аутономија иницијативе, рада и прогреса, те се и законом то има да стипулира.

Витални интереси грађана, поверени старању градских управа, императивно траже, да се један комунално-социјални програм у главним линијама стави у *обавезну дужност* градских управа, да се законом предвиде санкције за његово неизвршење, да поред већа има право и збор грађана да цени, да ли је тај програм изведен, у којој мери, и да ли његовом делимичном неостварењу лежи разлог у нераду градске управе или у другим препрекама које су биле изван њене воље. Ми смо ово савремено схватање општинске самоуправе у небројено наврата истицали и подвлачили. Тако смо на пр. у нашој расправи „*За комунални њрејорођај градова*“ подвукли, да је најмудрија она државна политика која буде изашла на сусрет оваквим конструктивним тежњама југословенских градова. Обезбедити градовима и њиховој самоуправи економске слободе, т.ј., економско-комуналну аутономију са јасно израђеним обавезним социјалним програмом, значи за свагда и у корену пресећи партикуларистичке покрете. Истичемо да акција на социјално-комуналном

пољу не сме ни у колико да има карактер ни арбитражан ни дискреционаран. У највишем интересу комуналне заједнице, не сме зависити од воље, схватања и напредности градске управе и градског већа, да ли ће се у једном граду водити снажна комунално-социјална акција или не. Шта више, морају се, и ако не таксативно, оно бар у главним линијама, побројати све основне дужности градских управа из области социјалног старања и предвидети оштре санкције ако се оне пренебрегну.

Та изрична обавеза о минималном радном социјално-комуналном програму не би била атак на градску самоуправу, него би то била нужна баријера противу евентуалног незнања и немара изабраних комуналних представника. Не сме се много остављати на увиђавност људи. Ти људи са чела градских управа могу да буду експедитивни, социјално-напредни и комунално одлично верзирани, али исто тако могу да буду и лајици у испрелетаним питањима комунално-социјалне политике, конзервативни и преступнички апатични према сваком напретку комуналне заједнице...

Говорећи о овом законском пропису (§ 88) и стављајући му ове начелне примедбе, не можемо да пропустимо а да не признамо објективно, да је закон у погледу привредне политике оставио широко поље за комунално-муниципалистичку иницијативу градских општина. У границама своје финансиске снаге, градске управе могу преузети све оне мере у сузбијању скупоће и регулисавању тржишних цена стварањем својих привредних предузећа, од индустрије хране до трговине истом. Али како се највећи део градских општина врло мало користи овим правом, а изванредно део ни мало, третирајући га и један и други као своје суверено право, а не као своју суверену дужност — то би и њега требало унети у обавезан минимални програм градске комуналне управе... —

Савез градова учинио је неколико мањих али врло умесних примедба, односно допуна на § 88, које гласе:

„I. Да се у првом ставу брише реч „непосредно“.

* Види први део ове расправе (са предлозима за измену од § 1 до § 88 З. о. г. о.) у часопису Београда, свеска 4 за месец април 1936 год.

П. Да се у првом ставу, на крају, дода: „у грађевинско уређење градова“.

Затим да се као засебна тачка иза тачке бр. II унесе под:

2) Уређење градова, заштита свих јавних грађевинских интереса на подручју града по прописима грађевинског закона и подизање градских објеката.

III. Да се у тачки III иза речи „добротворних завода и установа“ дода један ванредно важан задатак већих градова, на име: „сузбијање неупослености, нарочито путем јавних општинских радова“.

Градови Љубљана и Цеље предложили су да се у тачку 5 § 88 унесе у делокруг града и акција на туризму, који данас чини једну од врло значајних грана народног gospodarства и пружа граду лепе изворе нових прихода.

По § 89 — који предвиђа не лимитативно, него дескриптивно све групе и врсте послова, који спадају у делокруг градских управа као делегирани послови од стране опште државне управе — Савез градова у своме одличном елаборату предложио је следећу измену и допуна:

„Међу пословима, побројаним у тач. 1—5 става 2 § 89 требало би предвидети и један важан део послова опште управе из надлежности првостепених власти, а то су послови *по Закону о радњама*. Градски органи, који стално у граду живе, много боље познају и опште привредне прилике и личне моменте градског становништва него чиновници државних првостепених опште управних власти, који у граду често врло кратко време бораве, па интереси привредних слојева градског становништва и интереси правилног развитка привредног живота у граду траже да се поступак по Закону о радњама у првом степену препусти градовима. Предлаже се с тога ова допуна: у ставу 2 иза тач. 5 § 89 додаје се нова тачка: „(6) *по Закону о радњама*“.

Овај захтев Савеза градова у сваком погледу је оправдан.

Нас је одувек бунило да градске општине морају да издржавају — полицију! У нашем делу о „*Комуналним финансијама наших градова*“ ми смо подвукли, да на само издржавање личне и имовне безбедности — које би у потпуности требало да буде субвенционирано од државе — дају наши градови скоро исто онолико колико дају на целокупну социјалну политику, од заштите деце, па преко помагања неупослених радника до издржавања домова за старе и изнемогле грађане. Тако у 1934/35 год. градске општине дале су за целокупно социјално старање просечно 5,1%, а за издржавање полиције и безбедности 4,2% од свих својих расхода. У 1932 и 1933 г. градске општине су у ове сврхе дале преко седамдесет два милиона динара. Највеће суме за издржавање

личне и имовне безбедности дају градови Дринске бановине (10,29% од укупних расхода). И што је још жалосније, овај градским општинама неправично наметнути расход све више расте. Он је, н. пр. у 1933/34 год. износио 2,51%, да би се идуће 1934/1935 год. попео на 4,2% од укупних расхода, односно дуплирао. То је забринуло градске општине и оне с правом траже, да им се тај терет збаци са леђа, да би се од послова полицијских експозитура вратиле уколосек комунално-социјалних дужности. Тај захтев дошао је до изражаја и у примедбама градова на Закон о градским општинама, у чијем је § 89 нормирано, да у градовима, у којима на челу *градске* полиције стоји државни орган, држава *може* примити на себе до једне трећине свих трошкова за издржавање полиције. Град Вараждин предлаже, да се законском изменом нормира да држава има сносити *најмање половину* трошкова за издржавање полиције. Петровград (Велики Бечкерек) подвлачи, да је ст. IV § 89 нормирано да држава *може* примити на себе до једне трећине за издржавање свих трошкова градске полиције, што значи, да *може* примити и много мање од једне трећине, па и ништа. Зато Петровград предлаже још од 1934 г. да би се у закону рекло: „Држава мора примити на себе најмање једну трећину“ итд.

Град Тузла, који спада у бановину чији су градови највише оптерећени издржавањем полиције, подвлачи у своме одговору на савезну анкету: „устројењем градских полицијских стража од 1 априла 1930 г. као и одредбом чл. 50 Закона о унутрашњој управи, преузели су градови на себе велико материјално оптерећење тиме, што имају из својих сретстава, осим материјалног издржавања градских полицијских стража, подмиривати и личне издатке за градске полицијске органе. Ти лични издаци за градску полицијску стражу терете општински буџет по прилици са 10% од укупних расхода и на тај начин материјално погађају градове, а осим тога лични издаци се градова повећавају за једну четвртину додањих личних издатака. Несумњиво је, да би град морао свести бројно стање полицијских органа на онолику меру да га смањи за једну трећину и да на тај начин удовољи оправданим и честим приговорима гледе великих личних издатака од стране грађанства, као и од стране државних власти. Међутим, то није могуће учинити, те ни тим захтевима удовољити.“

Град Винковци оправдано траже, да се у вези горњих захтева стави ван снаге законска обавеза да су градови дужни доприносити трошкове и за остала државна надлештва, као н.пр. издржавање зграда среског начелства (па и стана среског начелника), који служи потребама целога среза и често са градом нема скоро никакве везе! Исто тако „да се

градови ослободе плаћања станарине учитељима јер ни остали државни чиновници у градовима не примају никакву станарину, па чак ни сами општински чиновници односних градова.“ Овоме предлогу Винковаца придружили су се и многи други градови.

Савез градова Краљевине Југославије, у смислу начела која стално и ауторитативно заступа, предложио је још у своме првом предлогу ову стилизацију допуне § 89:

„Град није дужан подносити трошкове, ни стварне ни личне, за одржавање државних надлештава, која на подручју града не врше управну власт, нешто им је у граду само седити.“ „У градовима, у којима стоји на челу градске полиције државни орган једну половину свих трошкова за одржавање полиције подноси држава“.

У § 90 важећег Закона о градским општинама нормирано је и: „Уредба може прописати да ће се лица, која се не би покоравала градским уредбама, казнити у новцу до 500 дин. а у случају неислате новчане казне у остављеном року затвором до 10 дана“.

Постоји покрет у свима културним државама да се сва суђења, почевши од полицијског и општинског за иступе и прекршаје разних њихових уредаба са законском силом, па до суђења апсолутно свих других власти, учине јавним и колегијалним. Ни једна пресуда ни једне власти у земљи, па ни општинске у граду, која се односи на морална или материјална права грађана, не може бити изречена од једног лица, него само од колегиума. Код нас због претрпаности послова — бар тако се нама грађанима објашњава — колегиум је и код државних судова отпао за читаве серије суђења. Монократски систем управља се свуда на штету колегијалног суђења. Исто тако ни једна пресуда не би требала бити извршена бар за један месец дана од њеног доношења.

То су захтеви модерне демократије у овом погледу. Самоуправа је једна велика тековина истинске демократије, али постоји једна још већа тековина: то је слобода грађана. А та слобода — то је бојанство свију нас... За грађане је сасвим свеједно хоће ли их мучити државна власт или самоуправна власт. Можда им ово друго задовољство још теже пада, јер долази од њихових суграђана!

У законским прописима о санкцијама пуно је празнина. Док је читав низ законских повреда и пропуштања дужности остао без санкција, догле су оне предвиђене, драконске, у неким случајевима, и то за неконкретизирани законске повреде, да се морамо упитати шта се хтело са њима?! (н.пр. § 139). Такве санкције могу и нехотице, противно жељама једног објективног режима, да буду инструменат прогањања у рукама несавесних полицијских и бановинских органа...

Па и горе цитирана одредба § 90 важећег Закона могла би да се толико злоупотреби да се буквално извргне у бели терор, ако би је само несавесни људи примењивали. Она даје маха за сваку врсту ситне али непријатне освете, личне и партизанске. И зато је потребно да се приликом нових допуна тај пропис сведе на нормалну меру, т. ј. да се конкретизира ко је властан доносити те пресуде и у каквој форми. Како законитост ових казни не испитује ни једна виша инстанција „ex ofitio“, то оне бар теоријски дају маха огромним злоупотребима, и слободу и мир грађана чине проблематичном у осетном степену...

§ 91 врло је значајан и он гласи:

„Претседник градске општине доставља градске статуте, уредбе и правилнике надзорној власти. Ова ће задржати од извршења статут, уредбу или правилник, ако је у противности са уставом, законима или уредбама државних власти. У том случају враћа у року од месец дана статут, уредбу или правилник граду, са својим примедбама. Ако градско веће не усвоји те примедбе, претседник градске општине враћа предмет надзорној власти. Ако ова не усвоји мишљење града, шаље цео предмет и своје мишљење у року од 15 дана Државном савету (Одељењу) на одлуку, а о томе извештава град.“

Ако надзорна власт не обавести град у року од два месеца да је статут, уредбу или правилник задржала од извршења, или ако Државни савет не донесе своју одлуку у року од два месеца, град може статут, уредбу или правилник пустити у извршење.

Пре нешто што надзорна власт приступио оцени законитости, а статути, уредбе или правилници садрже и прописе, који имају утицаја на градске финансије, послаће претходно такве статуте, уредбе и правилнике Министру финансија на оцену целисходности ових прописа који се тичу градских финансија. Министар финансија донеће одлуку о томе у року од два месеца. Кад Министар финансија да пристанак на ове прописе, надзорна власт ће приступити оцени законитости. Време откада се предмет пошаље Министру финансија, до времена када надзорна власт прими предмет од Министра финансија не рачуна се у рокове.

Статуте из §§ 81, 85, 86, 87, 95 и 100 и пословник из § 69 одобрава Министар унутрашњих послова, а у сагласности са Министром финансија уколико статути и пословник садрже прописе који имају утицаја на градске финансије. Ови статути и пословник достављају се на одобрење преко надзорне власти и за њих не важе ставови 1 и 2 овога параграфа.“

Скоро сви градови задржали су се у својим одговорима за измену закона на овом § 91. Град Вараждин, као и многи други, тражи: „да се одобравање статута градова остави бан-

ској управи, која непосредно прати живот и потребе својих подручних градова; у толико више што се предвиђа шири делокруг и саме бановине.“

Град Лесковац тражи „да се у ст. II § 91 рок од два месеца спусти на један месец, да тако градске општине не би чекале дуго на одобрење појединих статута.“

Савез градова, после дубоке анализе прописа из § 91, подвукао је ове битне моменте:

„I. Аналогно одредби § 90 требало би и на почетку § 91 испред речи „градске статуте“ уметнути: „оштите обавезне“, да не буде никакве сумње, јер за прописе којима се уређује интерно пословање градских органа не би требало одобрење надзорне власти.“

Ставови 3 и 4 § 91 одвећ су теогбни и неподношљиви и стварно чине илузорним одредбе прва два става истога параграфа.

„Градови не беже од државног надзора а нарочито не беже од финансиског надзора, али желе да државне власти право надзора објективно употребљавају и корисно врше. Вршећи право надзора, државне власти треба да буду саветници и помагачи градова, нарочито својим већим искуством, ширим видокругом и бољим, специјалним стручним персоналом. Али градови желе да исто тако закон спречи, да се пасивношћу надзорне власти укочи сав рад града. Градови желе да се избегне да би морали највеће напоре улагати у то, да тек након вишемесечних интервенција и путних трошкова ишчупају из бирократске машинерије решење, а дотле да им посао стоји и да се често осујети или покупи док стигне. Ове одредбе баш томе отварају широм врата. Ранији општински закон за Србију високо је подигао принцип самоуправе тиме, што је у економским питањима респектовао вољу општине у погледу на целисходности, па је предао Државном савету одобравање таквих одлука економско-финансиске природе. Сада статуту, уредбе и правилници, који имају финансиски ефекат, не иду само на мишљење Министарству финансија — што би било у реду — већ се даје Министарству финансија овлашћење да по својој вољи одлучује и о целисходности. Таква неограничена, непотпуна и незгодна одредба може имати недогледне штете и отворити пут чак и евентуалној самовољи, те заморити, исцрпити и истрошити градске општине у борби за свој напредак, који би се могао укочити већ самим тим да предмети дођу у руке евентуално каквог референта који нема довољно разумевања за комуналне послове и важност извесних одлука за поједино место, јер не познаје локалне прилике истога града итд.“

„Зато и ту треба остати на терену закона о унутрашњој управи, по коме мора надзор државне управе бити концентрисан у Министарству унутрашњих послова. Ако се ради о предмету који има и финансиских одредаба, треба-

ло би нормирати, да Министар унутрашњих послова, односно бан, има тражити мишљење Министарства финансија, које треба да даде у року од месеца дана своје мишљење, тако да надзорна власт може у року од даљих месеца дана донети одлуку о одобрењу. Ако не стигне решење у року од два месеца, одлука Градског већа треба да постане правоснажна и извршна.“

Тако би надзор постојао не само право већ и дужност. Надзорној власти дао би закон пуно овлашћење да изврши надзорну функцију, али ако ју она неконсумира, град би добио могућност да своје одлуке изврши и сматрало би се да су односне одлуке одобрене.“

Град Сарајево и после горњег предлога Савеза градова, задржао се у своме одговору у савезној анкети на ставу IV § 91 и детаљно доказује његову недовољну јасноћу, па закључује:

„§ 91 ст. IV претставља најјачу инженерцију у самоуправну легислативу. Међутим, без обзира на овај систем, кога нацрт Савеза градова ублажује, остаје отворено питање, шта ће бити ако се одлука „пусти у извршење“ а накнадно стигне противна одлука надзорне власти. Значај административне извршности се овде — доследно не би могао спровести, а противно би довело до несигурности и сувишних радова и трошкова... То значи, да би требало више јасноће у закону“.

Исто гледиште заступа и град Осиек, који подвлачи: „Одредбе ст. IV § 91 а у вези §§ 85, 86, 87, 95 и 100 морале би се свакако преиначити да важе и за њих прописи ст. I и II § 91. У противном, не зна се да ли такви статуту, уредбе или правилници ступају на снагу и шта ће са њима бити ако не дође одговор од надлежног министра... Осим тога морао би се прецизно одредити обим надзорне власти гледе преинаке, као и гледе одредбе законитости.“

Градови Љубљана и Цеље траже, да се прописи ставова III и IV § 91 у потпуности укину пошто је надзорној власти обезбеђена довољна контрола прописима §§ 94, 118, 133 и 134 З.о.о. Исти градови (Љубљана и Цеље) предлажу да у сваком случају отпадне подношење на одобрење Министарству статута из § 81 (о сталној надлежности потпретседника); из § 87 (о преносу послова на поједине чиновнике); из § 100 (о општинским статутима за градске службенике) и пословника за градско веће.

И конгресни стручни одбор за конкретизирање савезних предлога за измену закона и сам Конгрес Савеза градова дуже су се задржали на расправи око прописа овога параграфа, па је Конгрес Савеза градова на Сушаку учинио следеће примедбе на § 91: „Док прва два става воде рачуна о заштити градске самоуправе, особито одређивање преклузивних рокова и извештавање градске општине о току рада, као и ти-

ме што се рад надзорне власти ограничава само на оцену законитости, а не и целисходности, у 3 ставу § 91 је та заштита јако ослабљена, а у четвртом је уопште нема. Консеквентно спровођење заштите градске самоуправе кроз читав § 91 не би било ни мало противно општим принципима самога закона, како се то види из одредаба става 3 § 94 и ст. 3 § 118, где је градска самоуправа довољно заштићена, премда те одредбе раде о предметима (задужење града, отуђење непокретног имања веће вредности, градски буџет) који нипошто нису мање важни од статута о којима је реч у ст. 4 § 91. Конгрес Савеза градова зато предлаже ове измене и допуне:

Трећи став § 91 мења се и гласи: „Ако статуту, уредбе и правилници садрже и прописе који имају утицаја на градске финансије, надзорна ће власт, пре нешто што приступи оцени законитости, послати их Министру финансија и о томе известити град. Министар финансија цениће да ли су такви статуту, уредбе и правилници у сагласности са државним законима и уредбама финансиске природе, те о томе донети одлуку у року од два месеца по отпиреми предмета. Кад Министар финансија да пристанак на предложене статуте, уредбе и правилнике, надзорна власт ће приступити по ст. 1 и 2. Време откада се предмет пошаље Министру финансија до времена када надзорна власт прими предмет од Министра финансија не рачуна се у рокове. Ако министар не донесе одлуку у року од два месеца, надзорна власт ће приступити раду по ст. 1 и о томе известити град.“

Ставу IV § 91 имале би се додати ове реченице: „Одлука о одобрењу донеће се у року од два месеца по пријему предмета. Ако се одлука не донесе у томе року, град може статут односно правилник пустити у извршење...“

Овај предлог, као и све остале предлоге Савеза градова, поздравила је апсолутна већина градова.

§ 93 гласи: „Градски статуту, уредбе и правилници имају обавезну снагу и за појединце и за власти, али сви судови, као и Државни савет и управни судови, имају право да цене законитост градских статута, уредба и правилника у сваком посебном случају који њима, у крућу законом одређене надлежности дође на решавање.“

Ова је одредба више него депласирана. Када градске статуте, донете по законском овлашћењу, одобре све надлежне инстанције државних надзорних власти, онда они постају оно исто што и пр. и све уредбе са законском силом. Тражећи да се после у сваком конкретном случају испитује њихова законитост значи ipso facto признати могућност да су они донети незаконитим путем и да немају обавезну снагу закона. Такво схватање место да би утицало на општу консолидацију прилика у администра-

цији градских општина, унело би само нов хаос и онемогућило темељито и здраво пословање наших градских општина.

Противу ових законских прописа устала је већина градских општина. Тако град Лесковац, тражећи измену § 93, завршава: „...Значи да за судове градски статуту немају обавезну снагу и ако су ови на основу закона донети и од надлежних власти одобрени... Стога би трећу реченицу требало изменити и наложити судовима да у појединим случајевима, кад у њихову надлежност на решавање дођу, цене законитост одлука, донетих на основу градских статута.“ Руковођен истим мотивима, град Винковци тражи „да се у § 93 да општирније и конкретније тумачење законитости градских статута с обзиром на оцену по судовима“. Овом гледишту Лесковца и Винковаца придружују се и многи други градови, па град Ужице чини следећи конкретни предлог:

„§ 93 изменити тако, да уредбе, статуту и правилници, пошто буду од надлежне власти одобрени, имају фактички законску снагу како за појединце и власти, тако исто и за судове и Државни савет, те да они немају право упуштати се у основаност њихову на закону „ан женерал“, већ да могу само ценити правилност њихове примене... У противном, општина градска била би изложена евентуалним непријатностима и недогледним штетама у случајевима неједнаке оцене законитости тих уредба, статута и правилника од стране судских власти и Државног савета. Зато би било боље, да те уредбе, статуте и правилнике — предлаже даље град Ужице — не одобрава надзорна власт већ судска власт, па да не може она после да приговара „незаконитост“ њихову у конкретном случају...“ —

Савез градова дао је своје умесне предлоге и за допуну и измену одредаба V главе Закона о градским општинама, која говори о надлежности градских органа, а нарочито предлоге за измену §§ 94 и 95 те главе Закона о градским општинама, са којим смо се предлозима и ми у потпуности сложили, и лично, и као члан конгресне комисије за израду предлога Савеза градова за измену Закона о градским општинама. Ти предлози Савеза градова гласе:

На § 94: „Одобравање одлука градског већа о отуђењу непокретног имања мање вредности могло би се оставити надзорним властима, а исто тако и одобравање одлука о отуђењу непокретног имања за регулационе сврхе без обзира на вредност, јер се ту редовно ради о пословима хитне природе. Зато се предлаже ова измена: друга реченица ст. 2 § 94 мења се и гласи: „Ово одобрење потребно је и за одлуке о отуђењу непокретног имања чија вредност прелази 250.000 динара односно у Београду и Зајребу 500.000 динара. За одлуке о отуђењу непокретног имања и вредности

од 50.000 до 250.000 динара, односно у Београду и Загребу 100 до 500.000 динара, као и за одлуке о отуђењу непокретној имања, које се врши ради извођења регулационој плана, без обзира на вредност, потребно је одобрење надзорне власти“.

За измену § 95 Савез градова предлаже: „С обзиром на предлог у погледу измене § 104 (престанак службе) не би у т. 5 § 95 могла да остане реч „отпуштање“. Конгрес Савеза градова стоји на гледишту, да се службеник на систематизованом месту може отпустити само по пресуди надлежног дисциплинског суда, а о отпусту дневничара и хонорарних службеника може да одлучује и сам Претседник градске општине. Према томе, градско веће не би ни могло, ни требало да одлучује о отпуштању градских службеника, па се предлаже ова измена: „У т. 5 ст. 2, § 95 иза речи „достављање“ брише се реч „отпуштање“.“

Овај предлог учинили су и многи градови појединачно, а он је у истини спонтана резултанта једног високог правичког става према градским службеницима.

Ми смо још 1934 год., на седници Савеза свих организација чиновника градских и селских општина, пледирали, да се ово административно отпуштање општинских чиновника по § 95 мора изменом закона онемогућити. Поред могуће злоупотребе у котеријашким и партизанским борбама и страшне неправде према прогоњеним појединцима, оно увек ствара и полушколован пролетаријат, лишен на улици сваке могућности да се пласира као ма какав привредни фактор. А овакав пролетаријат, који често има више обележје пауперијата него градског протеларијата — самим тим што је привредно неспособан за ма какву радну функцију — он је најопаснији и најмање жељен у свакој држави која иде за својом мирном консолидацијом и културним напретком!... Кад су меродавни фактори неосетљиви према захтевима социјалне правде, ваљда ће пред опасношћу од стварања ове опасне врсте пауперијата увидети и потребу за измену прописа § 95 као и §§ 159 и 161 З.о.г.о.

Поред овог предлога постоји још једна примедба на § 95. Град Вел. Бечкерек (Петровград) у своме одговору на прву анкету Канцеларије Савеза градова дуже се задржао на питању контроле градског већа над радом претседника општине, па на крају закључује:

„Нити у овом параграфу, нити у којем другом има какве одредбе о контролној функцији градског већа над претседником општине. Међутим, претседник градске општине је извршни орган градског већа (§ 96/1), руковалац и управник градске имовине у оквиру одлука градског већа, коме припада право располагања (§ 96/3 и § 96/1 и 2). Без изричитих прописа о надзору градског већа над радом (макар само у самоуправном дело-

кругу) и дисциплинске власти (макар само у оној мери колико је то по ранијем закону и мало градско претставништво) над претседником градске општине — стиче се уверење да је претседник градске општине у свима пословима независан од градског већа (на пр. § 96/1). Истина у тачци 12 овог § 95 прописано је да градском већу припада право решавања по жалбама против одлука претседника у самоуправним пословима, али ово није контрола и дисциплинска власт над претседником, него редовни ток инстанција самоуправне власти.“

Град Петровград тражио је категорички нормирање конкретнијих прописа о контролној функцији градског већа из § 95 З.о.г.о.

У § 96 важећег закона говори се о компетенцији т.ј. дужностима претседника градске општине. Поред тачно обухваћеног круга претседничких дужности, овај пропис у будућој редакцији требао би да у последњем ставу предвиди и обавезу градског претседника да у року од три месеца од дана пријема дужности изради свој комуналан програм који ће изнети на одобрење градском већу.

Многи градови на челу са Вел. Бечкерек (Петровградом) устали су оштро са захтевом, да се нормира како што већа контролна власт градског већа над радом претседника градске општине, тако и да се у пуној мери сачува неприкосновеност одлука скупштине градског већа. То непомирљиво становиште спроведено је конзеквентно у свима примедбама на §§ 95, 96, 97 и 98 З.о.г.о. Тако град Петровград, чији је став најизразитији претставник бранилаца права градског већа, подвлачи у својим примедбама на § 96 и ово:

„Власт претседника градске општине да може одложити извршење противзаконите одлуке градског већа до решења надзорне власти јесте по мишљењу пок. др. Л. Полића т. зв. „суспензивни вето“ претседника градске општине. Ова овако у § 96 стилизована енергична форма суспензивног вета претседника градске општине још више даје могућност за независност од градског већа, чак шта више пружа право надзора над градским већем.“

Град Петровград тога ради предлаже следећу измену т. 1 ст. II § 96: „...а ако држи да је која одлука у његовој противности са законом, да у року од 15 дана затражи од градског већа њен понован претрес и решавање, а до његовог решења да одложи извршење те одлуке, па ако градско веће и при поновном претресу остане код првобитне противзаконите одлуке, да ову у року од 15 дана спроведе надзорној власти и до њеног решења, које се има донети у року од месец дана, да одложи извршење те одлуке.“

Оваквом стилизацијом би се ублажила она јако истакнута енергична форма вета и уједно дала прилика градском већу, да свој евентуал-

ни противзаконити рад после поновног претреса тако рећи „суа спонте“ репарира.“

Ст. 5 § 96 ставља у дужност претседнику градске општине „да изриче казне над службеницима за неуредност, а ако се то потребним окаже да их привремено удаљи од службе“. Савез организација умесно предлаже да се на крају реченице овог става дода: „о чему је дужан, *прејисом своје одлуке о томе, извести градски дисциплински суд првој степена, који у року од осам дана оцењује умесност ове мере.*“ И овај значајан моменат требало би нормирати јер он иде само у корист апсолутне правичности при спречавању евентуалне личне нетрпељивости и пристрасности.

§ 98 важећег закона гласи: „Ако претседник градске општине о предмету који сјада у надлежност већа не би ради хитности могао добити одлуку већа те да отклони штету или непосредну опасност, може под личној одговорношћу, наредити све што је потребно; издатке у ту сврху може чинити уз сагласност надзорне власти. О овоме накнадно извештава веће. На случај да се веће не сложи с тим радом претседника, остају у важности одлуке претседникове уколико су извршене до одлуке већа.“

Гдегод је монократски систем нашао свог претераног изражаја у важећем закону и право суспензивног вета спровео до крајњих граница, треба га новим допунама ублажити и увести у колосек истинске самоуправе у којој демократски принцип мајоритета претставља њен есенцијални услов. У овом важећем пропису претседници градских општина имају право да сами нареду хитно извршење и у питањима која спадају у искључиву компетенцију градских већа. То се да и разумети, али да не би било злоупотребе, закон треба дескриптивно да објасни (кад је већ по самој природи ствари немогуће таксативно набрајање) шта се има да разуме под „хитним случајевима да се отклони штета или непосредна опасност“. Притом није у § 98 дат рок у коме су претседници дужни о тој својој одлуци извести веће. Доста је опасан — говоримо теоријски — и став: „На случај да се веће не сложи с тим радом претседника, остају у важности одлуке претседникове уколико су извршене до одлуке већа!“

Као што смо и код §§ 95 и 96 изнели, исто тако град Петровград тражи (још 1934 г.) пуну заштиту права градског већа и за горе цитирани пропис § 98, па вели:

„Оваквом стилизацијом нама изгледа да је отворен пут самовољи претседника градске општине и још више потенцирана његова неодговорност градском већу. Он, пак, овлашћен да доноси акте који чине илузорним и само постојање градског већа. Требало би нормирати да је претседник градске општине дужан да у одређеном року не само накнадно извештава

градско веће о оваквим својим одлукама, него да мора и да исходи одобрење од градског већа. Ако би претседник градске општине промашио рок, или градско веће не би дало одобрење, овакве одлуке претседника градске општине би морале изгубити снагу, али без штете по стечена права трећих лица. На случај пак да су одлуке већ извршене, штету има да трпи претседник градске општине.“ Можда је ово гледиште града Петровграда нешто преоштро, али је карактеристично да га многи градови одобравају. Са друге стране, пак, противници овог гледишта, подвлаче да је законодавац морао осигурати несметано пословање градске општине. Ми остајемо на становишту да се овај пропис § 98 ипак мора изменити у духу нашег горњег предлога, поштујући демократски принцип мајоритета.

VI глава Закона о градским општинама нормира права и дужности градских службеника. Мора се бити објективан — па подвући, да је то са низом одредаба прелазних наређења најнеправичнија и најреакционарнија глава овога у многоме неуспелог закона.

Кад већ није донет засебан Закон о градским и општинским чиновницима, онда је бар Законом о градским општинама требало што боље и социјално правичније уредити службене односе градских службеника, као и објективно заштитити њихова законито стечена права.

Истичући ту потребу наглашавамо, да је то требало учинити првенствено у интересу саме комуналне службе, јер ће се Закон о градовима моћи добро изводити само ако градови буду имали добре службенике, који ће бити интелектуално и морално на достојној висини службе, дакле ако градови прикупе кадар елитних чиновника по спреми и осталим својствима. Само такво чиновништво, као носилац духовне и материјалне културе, моћи ће добро вршити и отправљати многобројне послове, који се градовима у дужност стављају.

Комунална политика градских самоуправа може се регенерисати само помоћу способног и радног комуналног чиновништва, које је темељ сваке комуналне делатности. Комунална се администрација не може ни замислити без добрих градских службеника, али се ни добри градски службеници не могу замислити без пуног социјалног и материјалног обезбеђења. Зато су основне потребе за правилан развој комуналне службе диктовале, да се кроз Закон о градским општинама омогући градским службеницима бољи и културнији стандард живота, као основни постулат савремене радне муниципије, преко кога ће се изградити и потпуно оспособити комунални функционер.

Данашњи животни стандард градског службеника далеко је од висине на којој би морао да буде. Даље срожавање његових

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

животних сретстава испод минимума за егзистенцију (н.пр. низом принудних смањења принадлежности на бази § 159 у вези § 100 Закона о градским општинама) било би не само социјални преступ него и несумњива опасност са недогледним реперкусијама и на комунални, и на привредни живот наших градских заједница, а преко њих и на просперитет државе и народа.

Као што су општине темељи државе, тако су исто општински чиновници темељи општине. И уколико општинско чиновништво буде способно и ваљано, утолико ће нам и државна зграда бити снажнија и јача. Стога је и државни интерес, да градски службеници буду правично третирани, да држава Законом обезбеди њихов положај и да тако ојача преданост и оданост градских службеника према држави, како се не би могло сматрати да их држава занемарује као пасторчад.

Однос градских службеника мора Законом бити нормиран као јавно-правни однос. Даље, потребно је да дисциплинска одговорност буде уређена статутом, с тим, да се противу првостепене дисциплинске пресуде градског дисциплинског суда могу подносити жалбе и Државном савету. Само на тај начин биће и градски чиновници заштићени од пристрасних прогона — а таква заштита најјачи је ослон за законито и исправно вршење службе; она је залога грађанима, да ће се комунална служба вршити непристрасно и у интересу грађана.

Сем у две бановине (Дравске и Савске), ни у једној другој, градски службеници нису осигурани у оној мери и онако како то интереси комуналне градске службе захтевају. Ово се нарочито односи на градско чиновништво Србије, Јужне Србије и Црне Горе, које је у већини случајева остављено на милост и немилост надзорних власти, политичким бурма и претседниковом расположењу, а у највише случајева ћудима моћних појединаца. Измењени Закон о градовима треба да усвоји оно што је добро у нашем правном животу, да добре и напредне норме прошири са појединих покрајина на целу државу, а не да својим двосмисленим одредбама ствара уверење код самоуправних функционера и службеника да Зак. о град. општинама појединим својим реакционарним прописима угушује и сам комунални напредак.

Посматран са гледишта највиших интереса народа, државе и просперитета градова, положај градских службеника није социјално правично регулисан данашњим Законом о градским општинама.

Савез градова Краљевине Југославије, као врховни комунални форум, то је најбоље осетио и он је, потпомогнут свима градовима, безкомпромисно устао у заштиту службеника градских општина. У погледу регулисања положаја

градских службеника, јачина ангажмана Савеза градова за праведну ствар службеника градских општина нема поређења и нема другог објашњења до тог, да је Савез градова инспирисан највишим осећајима социјалне правде и комуналног полета наших градских општина. Савез за службенике својих општина тражи таква морална и материјална права, којима ни најортодокснији теоретичар из редова комуналних чиновника не би могао ништа да примени. Исто тако је карактеристично, да је апсолутна већина градских општина у својим одговорима на анкету, коју смо 1934 организовали у име београдске Канцеларије Савеза градова, једнодушно одговорила, да се у свему солидарише са захтевима свога врховног Савеза, и да се служба градских службеника мора правичније регулисати, јер је тај захтев израз расположења свега градског становништва целокупне Југославије. Многи градови у овоме свом правичном ставу иду до најширих граница. Тако н. пр. град Лесковац у одговору на нашу службену анкету из 1934 г. вели: „У оцењивање Закона уколико се односи на регулисање питања градских службеника, нисмо се упуштали, јер се са примедбама по овоме питању слажемо са земаљским Савезом организација општинских службеника“. Сви наши градови морају бити спремни да удовоље правичним захтевима својих службеника, јер ће се само тако имати пуна гаранција за здрав и нормалан развитак комуналне делатности наших градова.

У истом смислу, конгрес Савеза наших градова у једној својој резолуцији истакао је:

„У решавању положаја градских службеника, Савез градова тражи да о регулисању свих службеничких односа одлучују искључиво градови у своме самоуправном делокругу, да градска већа прописују службене прагматике, да постављају градске службенике и одређују висину њихових принадлежности у оквиру локалних, економских и финансијских могућности. Савез градова тражи, да се градским службеницима Законом о градовима призна сталност, право на пензију, личну и породичну, заштита стечених права, обавезно социјално и здравствено осигурање и апсолутна непреместивост. У вези са тим Савез градова тражи, да се у уређивању службеничких односа градских службеника и њихових принадлежности, као и досадањих пензија, афирмира начело стечених права. У народу треба сваком згодом потврдити поверење у право, у законом створени правни поредак, у права стечена законским путем. Савез градова жели да то врховно начело у пуној мери дође до изражаја и у Закону о градовима...“

Свесни значаја службеничког питања у нашим градовима и његовог правичног регулисања кроз допуњени и измењени Закон о градским општинама, ми ћемо се на њему у овој

расправи морати да задржимо мало обимније, држећи се у главном конкретних предлога градских општина и формулисаних гледишта Савеза градова Краљевине Југославије.

Службеничка права и дужности нормирана су у овоме Закону од §§ 99—113 и у прописима прелазних наређења (§§ 159, 160 и 161) истога Закона.

§ 100 важећег Закона о градским општинама гласи:

„Градско веће има донети статут којим се уређују и систематизују звања градских службеника, одређује њихов број, квалификације и припадности за свако систематизовано место и назначује којем звању и положају државној службеника одговара звање градској службеника. У статуту има бити утврђено с којим местом је везано право на пензију. Одредбе статута о припадностима не могу предвидети плате и положајне додатке за градске службенике веће од оних које уживају државни службеници одговарајућег положаја.“

Противу појединих прописа овога параграфа устали су скоро сви градови, са Савезом градова на челу, као и Савез свих организација службеника градских и сеоских општина Краљевине Југославије.

Још у својим првим примедбама на овај параграф, Савез градова је подвукао:

„1) По стилизацији друге реченице § 100 остављено је градовима на вољу да евентуално са врло малим бројем систематизованих службеничких места вежу право на пензију, а то зацело није била интенција. Зато би та реченица требала да гласи: *„са сваким систематизованим местом има да буде везано право на пензију“*;

2) Градским службеницима требало би осигурати не само пензију, него и сталност, јер њихова несталност може да буде на штету интересима градских општина. Статут, кога мора донети градско веће, има нормирати сва службеничка права и дужности градских службеника.

Статутима има се обавезно утврдити принцип стечених права и сталности.

3) Последњу реченицу § 100 треба избацити, она је противна и аутономији и потребама градова. Градовима може ићи у рачун да боље плаћају своје чиновнике. Мора се само обрнуто казати: *„припадности градских службеника не могу бити мање од оних које уживају државни службеници одговарајућег положаја“*.

Говорећи о припадностима градских службеника Савез градова подвлачи:

„Законом мора бити осигуран материјални положај чиновника; он мора бити сталан и сигуран, тако да му се омогући непристрас-

ност и пристојна егзистенција... У погледу висине плата мора се уважити да градски чиновници врше и управне и самоуправне послове, да морају водити и финансијску политику и спроводити газдовање општине, а да имају и знатне репрезентативне, друштвене и социјалне обавезе, јер морају да живе у најужем контакту са грађанством, са националним, културним, хуманим и социјалним организацијама и установама, шта више, да у великом делу морају бити и бесплатни функционери у тим установама (на пр. у ватрогасним организацијама, у организацијама за физичко васпитање народа, у Црвеном Крсту и у другим социјално хуманитарним организацијама итд.). Како је и живот у овим градовима скупљи а одговорност службе већа, мора се омогућити да градови боље награђују своје службенике, поготово оне, који су специјални стручњаци за поједине гране управе и самоуправе, а нарочито за привредна предузећа, као што су у градовима водовод, трамвај, канализација итд., где просперитет тих предузећа зависи не само од ревности и опште способности водећих чиновника, већ и од њихових специјалних организаторских, техничких и комерцијалних способности. Поврх тога, иронија је говорити о социјалном старању за цело грађанство, кад сами градски службеници немају право на бесплатно лечење и лечење у бањама, кад немају ни она подвозна средства која добијају излетници и туристи, а плате им се већ умањују са 500 или 1.000 динара тако, да има просечно градских службеника са свега 1.500 динара месечних припадности, а највишим чиновницима са 30 година службе снижене су плате за половину, јер сви фактори, који се брину за народ, одузимају баш општинским чиновницима горко и поштено заслужене припадности а да тиме никоме ништа није олакшано“.

У току 1934 и 1935 г. извршили смо анкете међу градовима по питању нормирања положаја градских службеника. Преко 90% градова у потпуности су се сложили са гледиштем Савеза градова. Примера ради навешћемо неколико конкретних предлога по питању измене § 100 Закона о градским општинама.

Град Тузла у образложењу свога предлога за измену § 100, подвлачи: „Ако се хоће да градски службеник буде експедитиван, да савесно врши своју дужност, онда га ваља заштити и дати му пристојан минимум егзистенције за издржавање и своје и своје породице, и не дозволити, да он овиси од грађана, колика ће му се плата одмјерити, што би неминовно имало за последицу корумпирање градских службеника, према томе и градских администрација, а последице тога биле би врло значајне и поразне.“

Град Винковци завршава свој предлог: „да се § 100 измени бар у толико да берива градских службеника не могу бити мања од држав-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.ниш.информатика, а осим тога, да се градским службеницима законом загарантују све повластице, као и државним (повластице на железницама, бањама, купалиштима итд.).

Градови Љубљана, Цеље, Смедерево, Травник, Сушак, Крушевац и скоро сви остали пледирају да се озаконе прописи да припадности градских службеника не могу бити мање од државних службеника.

Градови Љубљана и Цеље тражили су у своме обимном предлогу, да припадности службеника градских привредних предузећа могу бити веће од припадности градских управних службеника. Томе предлогу они дају овај закључак: „Службеници градских предузећа врше највећим делом послове који морају да буду одмах извршени и који могу за општину да буду у материјалном погледу врло корисни. Живи промет тражи од службеника предузећа више него комунална управа. Комуналне управе уважавају ту чињеницу тиме, што статутом признају службеницима својих предузећа веће припадности него осталим управним службеницима. Зато предлажемо да се измени § 100 и да се ставу 2 § 100 дода ова одредба: „Припадности градских службеника код градских предузећа могу се с обзиром на одговорније пословање статутом одредити у друшцијим, евентуално већим износима нешто су одређене за управне службенике“.

Пошто су кроз две анкете Савеза градова саслушана мишљења градова и по овоме питању, сушачки Конгрес Савеза градова, одржан децембра 1935 г., донео је једногласно следећи предлог са образложењем за измену § 100:

„Овај § 100 као и неке друге одредбе Закона о градским општинама, одвећ ограничавају градовима право самосталног уређивања правних односа градских службеника. Велико ограничење налази се у одредби о упоређењу звања градских и државних службеника. Ова одредба у великом делу није изводљива, а није ни на корист градске службе. С обзиром на засебни карактер те службе има доста градских звања за која је врло тешко наћи одговарајуће звање у државној служби, а поред тога нека на око слична звања уопште не подносе упоређивања, јер им у већим градовима припадају потпуно друге, често и много важније функције него у државној служби. Одредба задње реченице о висини припадности врло је скучена, те нема у виду основне разлике између државне и градске службе, као ни околност да су између великих и малих градова потребне знатне диференције, не само у споредним, него и у основним припадностима, ако се хоће да градска служба ваљано одговори великим задацима који се у данашње доба на њу стављају. Најсходније и

најправедније би било да се уређење припадности препусти самим градским статутима, који ће то питање решити, водећи рачуна не само о градским финансијама, него и о важности појединог места за градску општину. Једино је оправдано, да се заштите градски службеници у малим градовима и да им се у Закону обезбеди неки минимум припадности... За успешно пословање у градској служби безусловно је потребно, да градски чиновници буду и за будућност материјално обезбеђени и да им се Законом осигура право на пензију. Стога Конгрес Савеза градова предлаже да измењени § 100 гласи: „Градско веће има донети статут којим се систематизују места градских службеника, одређује њихов број и квалификација по струкама, припадности за свако систематизовано место и начин напредовања у припадностима, као и остали правни односи, уколико нису уређени у смислу § 104. Уколико почетне припадности градској службеника не могу бити мање од почетних припадности државној службеника исте или сродне струке. Са сваким систематизованим местом мора бити везано право на пензију.“

Ми се са овом стилизацијом § 100 у потпуности слажемо, јер смо у истој и лично учествовали, као члан конгресне стручне комисије, али налазимо да се последњи став прве реченице („уколико нису уређени у смислу § 104“) мора да брише, јер прописи § 104 Закона о градским општинама скучавају самоуправу и некорисно јој намећу поједине несавремене, па и неправичне одредбе Закона о државним чиновницима. Исто тако мишљења смо да је неопходно овоме предлогу § 100 додати два нова става, који би гласили:

„Припадности градских службеника морају бити унете у буџет у оном износу како су уређене статутом. Надзорна власт при одобравању буџета не може овако унете припадности мењати без измене статута“; и

„У статутима имају се обавезно подрвући принципи стечених права и службеничке сталности“.

Свакодневни живот показао је, да су ови наши предлози још из 1933 год. оправдани, а штогод се више правичности унесе у један закон — утолико му се више обезбеђује дужи век и плодноснија примена његова у практичном животу.

§ 101 прописује, да сви правни и стручни референти морају имати исту школску спрему као и државни службеници одговарајуће струке. Поред правних, овде се углавном мисли и на санитарске, ветеринарске и урбанистичке референте, али за друго комунално чиновништво Закон не нормира облик ни обим школске и стручне спреме, остављајући градским општинама да оне то уреде статутом (према § 100).

Ми налазимо да би Законом о градским општинама требало установити специјалне стручне комуналне школе и академије, те зато предлажемо да се као нов став § 101 стави ово:

„Школска сѐрема осталих љрадских службеника ѡроисује се статутом.

Стручне комуналне академије и школе имају се установити сѐцијалном Уредбом Министра унутрашњих ѡслова и отворити у Београду, Загребу и Љубљани.

Кад се установе овим Законом ѡроисане Комуналне академије и школе онда ће оне бити услов за ѡријем у службу љрадској уѡравној службеника, и то ѡсле рока од ѡет ѡодина ѡ отварању истих.“

Са овим нашим предлогом сложио се и пленум земаљског Савеза организација службеника градских и сеоских општина, одржан 8 марта 1936 године у Београду, а и сам Савез градова (још 1934 г.) следећим својим предлогом:

„Параграфу 101 требало би додати одредбу, аналогно § 91 Закона о општинама, да се у великим градовима могу оснивати комуналне академије или течајеви за стручно образовање и усавршавање градских службеника. Такве академије, односно течајеви, имају велику важност у будућем развоју наших градова.“

Питање високих, факултетских квалификација добрим делом депласирано је за административне комуналне службенике. За практичног комуналног службеника важнија је стручна комунална академија него факултетско образовање, нарочито из научних дисциплина, које немају често никакве везе са општином (теолошке, појединих група филозофске итд). Разуме се да се изузетак мора учинити н.пр. за санитарско, ветеринарско и др. особље, за правнички отсек, за техничко-урбанистичку струку и још неколико искључиво специјалних стручних сервиса у комуналној служби, у којим су случајевима односне факултетске квалификације неопходне. Место досадашњег факултетског образовања треба за општег комуналног радника увести стручне комуналне школе*) нижу, средњу и вишу. У прву би се примали аспиранти после свршених два разреда гимназије; у средњу по свршеној малој матури; а у вишу после свршене велике матуре.

Сем тога треба завести обавезне испите: пријемни — приликом ступања у службу; нижи стручни — приликом прелаза из приправне службе у службу сталног градског службеника средњих група; и виши стручни испит — при

прелазу градског чиновника на положај виших група.

Од ових испита треба да буду ослобођени сви чиновници који имају факултетско образовање и пет година општинске службе, као и они које нови статuti већ затекну у вишим чиновничким групама, а имају више од десет година службе. Тога ради предлажемо да се параграфу 101 дода и овај став као последњи:

„Градски службеници дужни су да ѡлажу стручне испите и то: ѡријемни, нижи стручни и виши стручни испит, који ће се статутом детаљно нормирати. Стручне испитне комисије бира сваке године унајред љрадско веће на својој ѡленарној седници. У ову комисију улази ѡ један члан љрадској ѡретседништва, један већник, два љрадска службеника од ѡварајуће струке, које ѡредлаже месно удружење љрадских службеника, и шеф отсека у коме ресѐктивни службеник ради.“

§ 102, који нормира начин избора градских службеника, гласи:

„Градске чиновнике бира љрадско веће на основу надтечаја који се има раѡисати и објавити у бановинском службеном листу, а у Београду и Панчеву у „Службеним новинама“ најмање месец дана ѡре избора.

Избор ѡравних, санитарских, техничких и осталих стручних референата одобрава надзорна власт.

Начин ѡостављања осталих службеника ѡроисује љрадско веће статутом.“

Пре свега, у први став § 102 требало би, сходно смислу § 75 истог Закона, унети одредбу да градске чиновнике бира градско веће тајним гласањем. Исто тако мора се мењати и други став овог параграфа јер он ништи принцип самоуправе. Зато сушачки Конгрес Савеза градова подвлачи:

„Одредба другог става § 102 одвећ ограничава самоуправу градских општина при избору чиновника на водећим положајима. Кад државна власт нема да одобрава избор претседника градске општине (§ 82) још је мање оправдано да одобрава избор референата. Ако се, претпоставимо, код избора деси нешто што би било противно постојећим законима, надзорна власт може одлуку о избору задржати од извршења у смислу § 134 Закона о градским општинама. Зато Конгрес Савеза градова предлаже ову измену § 102: „Укида се став други § 102.“

Овај предлог за укидање става другог § 102 ставили су конкретно многи градови још пре сушачког Конгреса Савеза градова, као н.пр. Загреб, Љубљана, Карловац итд. Ова се корекција мора учинити ако се жели да од страни све чешћи непотизам при именовању градских службеника.

Учињено је још неколико предлога за допуну прописа истог § 102. Тако, Крушевац предлаже, да последњи став § 102 гласи:

* Потписати је већ израдио пројекат о оснивању ових академија, који је пројекат у начелу усвојен од стране земаљског Савеза организација службеника градских и сеоских општина Краљевине Југославије и биће поднет Министру унутрашњих послова на одобрење.

„Постављање осталих службеника, који не спадају у категорију чиновника, врши претседник градске општине.“ Град Смедерево пледира, да се за пријем службеника у општине мањих градова узима у обзир и стручна пракса, која је у практичном раду често исто толико значајна колико и теориска спрема, па предлаже, да се § 102 дода овај нови став: „у градским општинама до 20.000 становника првенство за пријем у службу имају чиновници који су провели у градској општини непрекидно пет година на одговарајућем звању и положају, без обзира на школску спрему.“

§ 104 важећег закона гласи: „Одредбе за државне службенике о општим условима за пријем у службу, о престанку службе, о пензијама, као и о дисциплинској одговорности имају се сходно смислу примењивати и на градске службенике у колико овим законом чије друкчије одређено.“

Службенику који испуни услов за стицање права за пензију, време provedено у државној или самоуправној служби пре ступања у градску службу рачуна се при одмеравању количине пензије.“

Против § 104 устали су скоро сви градови, са Савезом градова, као и Савезом чиновничких организација, тражећи његову модификацију као социјално-неправичног и штетног по сам развој градске службе. Још у првим својим примедбама на закон, Савез градова је устао против § 104, тражећи следеће измене у истом:

„I) Технички је немогућно, да се имају на градске службенике примењивати одредбе за државне службенике, него би било zgodније да се ова у § 104 набројена питања уреде статутом по § 100, и то аналогно одредбама за државне службенике. На тај начин ће се сви прописи за градске службенике налазити у једном статуту, што је потребно из практичних разлога а осим тога може град поједине детаље уредити и нешто друкчије, с обзиром на своје посебне комуналне прилике. Довољна је аналогија са прописима за државне службенике у основним принципима. Према томе би први став § 104 могао овако гласити: „Општи услови за пријем у службу и вршење службених дужности има се уредити статутом (прагматиком) по § 100, при чему се имају сходно смислу применити и одредбе закона за државне службенике.“

II) Савез градова тражи да се став други § 104 брише.“

У доцнијој расправи пред Савезом градова, претставници Београда и Сплита нарочито су снажно изнели штетност прописа § 104, који просто онемогућава градским општинама да привуку у градску службу што боље и што израђеније стручне функционере. Пошто су се, после реферата претставника града Сплита, овом гледишту придружили и сви остали градо-

ви, Конгрес Савеза градова на Сушаку донео је следећу одлуку:

„Одредбе § 104 садашњег Закона о чиновницима од 1931 године одвећ су круте, нарочито одредба т. 16, по којој службенику може престати служба по самој одлуци надлежне власти. Власт доноси одлуку по слободној оцени, с позивом на § 110 Ч.З., и нетреба да је образложи, да против ње нема службеник права тужбе у управно-судском поступку. Овакав начин престанка службе могао би бити врло опасан у градовима, нарочито кад се опет јаче развије партијски живот, јер би се зацело често доносиле одлуке о престанку службе из партизанско-политичких разлога, а то би било на штету не само дотичних службеника, него и саме комуналне службе. Нема, даље, довољно разлога да би се на градске службенике морале примењивати све одредбе о пензијама, које важе за државне службенике, већ би морало бити градовима остављено да статутом одреде нешто друкчије рачунање пензије, него је то предвиђено у §§ 113 и 124 Ч.З. од 1931 год.“

Предлаже се с тога ова измена:

„У ставу I § 104 бришу се речи „о престанку службе, о пензијама“.

„Други став § 104 је врло неповољан за градске општине. Често се догађа да сам интерес комуналне службе тражи, да се у градску службу преузме чиновник из државне или из друге самоуправне службе. То је нарочито потребно у мањим градовима, који хоће да у саврше свој комунални живот и своје комуналне установе, па им зато нису довољни младићи, који су тек свршили школске науке, већ се траже стручњаци са вишегодишњом праксом и искуством, а такви се могу најбоље наћи у државној или другој самоуправној служби. Ако се таквом чиновнику време provedено у државној или другој самоуправној служби не рачуна за испуњавање услова за стицање пензије (§ 113 Ч.З.), ретко ће се који државни или самоуправни чиновник решити да напусти своје место и да пређе у градску службу, где ће морати чекати још десет година да испуни поменути услов, који је у ранијој служби већ испунио. Тако ће градови тешко долазити до врских и искусних стручних сила, што ће опет бити на цуну њихову штету. Градовима треба оставити да ово питање уреде Статутом. Зато се предлаже ова измена: „став други § 104 мења се и гласи: „Службеницима који из државне, самоуправне или сличне службе пређу у градску службу по одлуци градској већа признају се раније године службе за напредовање и пензију.“

Колико су умесни ови захтеви о измени ст. 2 § 104 види се из факта, да апсолутна већина градских статута и прагматика у нашим градовима признају за пензију и напредовање године раније државне и самоуправне

службе, па и сродне службе у слободној професији. (Н.пр. у статуту Београдске општине то је нормирано чл. 14, који време — до десет година — проведено у ранијој сродној државној, самоуправној или стручној служби, као и у вршењу слободне професије, признаје за степен основне плате и пензију по специјалном решењу градског већа).

Животним искуством градови су били нагнани да нормирају овај социјално-правични пропис, и више је него реакционарно од новог закона о градским општинама што тај принцип ништи својим § 104.

Главни смисао § 104 јесте што јаче изједначење положаја градских службеника са државним службеницима. Али и ако се кроз закон стално подвлачи (§§ 100, 101, 104 итд.) да је жеља законодавца била да се изврши изједначење градских и државних чиновника, ипак то је изједначење извршено само у оним одредбама које иду на штету општинских службеника, а у свима другим случајевима оно је избегнуто. Да би се ова чита неправда изгладила колико толико предложили смо још 1934 год. да се у § 104 додаду ови нови ставови:

„Службеничке повластице на железнички и паробродски појдовоз, на бање, санаторијуме, лечења и у оштећених повластице материјалне и моралне природе, које су законима и уредбама признате државним чиновницима и службеницима грађанског реда, важе и за све градске и општинске службенике.“

„Градским службеницима има се статутом признати право на годишњи одмор, који се с обзиром на године provedене у служби има кретати од 10 до 45 дана годишње.“

„Градским службеницима има се статутом признати право на боловање и то онима: до три године службе на шест месеци боловања; са преко три године службе на дванаест месеци боловања; са преко десет година службе на 18 месеци боловања.“

Ова се три нова и социјално врло правична става требају додати § 104 З.о.г.о. Ове наше предлоге прихватио је као своје Конгрес земаљског Савеза свих чиновничких организација, одржан августа 1933 год. у Загребу...

Да би се конзеквентно спровео принцип самоуправе потребно је из § 105 брисати могућност да надзорна власт може захтевати од председника градске општине да поведе дисциплински поступак противу градских службеника. Тај захтев може учинити само градско веће. Зато предлагемо да се из § 105 бришу последње три речи: *„или надзорна власт“*. Са овим нашим предлогом слаже се апсолутна већина градова, као и земаљски Савез свих организација комуналних службеника.

§ 106 нормира да казне за службеничке неуредности изриче председник градске општине. Поједини градови умесно траже да се законом максимира величина тих казни.

Тако, н.пр., град Лесковац тражи, да се у § 106 одреди максимум казне, коју председник може изрећи, а град Крушевац предлага, да се то нормира додатком једне реченице у § 106, која би гласила: *„Казна се креће од 1 до 10% од укупних принадежности дотичној службеника.“*

Ми би смо ову казну максимирали на 5% од укупних једномесечних принадежности. Већом казном могао би да казни службеника само дисциплински суд. Исто тако потребно је ограничити број ових казни по § 106. Зато унети у § 106 нов став, који има да гласи: *„Ове се казне не могу изрећи више него три пута годишње. Код поновљеној истуја службеник се оштудује дисциплинском суду“*.

§§ 107 и 108 важећег закона нормирају састав дисциплинских судова првог и другог степена.

Дисциплински суд првог степена састављен је из једног политичко-управног чиновника као председника и двојице дисциплинских судија које одређује надзорна власт, као и два градске већника, које одређује градско веће.

Виши дисциплински суд за градске службенике састоји се из помоћника бана, начелника бановинског одељења, односно начелника министарства као председника и два, односно четири члана, које одређује Министарство унутрашњих послова за службенике Београда и Панчева, а за службенике осталих градских општина одређује градско веће из своје средине.

Противу оваквог састава дисциплинских судова устала је већина градских општина са умесном примедбом, да су овако формирану дисциплински судови састављени из лица која су по своје чиновничком и политичком положају јако зависна и потчињена, те не дају оне гаранције које мора да пружа један независан и непристрасан суд.

У својим ранијим студијама ми смо пледирани да дисциплински судови за градске службенике треба да буду у оквиру пуне самоуправе. Тако смо у књижици „За правично решење положаја градских службеника у Закону о градовима“ (прихваћену 1934 год. као званичан предлог Народном претставништву од стране земаљског Савеза организација чиновника и службеника градских и сеоских општина Краљевине Југославије) пледирани, да градски дисциплински суд сачињавају два градска већника, два виша чиновника тога града и претставник удружења градских службеника.

Слично овоме предлогу и Пленум Савеза градова (одржан 1934 године у Београду) у своје првом предлогу предложио је следећи састав дисциплинског суда:

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

„1) О дисциплинским кривицама суди градски дисциплински суд првог степена, који заседава у граду а који се састоји из једног политичко-управног чиновника као претседника, и из три дисциплинске судије, биране из средне градског већа и једног градског чиновника.“

Приликом прве анкете о Закону о градским општинама подвучена је потреба да у састав дисциплинског суда уђу по два стручна градска службеника, чиме ће се добити већа гаранција за правичност одлуке дисциплинског суда. Тако град Тузла предлаже: „Дисциплински суд да се састоји из претседника општине, два градска већника и два градска службеника. У интересу је самог дисциплинског суда, као и ради тога, да се темељито утврди дисциплинска кривица и донесе што је могуће праведнија пресуда да се у дисциплинском суду предвиде двојица градских службеника као дисциплинске судије. Иначе би се на дисциплинско суђење могло имати разних утицаја и праведно не би се могло нити оцијенити, нити би се могла кривица установити“. Град Лесковац, делећи такође мишљење града Тузле, предлаже измену § 107 у толико, „што би у дисциплински суд ушли и два градска службеника као судије, које треба да одређује месна секција Савеза организација градских службеника.“

Међутим, од горњег нашег предлога, као и горњег предлога Савеза градова и градова Тузле и Лесковца, прошло је више од две године. За то време показало се, да су морална лабавост нашег времена с једне стране и локалне зађевице и партизански прогони с друге стране прилично профанисали ову гаранцију независности и непристрасности дисциплинских судова састављених у оквиру самоуправе, на жалост, често псеудо-самоуправе!

О томе је било говора у стручном одбору последњег Конгреса Савеза градова. Истина, неоспорно је, да су такви дисциплински судови ипак већа гаранција него т.зв. „полицијски“ дисциплински судови (састављени из органа надзорне власти), али ипак они под данашњим друштвеним приликама не пружају довољну гаранцију, нарочито услед потчињености и зависности односних дисциплинских судија.

Зато је Конгрес Савеза градова (одржан 8 децембра 1935 год. на Сушаку) предложио следећу измену §§ 107 и 108 З.о.г.о:

1) Састав градског дисциплинског суда првог степена, како га одређује § 107, не одговара демократски схваћеним принципима самоуправе. У начелу било би исправно да се дисциплински суд саставља од градских већника и градских чиновника, али како је то тешко у мањим градовима са малим бројем чиновника, који су поред тога редовно повезани јаким друштвеним и родбинским везама, било би најсходније да се дисциплинско суђење

преда судовима који су надлежни за државне службенике, т.ј. управним судовима и Државном савету, те се предлаже ова измена: став I § 107 мења се и гласи: „О дисциплинским кривицама градских службеника суде у првом степењу надлежни управни судови, и то у одељењима од три судије. Претседник дисциплинског суда је претседник одељења управног суда.“

Према образложењу на § 107 предлаже Конгрес Савеза градова ову измену у § 108: „Ставови 1, 2 и 3 § 108 укидају се, те се предлаже да § 108 гласи: „дисциплински суд другог степена је Државни савет, који решава у одељењу коме је поверено суђење о кривицама државних службеника. Претседник суда је претседник односно одељења Државног савета.“

Далеко од тога да смо теориски задовољни овим предлогом о дисциплинским судовима за градске службенике, али према приликама данашњице, овај предлог уистини пружа наде бар на пуну незаинтересованост ако не и независност законом одређених дисциплинских судија.

Међутим, пленум земаљског Савеза свих службеничких организација, одржан 8 марта 1936 год. у Београду, остао је при нашем ранијем предлогу, да први дисциплински суд за градске службенике буде у оквиру градске самоуправе, па је пленум Савеза службеничких организација усвојио овај предлог за измену §§ 107 и 108: „Дисциплински суд за градске службенике јесте у првом степењу градски дисциплински суд, а у другом степењу управни суд.“

Градски дисциплински суд сачињавају два градска већника, два градска службеника и један државни судија као претседник. Судије се одређују почетком сваке године, и то већнике бира градско веће, а градске службенике Удружење службеника тога града. Исто време се одређују и заменици на исти начин.

Градски дисциплински суд одређује иследника који води истрају. Иследник мора бити правник.

Све се одлуке градског дисциплинског суда, којима градски службеник губи службу или се пензионише, шаљу управном суду по службеној дужности на разматрање и решавање.“

Ми смо уверени да ће се Савез градова, чији су погледи на комунално законодавство врло напредни, радо повратити на овакво нормирање дисциплинских судова за градске службенике, али вероватно са оградом, да би овакви дисциплински судови могли да уђу у живот тек онда када се добије права самоуправа кроз изборна градска већа.

§ 110 нормирао је прописе о пензијама личним и породичним, али је, као и већина осталих параграфа овога закона и овај па-

раграф штур и непотпун. Зато многи градови траже и његову ревизију. Велики број градова изјаснио се да и личну и породичну пензију плаћа град из сретстава властитог пензионог фонда, кога ће за ту сврху установити. Град Винковци предлаже: „да се § 110 измени у толико да пензије личне и породичне свака градска општина исплаћује из властитог пензионог фонда који се има основати у сваком граду. Евентуални мањак има се сваке године осигурати у прорачуну — буџету.“ Слични предлог учинио је и град Вараждин, тражећи да се законом нормирају и могућности доприноса у пензиони фонд, као и како ће се уредити обавеза текућих пензија. На супрот овим предлозима, град Смедерево предлаже (1934 год.) законско устројство једног пензионог фонда за све градске службенике. Предлог града Смедерева за измену § 110 гласи: „Пензије како личне тако и породичне исплаћују се из општег пензионог фонда градских службеника, који ће Фонд установити Министар унутрашњих послова у сагласности са Министром финансија нарочитом уредбом.“

Ми лично у погледу пензија свију врста стојимо на гледишту најновијих схватања социјалне политике: да се уопште све пензије замене општим социјалним осигурањем с тим, да се та врста пензија даје самохраним удовицама и деци; старим, изнемоглим и неспособним грађанима и болесним са сталним или привременим инвалидитетом.

У западним државама помишља се у оквиру социјалног осигурања и на увођење земљорадничких поезија, (разуме се не у бирократској форми) за невољне, остареле и онеспособљене за рад земљораднике. Али док то време не доспе и до нас (а код нас пре допире светлост са планета Урана и Нептуна него добре идеје са паметног Запада, као да су наше етнографске границе опасане високим зидом, о кога се разбијају таласи свих паметних и рационалних идеја!) — питање пензија градских и општинских службеника мора се правично регулисати и саобразити бар најосновнијим захтевима социјалне правичности.

Ми смо још 1931 и 1932 г. пледирали зато, да се образује један снажан земаљски Пензиони фонд за све градске и општинске службенике и да тим фондом управља Управа фондова. О овоме свом предлогу обимно смо реферисали и конгресу Савеза свих организација службеника градских и сеоских општина Краљевине Југославије, одржаном још августа 1933 године у Загребу. На крају свога реферата предложили смо да законски пропис о пензијама треба да гласи:

„Градски службеници стичу право на личну пензију по навршетку десет година ефективне или прописно признате службе а на породичну пензију после пет година ефективне службе. Пензије, личне и породичне, ис-

плаћиваће се из Пензионог фонда градских службеника Краљевине Југославије, који се фонд има образовати при Управи фондова. Пензиони фонд градских службеника проглашава се за нејрикосновен и аутономан у смислу чл. 133 З.оЧ.

Улоге за службеничке пензије, како за личне, тако и за породичне, уплаћују обавезно градске општине са две трећине, а једну трећину држава.“

„Од пензионих улога градских општина слаће се 80% Управи фондова за земаљски Пензиони фонд градских службеника, а 20% упућиваће се Поштанској штедионици у Београду за оснивање централног Помоћног фонда градских службеника Краљевине Југославије. Из сума добивених на основици ових 20% образоване се Помоћни фонд, а чим достигне суму од 20,000,000 динара, има се основати Здравствено-социјална блајатна градских службеника Краљевине Југославије са њеним провинцијским експозитурама. Ова здравствено-социјална блајатна градских службеника имаће за задатак да помаже градске службенике и њихове породице у случају болести, временог инвалидитета и смрти.

„У ову се здравствено-социјалну блајатну градских службеника имају учланити и сви остали градски службеници и радници, ослобођавајући их даље осигурања код радничког Окружног уреда.“

Тако смо ми лично предлагали још пре четири године у жељи да се створи један снажан и материјално моћан земаљски Пензиони фонд свих градских службеника, издржаван обавезним доприносима градских општина и државе. Органи градских општина врше и вршиће још деценијама државне послове из пренесеног делокруга. Зато социјална правда тражи, да се у питању пензија градских и општинских службеника држава ангажује бар једним трећим делом улагачке квоте, који би био компензација за државне послове, које врше градски органи у општинама. Али ово обавезно учешће државе могло би се реализовати само у случају формирања једног колективног земаљског Пензионог фонда, кроз који би се, можда, могло да изведе и остало социјално осигурање градских службеника.

Начелно посматран овај наш предлог из 1931 год., коме су се доцније по својој иницијативи придружили и наши поједини градови, користан је и ми смо зато били отпочели да га још више проучавамо и продубљујемо. Међутим, после две године морали смо да га у потпуности одбацимо, јер су и градске општине и градски службеници категорички пледирали да пензиони фондови буду локални, засебни, за сваки поједини град, да буду под „властитим кровом“. Нећемо се овде упуштати колико су ови захтеви несавремени, па, можда, и оптерећени једним индивидуалистич-

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ким атавизмом, али они су факат са којим морамо рачунати. Зато, данас, ми предлажемо да допуњени § 110 гласи:

„Пензије, личне и породичне, исплаћују се из градских сретстава.

Градско веће дужно је сваке године уносити у градски буџет потребне кредите за исплату пензија. Ако градско веће то не учини, потребне кредите уносиће Министар финансија приликом одобравања градских буџета.“

„Градски службеници стичу право на пензију по навршетку десет година службе, ефективне или притојно признате“.

„Са њених десет година службе градски службеник добија пензију од 50% од укућних последњих принадежности, а са тридесет година службе пензију од њеног износа последњих принадежности.“

„Градски службеник који има најмање десет година службе, може бити пензионисан, само у следећим случајевима:

- а) по својој молби а под условима који ће градским статутом бити предвиђени;
- б) по доказаној неспособности за рад, што се има утврдити лекарском комисијом;
- в) по извршној пресуди дисциплинској суда.

„При прелазу градских службеника у државну службу или државних службеника у градску службу, имају им се признати све године градске односно указне државне службе и исте аутоматски урачунати за пензију и напредовање.“

У жељи да се једном реши и питање социјалног и здравственог осигурања градских службеника, бар у обиму који им је на папиру одавно зајемчио закон о осигурању радника, ми предлажемо да се као последња алинеја у § 110 унесе ова одредба:

„Градске општине обавезне су преко удружења својих службеника основати социјално-здравствене благајне за здравствено и социјално осигурање градских службеника и у истим им зајемчити као минимум онолико осигурања, колико пружају притојиси Закона о осигурању и заштити радника.“

Многе градске општине са савременим схватањем, на првом месту загребачка, спровеле су у току прошлих месеци устројство овакве неопходне социјално-здравствене благајне за своје градске службенике. Крајње је време да то и Београдска општина учини за своје службенике.

§ 111 прописује о начину како градски службеници плаћају самоуправне прирезе на своје принадежности. Савез градова, по са слушању свих градских општина, предложио је следећу врло правичну измену истог § 111:

„У овом § 111 решено је само питање самоуправних приреза на принадежности градских службеника. Обзирати правичности траже

да се исто тако реши и питање државних пореза и такса, па се предлаже ова измена: § 111 мења се и гласи: „Градски службеници плаћају у вези са својим службеним односом, државне и самоуправне порезе, таксе и прирезе по истим притојисима који важе за државне службенике.“

На § 112, који говори о односима између градске општине и њених службеника, Савез градова учинио је следећу такође врло умесну примедбу односно предлог: „Као што су односи између државе и њених контракуалних чиновника (глава X Закона о чиновницима) јавно-правне природе, нема разлога да не буду такви и односи између градске општине и њених контракуалних службенике. Зато се предлаже ова измена:

„У § 112 бришу се речи „изузимају контракуалне службенике“.

Пре него што бисмо прешли на оне одредбе прелазних наређења које се односе на градске службенике (§§ 159, 160 и 161), јер су оне органски везане са VI главом Закона о градским службеницима, предлажемо да се на крају VI главе, која се завршава § 112, додаду два нова параграфа, и то један, којим се нормира принцип сталности у градској служби, јер је неопходан за здрав и нормалан развој комуналне делатности наших градских општина, и други о оснивању сталешких комора градских и општинских службеника. Ти прописи би гласили:

§

„Градски службеници стичу аутоматски право на сталност после три ефективне године општинске службе. Ни један се градски службеник не може отпустити ако је стекао право на сталност, сем у случајевима предвиђеним овим законом: пресудом дисциплинској или кривичној суда или тригодишњим узастопним рђавим оцењивањем.

У случају прелазна из једне општине у друћу стечена права на сталност градских службеника признају се обавезно.

Градски службеници, који су стекли сталност, не могу бити удаљени са своја звања и положаја и упућени на рад у друћо звање, сем у следећим случајевима:

- I) по личној молби или унапређењу;
- II) по налазу стручне комисије за оцењивање службеничке способности као и радности и вредноће;
- III) по извршној пресуди дисциплинској суда.

§

„У Београду, Зајребу и Љубљани имају се образовати сталешке коморе градских и општинских службеника са свима правима и дужностима као и друће професионалне коморе.“

Са овим нашим накнадним предлозима сложио се и пленум земаљског Савеза организа-

ција службеника градских и сеоских општина Краљевине Југославије...

Као што смо већ подвукли, жеља нам је да у вези са VI одељком Закона о градским општинама, који говори о градским службеницима, детаљно расправимо и питање ревизије одредаба прелазних наређења (§§ 159, 160 и 161) истог Закона, које одредбе такође говоре о градским службеницима и њиховим правима. Још у својим студијама за правично решење положаја градских и општинских службеника, објављеним у времену 1934—1935, као и у својим предавањима и рефератима, одржаним на ванредном Конгресу Савеза свих чиновничких организација, 1935 год. у Љубљани, као и у другим бановинским градовима, ми смо документовано и врло детаљно доказали сву несоцијалност и неправичност реакционарних одредаба §§ 159, 160 и 161 Закона о градским општинама. Да не би понављали, ми ћемо овде само у основним цртама изнети недостатке неправичних прописа §§ 159, 160 и 161 Закона о градским општинама.

Док је Закон о општинама — варошким и сеоским — од 14 марта 1933 г. признао у целости сва стечена* права сеоским и варошким општинским службеницима, дотле Закон о градским општинама од 25 јула 1934 године ништи ретроактивном силом чак и многа законито стечена права градских службеника, која су они најисправније стекли. Ово ништење стечених права не односи се само на смањивање припадности активних чиновника и пензионера, него иде чак до ништења самих година службе, ништења већ по до сада важећим прописима законито стечених права у погледу постављања, напредовања, положаја, квалификација, па чак и стеченог права на пензију итд. Ови законски прописи јако су, притом, растегљиви, те би по њима изгубили право на пензију на пр. чак и они градски и општински пензионери, који су пре градске службе најсавесније служили државу, те су им односне године државне службе биле правично урачунате за градску пензију (на пр. по важећим прописима Статута општине града Београда, као и сличним прописима статута осталих градова).

Основни принцип једне правно уређене грађанске државе је неоспорно поштовање законито стечених права, као и начело да закони немају повратне силе, а оба ова начела тешко су погажена прописима §§ 159, 160 и 161 За-

кона о градским општинама у вези § 104 истог закона. Одредба § 159, у вези § 104 прописује, да се Закон о државним чиновницима, који до сада није важио за градске службенике и по коме се до сада нису нити стицала, нити одређивала њихова права, примењује и на градске службенике и то са ретроактивном силом, па према томе и законито стечена права градских службеника неправично се ниште.

Ако ови прописи о ревизији и ништењу законито стечених права остану и даље на снази, створиће се врло тешке реперкусије, јер ће од 60.000 самоуправних чиновника један претежан број истих бити овим прописима тешко погођен и тиме — као што смо то већ небројено пута подвукли — доведена у питање основна егзистенција њихових породица.

Несигурност и неизвесност ко ће све још од градских службеника бити жртва ових ретроактивних прописа, чини да градски службеници могу изгубити веру у правни поредак. Тежина те психичке депресије, под којом данас живе службеници свих наших градова, има врло неповољног одјека и по сам даљи нормални и здрави развитак наших градских општина.

Чији би, онда, национални и државотворни интерес био да се једна моћна фаланга од десетине и десетине хиљада службеника градских општина доведе до уверења, да је њој причињена једна непотребна неправда и наметнута једна жртва коју не траже ни градови, ни нација, ни држава?!

Док § 159 ништи законито стечена права у погледу службеничких припадности и стеченог права на пензију, док § 160 даје могућност да се на захтев надзорне власти градски службеник отпусти из службе без обзира на сва стечена права, дотле § 161 онемоћује градским општинама, нарочито градским општинама из Србије, Јужне Србије и Црне Горе, да задрже чак ни 20% својих досадањих службеника у служби јер не оставља могућност остајања на досадашњим положајима ни дуггодишњим и у пракси одлично формираним службеницима, ако исти немају пуне школске квалификације. Међутим, §§ 252, 257, 259 и 310 Чиновничког закона огарантована су сва стечена права државним чиновницима, па су 1931 г., приликом ступања Чиновничког закона у живот, они остали на затеченим положајима, без обзира на њихове школске квалификације.

Ако је циљ меродавних кругова био да се кроз Закон о градским општинама општински и градски службеници изједначе у погледу права и дужности са државним чиновницима (одговарајућег ранга) онда зашто би то изједначење било једнострано, неправично и непотпуно?! Уопште, извршена је кроз Закон о градским општинама нивелација у ономе што је код општинских чиновника било доиста боље, а то су њихове платне припадности,

* Нажалост, ова одредба о признавању стечених права сеоским и маловарошким општинским службеницима била је често само једна бескорисна илузија, јер у већини случајевима ти службеници, нарочито у Србији и Црној Гори, нису ни имали — никаквих стечених права. Тако у своме одговору на нашу анкету из 1934 г. одговара нам једна варошка општина из Србије: »Србијански општински чиновници и службеници од досада стечених права имају: реуматизам, туберкулозу и дуг по меницама — све као последицу рата. И ништа више!»

а у свему другом — где су општински службеници били у горем положају од државних, — нивелација је пропуштена и они нису изједначени са државним чиновницима: стечена права нису им призната, разнолике бенефиције нису на њих проширене итд. Па, ето, чак ни при нормирању прелазних наређења није дата она основна могућност останка у служби овом праксом одлично обрађеном али школски недовољно квалификованом општинском чиновништву, која је могућност у потпуности пружена државним чиновницима у §§ 252, 257 и 310 Закона о државним чиновницима. Та неправда мора се поправити. Најзад, поред тога што су прописи § 161 чита неправда за хиљаде вредних и радних општинских службеника, они су врло штетни и по финансијске интересе самих градских општина, јер се њима стварају нови милионски издаци за нове пензионере и службеничке отпремнине. Све градске општине са ужасом помишљају на огромне суме, које ће им требати само на издржавање нових пензионера и на отпремнину отпуштених, као и за издржавање персонала, који ће те преране пензионере и те неправедно отпуштене у служби заменити, ако прописи § 161 Закона о градским општинама остану на снази.

У низу разлога противу § 161 Закона о градским општинама мора се истаћи и тај разлог, што највиши интереси државе и градских општина императивно траже, да се ни једног момента не прекида континуитет рада у општинама, нарочито градским. А тај би континуитет био прекинут у великом броју градских општина самим тим што би се огромне масе дугогодишњих и у пракси одличних општинских службеника уклониле из општинске службе, јер им школске квалификације не одговарају прописима § 161 Закона о градским општинама.

Факат је да школски ниво и теоријска спрема градских службеника у многим градским општинама не одговарају захтевима наших дана. Али стручна дестилација једног чиновничког реда не врши се никада одједном, за један дан, јер то не би била дестилација вредности, него ураган неправде! Нигде се то у културном свету није догодило, па не може ни код нас. Живот је несравњиво јачи од свих тих добронамерних побудама стипулисаних законских мера. И овде, као и у свему другом, потребна је „брза постепеност“, да се изразимо у парадоксу! Нека се постепено, на пр. у року за једну деценију, старе, дотрајале или формално неквалификоване снаге замењују младим и квалификованим снагама. Тој еволуцији подлеже све што је преживело и застарело. Пред духовном инвазијом млађих и школванијих нараштаја нека постепено али стално ишчезава све што мора да ишчезне. Та и таква социјално-праведна и неизбежна еволу-

ција нека и код градских комуналних чиновника изврши своју историјску мисију. Противу ње нико не може рећи ништа!... Али ово, што прописује § 161 Закона о градским општинама — да се предузму масовна отпуштања одмах по доношењу нових градских статута — то није еволуција, то је ерупција социјалне неправде, која има да се свим својим ужасом сручи на хиљаде и хиљаде недужних службеника градских општина и њихове породице.

Да би се то спречило устале су све градске општине. Једнодушно. Подвучена је неправичност и нецелисходност одредаба §§ 159, 160 и 161 Закона о градским општинама, јер ова три параграфа чине једну целину, ни мало похвалну за дух нашег комуналног законодавства из последњих година... Колико су одредбе §§ 159, 160 и 161 неправедне и по сам развој комуналне службе штетне, говори и факт, да су сами послодавци комуналних службеника — градови — на Конгресу свога земаљског Савеза градова у својој резолуцији, као и обимном пледоаје-у за измену и допуну Закона о градским општинама, једногласно захтевали пуну заштиту законито стечених права градских службеника као основног постулата за здрав и нормалан развој југословенских градова и комуналне службе, и с тим у вези истакли сву потребу хитне измене односних прописа §§ 104, 159, 160 и 161 Закона о градским општинама. За пуну је похвалу и факат, да су већина градских општина у својим писменим одговорима на нашу савезну анкету категорички захтевали пуну заштиту стечених права градских службеника и стављање ван снаге §§ 159, 160 и 161 Закона о градским општинама. Тако град Тузла истиче: „апсолутно је неправедно, да се стечена права градских службеника ограниче, поготову када су они та права стекли на основу службених прагматика, статута и правних прописа, који су одобрени од стране надзорних власти а налазе се на снази по две и више деценија. Зато тражимо да се изменом §§ 159 и 161 стечена права градских службеника признају.“

Град Бихаћ тражи:

„§§ 159 и остали морају се мењати, јер стечена права градских службеника требају остати нетакнута; то захтева принцип правичности.“

Град Осиек о §§ 159, 160 и 161 вели:

„Потребно је да постоји правна сигурност. Велика би неправда била и са огромним последицама, да службеници губе сада оно што су добили по позитивним законима и законским одредбама. Зар није страшна неправда да један градски службеник, када је редовним путем дошао на свој положај и као такав годинама текао сва права, везана са тим положајем, на законит начин, — сада једноставно губи оно што му је било позитивним

законима и законским уредбама загарантовано. Постоји ли тада правна сигурност?!"

Градови Травник, Смедерево, Марибор, Крагујевац, Нови Сад, Сомбор, Сарајево, Винковци, Приштина, Петровград, Стара Кањижа и апсолтна већина осталих у својим одговорима на савезну анкету из 1934 год. категорички траже брисање § 159 у целости и заштиту стечених права. Градови Љубљана и Цеље, који такође пледирају за пуну заштиту стечених права, подвлаче и овај значајан моменат: „Поред правног начела да закони не могу имати ретроактивну снагу, потребно је код §§ 159 и 161 имати у виду околност, да је до доношења закона о градским општинама било спорно, да ли је службени однос службеника према општини јавно-правног или приватно-правног карактера, те се и зато предлаже неминовна измена §§ 159 и 161 у духу признавања стечених права.“ Исти моменат подвлачи и град Карловац у својем одговору.

Град Винковци у једном обимном реферату, којим доказује правну немогућност примене §§ 159, 160 и 161 Закона о градовима подвлачи: „По прописима § 161 већина градова а нарочито мањих градова, приликом извршења § 161, добиће много нових пензионера и на њихова места мора поставити нове чиновнике, па ће тако сваки град имати много веће режиске трошкове и то у временима када и онако влада финансиска криза.“ Оспоравајући могућност примене § 161 и тражећи да се призна право на затечени положај, град Винковци подвлачи: „Ово је основано и на прописима Закона о државним чиновницима од 31 марта 1931 године, јер у § 252 каже се, да се службеници на дан ступања на снагу тога Закона остављају у групама у којима су се затекли а § 257 предвиђа и њихово даље напредовање до закључно IV одн. VI групе. § 259 истога закона предвиђа, да се приликом преводне разлике у основној и положајној плати примају и даље, све док се напредовањем не достигне дотадашња плата. Осим тога, у § 310 чиновничког Закона предвиђено је, да се за чиновнике у ресору Министарства унутрашњих послова могу до 31 марта 1934 године постављати на положај и они који немају квалификације, а у тач. 7 § 310 Закона чиновничког стоји, да остају у својим звањима и групама у којима су се и затекли.“

Град Смедерево предлаже: „да се § 161 измени овако: „да се службеници који су стекли право на сталност задржавају на својим положајима и даље, без обзира на њихове школске квалификације.“ Исто тако градови Петровград и Тузла траже, да се градским службеницима по досада важећим прописима стечена права у погледу квалификација имају законом о градским општинама неминовно загарантовати.

Као што смо истакли, Конгрес Савеза градова Краљевине Југославије, заузео је непомирљиво становиште у погледу пуне заштите стечених права градских службеника. Тако Савез градова још на своме пленуму, одржаном 1934 г. у Београду, једногласно захтева, да се §§ 159 и 160 бришу у целости, а за § 161 тврди да је колико неправедан по чиновништво, толико и штетан по комуналне финансије, па у закључку вели: „Савез градова предлаже, да се став први § 161 неизоставно изостави као неправедан и финансиски неизводљив у нашим градовима, а нарочито у градовима бивше Србије и Црне Горе. Пензионисањем хиљадама практично израђених градских службеника, који, и ако немају пуне школске квалификације, ипак су дугогодишњим радом одлично себе изградили, не само што би се њихова стечена права ништила, него би се и градови довели у апсолутну финансиску немогућност да једним потезом плаћају толике нове пензије и отпремнине. Интерес је и континуитета службе да се они задрже на досадашњим дужностима. Све је ово руководило законодавца када је и државним чиновницима признао у своје време у потпуности ово стечено право положаја и звања.“

Како је ово питање примене § 161 узбуђило све градске општине, то је и последњи Конгрес Савеза градова, одржан на Сушаку, расправљао о њему. На крају конгресне расправе, на предлог управе Савеза из Загреба, донет је на Конгресу следећи предлог са образложењем:

„Закон о општинама од 14 марта 1933 године признаје у целости сва стечена права општинских службеника. На супрот, Закон о градским општинама ништи многа и многа стечена права градских службеника, па и она која су најисправније стечена на основу ранијих прописа, не само у погледу активних и пензиских припадности него и у погледу постављења, квалификација, напредовања, урачунатог времена, стеченог права на пензију итд., те је због тога унео велику забуну и незадовољство међу градске службенике, који својим тешким радом у огромној мери доприносе подизању и усавршавању свих културних вредности и тековина Народа и Државе.“

„Закон је надаље одвећ строг према градским службеницима који не буду имали квалификације које ће се тражити новим статутима. Таквих службеника има нарочито велики број у крајевима где до сад није било засебних закона о градовима, и нарочитих службеничких статута. Социјални и државни разлози говоре за што обзривији поступак према таквим службеницима. Важна је и околност да су такви службеници дугогодишњим практичним радом у општини, добро ушли у свој посао, и да би њихово уклањање, нарочито у мањим градским општинама, где њихов број

прелази и 90% случајева, пореметило континуитет службе, а и створило једну неиздржљиву финансијску ситуацију, јер би општине имале да издају огромне суме на отпремнину. Пет година непрекидног и повољно оцењеног рада довољно је да се такви службеници оттаве на положајима са стеченим правима.

„Поред тога овај параграф у својој садашњој стилизацији даје повода разним тумачењима, како је то истакнуто у претставци Савеза градова број 800-С. Г. — 1934 год., зато Конгрес Савеза градова предлаже ове измене и допуне:

„§§ 159* и 160 укидају се, а § 161 остаје § 159 те допуњен новим првим ставом и измењен гласи овако: „Законито стечена права градских службеника на основу досадашњих прописана или правоснажних и извршних одлука градској већи признају се као стечена.

Службеници који не буду имали квалификације које се по статуту из § 100 буду тражиле, у колико то питање у појединим случајевима није већ решено по првом ставу као стечено право, остају на затеченом положају, ако на дан ступања на снагу статута буду имали најмање пет година општинске службе и ако су у току последње три године повољно оцењени, односно ако службу беспрекорно врше.”

Службеници који, у смислу првог става, не буду могли остати на затеченом положају, у колико не би било важних разлога за њихово пензионисање односно отпуст из службе, могу да буду остављени на звања за која имају квалификације, а могу бити задржани у служби и у досадашњем раду као контрактuelни односно хонорарни чиновници.

Службеници на случај отпуста добиће отпремнину у износу једногодишњих принадежности ако имају пет година ефективне општинске службе, а отпремнину у износу шестоме-

* Господин Министар унутрашњих послова обећао ја Савезу чиновничких организација да ће неминовно ставити ван снаге § 159 Закона о градским општинама, као и учинити потребне измене у § 161 Закона о градским општинама. На молбу Савеза свих чиновничких организација, Министарство унутрашњих послова задржало је од извршења пропис § 159 Закона о градским општинама.

сечних принадежности ако имају мање од пет година ефективне општинске службе.“ (Последњи став § 161 као у закону).

Све градске општине придружиле су се овом одличном предлогу Конгреса Савеза градова. Ми би, усвајајући у потпуности горњу стилизацију Савеза градова за измену § 161, предložили само то да се истој дода као последњи овај став: „Оном службенику који по досадашњим прописима није имао право на пензију, рачунаће се за најредовање и пензију све време ефективно проведено у служби града или општине до доношења градских статута по § 100 овога закона.“

Пре него што пређемо на VII одељак Закона о градским општинама, морамо подвући, да је апсолутна већина градова, са Савезом градова на челу, тражила да се брише у целости § 160 Закона о градским општинама, који даје неограничено право надзорној власти да тражи отпуштање градског службеника без обзира на његова стечена права.

Градови Љубљана и Цеље предložили су, да се § 160 измени бар у толико што би тај захтев надзорне власти имао да базира на основу извршне дисциплинске пресуде. И то овај предлог учињен је само на случај да законска одредба § 160 остане на снази; иначе апсолутна већина градова траже брисање § 160 у целости.

Напр. град Тузла у своме одговору на савезну анкету вели за § 160:

„Држава има могућности да путем дисциплинског поступка градског службеника, који би радио на штету државе или градских интереса, уклони из службе и услед тога је оваква одредба непотребна и само штетно делује на кадар градских службеника.”

Исту аргументацију, само још оштрију, дали су и многи други градови, па је Савез градова донео једногласну одлуку:

„Одредбе § 160 никако се не може сложити са принципима демократски схваћене широкe самоуправе, па би ја требало укинути.”

Са предлогом Конгреса Савеза градова у погледу §§ 159, 160 и 161 сложио се у потпуности и Савез свих организација службеника градских и сеоских општина Краљевине Југославије, као законити репрезентант сталежа од преко 60.000 самоуправних службеника...

(Наставиће се).

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

У
Н
И
В
Е
Р
С
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Александар Давинић,
референт Државног савета

За измену Закона о градским општинама

Доношење како Закона о градским општинама од 28 јула 1934 г. тако и Закона о општинама од 14 марта 1933 г. изазвала је у првом реду потреба за једним и јединственим законом за целу државу на супрот дотадашњем партикуларном законодавству које је поред тога било и несавремено и није одговарало потребама данашњице.

У природи је ствари да закони треба да важе за један дужи период времена, јер честе промене у законима много утичу на слабење самог ауторитета закона, који ауторитет закону у првом реду даје његова сталност, а затим потребна објективност која је условљена регулисањем унапред низа неодређених правних ситуација у које појединци и правна лица имају у недогледном времену доћи. Но маколико да закони као општа правила којима се углавном и по правилу регулишу односи за један неодређени период времена и као такви по природи ствари имају обележје објективности ипак и они носе отисак времена и прилика у коме су донети. С тога је, несумњиво, да ће закони донети под нормалним и стабилованим приликама како у политичком тако и економско-социјалном смислу носити сасвим други отисак но што је то са законима који се доносе у једном периоду мање стабилованих прилика истакнутог карактера. При овоме је од великог утицаја и чињеница да ли се ради о једном закону који је више или мање политичке природе или уопште то није. Примера ради да ли се ради о кривичном, грађанском закону или закону о штампи, удружењима, збору и договору итд. *Несумњиво је да и Закон о општинама добрим делом спада у ред ових дружих закона.* Исто тако несумњиво је да како Закон о општинама од 14-III-1933 тако и Закон о градским општинама није донет у потпуно сређеним политичким приликама. Несумњиво је да је законима који су били на снази пред доношењем нових јединствених Закона о општинама у многоме, најблаже речено, била окрњена општинска самоуправа. И доношење нових општинских закона, поред изједначења, правдано је или имало је за паролу враћање општинске самоуправе. Но код овога мора се истаћи да општинска самоуправа и демократија иду руку под руку или, другим речима, не иду једна

без друге. А да ли је време у коме су ови закони доношени обележавало демократију? Сигурно да не. И због тога ако се говори о измени Закона о општинама — овде ћемо се ограничити на измену Закона о градским општинама, — нарочито када се о томе говори у време када је уопште на дневном реду доношење политичких закона у знаку демократије, онда те измене треба у првом реду овај Закон да очисте од примеса које су резултат политичких прилика под којима је тај закон донет.

За сам Закон о градским општинама ипак не може се рећи да није напредан према ранијем партикуларном законодавству које је било на снази пре доношења овог закона због тога би било од штете дирати у саме основе овога закона, већ би требало у оквиру ових основа учинити потребне измене. Ово је у толико лакше што се за скоро две године измене овога закона имало могућности да се увиде недостатци и мане овога закона. Ове примедбе су у главном плод примене тог закона у пракси, а ради боље прегледности те примедбе изнећемо оним редом како иду и прописи на које се те примедбе односе.

§ 7 — Овом пропису циљ је да регулише настале спорове код припајања које суседне општине по § 6 овога закона, у колико се граду не припајају целе општине. У овом случају ако се при таквим променама заинтересоване општине у погледу права и обавеза као и расподеле општинских службеника не могу споразумети у року од три месеца, спор се предаје нарочитом изабраном суду који образује надзорна власт.

Пре свега да напоменемо да код предузимања поступка о припајању које суседне општине или једног дела граду, разгруписавању градске општине или одвајању појединих делова града, о чему је реч у § 6, треба унети много обазривости, јер ове промене често могу више штете него користи да нанесу. Да наведемо само случај са проширавањем и поновним сужавањем атара Београдске општине.

Што се тиче самог начина ликвидирања ових спорова од несумњиве је користи што су ти спорови као спорови *sui generis* предати у надлежност једном нарочитом изабраном суду пред којим има могућности да се ти спорови

расправе брже, јевтиније па и правилније. Али сматрамо да би из надлежности овог суда треба ло издвојити чисто службеничке спорове који тим поводом настану и оставити да се ти спорови расправе у административном одн. административно-судском поступку пред Државним саветом дефинитивно.

§ 23 Мислимо да једна од првих и неопходних измена овог закона уопште треба да буде измена § 23 у том смислу што ће се на место предвиђеног избора путем јавног гласања увести тајно гласање. Све тековине демократије по коме се избори, нарочито избори општинских органа, врше општим, једнаким непосредним гласањем илузорне су ако се они не врше и тајним гласањем. Једна од исто тако важних измена овог прописа треба да буде и измена у погледу бирачке способности становника градске општине. Мислимо на измену у погледу бирачког права жене. Несумњиво је да је питање бирачке способности жене у опште тамо где оно још није уведено веома актуелно. Код нас је то питање тако рећи у ваздуху. Оно је због своје актуелности унето како у Устав од 1921 тако и овај од 1931 који је данас на снази. И у једном и у другом уставу каже се да ће се питање бирачке способности жене решити законом. До данас то није учињено. Није ли баш најцелисходније да то буде законом о градским општинама и да жене код нас баш на том пољу где ће им се дати прилика да у пуној мери изрази свој здрави социални смисао положе политички испит. А за то има пуно стварних разлога а мислимо ниједан озбиљан приговор.

§ 24 Мислимо да је у овом пропису у погледу услова за претседника и потпретседника градске општине требало поставити услов у погледу њихове стручне спреме. Бар за наше највеће градове: Београд, Загреб, Љубљану. Овај услов у погледу спреме претседника и потпретседника Београдске општине постојао је још по зак. о општинама од 1903 (чл. 105). Дакле, пре више од тридесет година а несумњиво је да је код претседника градова данас потребнија у много већој мери стручност познавања послова установа на чијем су челу кад општинска администрација постаје посао који захтева све више и више техничког знања или знања једног хигиеничара.

Код пом. прописа § 24 потребно је још да се задржимо и у погледу постављеног услова настањености код избора већника. Мислимо да код постављеног услова од пет година настањености није требало чинити изузетак у погледу државних и самоуправних службеника, као што је то учињено овим законским прописом.

Пре свега за свако успешно обављање дужности већника потребно је дубље познавање специјалних локалних прилика града што

се стиче искључиво дужим настањеностом. Поред тога и сам интерес за комуналну политику једног места развија се код становника тек дужим настањеностом. Сем ако се не иде на избор само ради избора а такве прохтеве појединаца не би требало бар законом повлађивати.

§ 68 Овај пропис регулише питање оставке претседника градске општине и већника. Али се у пракси показало да је то питање регулисано непотпуно. Случај колективне оставке. Те би за тај случај у закону нешто требало предвидети. Несумњиво је да се подношење овакве оставке не може законом уопште спречити. Али за овакав случај требало би законом предвидети исте последице које, према § 67 у. в. § 25 зак. о градским општ., наступају у случају да се већник у опште не прими избора без оправданог разлога. То значи да би већници којима је ова функција престала услед колективне оставке изгубили способност да у будуће буду бирани на тај положај. Таква одредба послужила би несумњиво као добра превентивна мера јер је и подношењу колективне оставке обично политичка позадина и подноси се од људи који нису без претензија и у будуће на положај већника те би на такву политичку врсту саботаже требало одговарати једном исто тако политичком мером.

§ 82 Предвиђа начин избора на случај да се место претседника упразни. По том пропису на упражњено место претседника новог претседника бира градско веће из своје средине. Не би се могли сложити да је овакав начин избора у духу закона о градским општинама и да одговара вољи бирача чијим је гласовима изабрана општинска управа. Сам закон предвиђа особену кандидацију за претседничко место при избору општинске управе. Тог права које им закон даје гласачи не би требало да буду лишени ни кад се место претседника упразни. Ово стога што се при постављању кандидације од стране бирача за претседничко место као најважније обраћа нарочита пажња при чему се за то место кандидује лице које по способности и популарности коју ужива видно одскаче од осталих кандидата за место већника. С тога би при упражњењу места претседника то место требало попуњавати на исти начин. Дакле путем новог избора или бар на тај начин што би на упражњено место аутоматски долазио потпретседник, који је иначе по самом закону његов заменик.

§ 88 Прописује делокруг градске општине града. По том пропису у делокруг града у првом реду спада управљање градском имовином (доношење буџета, установљивање и располагање градским дажбинама, закључивање зајмова, куповање, продаја, давање у закуп градске имовине, оснивање градских предузе-

ћа). — По својој природи сви ови послови су од општег и највећег интереса за становништво града. Због оваквог интереса по ранијем и првобитном тексту закона о општинама српском од 1933 године највећи део ових послова — изузев буџета — спадао је у надлежност општинског збора — скуп правних гласача општине. Тако је према првобитном тексту чл. 33 пом. закона у надлежност општинског збора спадало: решавање о прирезу за подмирење општинских потреба; решавање о отуђењу општинског имања, о свакој општинској грађевини и предузећу, о задужењу општине. Нови закон о градским општинама као ни онај о сеоским — закон о општинама од 14-III-1933 г. — установу збору грађана у оном смислу како је иста установа постојала по ранијем српском закону о општинама, у опште не предвиђа.

По закону о градским општинама учествовање грађана општине у пословима општине од општег интереса омогућено је само на један посредан начин тиме што се, према § 143 ст. VI овог закона, све одлуке опште природе објављују на градском дому у року од три дана и остају објављене пет дана. На сваку такву одлуку дато је истим прописом сваком члану градске општине право жалбе односно приговора ако налази да је таква одлука противна постојећим законима и законитим наредбама власти.

Поред тога по § 117 претседник градске општине мора саставити буџет најдаље на три месеца пре почетка буџетске године и изложити га на општи увид грађанству за време од пет дана, што се мора објавити у граду на уобичајени начин. Сваки члан града, као и свако лице које плаћа непосредни порез у граду има право на предлој буџета ставити своје примедбе.

Но пре свега овакав начин учешћа грађанства, изузимамо учешће у буџету које је једна новина новог закона и то веома корисна, није у стању да изазове веће интересовање грађана а поред тога то право чланова општине ограничено је на жалбу одн. приговор само у случају да је таква одлука противна закону, или законитим наредбама власти. Не дакле и обзиром на целисходност таквих одлука по опште интересе грађана.

Мислимо да би учешће грађана бај код оних послова који су од највећег интереса за грађане, требало и овим законом регулисати путем непосредног учешћа грађана у решавању. Овде би у првом реду дошло решавање о великим општинским предузећима, задужењу града већета обима. Као оправдање за овакво учешће грађана нарочито нас наводи случај са давњем концесије за градњу електричне централе, Швајцарцима у Београду која је изазвала толико оправданог негодовања у грађанству. Да ли су ту општински интереси заиста били

правилно заштићени? И зар у решавању о једном таквом питању не би било потребно и учешће грађана?

Да наведемо по овом питању и мишљење Цемс Брајса у његовој књизи „Савремене демократије“. Тако нам Брајс у књ. III свог дела у глави која говори о односу централне владе према локалној власти о искуству Сједињених држава са локалним самоуправама каже: „Систем по коме се у Швајцарској и Америци свако важније питање износи народу на гласање имао је готово увек добрих резултата. И он би се могао применити и у Европи, бар у општинама које не прелазе милион становника, јер се тиме народ поттиче да добро прати политику своје општине“.

§ 91 Говори између осталог о надлежности Државног савета за оцену законитости градских статута донетих на основу § 90 и решавање о овоме питању ставља у надлежност Одељења Државног савета. Мислимо да овим прописом није требало чинити отступање од одредбе § 22 зак. о послов. реду у Државном савету и упр. судовима по коме би пропису решавање по овом питању спадало у надлежност Опште седнице Државног савета. Несумњиво је да би корисније било да се законитост оваквих уредби — статута претреса у пленуму Државног савета коме је у таквим стварима и иначе референт надлежно одељење.

§ 94 Предвиђа одобрење Министра финансија у споразуму са Министром унутрашњих послова за одлуке већа о задужењу града као и све одлуке већа којима се везују финансије градске општине преко рока трајања мандата градског већа као и одлуке већа о отуђењу непокретног имања чија вредност прелази 50.000 а у Загребу и Београду преко 100.000 динара.

У ст. III овог прописа одлуке о одобрењу донеће се у року од два месеца. На случај да се одлука не донесе у том року предлог се сматра одобреним осим ако Министар финансија за време трајања рока не искључи дејство рока и не извести о томе град. Што значи да је постављени рок у коме се одлуке већа по овом пропису имају одобрити у ствари илузоран јер га министар финансија може без икаквог ограничења искључити. Како се у овом случају ради о одлукама које су у тесној вези са правилним финансирањем општине и често пута неодложним радовима за какве је одлуке потребно да општина што пре има извесност о одлуци надзорне власти, то је потребно у пом. пропису § 94 а у погледу датог права Министру финансија да искључи дејство рока ставити извесно ограничење за које се време највише дејство рока може искључити.

§ 118 Предвиђа поступак око одобравања буџета од стране надзорне власти. По том

пропису буџет са свима одлукама већа и приредбама грађана на буџет по § 117 шаље надзорној власти — бану одн. у Београду Мин. унутр. послова (§ 130). Поред овога учешћа у одобравању буџета од стране општине политичке надзорне власти буџет се шаље на одобрење и Министру финансија. Но док је за општу надзорну власт овим прописом до детаља предвиђено на шта она има само при расматрању буџета да пази у погледу поступка око одобравања буџета од стране Министра финансија не предвиђа се ништа. Ово питање ни у одредбама раније важећих прописа није било подробно регулисано. Због тога се постављало као спорно питање о обиму права Министра финансија код одобравања општинских буџета. На име да ли Министар финансија одн. надзорна власт предложени буџет може само да одобри или не, одн. да у том случају стави своје примедбе по којима је општина дужна да поступи, или је Министар финансија овлашћен да поједине позиције по свом нахођењу смањује, брише или и повећава и тако измењен одобрава какво је мишљење у пракси Министар код одобравања буџета заузимао. Овакво гледиште Министра финансија налазило је посредно ослонац и у ранијој пракси Државног савета који у насталим споровима по овим питањима као Врховни административни суд коначно одлучује. Та ранија пракса Државног савета била је образложена оваквим гледиштем: Министар финансија је законом овлашћен, да на основу слободне оцене доноси решење о одобравању буџета. А пошто противу одлука управне власти донетих на основу слободне оцене по ст. 3 чл. 19 зак. о држ. сав. и упр. судовима тужба није допуштена на Државни савет то се тужба у оваквим случајевима одбацивала. Колико је оваква пракса била погрешна и штетна по општинске интересе навешћемо ради илустрације неколико драстичних примера. При одобравању буџета једне градске општине Министар финансија избрисао је у предложеном буџету позицију која се односила на вртара градске општине са образложењем: да је у градском парку непотребан и вратар. У поднетој тужби Државном савету град је истицао и подносио доказе да се та позиција односила на вртара а не вратара парка. Ипак је тужба одбијена јер је решење Министра финансија донето на основу слободне оцене и тако је градски парк остао без потребног вртара. У великом броју случајева градови су подносили тужбу што је Министар финансија при одобравању буџета брисао или смањивао и такве позиције које је град био дужан да унесе на основу одобреног статута донетог по законском овлашћењу. И такве тужбе су одбациване са истим образложењем слободне оцене Министра финансија.

Но захваљујући правилном схватању важности овог питања исто је изнето пред општу седницу Државног савета која је под бр. 3014 од 1 и 3 фебруара ове 1936 год. донела одлуку да: „Министар финансија односно бан може предложени буџет одобрити или неодобрити са примедбама али не може поједине позиције и партије смањивати или повећавати и тако измењен буџет одобравати.” (в. приказ ове одлуке „Београдске општинске новине” бр. 3 и 4 за март-април 1936 стр. 205—207). У овој одлуци Државни савет је сасвим исправно стао на гледиште да надлежна управна власт по праву надзора, које проистиче из закона, може једну одлуку самоуправног тела па и буџета само да одобри или не. Али не може и да је мења и тако измењену одобрава јер тиме у ствари надзорна власт доноси ту одлуку која по закону спада у надлежност самоуправе чија је суштина и састоји у томе да у делокрвгу своје изворне надлежности сама делује. Надзорна власт на случај да нађе да буџет, обзиром на економску моћ грађана дотичне општине или каквих других разлога, не може у предложеном износу, или само извесне позиције, да одобри дужна је да са образложеним примедбама буџет врати општини а општина ће при том сигурно на целисходнији начин довести те примедбе у сагласност са предложеним буџетом него што ће то надзорна власт смањујући често пута од ока поједине позиције учинити. У образложењу наведене одлуке Државни савет је нагласио да надзорна власт и код одобравања буџета као и осталих акта самоуправне власти има да се руководи законитошћу и према томе на случај где је општина извесан издатак унела у буџету на основу закона одн. одобреног статута донетог на основу законског овлашћења надзорна власт не може при одобравању таквог издатка да испитује и његову целисходност.

Но Министарство финансија није се помирило са оваквим тумачењем обима права надзорне власти при одобравању општинских буџета па је најновијим финансијским законом за 1936/37 издејствовано овлашћење по коме се овлашћује Министар финансија, да по одобрењу Министарског савета, уредбом са законском снагом, регулише у којима случајевима и границама може власт која одобрава буџет општина и градских општина предложене приходе и расходе повећавати, смањивати или брисати.

Због тога би у § 118 после III става требало унети нов став који би гласио: „Министар финансија може предложити буџет одобрити или не одобрити са примедбама, али не може поједине позиције и партије смањивати или повећавати и тако измењене одобравати. Код оцене појединих позиција буџета

важе одредбе ст. 1 § 134 зак. о градским општинама."

Ако би се ипак хтело очувати право надзорне власти да у извесним случајевима и границама може и у буџету општина и градских општина предложене приходе повећавати, смањивати или брисати онда би у § 118 требало унети одредбу да се код оваквог овлашћења надзорна власт има руководити начелом постављеним у ст. I § 134 т. ј. да може предложене приходе и расходе повећавати или смањивати само ако исти не би били предложени онако како их је општина била дужна унети по постојећим законима или законитим наредбама власти као и да не може при томе брисати и оне расходе или приходе који су предложени по постојећим законима одн. законитим наредбама власти.

§ 136 ст. 2 После речи Државни савет требало би изоставити реч „одељење". У овом случају ради се о једном чисто фактичком питању о коме Државни савет у случају насталог спора између надзорне власти и једнога града има да донесе решење. На име по том пропису Државни савет има да одлучи да ли је у извесним случајевима град обзиром на финансијску снагу и техничку могућност извођење дужан да преузме оно што изискују самоуправни задаци стављени у дужност граду. Несумњиво је да би одлука Државног савета у таквом случају била у многоме потпунија ако би била донета после претреса у пленуму коме би решавање таквих предмета где се Државни савет појављује у улози органа активне управе по § 22 зак. о посл. раду у Држ. сав. и упр. суд и иначе припадало.

§ 138 По ст. II овог прописа предвиђено је да Министар унутр. послова може донети одлуку о разрешењу председника градске општине, потпредседника, појединих већника, или целог већа ако пропусти да врше своје дужности, пошто их претходно саслуша. Али није ништа ближе означено пропуштање каквих дужности треба да је у питању па да управна власт може донети одлуку о разрешењу. Очеvidно је да би то требало да буде пропуштање дужности којима се штети интерес општине у већем обиму а не пропуштање дужности у сваком случају. Једино чиме је управна власт у овом случају ограничена то је да именована лица треба претходно да буду саслушана.

Слично овој одредби је одредба § 129 ст. II зак. о општинама од 14-III-1933 г. по којој управна власт може донети одлуку о разрешењу председника, чланова општинске управе или целог одбора, ако не врше уредно своје дужности, ипошто их претходно саслуша. Како је и код примене овог прописа настало разнолико тумачење какво невршење дужности треба да је у питању па да управна власт може донети одлуку о разрешењу

то је одредбом § 52 фин. зак. за 1936/37 да-то законодавно тумачење пом одредбе § 129 зак. о општ. По овом тумачењу одредбу § 129 закона о општинама од 14 марта 1933 г. став 2 је разумети тако, да одлуку о разрешењу Претседника општине, чланова општинске управе, појединих одборника или целог одбора ради неуредног вршења дужности, бан може донети само у случајевима:

„1) За претседника општине ако не врши у § 84 зак. о општ. одређене послове и ако је био од надзорне власти три пута опоменут, или ако поред три опомене није извршио наређења опште управне власти, које је по закону био дужан извршити.

2) За чланове општинске управе и поједине одборнике, ако не долазе на седнице или ако не врше послове, које има право да им наложи претседник општине, општинска управа или општински одбор.

Ако Бан утврди бесчасна дела претседника општине или члана општинске управе, или општинског одборника кажњива по кривичним законима, он ће кривца одмах разрешити и предати суду."

Не видимо разлога зашто овако тумачење није дато и за примену одредбе са II § 138 зак. о градским општинама.

Но поред овога § 129 ст. 2 зак. о општинама од 14-III-1933 садржи још и одредбу да ће лица разрешена по овом пропису остати на својим положајима све до правноснажности одлуке о њиховом разрешењу. И кад је већ у ст. III § 136 зак. о градским општинама признато право жалбе Држ. савету код разрешења од дужности по овом пропису онда је логично било задржати их на дужности до правноснажности одлуке и по закону о градским општинама јер се на случај да Државни савет поништи одлуку о разрешењу ствара само непотребна пометња у пословима општине.

Поред овога мислимо да је у ст. III § 138 потребно предвидети и рок у коме је Државни савет, у овом случају сасвим правилно одељење јер се ради о правилној примени прописа, дужан донети одлуку. Ово са разлога што је у интересу правилног пословања општине да неизвесност о правилности разрешених општ. функционера не траје дуго.

§ 139 По овом пропису овлашћен је Министар унутрашњих послова да може разрешити градско веће, претседника и потпредседника због решења и изјаве које су штетне по важне опште државне интересе. Оваква редакција овог прописа даје и сувише широко овлашћење надзорној власти и ствара могућност за злоупотребе нарочито кад се има у виду да је по другом ставу овог прописа противу решења Министра унутрашњих послова искључено право тужбе Државном савету.

Због истих узрока предвиђено је разрешење и у § 130 зак. о општинама од 14-III-1933 али је тој одредби, због и сувише не-одмерене њене примене, дато законодавно тумачење у § 52 фин. зак. за 1936/37. По овом тумачењу: „§ 130 закона о општинама има се разумети, да може Бан разрешити општински Одбор, општинску управу или претседника општине ако су њихова решења односно изјаве уперене против Династије, против државног и народног јединства, постојећег друштвеног поретка или у опште у изричној опреци са основним одредбама Устава.“

Како је протумачени текст § 130 зак. о општинама индентичан са текстом ст. 2 § 139 зак. о градским општинама мислимо да се у пракси има и овај пропис на исти начин примењивати. Не знамо само због чега пом. тумачење није обухватило и слични пропис зак. о градским општинама.

Мишљења смо још да би ст. 2 пом. § 139 зак. о град. општ. требало сасвим изоставити. Као што је напред истакнуто по ст. I § 139 министар унутрашњих послова одлуку о разрешењу доноси по слободној оцени. У тој одлуци он је дужан да наведе само изјаве и решења за која сматра да су штетна по важне опште државне интересе одн. да су уперени противу Династије, државног и народног јединства, постојећег друштвеног поретка или у опште да су у изричној опреци са основним одредбама Устава. У оцену дали су таква решења и изјаве заиста ове природе Државни савет се по ст. 3 чл. 19 и ст. II чл. 34 зак. о Држ. сав. и упр. судовима не може упуштати већ ће тужбу одбацити као недопуштену те је непотребно и нарочито искључење тужбе Држ. сав. као што се то предвиђа у ст. 2 § 139. На случај пак да Министар унутр. послова у опште не наведе никакву изјаву и решења која би имала означени карактер већ на основу § 139 донесе одлуку о разрешењу, то би био случај прекорачења одн. злоупотребе власти и Државни савет би тужбу узео у поступак без обзира на искључење правног лека Држ. савету по ст. II § 139 као што је Држ. савет у пракси и чинио. (Види приказ те одлуке „Београдске општинске новине“ бр. 3 и 4 за март 1936 стр. 208-210).

Најзад ако би дошло до измене одредаба зак. о градским општинама које говоре о разрешењу општ. органа сматрамо да би у том случају требало узети у обзир одредбе чл. 148 и 149 ранијег српског зак. о општи-

нама од 1903. По систему спроведеном у тим одредбама надзорна власт није сама непосредно доносила одлуку о разрешењу већ је, на случај наступања узрока због којих се разрешење општ. часника може тражити, по проведеном поступку, чинила образложен предлог општин. одбору, а на случај да општ. одбор не прихвати овакво тражење, надзорна власт је акта достављала Мин. ун. послова који, ако то нађе за потребно, предлаже Држ. савету разрешење о коме тек Држ. савет коначно одлучује. Исто тако Држ. сав. је по предлогу Мин. ун. послова доносио одлуку о разрешењу општ. одборника. И у једном и у другом случају цео поступак се обављао у строго предвиђеним законским роковима и у виду сукоба између самоуправне и надзорне управне власти о коме је сукобу по објективној оцени чињеница и правилној примени прописа дефинитивно одлучивао Државни савет. Због тога мислимо да би најлогичније било вратити се овоме старом систему који је стварно водио рачуна о општинској самоуправи и у пракси дао добре резултате.

§ 159 У овом пропису говори се о раније стеченим правима општ. службеника. Иста се одредба налази у прелазним наређењима зак. о градским општинама. Обичај је да се прелазним наређењима једног новог закона омогући поступак прелаз и прилагођавање правној ситуацији која се ствара новим законом при чему се нарочито води рачуна о раније стеченим правима. Примера ради наводимо прелазна наређења закона о чиновницима од 1923 год. као и прелазна наређења чиновничког закона од 1931 год.

Случај са одредбом § 159 ст. II већ је други. По том пропису призната права општинских службеника која су у противности са одредбама §§ 100 и 104 свешће се сходно тим одредбама. Овде се директно ради о ограничавању извесних раније стечених права општ. службеника на основу постојећих статута која су била већа од права државних службеника. Овде нарочито да напоменемо ст. II § 104 по коме се општинским службеницима који су раније били у државној или самоуправној служби рачуна то време само за одмеравање количине пензије а не и за само стицање права на пензију као што је то на пр. према статуту Београдске општине било. О чему је при доношењу новог закона требало водити рачуна и то би једном законском новелом требало исправити и раније стечена права таквих службеника заштитити.

Др. Боривоје М. Ђорђевић.

Шеф Градског антитуберкулозног диспансера

Сарадња Градског антитуберкулозног диспансера са осталим установама на сузбијању туберкулозе

I

Градски антитуберкулозни диспансер на Смедеревској ћерму

Успешан рад на сузбијању туберкулозе не може се замислити без извесног сталног, одређеног правца рада и без извесне координације свеколиких напора.

У погледу правца којим треба да се упутити антитуберкулозна акција мора се признати да још има лутања. Бар код нас. Тих флукутација у погледу сузбијања туберкулозе било је и раније, било их је свакако у свим оним земљама које су предузимале опсежније мере на сузбијању ове болести. Те промене у схватањима како треба сузбијати туберкулозу биле су диктоване у главном научним открићима у погледу саме суштине болести. Профилактичне мере су увек засниване на основу последњих научних сазнања. Нагла промена настала је пре нешто више од 50 година када је славни Кох проналаском проузроковача туберкулозе доказао јединство туберкулозних обољења, т.ј. да туберкулозно обољење ма кога органа увек проузрокује само један бацил, бацил туберкулозе, а уједно потврдио и мишљење француског научника Вилмена да је туберкулоза заразна и преношљива болест. Болест се преноси углавном излучинама оболелог човека или животиње, нарочито болесниковим испљувком. Поред овог бактеријалног постоје и други, социјални узроци.

Одмах се створила идеја о издвајању туберкулозних болесника у нарочите установе за лечење да би се сачувао остали здрав свет. Али се одмах наишло и на тешкоће. Са лечењем није ишло тако брзо, болесници су морали лежати изоловани врло дуго у таквим установама што често из разних узрока није било могуће извести. С друге стране показало се да је број болесника веома велики и да је број постеља за њихово изоловање увек био недовољан. Напослетку и само подизање оваквих установа захтевало је огромне материјалне жртве које је ретко која држава и поред обилатог приватног прилога могла да поднесе. У Немачкој где се овај т. звани „санаторијумски покрет“ и појавио доживео је слом.

Напоредо са овим издвајањем предузимане су мере и у другом правцу, такозване законодавно-хигијенске мере, којима је спречавано мешање туберкулозних болесника са здравим лицима (отварањем посебних болничких одељења за туберкулозу), спречавано је примање у службу туберкулозних лица која би својим присуством могла ширити заразу (у војсци, по школама, болницама, при продаји животних намирница итд.) или су предузимане опште хигијенске превентивне мере (забрана пљувања на улици, чекаоницама, трамвајима итд.) или је спречавано стварање услова за ширење туберкулозе (хигијенски прописи у грађевинском закону, јавна градска и сеоска хигијена итд.).

Углавном, дакле, два правца на сузбијању туберкулозе: издвајање и лечење оболелих и заштита здравих. Овај други начин показао се у многим земљама где су поменути прописи поштовани и стриктно извршавани много више успеха него само издвајање и лечење болесних лица.

Нарочиту тешкоћу је претстављао недостатак контроле оних болесника који су остали ван домашаја установа за лечење, т.ј. болесника до одласка у болнице и санаторијуме и после изласка из ових установа. Недовољна контрола оваквих болесника и недовољно старање о њима били су један део узрока што се туберкулоза није смањивала и поред видног

успеха у раду других установа. Тако се дошло на идеју антигуберкулозних диспансера којима је дужност да буду у директном додиру са болесницима, да их проналазе, да их саветују где и како да се лече, да се старају о њиховом лечењу док нису у установама за лечење, да се старају о њиховој околини и заштити те околине, нарочито деце. Укратко диспансери су имали да сузбијају туберкулозу на лицу места, појединачно онде где се јави, издвајањем болесника, лечењем, заштитом околине, асанацијом и поучавањем. Идеја није била нова, али је требало доста времена док се овим установама поклонила сва пажња коју су заслуживале. Многима се у почетку овај посао чинио сувише тежак, неизводљив и са малим изгледом на успех. Два човека која су човечанство највише задужили у погледу туберкулозе, Кох и Калмет, још одавно су увидели прави значај диспансера. Они су антигуберкулозни диспансер сматрали као најзгодније и најмоћније оруђе у антигуберкулозној борби и нису се преварили. Данас у државама у којима се највише смањила смртност од туберкулозе постоји највећи број антигуберкулозних диспансера (у Немачкој их има 1.700). Њихова акција сваким даном добија све већи значај и у склопу мера против туберкулозе које се последњих година предузимају заузимају једно од првих места.

Чекаоница у привемљу Диспансера

Али у погледу успеха у тој борби сам број установа за сузбијање туберкулозе нема толико значаја колико њихова међусобна духовна повезаност и координација напора које свака од њих улаже. Та координација треба да буде планска, стална, утврђена, са јасно одређеним циљем, а не повременим и случајним. Туберкулоза је дуготрајна болест и у току лечења болесник често пролази кроз неколико разних установа, амбуланата, болница, санаторијума, често мења и место боравка, и ако између тих установа нема сталног обавештавања и споразумног лечења сваког појединачног случаја туберкулозе, ако нема обавештавања и

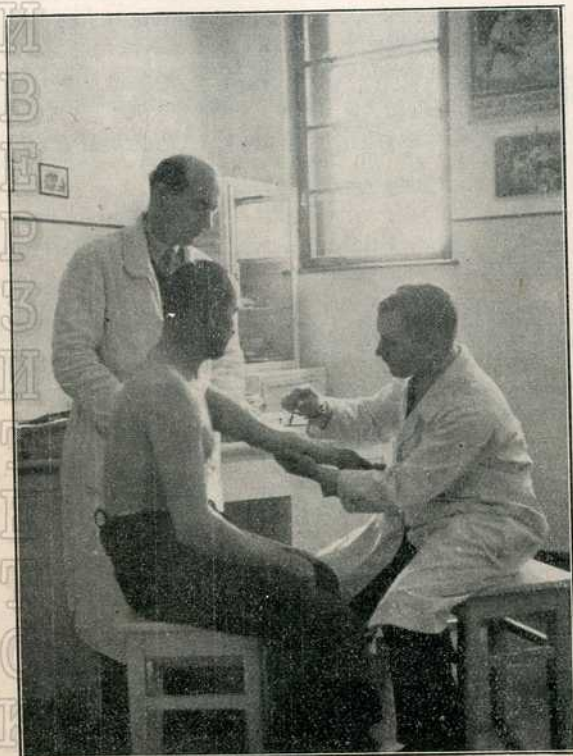
споразума шта је са болесником урађено и шта треба даље чинити, болесник ће често лутати остављен сам себи да се довија како да се лечи и како да себи и својима осигура егзистенцију. Многи болесници не схватају прави значај савета које су добили при поласку из санаторијума или га тумаче онако како њима лично највише годи према томе да ли им је пријатно (или лако) да тај савет послушају. Или покушавају да на свој начин те савете сугерирају својој околини, шта више и новом лекару коме се за помоћ обраћају. Често пута болесник при изласку из болнице или санаторијума добија упутства о накнадном лечењу али услед материјалне оскудице и не помишља да се даље лечи. Све би то друкчије изгледало када би болесник директно прелазео из једне установе у другу т.ј. када би болесник из санаторијума био упућен директно диспансеру са извештајем о постигнутом резултату лечења и предлогом за даље старање. Такве болеснике имао би диспансер да прикупи, да их држи у евиденцији, да их лечи и помаже док не оздраве и буду поново способни за рад. И обротно, диспансер би оне којима је то потребно упућивао директно у болницу или санаторијум, износио потребу таквог лечења или изолације. На тај начин ни болесник ни његова околина не би остали ниједног момента без лекарског надзора и помоћи, лечење би било једнообразно, ма да на разним местима, у разним установама и код разних лекара. Болесник не би остајао ни једног момента у недоумици шта да ради и коме да се обрати, не би лутао нити подлегао лаичким утицајима са стране, његова воља да оздрави била би стално одржавана, укратко био би кроз цео ток болести вођен сигурним и правим путем ка оздрављењу.

Полазећи од оваквих погледа на рад диспансера ја сам почетком 1933 године, ускоро по отварању градског антигуберкулозног диспансера, покушао да остварим сарадњу са установама за лечење туберкулозе, у Београду на првом месту, а затим и са осталим установама у држави.

Постигнут је споразум о сарадњи пре свега са свима општинским, реонским лекарима и свима амбулантама у томе да све незбринуте, сиромашне туберкулозне болеснике упућују диспансеру на даље старање. Са градским уредом за заштиту матера и деце постигнут је споразум о изоловању деце туберкулозних родитеља а са одељењем за грудне болести и одељењем за грудну хирургију постигнут је споразум о пријему на лечење свих болесника које диспансер упути. Затим постигнут је споразум и са дечјом универзитетском клиником у погледу вакцинације Калмет-Гереновом вакцином новорођене деце туберкулозних родитеља. На тај начин диспансер се окружио читавим низом установа које су захваљујући љу-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS
 базности и предусретљивости г.г. шефова могле увек широкогрудо да притекну у помоћ диспансеру кад год би се појавила потреба за лечењем у неким од тих установа. Диспансер је тиме дошао у могућност да потпуно од-

Прављење туберкулинске пробе у Диспансеру

говори своје задатку и да главну бригу посвети не само лечењу него и проналажењу сиромашних туберкулозних болесника и њиховом збрињавању.

Сем овога диспансер је био морално потпомаган у знатној мери и од Отсека за штампу и културну пропаганду. У сарадњи са овим отсеком диспансер је чинио многе предлоге на социјалном сузбијању туберкулозе и објављивао резултате заједничких анкета о социјалним и здравственим приликама у Београду.

Под стручним руководством шефа одељка г. Видаковића сви су анкетни и статистички подаци сређени, проучени и са детаљним коментаром објављивани. Упоредо са тим радом објављивани су и пропагандни чланци против туберкулозе. Без тачне евиденције свих сиромашних болесника, без сталне контроле и помоћи не може се говорити о неком успеху на сузбијању туберкулозе. А та евиденција није могућа ако нема сталног обавештавања и пријава за помагање од стране лекара и установа које болесници напуштају. Туберкулоза је нарочито међу сиромашним радницима распрострањена али је још више код сиромашних и незапослених.

Због тога сам се обратио Средишњем уреду за осигурање радника са претставком да

сваког туберкулозног радника који је изгубио право на лечење и потпору у осигурању упути диспансеру на даље старање, тако исто да сваког незапосленог радника који без сретстава напушта неки од санаторијума радничког осигурања упути диспансеру на даље старање.

Ово сам предложио нарочито стога што је у радничком осигурању право лечења од туберкулозе ограничено. После годину дана боловања оболели радник губи право на сваку потпору. Зна се, међутим, да је врло често тај рок сувише мали за лечење туберкулозе а још мањи да се оболели толико опорави и оспособи за свој ранији посао. Понекад је потребно још само неколико месеци одмора и лечења до потпуног оздрављења, те можемо слободно рећи да није било ове потпоре и лечења у диспансеру у великом броју случајева сав раније постигнути успех био би неповратно изгубљен.

Давање вештачког пнеумоторакса

Наравно да је С.У.З.О.Р. овај предлог одмах прихватио и издао потребна упутства свим санаторијумима и Окружном уреду у Београду. Од 1933 г. када је почела та сарадња до данас ми смо већ у могућности да оценимо и успех таквог рада.

Од београдског Окружног уреда јављено је у 1933 г. за 169 сиромашних болесника код којих је требало вршити хигијенски надзор на дому, над породицама и најближом околином, у 1934 за 119, а у 1935 за 149 таквих болесника. Укупно за то време 437 туберкулозних болесника лечених у Окружном уреду било је истовремено под хигијенском контролом Градског антитуберкулозног диспансера. Од тога броја 56 је услед незапослености и болести изгубило свако право на даље лечење у уреду а лечење су наставили у диспансеру, махом вештачким пнеумотораксом. Један добар део од ових се у току времена толико опоравио да су ступили понова на дужност и понова стекли права на потпоре од осигурања. Оваквом колаборацијом и координираном ак-

www.цијом.сукспело се дакле да се лечење ових болесника успешно приведе крају и да се ти људи оспособе за рад и врате привреди. Без овакве сарадње лечење би остало на пола пута, раније постигнут резултат вероватно би био поколебан и не би се дошло до крајњег резултата. Остали болесници су долазили само повремено на преглед ради контроле, јер су иначе били упослени и друга помоћ диспансера није им ни била потребна.

Из лечилишта радничког осигурања, нарочито Кленовника и Брестовца, било директно било преко Станице за социјално старање туберкулозних који напуштају санаторијуме, чије је седиште у Загребу, јављено је у 1933 години за 17 болесника, у 1934 г. за 57 болесника, у 1935 г. за 72 болесника. Укупно до сада: 186 болесника.

Свима овим лицима била је потребна даља помоћ у лечењу и хигијенско-профилатични надзор, јер су били без икаквих сретстава по изласку из лечилишта. Све ове болеснике по доласку у Београд посетиле су сестре-походиље диспансера и упутиле их где да се даље лече, постарале су се за изоловање њихове деце у обданишта и колоније Градског уреда за

Степенице за једну од тераса у Диспансеру

заштиту матера и деце или достављале предлоге за материјалну помоћ онима којима је то било најпотребније.

Тако исто ове сестре-походиље обилазиле су и све остале сиромашне туберкулозне који су долазили из санаторијума Голник а остали без сретстава за даље лечење.

На тај начин лечење сиромашних туберкулозних, оних најсиромашнијих, који су често без икаквих сретстава, могло је да се изведе до краја, без прекида, било да су примали законске потпоре од осигурања или да су остали без тих потпора. Интервенција диспансера се јављала увек онда када су ти људи остајали сами да се довијају како ће се лечити. Диспансер их је прихватио онда када су остали без лекарске помоћи, лечио их и помагао према својим материјалним могућностима све докле док се нису толико опоравили да су могли самостално зарађивати. Акција диспансера, то треба нагласити, није била случајна, пролазна, остављена иницијативи самих болесника да се њоме користе или не, него је била унапред по плану предвиђена и уперена, по моме мишљењу, онамо где је била најпотребнија, јер се у сиромашним пренасељеним становима туберкулозна зараза најлакше шири.

Неоспорно је да се код нас последњих година почело много више говорити о потреби сузбијања туберкулозе. Чине се воле енергични напори да се меродавни фактори и најшира јавност што више заинтересују за овај проблем, па је том приликом констатовано да поједине установе и друштва улажу стварно велике напоре скопчане често и са великим материјалним жртвама, али да често, то се мора признати, није постигнут онај успех који се очекивао и који би одговарао учињеним напорима и материјалним жртвама. Сем тога недостаје још прилично уже идејне повезаности и јаче координације у раду. Многи драгоцени напори и успеси остали су пролазни само зато што су били усамљени, без везе са осталим установама, уместо да антитуберкулозна акција сваке установе, друштва или појединца долази као природна, унапред смишљена допуна потпора сличне акције учињене на другој страни. Антитуберкулозна борба мора се водити у тесној међусобној сарадњи, у тесном међусобном склопу тако да сваки напор, свака материјална жртва свака помоћ буде на своме месту и да не остане без резултата.

Износећи ово неколико података о раду Градског антитуберкулозног диспансера хтео сам показати да такву међусобну сарадњу није тешко извести. Врло је вероватно да ће се по овом питању постићи кроз врло кратко време коначан споразум пошто ће на овогодишњем антитуберкулозном конгресу у Сарајеву једно од главних питања бити: како треба код нас организовати сузбијање туберкулозе.

(Наставиће се).

У
Н
И
В
Р
З
И
Т
И
К
А

Др. Радмило Белић,

шеф Отсека за физичко васпитање Г. п. г. Б.

Општи значај обавезног телесног васпитања и његови главни принципи

(Закон од 2-II 1934 и Уредба од 1-IV 1935 г. о обавезном телесном васпитању ваншколске омладине).

(Наставак)

Наставна година у празничним течајевима почиње 1 априла једне, а завршава се 31 марта следеће године.

в) *за течајеве у Соколским и другим удружењима.* — Закон и Уредба односећи се на обавезно телесно васпитање дозвољава да соколска и друга удружења која имају дозволу Министра физичког васпитања народа могу држати течајеве за обвезнике телесног васпитања ван школе. У том случају питање се поставља да ли и за њих важе она правила у погледу времена држања часова која важе за празничне течајеве? Ни Закон а ни Уредба о томе ништа се изрично не изјашњавају. Овде би требало применити § 22 став 2 по коме обвезници телесног васпитања у колико припадају соколским и другим удружењима потпадају у погледу дисциплине одредбама правилника дотичног удружења. Према томе у којим данима када и колико ће се држати настава обавезног телесног васпитања то ће одредити правилници тих удружења и друштава. Време прописано у члану 3 Уредбе важи, дакле, само за оне обвезнике телесног васпитања који су чланови празничких течајева.

У погледу времена држања наставе обавезног телесног васпитања не постоји једнообразност у поступању са обвезницима који су чланови празничких течајева и оних који припадају соколским и другим удружењима. Та неједнакост у поступању може имати штетних последица по успех наставе, па би зато било пожељно да у свим већим градовима Министарство физичког васпитања народа ограничи на минимум давање дозволе удружењима и друштвима за држање наставе обавезног телесног васпитања. О томе важном питању биће мало ниже више речи.

2 — Просторије — Објекти

Настава обавезног телесног васпитања држи се или на отвореном или у затвореном простору. На отвореном простору лети, а у затвореном простору зими и то само у случа-

ју рђавог времена. Те просторије морају бити нарочито прилагођене сврхама обавезног телесног васпитања. Оне треба да су у свему уређене по угледу на летња вежбалишта и соколске соколских друштава. Осигурање таквих просторија и зграда пада на терет месних општинских власти. Пошто је то један велики посао и огроман издатак, то је закон дозволио (§ 13) док се сви ти потребни уређаји не сврше, да се настава обавезног телесног васпитања држи у просторијама државних, бановинских конфесионалних, самоуправних школа и осталих зграда, које могу тој сврси послужити према месним потребама. Дакле, привремено празнични течајеви се могу ту држати. Што се тиче течајева које држе соколска и друга друштва, они ће се држати у просторијама тих друштава. Али се и за сврху празничних течајева могу користити летња вежбалишта и вежбаонице соколских друштава и чета, па и спортска игралишта где их има (чл. 10 Уредбе). Наравно то је све привремено док општинске власти не подигну своја вежбалишта, вежбаонице — другим речима објекте адаптиране сврхама физичке културе.

3 — Подручја — Реони

Под подручјем или реонима обавезног телесног васпитања ваншколска омладина треба разумети оне територијалне јединице на којима живе, стално пребивају, они обвезници који су чланови једног истог празничног течаја, или течаја једног истог соколског друштва или удружења које има дозволу за држање наставе обавезног телесног васпитања.

Таква подручја могу се, али не морају, поклапати са подручјима основних школа. Подручја обавезног телесног васпитања могу бити већа или мања од подручја основних школа. То зависи од густине насеља, броја обвезника и удаљености средишта наставе од места становања обвезника. Уредба је поставила један идеални територијални круг чије би средиште било место где се држи наста-

ва а дужина полупречника толика колико један пешак може да пређе за 40 минута. Циљ је овога ограничења да средишта празничких течајева не буду удаљена много од места становања обвезника.

Ово ограничење важи само за случај када се више школских подручја спајају у једно подручје обавезног телесног васпитања. То се спајање не сме вршити, ако се тим стварају веће пешачке дистанце него што је то у законском идеалном кругу прописано. Иначе практички подручје основних школа остаје као законска база за одређивање подручја празничких течајева односно обавезног телесног васпитања.

Ако је густина насеља као и број обвезника велики онда се школско подручје може поделити на више подручја обавезног телесног васпитања, водећи том приликом рачуна да пешачке дистанце до средишта наставе буду што мање. Ако је број обвезника једног школског подручја мали, онда се могу више школских подручја спојити у једно подручје обавезног телесног васпитања, али је у том случају обавезна пешачка дистанца од 40 минута. Ако је у самом једном даном школском подручју та дистанца већа, онда се може, али не мора, то подручје поделити на више подручја обавезног телесног васпитања. Ово нарочито неће моћи у општинама које имају једну основну школу, јер ако би се створила два подручја обавезног телесног васпитања, један би празнички течај могао остати без просторија за држање наставе. Ово је готово немогуће у сеоским општинама.

У већим градовима неће се моћи држати стриктно ових правила. Ту се једино мора водити рачуна о пешачкој дистанци. Подручја обавезног телесног васпитања морају тако бити уређена да обвезник телесног васпитања што краћим путем може да дође на место где се држи празнички течај. Ту за базу одређивања подручја треба узети кварталне поделе града. У Београду је тако учињено. Више квартава или један квартал узети су за подручја обавезног телесног васпитања. Тако је у атару бив. Београдске општине створено 9 празничких течајева. Наравно то неће остати стално. За зимску наставу морају се извршити измене с обзиром на промену места за држање наставе, а те измене могу бити диктоване и приливом или одливом обвезника телесног васпитања.

Органи надлежни за извршење обавезног телесног васпитања ваншколске омладине

Под овим органима треба разумети све организације, друштва, удружења, установе и лица којима су Закон О.Т.В. и Уредба повериле извесна права или дужности у погледу контроле и старања о извршењу обавезног телесног васпитања ваншколске омладине. Ти

се органи у главном могу поделити на пет група: 1) органи централне државне власти; 2) органи општинске власти; 3) приватна удружења, друштва или установе; 4) технички органи; 5) органи за управљање имовином празничких течајева. Ми ћемо ове органе понаособ третирати и видети која су њихова права и дужности.

1 — Органи централне државне власти

То су Министар физичког васпитања народа и банови.

Министар физичког васпитања народа има право издавања уредаба, правилника и пута у погледу организације и извршења обавезног телесног васпитања.

Његова је власт надзорна и одлучујућа по свим питањима обавезног телесног васпитања.

а) *Надзорна власт.* — Надзорну власт министар односно бан врши преко нарочито за то одређених органа који се зову надзорници обавезног телесног васпитања. За надзорнике могу бити постављена лица која ће имати само за дужност надзиравање наставе обавезног телесног васпитања и њену организацију, а могу вршити ту дужност поред своје редовне дужности: чиновници Мин. физ. васпитања, као и бановински и самоуправни чиновници. Надзорнике одређује министар или бан. По дужностима својим надзорници телесног васпитања треба да буду стручњаци по питањима обавезног телесног васпитања. Зато би требало установити за ту службу нарочито стручне референте, који би се искључиво бавили питањима организације и наставе обавезног телесног васпитања.

Дужности надзорника обавезног телесног васпитања јесу: а) да одређене им јединице лично обилазе и прате рад у извођењу програма обавезне телесне наставе и ову помоћну и упуте у духу Закона О.Т.В. и Уредбе о извршењу истог Закона; в) да проверавају здравствени надзор и хигијенске мере, а за празничне течајеве код самоуправних власти предузимају кораке за поступање у свему по одредбама Закона О.Т.В.; с) да проверавају тачност спискова и уредно вођење промена, као и уредно похађање наставе од стране обвезника и одржавање часова од стране наставника; д) да предузимају све остале мере потребне за успешан рад у празничким течајевима и е) да о нађеном стању у празничним течајевима и предузетим мерама извештавају онога који их је одредио на ову дужност и Министарство физичког васпитања народа.

Колики ће број надзорника бити то није Законом и Уредбом одређено. То ће зависити од броја течајева. Што више течајева у толико ће више требати надзорника. Банови ће то ценити према ситуацијама по срезовима. Они могу из редова самоуправних и средњих чиновника одредити што већи број

надзорник, а а с времена на време слати више бановинске чиновнике да изврше на одређеним подручјима извесну врсту супернадзора. У сваком случају извештаји тако одређених надзорника морају бити достављени Министарству физичког васпитања, које је врховна надзорна власт обавезног телесног васпитања ваншколске омладине.

в) *Одлучујућа власт.* Министар физичког васпитања народа има поред врховне надзорне власти и одлучујућу власт по свим важним питањима обавезног телесног васпитања. У том случају он издаје уредбе, правилнике и упуте. Поред тога он одлучује коме ће друштву или удружењу дати право да врши наставу обавезног телесног васпитања; исто тако он одлучује о отварању течајева за наставнике обавезног телесног васпитања; одлучује ко ће бити примљен за слушаоце течајева; усваја или одбацује лица предложена од стране општинске власти за наставнике празничких течајева у колико то нису технички органи соколских друштава у смислу чл. 8 Уредбе.

2 Општине

Општине су најважнији органи за извршење обавезног телесног васпитања ваншколске омладине. Под општинама овде треба разумети и сеоске и варошке и градске општине. Њихов главни задатак се може свести на ових пет тачака: 1) да изврше уџис обвезника телесног васпитања 2) да изврше ђређлед обвезника телесног васпитања; 3) да уреде земљиште и просторије за држање наставе обавезног телесног васпитања; 4) да организују и издржавају празничне течајеве; 5) да се старају и предузимају потребне мере о редовном посеђивању празничких течајева. Од правилног и ревносног испуњавања овога задатка зависи да ли ће се уопште успешно извршити обавезно телесно васпитање ваншколске омладине. Његова судбина се налази у рукама општинских власти.

Извршење овога задатка стављеног у дужност општинама несумњиво повлачи нове издатке, који ће бити мањи или већи према величини самих општина и броја обвезника. Њихово покриће обезбеђено је приходима од казни предвиђених за неизвршење Закона о обавезном телесном васпитању. За прво време док се изврши сама организација наставе обавезног телесног васпитања мораће општине да поднесу од својих редовних прихода извесне жртве у погледу уређења просторија за држање наставе, набавке справа за вежбање као и плаћање наставника за обавезно телесно васпитање. Но и то се може избећи или се свести на најмању меру у сеоским или мало-варошким општинама. Свака општина има школску зграду као и довољно празних простора који би могли да послуже за др-

жање празничких течајева. Што се тиче наставника Министарство физичког васпитања народа односно бан по захтеву истог може на основу § 19 Закона О.Т.В. да одреди једног општинског службеника (у сеоским општинама деловођу или благајника) да врше поред своје редовне дужности и дужност наставника. Справе које нису неопходне за почетак наставе могу се доцније набавити из сретстава фонда празничких течајева.

У већим градским општинама може се са минимум издатака организовати празнички течајеви и почети рад у њима. У току рада већ ће почети да пристижу приходи у фонд празничких течајева који једном ојачан може у потпуности примити на свој терет издржавање празничких течајева.

Међутим и ако тако стоји стање ствари у погледу издржавања празничких течајева, Уредба у чл. 5 прописује да се само у градовима који спадају под Закон о градским општинама одмах оснују празнички течајеви, а за остале општине то оснивање се одлаже док се не створе могућности за рад, и бригу о стварању тих могућности оставља месним општинским властима. Оставити ту бригу сеоским општинама то је исто што и осудити обавезну телесну наставу ваншколске омладине на смрт. Сеоске општинске управе као и општинске управе мањих вароши не могу без упустава и без притиска централних власти схватити национални и културни значај обавезног телесног васпитања, а без тога схватања и извесног притиска са поукама на њих, оне се никада неће одлучити да озбиљно приђу остварењу тих задатака, а још мање у те сврхе што потроштити.

Из тих разлога једна је велика грешка што се у Уредбу нису унеле императивне наредбе за све општинске власти у погледу почетка и организације наставе обавезног телесног васпитања. Тај недостатак у уредби може се ипак допунити једним расписом Министра унутрашњих дела по тражењу министарства физичког васпитања да се у свим општинама одмах приступи организацији празничких течајева, које би имале да се изводе по нарочито израђеним упутствима а под контролом средских начелника и надзорника обавезног телесног васпитања.

По овако крњом члану 5 Уредбе обавезно телесно васпитање ваншколске омладине имало би да се одмах спроведе само у градовима који потпадају под Закон о градским општинама, а то су: Бакар, Бања Лука, Бела Црква, Београд, Битољ, Бихаћ, Бјеловар, Велево, Вараждин, Велика Кикинда, Велики Бечкерек, Винковци, Вировитица, Загреб, Зајечар, Јагодина, Карловац, Копривница, Котор, Крагујевац, Крижевци, Крушевац, Куманово, Лесковац, Ливно, Љубљана, Марибор, Мостар, Ниш, Нова Градишка, Нови Сад, Сијек, Пан-

чево, Петриња, Пећ, Пирот, Подгорица, Пожаревац, Призрен, Приштина, Птуј, Рума, Сарајево, Сента, Сењ, Сисак, Скопље, Славонска Пожега, Славонски Брод, Смедерево, Сомбор, Сплит, Сремска Митровица, Сремски Карловци, Стара Кањижа, Стари Град на Хвару, Суботица, Сушак, Тетово, Травник, Тузла, Ужице, Хвар, Херцеговина, Цеље, Цетиње, Чаковец, Чачак, Шабац и Шибеник.

На овај начин Закон о обавезном васпитању који важи за сву ваншколску омладину Југославије практички ће се применити на један мали њен део. Она има да се регрутује у становништвима само горе наведених градова. Према податцима Алманаха Краљевине Југославије за 1929—30 год. у тим градовима живе око 1,650.000 становника. Ако се узме према резултатима уписа обвезника телесног васпитања који ће се вероватно постићи на подручју Управе града Београда, да на сваких 100.000 становника у граду долази од прилике 5.000 обвезника т.ј. 5% од градског становништва, онда по поменутиим градовима имало би да се подвргне обавезном телесном васпитању свега 82.500 ваншколских омладинаца. Овај процент од 5% треба удвостручити кад је реч о сеоском становништву, с обзиром да највећи део сеоске омладине по завршетку основних (продужних) школа остаје код својих кућа и да је наталитет сеоског становништва много већи. Према томе Уредба је на неоређено време избацила из строја обвезника телесног васпитања око 1,000.000 сеоске и маловарошке мушке ваншколске омладине, и тиме свела примену Закона о обавезном телесном васпитању на један минималан број југословенских омладинаца. Колико је на овај начин осакаћен Закон о обавезном телесном васпитању, одузета му важност и промашен циљ, то најречитије говори цифра од 1,000.000 југословенских омладинаца избачених из строја обвезника телесног васпитања.

1) *Упис обвезника телесног васпитања.* — Један од најважнијих послова који општина има да изврши у вези обавезног телесног васпитања ваншколске омладине јесте да изврши њен упис. Упис се врши према годишћима, и то свако наступајуће годиште при свршетку текуће године. На пример упис ваншколске омладине која ће 1936 год. навршити 10 год. старости т.ј. која је рођена 1925 године има да се изврши у току зиме 1935/36 године, а рад са њоме имао би почети 1-IV 1936 год. То је годиште 1925. За раније годиште упис је имао да буде готов тако да би настава могла да почне према чл. 14 Уредбе 2 јуна 1935 године. § 24 З.О.Т.В. предвиђа рок од три месеца од дана обнародовања З.О.Т.В. т.ј. од 2-II-1936 год: Значи да је упис имао бити свршен у свим општинама до 2 маја 1935 године ако би се стрик-

тно придржавало законских прописа. Пошто Уредба З.О.Т.В. наређује почетак рада само у побројаним градским општинама, то овај рок не би важио за општине које не спадају под Закон о градским општинама. За њих би имало да се изда накнадно наређење.

Циљ је уписа да сви обвезници телесног васпитања мушке омладине ван школа буду забележени у за то нарочито спремљене спискове са свим потребним податцима. Тај је циљ лако постићи у сеоским и мањим варошким општинама, где се сва та омладина налази под старањем родитеља. Много је теже тај циљ постићи у већим градовима где је та омладина у већини случајева из разних крајева земље и запослена у разним привредним гранама.

У маловарошким и сеоским општинама тај број обвезника телесног васпитања добиће се из књиге рођених и умрлих одакле се могу извадити и сви други податци потребни за попуну рубрика предвиђених у обрасцу општег списка. Према томе за основ уписа обвезника телесног васпитања у маловарошким и сеоским општинама може у потпуности послужити књиге рођених односно матичне књиге.

Међутим ствар не стоји тако кад су у питању веће градске општине. Овде књиге рођених могу послужити као извор података за оне обвезнике који су рођени у дотичном граду, али шта да се ради за оне обвезнике који у том граду стално пребивају, али су рођени у другим местима. Не може се ослонити на извештаје њихових завичајних општина, пошто ни оне саме нису увек обавештене где се ко налази од њихових обвезника, па и за сада још немају, као што смо горе рекли, никаква наређења и упутства да у томе правцу раде. На крају тај административни пут је веома дуг и компликован и непоуздан да би се њиме дошло брзо и подробно до жељених података. У једној већој градској општини најбоље могу послужити за упис обвезника телесног васпитања поред књига рођених и подаци који се могу добити за шегрте и помоћнике у принудним професионалним удружењима и Уреду за осигурање раденика. У професионалним удружењима обавезно је да сви шегртски и помоћнички уговори буду регистровани, а Уреду за осигурање раденика морају бити сви шегрти и помоћници пријављени, па према томе ту се могу наћи приближно тачни податци. У градским општинама шегрти и помоћници чине гро ваншколске омладине, која подлеже обавезном телесном васпитању, и кад се има та омладина сва уписана може се рећи да је упис успешно завршен.

Најзад све општине треба да објаве упис обвезника телесног васпитања, истичући у објави годишта, која се позивају на упис и пре-

2) *Лекарски преглед обвезника телесног васпитања.* — Лекарски преглед је редован и ванредан.

Редован лекарски преглед врши се по правилу два пута у једној наставној години: на почетку наставне године и по завршетку наставне године. Ванредни преглед врши се у току године према потреби.

рубрика у антропометриском списку за 1925 годиште. Ако се прави антропометриски списак за 1920 годиште, онда се имају отворити свега 5 хоризонталних рубрика. На пример образац антропометриског списка за 1920 годиште изгледао би овако:

Други редовни лекарски преглед врши се пред крај сваке наставне године. Он обухвата

III табела

Редни број	Презиме и име (цело очево име)	Рођен			Тежина тела килограма	Висина тела сантимет.	Обим груди			Опште стање здравља срце плућа	Преболео теже болести	Мерење извршено			Примедба
		дан	месец	година			при удаху инспир.	при издаху експир.	дан			месец	година		

Редовни лекарски преглед који се врши на почетку наставне године има за предмет новоуписане обвезнике и његов је циљ да утврди способност обвезника, да изврши антропометриска мерења способних и привремено неспособних обвезника и да сваком обвезнику саопшти празнички течај коме припада, место за вежбање, час почетка наставе и групу којој за вежбу припада.

Овај преглед врши комисија коју састављају 1—2 лекара, 1—2 већника и 1 наставник. Прегледу треба приступити одмах по завршетку уписа обвезника, а према састављеном општем списку. За разлику од редовног лекарског прегледа који се врши на крају наставне године, овај редовни преглед врши се само над обвезницима наступајућег годишта. Подаци који се имају прибавити с обзиром на циљ тога прегледа уносе се у нарочите спискове који се зову антропометриски спискови. У тај се списак у главном морају унети подаци о тежини и висини тела, о обиму груди, стању здравља плућа и срца, и о тежим преболелим болестима. За сваког обвезника резервисаће се онолико хоризонталних рубрика колико година буде трајала њихова обавеза телесног васпитања. На пример ако је то обвезник из 1925 годишта, онда се за њега морају отворити 10 хоризонталних

обвезнике из свих годишта и има за циљ да се утврди како је деловало обавезно телесно васпитање на сваког појединог обвезника. Ти се подаци опет уписују у списак антропометриског мерења, срањују са ранијим подацима, и упоређивањем може се сваке године видети да ли има и колико напретка у извођењу телесног васпитања.

Ванредни лекарски преглед врши се у току наставне године, по тражењу обвезника. Може се десити да наступи узрок привремене или сталне неспособности појединог обвезника, и да би се он ослободио, потребно је да се тај узрок лекарски утврди и о налазу изда уверење. По моме мишљењу за овакве случајеве није потребно састављати лекарску комисију, јер је ова предвиђена само за редовне лекарске прегледе. Ванредан лекарски преглед може да врше општински лекари поред своје редовне дужности, или за то нарочито одређен један сталан лекар.

Општински лекари су дужни по § 12 З.О. Т.В. чл. 18 Уредбе да врше бесплатно све лекарске прегледе предвиђене за обвезнике телесног васпитања.

3) *Уређивање просторија и земљишта за држање наставе обавезног телесног васпитања.* — Ми смо већ видели какве треба да буду просторије, земљишта и зграда где ће

www.српски.рф
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

вршити настава обавезног телесног васпитања ваншколске омладине. З.О.Т.В. у § 20 уређење тих просторија ставља на терет општинама. Ово уређење неће се моћи одмах извести, јер оно збиља захтева веће инвестиције и издатке. До таквих уређаја може се доћи тек после низ година рада у празничким течајевима. У току тога времена а по показаним резултатима створило би се извесно схватање код надлежних о националној и моралној потреби обавезног телесног васпитања ваншколске омладине, а то би их свакако припремило на материјалне жртве и интензиван рад.

У том међувремену општинске власти у споразуму са школским властима и соколским друштвима где их буде било, употребиће школске зграде и дворишта, односно соколске домове и вежбаонице за држање својих празничких течајева. Основне школе и дворишта не могу бити ускраћене општинама, већ и по томе што су то општинска добра, а камо ли још када то З.О.Т.В. наређује и када се ту има вршити опет васпитање омладине. Што се тиче соколских друштава и чета они су дужни по члану 10 Уредбе З.О.Т.В. да своје просторије уступе општинама за држање празничких течајева. Ово у толико пре у великим градским општинама од којих соколска друштва добијају помоћи у разним видовима: земљиште на дуготрајно уживање, новчане субвенције, бесплатно воду и осветлење. Тако рећи опстанак соколских друштава у градовима зависи од општинске управе, па се према томе не може претпоставити да би она могла и смела не изаћи у сусрет општини у погледу уступања просторија и давања справа за држање празничких течајева. У градовима између соколске и општинске управе мора постојати најужа и најсрдачнија сарадња у погледу извођења наставе обавезног телесног васпитања.

4) *Организација и издржавање празничких течајева.* — Општине спроводе наставу обавезног телесног васпитања у празничким течајевима. Организација и издржавање празничких течајева пада на терет општине.

а) Организација. — Организовати један празнички течај то значи одредити подручје, број обвезника и наставника, поделу њихову по групама, време и просторије за држање

течаја. Када се сви ти елементи одреде онда се има један организован празнички течај.

Шта се има разумети под подручјем, временом и просторијама празничких течајева о томе је било речи раније. Временски, територијални и просторни услови празничких течајева морају бити строго узимани у обзир приликом организације празничких течајева.

Од величине одређеног подручја и густине његовог насеља зависи број обвезника, а од броја обвезника зависи број наставника. Треба водити рачуна да не буде претрпан обвезницима један празнички течај и да на земљишту односно у згради где се држи настава не буде тискања, гужве и преоптерећености људством. Просторије празничких течајева могу бити толико оптерећене да се може не сметано вршити вежбање и да хигијенски услови ни у чему не буду поремећени. Освим тим чињеницама мора се водити рачуна приликом одређивања броја обвезника на један празнички течај. Искуство је показало да течајеви треба да обухвате што мање групе обвезника. Један течај требало би најмање да има 300 обвезника. То налажу разлози одржавања дисциплине, ефикасног вођења надзора и недостајања довољних просторија, зграда и станова.

Када се одреди подручје и број обвезника једног празничког течаја, онда се приступа одређивању наставника. Требало би водити рачуна да на једног наставника не дође више од 60 обвезника. Наравно, у општинама где се не може наћи довољан број наставника тог се односа не мора строго придржавати. Најбоље би било да за сваку групу обвезника буде по један наставник. Ако је то немогуће и ако је број обвезника мали онда ће један наставник наизменично радити са свима групама.

Шта се овде разуме под групама обвезника и шта је мерило за вршење тога пре-
групписања? Када се одреди број обвезника једног празничког течаја, онда је потребно те обвезнике поделити по групама. План и програм наставе које је прописао Министар физичког васпитања народа предвиђа три групе обвезника: а) I група: од 11 го навршене 14 год; в) II група: од 15 до навршене 17 год; с) III група: од 18 до навршене 20 год. Подела на три групе извршена је дакле према годинама старости.

(Наставиће се).

Антон Скала,
референт Мин. просвете

Подижимо здрав подмладак

(Поводом дечјих дана у Београду)

Нема већег задовољства и веће радости у нашем градском животу него што су здрава деца. У здоровој деци гледају родитељи напредак и будућност своје породице. Она ће бити носиоци њиховог имена, чувари њиховог имања и јемство да ће се њихова имања и дела наставити и преносити с покољења на покољење. Здрави родитељи и здрава деца то је најлепша слика коју нам може пружати породични живот Београда. Како нам лепо приказује ту слику наш велики песник Његош у „Горском Вијенцу“ кад, посматрајући на Божић дедове који играју коло са синовима и унуцима, пева:

„...С унучађу ђедови играју,
По три паса врте се у коло —
Све би река једногодишњици,
Све радошћу дивном наравњено...”

Здравље које су наши дедови наследили од својих предака, те га пренели на своје синове, а ови на своју децу, даје старијим младачки изглед и сачува их снажне и предумљиве, а младима даје полета и потстрек да се такмиче са старијима и да наставе дела својих предака. У том вечно ведром расположењу што је последица здравља, три рода или три покољења изгледају као да су једногодишњаци.

Здравље на које мислимо кад подвучемо овогодишњу паролу Дечјих дана Уније за заштиту деце: „Подижимо здрав подмладак“ није оно које знамо да ценимо кад преболимо неку опасну болест, него је оно које покољење преноси на покољење као услов за телесно, душевно и морално здрав живот.

Здрав подмладак, здрава деца, могу се очекивати само од здравих родитеља. Родитељи који су по своме телесном или душевном саставу здрави, који су тај здрав однос, здраво једро наследили од својих предака, могу исти и пренети на своје потомке. О деци оваквих родитеља може се рећи да су наследно здрава, јер она ће здраво једро свога телесног и душевног састава које су наследили од својих родитеља, опет пренети на своје потомке. Она ће подићи здрав подмладак, али само ако буду сачувала здрав животни основ који су наследила од својих родитеља.

Чувати здравље, нарочито сачувати наследно здравље и поред свих недаћа градског живота није, дакле, важно само за појединца него и за цела покољења, за цео народ. Али, чување здравља није увек лако. Оно тражи од појединца одрицање и велике напоре у борбама са разним непријатељима здравља, од којих алкохолизам, полне болести и туберкулоза највише упропашћују наследно здраво језгро живота нашег градског живота, нарочито Београда и бановинских градова. Још веће самоодрицање и још више напора тражи се од појединца у борби са нагонима и страстима човечије природе. Ове борбе су у толико теже, јер се не види увек успех нарочито онда, кад се ради о сопственом животу. Али ко се одриче разних наслада или ко се бори противу својих страсти ради нечег вишег, ради тога, на пример, да сачува наследно здраво једро живота за себе и своје потомство, ко ради тога побеђује и самога себе, било то и после заблуда и несрећа, он може бити горд на своју победу.

Здрава деца, здрав подмладак је срећа сваке породице. Исто тако као што су наследно здрава деца највеће богатство породице, тако исто су наследно здраве породице највеће благо народа, а само наследно здрав народ може успешно сарађивати у стварању срећне будућности човечанства.

У овоме реду: дете-породица-народ-човечанство, дете, као појединац налази се на првом месту. Појединац је први степен. Али свако дете, сваки појединац мора бити свестан да сам за себе не значи много, него да је свакоме појединцу на путу од појединца до човечанства преко породице и народа одређена нарочита дужност, коју мора да врши, ако хоће служити заједници. Сваки појединац мора да дође до убеђења и до дубоког осећања да не значи ништа док није учлањен у својој друштвеној и преко ње у народној заједници и док овој заједници не служи. До овога осећања и убеђења дете не може само да дође, зато је дужност свакога коме је поверено васпитавање човека, да га води преко правог сазнања ствари до правог хотења и правог делања.

Породица је прва и најважнија друштвена јединица којој је поверено васпитавање поје-

динаца. Ако хоћемо да породица ову своју дужност добро врши и то у циљу да се очувају и развијају добре склоности детета у корист његову и целе заједнице, а да се сузбију неповољне и нездраве склоности и смањи њихово дејство на штету појединаца и заједнице, да се, дакле, чувањем и одржавањем наслеђеног здравог језгра подиже наследно здрав подмладак, онда треба да се и ми у Београду пре свега бринемо о породици као главној и најважнијој друштвеној јединици за подизање здравог подмлатка. Свима сретствима којима располаже комунална, друштвена и народна заједница треба да се ради на томе да се обезбеди развој и напредак наследно здравих породица, да се број наследно болесних или мање вредних породица смањује и да се предупреди кварње здравог рода разним отровима. Да би се тај задатак извршио потребно је да се нађу на окупу сви: државне власти са законским прописима, цркве са верско-моралним и етичким поукама, самоуправна тела, првенствено градска, са својим одредбама, социјалне и здравствене установе са упутствима и помоћу просветне установе са васпитавањем и образовањем најширих слојева народа и, најзад, разна друштва као иницијатори за рад и посредници спона између појединаца и народне целине. Али сви напори овде помезутих власти, тела, установа и друштва били би узалудни, ако не би постојала слободна воља појединаца да хоће да живе по начелима која су неопходно потребна а да се очува телесно, духовно и морално здрав род. До ове слободне воље, до тежње да се постигне овај циљ, долази се путем васпитавања и образовања.

Најприступачнија за васпитање и образовање је омладина, зато се идеје здравог рода, моралног живота, националне свести и културног напретка као услов за бољу будућност народа, може најлакше и најуспешније усадити у срце омладине. Тај задатак поверен је свима престоничким просветним и културним установама, у првом реду школи. Школа је у служби народне целине, а то и треба да буде. Њен задатак није само у томе што пружа омладини знање, него она мора да васпитава омладину и то у циљу да она хоће да живи морално, да хоће рад за опште добро, да хоће рад на подизању и напретку народне културе и да хоће да стави све своје снаге у службу народне целине. Ова воља и тежња да сарађује на подизању морала и унапређивању духовног живота народа и на томе да се очува здрав народни подмладак, виши је циљ који треба да постигне школа.

Како школа васпитава омладину за овај виши циљ? Народна школа пружа омладини просто народно образовање. Она чини то на тај начин што наставно градиво доводи у везу са потребама живота. Зато настава у народним школама не сме да буде само предавање

прописаног градива и не сме да зависи само од тог градива, него мора да је тако подешена да се постигне *васпитни* циљ. Ако се хоће наставом и васпитавати, пре свега треба да се одреди васпитни циљ, који се жели постићи; онда треба да су наставнику познате склоности и особине детета, као и његов начин мишљења и тек на треће место долази градиво које ће наставник сам или у споразуму са децом одабрати, а да се дође до жељеног успеха. У народној се школи стручно знање не предаје и не развија се стручно мишљење; развијање стручног мишљења задатак је стручне наставе. Основно школско дете није телесно нити духовно толико развијено, да би се могло интересовати за стручна питања. Ово дете мисли природно и сасвим природно посматра ствари и догађаје око себе, његово мишљење и гледање на свет се разликује од мишљења и гледања на свет ученика стручних и виших школа, који већ почињу да донекле и стручно мисле и гледају на ствари око себе.

Зато свака школа треба да према душевном и телесном развоју своје деце и према ступњу њиховог мишљења и, најзад, и према своме наставном програму, греди вишем циљу, који смо овде одредили, наиме: да васпитном наставом спрема омладину, да она хоће да стави све своје снаге у службу друштвене и народне целине у сврху унапређења народне културе, а с тим и подизања здравог подмлатка.

Пошто сваки народ има свој нарочити развој и показује своје нарочите склоности и особине, а задатак је народне школе, пре свега, тај, да својим образовањем и васпитавањем сарађује на подизању здравог народног подмлатка, то ће бити потребно да се сваки наставник и васпитач што боље упозна са главним особинама душевног живота југословенског народа. Треба наиме да се претпостави да сваки појединац наследи нешто од особина племена коме припада, које се могу под разним условима и утицајима и различито развијати и испољавати, али које ипак не могу затајити своје порекло.

Тако, познато је, да се душевни живот нас Динараца одликује великом моралном и интелектуалном снагом, јаким посматрачким даром и знатном природном интелигенцијом. Динарци имају дар за уметност. Јаких су нерава, живог духа, осетљиви и поносити. Под неповољним утицајима ове особине могу се испољавати као воља за тучу, као претерана осетљивост и напраситост, али и ово се не појављује без изразите добродушности. Искреност, веселост и радост у вези са радозналешћу изазивају склоност за претеривањем у говору и кретању, отуда и нарочити дар за глуму и способност за народног говорника. Динарци воле своју отаџбину, одани су претци-

www.uma.v.b.i патријархалним обичајима, склони мистици и придржавају се својих старих и простих навика.

Ове податке о душевном животу динараца наводимо само као информацију, желећи скренути пажњу на главне особине и склоности о којима треба да воде рачуна васпитачи нашег подмлатка. Познавање особина и склоности свога рода треба да је једно важно средство за постизавање васпитног циља: уређење живота тако да се обезбеди развој наследно здравог подмлатка и здравих покољења.

А сада треба да се поново вратимо породици као основној јединици народне целине, јер дете долази у школу из своје породице да би се опет њој враћало. Најјачи и најприснији су односи између детета и његове породице. Утицај родитеља и породичног живота на дете је велики. Ово је природно, јер дете воли да посматра породицу, своје родитеље, браћу и сестре и да размишља о томе шта је чуло, видело и доживело. О овоме дом и школа треба да воде рачуна. Ту треба да се почне градити. Заједница дома и школе испољаваће се најбоље на тај начин што ће школа показивати довољно интересовања и разумевања за породични живот. Познавање породице деце коју школа васпитава је неопходно, ако школа хоће сарађивати на подизању здравог подмлатка и обезбеђењу здравих покољења. Породица, као почетак и темељ народа, треба да је средиште и мерило за целокупан васпитни рад. Породични живот као и односи детета према својим родитељима, својој браћи и сестрама могу пружати много и доброг градива за васпитање за добар начин живота. Посматрањем и упознавањем породичног живота у школи развија се у детету још веће поштовање према породици, него што је оно појединцу урођено, а поштовање и љубав према породици одлично служи за самоодржање породица, те је истовремено и најбоље јемство за подизање здравог подмлатка.

Пошто су београдске породице према својој социјалној структури различите, како с обзиром на здравствено стање тако и с обзиром на урођене особине и начин живота, оправдана је бојазан, да би се посматрањем и објашњавањем породичног живота у школи могло доћи до разних непријатности. Деца би се врло неугодно осећала кад би се помињали разни недостатци или мање вредности њихових породица, могло би доћи до објашњавања и призора између деце и њихових родитеља као и између родитеља и наставника. Али до оваквих непријатности никако неће доћи, ако је васпитач на своме месту, те има довољно педагошког такта.

Без педагошког такта нема успеха, и васпитач треба да зна да свака нетактичност у васпитању погађа њега и њему се свети.

Ова бојазан и ако постоји не може умањити вредност познавања породице за постизавање циља у смислу нашег начела: „Подигнимо здрав подмладак“. Само онај ко нешто зна о својим претцима и о начину њиховог живота, као и о њиховим особинама и склоностима може доћи до правог схватања здравог живота и до убеђења да је само здрав породични живот најбоље јемство за подизање здравог подмлатка и очување здравог народа.

Школа има много прилике и начина да доведе своју децу до овог мишљења и убеђења. Искусан васпитач умеће да протка наставно градиво са градивом и потстицајима који ће омогућити да деца лако и добро схвате начело одржавања здравих породица и подизања здравог подмлатка. Неискусан васпитач, нарочито онај ко не располаже са довољним познавањем ствари и педагошким тактом боље да не почиње овај рад.

Тешко је замислити наставни предмет који не би могао послужити и у ову сврху.

Важни су на пр. *писмени састави*. Исто тако као што се посматрају промене у природи и разни догађаји у дечјој околини, те се обрађено градиво употребљава за писмене саставе, тако исто могу да се употребљавају за писмене саставе и посматрања и објашњења о кретању становништва и да се прикупљају подаци о старости, вероисповести, држављанству и о писмености становништва нашег града; о рођењима, умирању и о венчањима, о узроцима умирања и о природном прираштају становништва, те о иселјавању и досељавању становништва. Деца могу да посматрају и стање и развој свога здравља и саставити слободне саставе или водити у дневнику и податке о својим болестима, те о болестима у породици и у граду. У неким земљама деца воде и свако свој *Лист здравља*. У овом листу бележе се на првом месту болести од којих су умирали претци детета, болести које се више пута појављују у породици појединог детета, а највише места одређено је за увођење података о стању здравља појединог детета и о последицама његових болести. Важно је да деца на основу посматрања своје околине дођу до сазнања шта су наследне болести, шта разне болести а шта акутна обољења појединих органа или делова тела. Подесни чланци о овоме могу да се нађу и у разним новинама и часописима, који ће деци корисно послужити приликом састављања школских зидних новина. Васпитно наставни рад у школи пружа, дакле, довољно прилика да се деца објасни начело подизања здравог подмлатка и то да се овим начелом не мисли да се очувају само наследно здраве породице, него, што је врло важно, и да се поправе нејаче породице помоћу њихових моралних снага. Деца треба да дођу до убеђења да је васпитање и образовање једно од најважнијих средстава за ши-

врше правилног схватања здравог живота и за сузбијање болести, а пре свега незнања.

Овде хоћемо навести неколико података о кретању становништва у нашој држави за 1933 годину. Ови подаци могу врло добро послужити у наставном раду у циљу да омладина дође до убеђења да је телесно и душевно здрав народ највеће благо сваке државе.

Тачније податке о природном прираштају становништва, где се не узима у обзир присутност него број рођених и број умрлих, налазимо на следећој табели која је израђена на основу стања на дан 30 јуна сваке године. У првом делу наредне табеле наводимо податке о природном прираштају становништва по бановинама и то зато да се може добити

Бројно стање становника
на дан 31-I-1921 године и 31-III-1931 године
Број присујног становништва

Бановина	1921			1931			Разлика апсолутна
	мушких	женских	укупно	мушких	женских	укупно	
Дравска	505.580	554.776	1,060.356	551.211	539.087	1,144.298	83.942
Дринска	600.10 ^a	605.396	1,205.500	773.001	761.738	1,534.730	329.239
Дунавска	1,054.908	1,124.421	2,179.329	1,169.215	1,218.080	2,387.295	207.966
Моравска	578.165	622.093	1,200.258	706.126	720.458	1,435.584	235.326
Приморска	402.438	401.725	804.163	442.455	459.205	901.660	97.497
Савска	1,179.462	1,244.912	2,424.374	1,315.973	1,388.410	2,704.383	280.009
Вардарска	651.781	671.765	1,323.546	785.902	788.341	1,584.243	250.697
Врбаска	435.718	414.286	850.004	528.692	508.687	1,037.382	187.378
Зетска	389.847	384.846	784.693	464.210	461.306	925.516	140.823
Београд	81.688	71.000	152.688	154.839	134.099	288.938	136.250
Свега	5,879.691	6,105.220	11,984.911	6,891.627	7,024.411	13,934.038	1,949.127

Ова разлика у прираштају становништва од 1921 године до 1931 године, која је најмања у Дравској бановини (7%) и највећа на територији управе града Београда (89,2) показује колико је било 31 марта 1931 године више присутног становништва у појединим бановинама него што је било 31 јануара 1921 год.

приближна слика о годишњем природном прираштају у појединим бановинама, а у другом делу доносимо податке о природном годишњем прираштају становништва Краљевине Југославије за последњих 10 година. Ови бројеви нам приказују колики је годишњи природни прираштај Југословена.

Природни прираштај становништва
30 јуна 1933 год.

Бановина	Број живорођених	Број умрлих	Прираштај	Број становника	На 1000 становника		
					б р о ј		прираштај
					живорођених	умрлих	
Дравска	29.365	18.723	10.642	1,163.003	25,25	16,10	9,15
Дринска	55.913	26.008	29.905	1,617.429	34,57	16,08	18,49
Дунавска	63.874	40.806	23.068	2,434.932	25,23	16,75	9,47
Моравска	45.423	22.486	23.937	1,493.468	31,08	15,06	16,03
Приморска	34.271	16.177	19.094	924.640	37,06	17,50	19,57
Савска	78.470	48.658	29.812	2,770.046	28,33	17,57	10,76
Бардарска	64.504	31.832	32.672	1,635.752	39,43	19,46	19,97
Врбаска	41.950	19.334	22.616	1,083.844	38,70	17,84	20,87
Зетска	31.640	16.037	15.603	959.922	32,96	16,71	16,25
Београд	5.006	3.412	1.684	323.504	15,75	10,55	5,21
II							
1933 год.	451.514	243.518	207.996	14,406.549	31,34	16,90	14,44
1932 "	465.778	272.168	193.610	14,194.598	32,81	19,17	13,64
1931 "	470.094	276.827	193.267	13,985.765	33,61	19,79	13,82
1930 "	489.173	261.487	227.686	13,780.006	33,50	18,98	16,52
1929 "	452.544	286.249	166.295	13,577.272	33,33	21,08	12,25
1928 "	437.523	272.606	164.917	13,377.523	22,71	20,38	12,33
1927 "	451.617	286.294	175.323	13,180.709	34,26	20,96	13,30
1926 "	559.035	244.761	214.274	12,986.797	35,35	18,85	16,50
1925 "	437.070	239.429	198.641	12,795.73 ²	34,16	18,71	15,45
1924 "	442.825	554.527	188.308	12,607.480	35,12	20,19	14,94

УНИВЕРЗИТЕТ СРБИЈЕ БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Ови су подаци веома карактеристични и и могли би се обимно анализирати. И ако годишњи природни прираштај с обзиром на природни прираштај у несловенским европским земљама задовољава, ипак нама пада у очи велики број умрлих. Овај број може да нас још више забрине, кад се упознамо са умрањем становништва по годинама старости.

На 1000 становника има Русија око 20 становника годишњег природног прираштаја, Југославија 14, Пољска 13, Италија 12, Немачка 7, Енглеска 5, Француска 1,7.

На основу ових података може се доћи до занимљивих закључака о надмоћности племена која долазе у будућим деценијама. Али и овде треба имати увек на уму да само бројно повећавање становништва не може имати онакав утицај на напредак и одржавање народа, какав има наследно здрав прираштај.

датака видимо да код нас има скоро за 1,5 милиона више неписмених жена него мушкараца.

*Писменост сџановништва
на дан 31 марта 1931 године*

	мушких	женских	свега
укупан број становништва	6,891.627	7,042,411	13,934,038
неписмени изнад 10 година	1,557.931	2,850.540	4,408.471
чита и пише изнад 10 година	3,250.368	2,167.971	5,418,339
само чита изнад 10 година	20.445	35.292	55,737
деца од 0—10 година	2,062,883	1,988.608	4,051.491

Умирање сџановништва по годинама сџаросџи

Година	до 6 месеца	од 7 мес. до 1 год.	2—5 год.	6—10 год.	11—20 год.	21—40 год.	41—60 год.	61—80 год.	преко 80 год.	испознао
1933	43.778	19.332	28.150	8.689	10.970	31.847	32.594	52.476	14.022	1.660
1932	52.094	29.822	33.031	10.290	12.715	34.040	32.783	54.126	14.367	1.891
1931	50.901	26.465	36.503	10.758	12.829	34.771	33.466	54.551	14.012	2.571
1930	50.025	24.667	36.447	11.337	13.354	32.794	30.882	48.445	11.311	2.213

Код ових података пада нам у очи велики број умирања деце у првој години живота. Ако упоредимо број свих умрлих у појединим годинама са бројем умрле деце до навршене прве године, онда долазимо до скоро поразног резултата, да је у нашој земљи сваки четврти мртавац — дете у првој години старости. Шта је узрок тако великом умирању деце код нас? Међу главним узроцима су непросвећеност народа и недовољан број лекара, а затим питања исхране и нехигијенских станова.

Док у Аустрији један лекар долази на 766 становника, у Енглеској на 822 становника у Норвешкој на 1218, у Швајцарској на 1231, у Француској на 1509, у Јапану на 1057, у Шпанији на 1000 становника, дотле у Југославији један лекар долази тек на 2850 становника.

У првим годинама живота брине се за дете мајка, што значи да мајка треба да зна како се негује одојче. Мајке треба да су просвећене и спремне за свој узвишени позив материнства. Мајка је први и главни вртљар који гаји нежну биљку да би се развила у здраво и чврсто дрво. Али како је са образовањем женских код нас? Из следећих по-

Према подацима за поједине бановине долази на 100 становника на територији Дравске бановине 4 неписмена, Управе града Београда 9 неписмених, у Дринској 40, у Дунавској 21, у Моравској 43, у Приморској 39, у Савској 20, у Вардарској 47, у Врбаској 46 и у Зетској 46 неписмених на сваких 100 становника.

Разлика између писмених мушких и женских становника по бановинама је следећа: у Дравској бановини долази на 100 писмених мушких 108 писмених женских становника, у Савској бановини 86 женских, у Дунавској 77, на територији града Београда 76, у Приморској бановини 58, у Вардарској 34, у Врбаској и Зетској исто тако 34, у Дринској 33, а у Моравској долази само 28 женских на 100 писмених мушких становника.

Ови подаци су најизразитији доказ да треба код нас још много радити на просвећивању народа, а нарочито на образовању наших жена из широких радних маса.

Међу узроцима смрти помиње се на првом месту туберкулоза. Годишње умире од тубер-

кулозе око 40.000 становника, што значи да је сваки 6 до 7 умро од туберкулозе.

Бракови и рођена деца

Година	Склопљ. бракова	Број рођене деце	Број рођене деце на 100 склопљ. бракова
1933	111.418	456.316	409,55
1932	111.059	470.788	423,91
1931	126.069	475.486	377,16
1830	138.319	494.817	358,74
1929	128.120	457.225	356,87

Глувонемих, слепих, слабомислених и умоболних било је на дан 31 марта 1931 године

	мушких	женских	свега
Глувонемих	11.096	6.598	17.691
Слепих	7.245	5.001	12.246
Умоболних и слабомислених	13.586	7.889	21.475

Овде нису урачуната дебилна (недовољно развијена деца) која похађају школе за недовољно развијену децу или похађају основну школу, а не могу с успехом пратити наставу, и којих је било у 1931 години 10.878.

У оквиру свих осталих мера у хигијенском и здравственом васпитању народа и подизању културног нивоа породице потребно је да се наставницима скрене пажња на нарочиту важност законодавства за подизање здравог подмлатка и здравих породица. Омладина треба да се још у раној младости упозна са законским прописима о социјалном и здравственом старању становништва, о дужностима државе и општина с обзиром на заштиту становништва; о законским прописима који штите породице са већим бројем деце. Овде је потребно да се омладина упозна и са сличним законским прописима у другим државама, где се приликом доношења важних социјалних и финансијских закона исто тако води рачуна

о чувању и обезбеђењу живота породица са већим бројем деце и где се здравим породицама даје извесна материјална помоћ за свако здраво рођено дете.

На примерима из њихове околине деца се могу упознати и са практичним радом на заштити нормалне и недовољно развијене деце. Склоништа, обданишта, дечји домови, школске кухиње и друге сличне установе нуде довољно прилике да се код деце пробуди осећање дужности према незбринутим и помоћи потребним. Исто тако ће установе за заштиту и васпитање телесно или душевно недовољно развијене деце скренути пажњу деце на дужност друштвене заједнице и појединца да се и овим несрећницима омогући сношљив живот, с тим да се према својим способностима оспособе да могу зарађивати свој хлеб. Али поред тога треба деци скренути пажњу и на то да чувају своје здравље и избегавају разне непријатеље здравља као што су алкохолна пића што све може имати за последицу да подмладак постане мање вредан и нездрав.

И приликом објашњавања прописа Казненог закона и Закона о радњама наћи ће се прилика да се омладини скрене пажња на важност породичног живота за одржавање народа, као и на штетне последице непоштеног и неморалног живота како за појединца тако и за народну целину. Искоришћавање омладине у раду и злоупотребавање за рад за који још нису дорасла, исто тако кварно утиче на развој подмлатка.

У служби за бољу будућност нашег народа треба да се сви нађемо на окупу. Сви треба да желимо да наша будућа поколења буду срећнија, здравија и боља него што смо ми. Сви треба да у том правцу и радимо. Само заједничким напорима самоуправних и државних власти, просветних и социјалних услова, друштава и појединаца победићемо непријатеље здравог развоја нашег народа, међу којима су најопаснији алкохолизам, полне болести, туберкулоза и незнање; повећаваћемо број наследно здравих породица, а подићи здрав подмладак и створити бољу будућност нашега града и нашега народа.

Н
У
Л
И
Б
Р
А
Т
С
К
А
О
Т
Е
К
А

Прилози ва историју Београда:

Др. Стеван З. Иванић,

директор Централног хигијенског завода
у Београду

Развој здравствених и хигијенских прилика Београда и градова Србије¹⁾

О градовима у Србији писано је с много гледишта. Свугде су се осећале врло велике тешкоће, јер су недостајали податци на основу којих би се односи могли проучавати. Али ни у једном правцу нема толико мало података, колико баш, кад се хоће, да пише о здрављу и хигијени ранијих времена.

Градови у Србији су мењали господаре. Вековима је Србија била поприште најкрвавијих догађаја, рушена је и паљена до темеља, нарочито градови, па никакви објективни споменици нису остајали, а и описи и записи су врло непотпуно и нарочито баш о односима, о којима се овде покушава да да нека слика. Подаци недовољни и непотпуни који се налазе разбацани овде онде, још више отежавају посао.

Подручје данашње Србије, као и цело Балканско Полуострво, преживело је врло бурну и променљиву прошлост. Кроз цело историјско доба стално су се мењали господари над овом земљом. Ниједна култура није успела, да се мирно и несметано развија. Напротив, завојевачи су не само рушили социјалне и културне напретке завојеваних народа за време ратова и борби, већ су мењали цео изглед друштвени и културни. Смењивали су се на власти над Србијом и народи потпуно различитих порекла и потпуно различитог социјалног уређења и културних настојања.

У таквим приликама природно је, да су и градови делили судбину земље и народа. У дугој овој периоди многе вароши су потпуно ишчезле, а нове постајале, док су неке мање важне добивале већи значај, а неке, раније значајне, напуштене, претварале се у паланке или села, а често и нестајале као насеља. Ова променљива судбина витлала је вековима над Србијом, па ипак имамо по неке градове који су се од векова и данас одржали.

Још Келти су основали Београд (Singidunum) и на ушћу Мораве Viminium. Доцније су подизали вароши Византинци и Римљани. У старој српској држави задржале су се ва-

роши римског или византијског порекла, али су постајале и неке нове које су биле на згодним привредним положајима, нарочито у рударским крајевима. Турска владавина је такође утицала у правцу измена. Опет су неке вароши пропадале, а друге се дизале. Али кроз целу историјску периоду ипак су се задржавале вароши које су имале најповољније географске положаје.² Остали чиниоци мање су могли одржати вароши. Пuteви су се мењали. Стари су запуштени, а нови пробијани. И значај појединих привредних грана се мењао, па су према тим променама и социјалном значају губиле свој значај поједине вароши или нове постајале. Док су у средњовековној нашој држави рудници били средишта, око којих су се подизале вароши, за турске давине, поред трговине, важан разлог за подизање вароши биле су и политичке, па и стратигиске потребе. Од великог значаја за постанак вароши кроз читаву историју до најновијег српског времена имали су погодни одбранбени положаји, где су подизана утврђења, а уз њих или у самом утврђењу или у његовој непосредној близини као трг или развијала су се варошка насеља.

Ми не можемо ценити хигијенско стање вароши из давнина по савременим хигијенским мерилима, јер је цео начин живота био друкчији него што је наш, а начину живота и социјалним односима мора одговарати и хигијенско стање. Измене у начину живота повлаче нарочите мере за заштиту здравља.

За процену здравствених и хигијенских прилика у једној историјској периоди служе нам многобројни односи које можемо средити у више главних група: 1) насеље и његово уређење (улице, јавне зграде, купатила, клинице, гробља, снабдевање водом, канализација и отклањање нечистоће и отпадака), 2) зграде за становање, њихов изглед, план, унутрашње уређење и намештај, 3) обичаји, начин исхране, одевање, обување, неге тела итд., 4) болести и ширење њихово, нарочито заразне болести, 5) питање породице, развитак и ступањ породичног живота, нарочито у односу на живљење и становање у кући. 6) Развитак радиности и привреде.

¹ Ово је одељак из већег необјављеног дела о социјалним, здравственим и хигијенским приликама у градовима и варошима Србије. У овом одељку се говори само о питањима хигијене градских и варошких насеља. Специјална питања ће се расправљати у одговарајућим одељцима.

² Цвијић, Балканско Полуострво I стр. 297.

Поред тога много потпомажу ова проучавања демографски подаци о кретању становништва као и други статистички и етнобиолошки подаци о разним односима који нам показују расну вредност народа. Али и други социјални односи као што су стање привреде и начин привређивања, друштвени односи, просвећеност могу нам посредно послужити и за просуђивање о здравственим односима. Свакако да бисмо створили бар приближну слику о хигијени и здрављу о народу једне одређене периоде морамо проучити целокупну социјално-културну конституцију дотичне периоде. Али описујући живот у варошима нашим из времена од пре устанка, врло мало ћемо имати да говоримо о српском животу, јер су у варошима тога доба поглавито живели Турци, по неки Јеврејин или Јерменин. Срби у колико су живели у варошима, обично су живели на периферији као сиромашна раја или као послуга. Врло ретко су у варошима били Срби имућнији и угледнији људи. Срби овог времена живели су поглавито по селима. И ма колико да су Турци имали утицаја и на наш народни живот, ипак у начину живота, нарочито у породичном животу, јако су се разликовали Срби од Турака. Можемо рећи, да су Срби и под Турцима задржали и очували свој стари домаћи патријархални живот. Према томе говорећи о варошком животу у Србији за време Турака, најмање говоримо о животу Срба тога доба.

У нашем случају нама су од мање користи упоређења са сличним односима и уређењем у суседним земљама или народима истог историјског развика, као што се то чини у историји. Ово је тешко баш због тога, што су народи сличног историјског развика и етнички сродни живели такође у туђем ропству, па су делом потпали и под утицај културе, сасвим различите оној под чијим су утицајем били Срби и даље, што је за време несамосталности Србије етнички потпуно страна раса вековима владала Србијом. Можда бисмо у овом погледу донекле и то поглавито за вароши могли рећи до закључка поређивањем с турским варошима. Тим ћемо се послужити у колико нам ово стоји на расположењу.

Нажалост у заосталим споменицима о Србији ми немамо довољно извештаја о томе како је изгледао живот наших старих. Тако ми немамо ни мртвих споменика у старим зградама, установама, ни писаних споменика о културном стању, о социјалним односима и о начину живота наших предака.

Па ипак на основу оскудних података постарали смо се да дамо једну и сувише општу слику хигијенског стања наших вароши у разним историјским периодама, надајући се да ће она доцније моћи бити употпуњавана новим подацима.

II

Врло мало података имамо о изгледу и развиту варошких насеља у средњовековној српској држави. Турци су успели својом дуготрајном владавином да збришу трагове тога доба српског друштвеног развика и да место српских вароши које су несумњиво имале и своје нарочите особености и свој самосвојан развика, подигну нарочити тип турских вароши. Ово у толико више, што су у Србији Турци поглавито становали по варошким насељима. Једне од старих српских вароши пропале су променом своје привредне структуре, друге, јер су престале имати ранији политички значај или су променом правца саобраћајних сретстава или пропашћу радиности изгубиле ранију економску улогу.

По нешто података налазимо у Јиречковој „Историји Србије“. Служећи се тим подацима и у њима наговештеном сличношћу са односима које боље познајемо из Србије после ослобођења, можемо ипак бар у општим цртама добити извесну слику о варошима из Србије из доба прве српске државе.

Јиречек¹ вели да су у Србији варошка насеља била примитивна и патријархална. Он разликује две врсте ових насеља. Једна на југу туђег, романског или грчког порекла и друга на северу, створена у XIII веку „на местима где се трговало и код рудника, али, оне су доспеле до онога развоја као многе вароши у Угарској, засноване после провале Монгола“. Јужне вароши су биле изграђене као и данашње старе приморске вароши с уским, и кривудаваим улицама, са каменим степеницама за пењање узбрдо. Куће су биле зидане од камена, обично на два спрата с балконима. У Котору а можда и у другим варошима, било је и дрвених кућа. На средини вароши био је шири трг. Вароши су биле насељене поглавито трговцима и занатлијама.

Северне вароши биле су сасвим другог изгледа. То су у ствари била јаче развијена села и звала су се трговима. Та „насеља су обично биле групе дрвених кућа, магацина и продавница, које није опасивао никакав варошки зид, у немирним временима позвано би било становништво да се склони у оближње утврђење, те су, након тога, дашчане продавнице често пропадале у пламену. Гијом Адам (1332) пише о Србији: „Ова држава има мало или скоро никаквих тврдох или утврђених места, него су у њој сами салашеви и села, без ровова и сасвим без зидова.“

Из ових података, ма колико да су недовољни, ипак је јасно да у Србији тога времена није било правих градова. Тај тип насеља тек се развијао. Варошка насеља на југу Срби су несумњиво наследили од ранијих господара, Грка или Латина.

¹ Јиречек, Историја Срба, Београд 1923, Књ. III.

Друштвени односи су били патријархални. Куће су биле од дрвета или чатме. Архиепископ барски *Гијом Адам* пише „куће и дворови краља и остале властеле подигнути су од чатме или дрвета; нигде сем у приморским латинским градовима нисам онде видео двор или кућу саграђену од камена или опека.“ *Јиречек* међутим држи да је у овом правцу претерао француски прелат и наводи да је двор Немањин по казивању *Никите Акомината* био од дрвета и камена ограђен дивним плотом. Краљевски замак у Звечанима по *Гиљфердингу* био је саграђен од добрих опека на два боја. Прозори и врата су били у пола округли. У малим одајама су остаци фреско-слика. У приземљу је била велика дворница.

Константин Филозоф, хвали лепоте Београда за време владе Деспота Стефана Лазаревића из прве четвртине XV века. Деспот Стефан је све чинио да га што боље украси, подигао је сјајне дворове и наваливао те су се најбогатији људи из народа ту досељавали и куће подизали. На источној страни вароши подигао је митрополију, велику и сјајну цркву, окружену здањем за духовнике („опште житељство“) и „всакима сади украшена различнаја садовија с многим достојанијем“. Подигао је био још једну цркву негде у „Перивоју“, а на „слаткој води“ саградио је странопријемницу за болеснике и цркву у њој и „насади садовија всакааго избранааго плода.“¹ Београд тога доба био је насеље у баштама и воћњацима. Поред јаког утврђења и пристаништа, дворац је био у граду, затим арсенали, касарне за војску, сместишта за војне бродове, градске топове. Београд је био и знатна трговачка варош и једна од најнапреднијих и најлепих вароши српских оног доба. Београд је био и културни центар. У двору деспотовом била је дворска библиотека. А вероватно да је књига било и по имућнијим и племићским кућама.

Поред Београда, помињу се као рударске и трговачке вароши на подручју Србије: Смедерево, Рудник, Кучево, Ваљево, Голубац, Крушевац и Плана испод Јастрепца.

Куће по варошима, зацело, нису биле боље од дворова и замака. Поменули смо већ да су у трговинама дућани били од дрвета, па вероватно да ни куће за становање нису зидање од тврђег материјала. Изгледа да су обично биле покривене сламом или даскама. Куће су вероватно биле једноделне с огњиштем на средини. Али у неким нашим старим варошима било је ипак и тврдо зиданих кућа на два или три боја.

Облик и изглед кућа се најдуже одржава с навикама народним. У разним крајевима Србије и данас се може ценити порекло становањства према изгледу кућа. Досељеници гра-

де куће какве су имали у старом крају, по могућству, и од истог материјала. Србија је била вековима под туђом влашћу, која уопште није дозвољавала српском живљу неки напреднији начин живота. И тај прекид у нормалном културном развоју поред оног конзервативног момента који је појачан туђинском владавином још више оправдава гледиште, да се куће наших старих из средњевековне Србије нису много разликовале од брвнара с вајатима из првих деценија нове српске државе. С обзиром да се у средњевековној Србији вароши још нису потпуно развиле, да су у ствари биле нешто већа села, можемо с много вероватноће закључити, да су куће у старим варошима у Србији биле сличне нашим сеоским кућама из првих дана после ослобођења. Кућа с огњиштем на селу служила је за дневни боравак и скупљање породице, а спавало се у вајатима. Ово још више потврђују неки стари описи, које наводи *Јиречек* о сељачким кућама, које се нису ни у чему разликовале од тих кућа у XIX веку.

Намештај је био врло скроман. Постељене ствари су се склањале и код старих Срба из јутра тако да тај обичај није примљен од Турака, како се обично држи, већ је постојао из раније и вероватно да су га Турци примили од нас. Хигијенски се не би имало шта пребацити овом обичају. Вероватно да се најчешће лежало на слами или сену на поду. *Јиречек* наводи да су тадашњи људи становали само зими и у време кишовитих дана у зградама, иначе су обично проводили напољу под ведрим небом не само дању већ се и ноћивало напољу, а на путовањима становало се под шаторима.

Од намештаја постојали су столови за обедовање, трапезе или трпезе. За столовима се седело на столицама, а за седење су служиле клупе и трonoшци. Сто се застирао, простирком. Употребљивани су мали убруси за уста. Стоно посуђе било је обично од дрвета, али било је и сребрног и златног на племићским дворovima, а код сиромашних од коситера. Јело се дрвеним кашикама и виљушкама а употребљивани су и дрвени тањира и чиније. За пиће било је дрвених и стаклених судова (чаше, бокали, пехари).

Познати су били и застори, завесе и простирке по племићским и имућнијим кућама, док су се по сеоским кућама простирала ћебад. Скупочене домаће ствари чуване су у сандуцима, а код сељака у торбама.

Овај прост и природан начин живота у насељима, више сеоским него варошким, несумњиво да је повољно утицао и на здравствено стање. Сви записи се слажу у томе, да су Срби тога времена били лепо развијени, крупни, високи, снажни, плаве масти, здрави. Вароши су вероватно више страдале кад би наишла каква редња. Познато је да се лепра

¹ Ч. Мијатовић, Деспот Ђурађ Бранковић 86.

по нашим крајевима доста раширила. Њу су пренели крсташи. Било је и редњи куге, а није невероватно, иако о томе немамо докумен-тованих помена, да су и друге заразне бо-лести по некад заредале, али с обзиром на слабе саобраћајне везе и слабије мешавине бар цивилизацијске болести нису могле бити че-сте и многобројне.

III

У варошким насељима у Србији из тур-ског доба остали су разбацани описи, али не-довољни да их исцрпније просуђујемо у хиги-јенском и здравственом погледу. У „Шумадин-ки“ за 1855 год. налазимо саопштење о пу-ту кроз Србију грофа *Вратислава*, по народ-ности Чеха,¹ из 1591. Његова књига прво је објављена на чешком, а доцније 1787 у Лајп-цигу и на немачком. О Београду поред осталог пише: „У овој вароши т.ј. у Београду, ни-смо имали ништа знаменито видети. Преде-ли око Београда и брегови врло су лепо, барем много су пријатнији него непрестане унгарске равнице, али је путовање опасније. Трговина је прилична, и кућа, где трговци држе свој еспап, врло је знаменита. То је једно велико озидано на четири угла зданије, покривено све оловом, а свуда око тог зданија подигнути су сводови, где су смештени еспапи, и свуда, где се год могло, направљени су дућани и на-пуњени свакојаким стварима и еспапом за про-дају. Као што се види, од ватре је све то сиг-урно. У средини тога трговачког зданија има велика дворана (авлија) где има једна лепа чесма с једним великим округлим каменом. На том камену стоји изрезано латински овако: „Qui crediderit et baptisatus puerit, salvus erit Anno 1539 које значи: „ко верује и крсти се, биће спасен. Године 1539.“

Већ из овога описа се види да је бео-градска варош још тада у 16 веку добила из-глед турске вароши с покривеном чаршијом, безистеном.

Талијан *Канторини* пише, да у Нишу 1580 године није било више од 1500 кућа. Ниш тога времена био је у опадању и у главном изгле-као као какво село, иако је било доста развалина из старијег доба. Куће су биле на обе стране Нишаве. Трговину и занате во-дили су углавном Дубровчани. Од становни-штва три петине су сачињавали хришћани. Град и утврђења били су у развалинама. О-ве су развалине затекли и Аустријанци, кад су 1689 освојили Ниш, па су га они оправили.²

Доцнији путник *Едуард Браун*,³ који је по препоруци Краљевског енглеског лекарског друштва 1668 путовао по многим европским земљама, прошао је и наше земље, тада под

турском влашћу. Посетио је и Београд, па га овако описује:

„При доласку моме у Београд прошао сам дуж Дунавског града а затим и поред горњег града, која су оба града здраво пространа, и имају 4 куле. Улице у вароши овој, где се во-ди највећа трговина покривене су даскама, као што се то видети може и по другим трго-вачким местима у овој земљи, а тако ни од сунца ни од кише не трпе никакве незгоде. Такве се улице понајвише састоје из самих дућана који нису велики, и у којима тезга стоји нешто пониже, а трговац седећи на њој продаје своју робу купцу, који стоји напо-љу, и мало који купац или баш ни један не у-лази у дућан. Још сам видео овде две простра-не зграде од камена сазидане, које су налик на берзу или на место, где се трговци саста-ју. Те су зграде утврђене са два реда стубова који стоје један против другог. Али су те зграде тако пуне натучене трговачке робе, да због тога много губе од своје лепоте и сјај-ности. Даље има овде још два друга простра-на безистена или трговачка места где се ку-пити могу најкрасније ствари. Они су саграђе-ни као каква катедрална црква, а изнутра су онакви исти као што је стара берза у Лондо-ну са галеријама горе. Велики везир је у овој вароши саградио један леп хан Каравансерај, за странце и путнике са једном чесмом у ав-лији и поред њега једну џамију коју сам и из-нутра видео, јер сам приликом имао видети је. Још је велики везир овде основао један ме-тресек или колегију ученика и једнога сам ученика видео који је у зелене хаљине обучен био и на глави имао турбан на четири ћошка а ти су ученици по тој одличности смотрити и тако познати могли. Премда је у многим ва-рошима у овој земљи видети гробља ипак сам у Београду нашао гробља у врло великом бро-ју, јер у овој вароши има врло много народа а још недавно је ту и куга беснила.

„Ми смо били на конаку у кући код јед-ног јерменског трговца, који нас је добро уго-стио, ми смо похађали различите друге тр-говце, који су себи сазидали лепе куће, међу којима била је особито једна лепа и у њој чесма у авлији и леп амам са собом. Овде ни-смо имали оскудације у кафи, шербету и пре-красном вину каквог само околна земља даје. Ови јермени познати су и расејани по свима трговачким местима. И овде у Београду имају своју цркву и као да се са овим људима боље може на крај излазити и поштенији су кад се с њима пазари него чивути и грци.“

Др. Браун био је у Лесковцу на великом панађуру, а у Прокупљу је отсео код једног дубровачког трговца, у чијој је кући говорио латински с неким католичким попом.⁴

¹ Путовање кроз Србију 1591, Шумадинка 1885.

² Сретен Л. Поповић, Путовања, стр. 338.

³ Стојан Новаковић, Споменик XVIII, стр. 71.

⁴ Драгиша Лапчевић, Наша стара трговина, Бео-град 1926 стр. 30.

Године 1687 штампана је у Аугсбургу књижица Јохана Кристофа Вагнера „Огледало хришћанских и турских градова и историје”.¹⁾ У првој књизи описују се најзначајније вароши и градови. Под насловом „Griechisch-Weissenburg“ описује се Београд. Писац се служио списом Едварда Брауна. За Београд поред осталог пише: „Део вароши као и град лежи на узвишици. Испред града је велика множина кућа и врло пространа предграђа у којима живе разне нације као Турци, Грци, Јевреји, Мађари, Далматинци и други. Готово у целој Турској су предграђа већа од самих градова, па изгледа као да су приљубљени једно уз друго. Зидови града су немарношћу Турака и невременом врло порушени а овде онде тако трошни, да би се само од једног јединог топовског хитца потпуно распали кад би се на њих пуцало.

На обали Саве налази се једна кула подигнута у води, која брани град с ове стране од непријатељског напада”.

После тога писац описује трговачке улице, тргове и безистен скоро истим речима као Браун, па вели: Куће су уосталом у вароши врло рђаве, а улице нечисте, осим неколико трговачких кућа, које су лепо сазидане, од којих је једну описао Едвард Браун, учени Енглеа, са водоскоком у њој и лепим купатилом у једној соби.

Док Браун (1669) каже за Смедерево да је „сада сасвим незнатно место”, Евлија Челебија који се неколико година раније бавио у Смедереву (1661), хвали га као врло велику варош са 3000 кућа покривених шиндром и ћерамидом. Зиданих кућа је врло мало, јер је земљиште подводно. Само у граду вели да има 1000 кућа али без вртова. У вароши је било око 300 дућана, нема безистена, али има свакојаке скупоцене робе. Свака кућа има хамам с фуруном, а има и веома велики јавни хамам у тврђави, Кизларагин. Улице су гредама патосане. Виноградима и вртovima краја нема. Нарочито хвали смедеревско гвожђе и беле трешње. Имало је 10 основних школа и три текије.²⁾

Др. Д. Ј. Поповић³⁾ је утврдио да је Смедерево 1565 имало 159 домова и било знатно трговачко и занатлијско место и седиште санџака „Забележен је порез од 25 радњи, вероватно старијих, јер је посебно забележен порез од 18, за које је изрично забележено да су нове. У Смедереву се налазио Алипашин манастир, вакуф Мухамеда Иса-пашиног сина и вакуф Бали-бега, сина Иса-пашиног. Алипашин манастир издржавао се из прихода од села Градишта и од прихода од 12 локала за радње. Мухамедов вакуф издржавао се од прихода од четири села у београдској нахији, од закупа каравансераја и прихода од локала за радњу. Од ових прихода плаћани су наставници и ученици на медреси. Вакуф Бали-бега издржавао се приходима од четири села која су се налазила у лучичкој нахији. У Смедереву се налазио и Ахмет-Челебијин манастир који изгледа, као да није имао своје вакуфе, који би, да их је имао, били у-

нети у списак вакуфских имања”. У Смедереву се налазила у то доба и фабрика оружја, топова. Изгледа да је и барут изграђиван у Смедереву.

Јеремија Д. Митровић у својој брижљиво рађеној расправи о Крагујевцу⁴⁾ пема подацима из старијих докумената вели да је Крагујевац после кратке аустријске владавине од 1689 био порушен и опустошен, али су га Турци одмах после изласка Аустријанаца населили и обновили, тако да је варош лепо напредовала током 17 века. И Крагујевац је имао изглед турских вароши са издвојеном чаршијом где су били сконцетрисани трговина и радиност. Чаршија је почињала изнад „Крста“ па се спуштала на ниже поред Лепенице и преко ње. Од чаршије десно и лево биле су уске, кривудае улице с кућама у вртovima и воћњацима, у двориштима ограђеним високим зидовима или плотовима. Куће су већином биле од слабог материјала, ниске, без прозора, покривене шиндром или кровином. Само боље куће су биле зидане од бољег материјала с кровом од ћерамиде. Водом се снабдевало из неколико лепих чесама. Улице су биле прљаве, рђаво калдрмисане с отвореним одводним јалацима, којима се износила нечистоћа и прљавштина из дворишта.

Евлија Челебија узвикује за Београд: „Колико је различитог дрвећа у Београду знаће једини и вечни Бог“. Он описује Београд као велики град од близу 100.000 становника са 17.000 кућа и 38 махала. Куће су простране са по 5—6 одаја. Београд је имао 7 јавних амама и 7000 по кућама. Поред тога варош је била пуна лепих трговина и других јавних установа тога доба, џамија, цркава, школа. И већ сама ова чињеница допушта нам, да претпостављамо, да су ове старе вароши наше и у то доба испуњавале основне потребе хигијенског уређења. Вегетација је несумњиво најмоћнији чинилац за процишћавање ваздуха и за спречавање да се развија прашина. Колико се мора зажалити за тим зеленилом, кад се данас прелази топлог летњег дана кроз прашаве и спарне улице Пожаревца, Шапца, Крагујевца, па и других много мањих наших вароши.

О турском Београду пре освајања аустријског 1717 пише Душан Ј. Поповић⁵⁾ да је имао потпуно оријентални тип. Улице су биле криве и не много широке, каткад само с једном страном и затворене, ћор-сокаци. Улице су биле некалдрмисане, а оне најугледније и најпрометније — истина ретко — засвођене даскама. Куће су биле ниске дрвене и плетаре, олепшене блатом са једном или две просторије. Куће су обично биле увучене унутра и и ограђене високим зидом. Имало је и лепих

¹ Johan Christoph Wagner, Christlicher-und Türkischer Stadt-und Geschichts-spiegel. Augsburg bei Jakob Koppmag 1687.

² Љубомир Петровић, Град Смедерево, Панчево 1922.

³ Шумадија, уредио Драг. П. Ђорђевић, Суботица 1932 Др. Д. Ј. Поповић. Белешке о Србији у XVI веку, стр. 29.

⁴ Јеремија Д. Митровић, Крагујевац до 1839 год. Београд 1833.

⁵ Београд пре 200 година, 1935.

и удобних кућа на спрат, с прозорима и испустима на улици, с решеткама дрвеним, саграђеним на оријентални начин. Џамије, каравансераји, ханови и јавни амами били су честе грађевине у Београду. Амама је забележено четири.

Београд је и поред уских, некалдрмисаних улица и ниских кућица био пун башта с много дрвећа и зеленила. У најотменијим кућама налазиле су се чесме.

Из описа који се односе на Београд из 16 и 17 века као и из других до сада објављених несумњиво се види, да се Београд и под турском владавином развијао и растао, чини се, упоредо са својим значајем по турску царевину и са растењем турске државне силе. Београд тога времена имао је јако развијену трговину и занатство. Минарета џамија су се дизала на све стране. Каравансераји су били чести, јер га је посећивало много странаца. Куће су биле у баштама, а било је и доста купатила. У то време свога цветања под турском владавином Београд је имао око 12.000 кућа са 50.000 душа.

Влад. Карић¹⁾ сматра да су Турци подизали своје вароши по угледу на византиске, па и куће у њима. Од тврде грађе подизали су само каравансераје, џамије и још неке јавне грађевине. Куће за становање биле су од дрвета, чатме или плетера.

Нас интересује много више изградња вароши из ових доба у хигијенском погледу. Свакако да и не претпостављамо нити тражимо савремене хигијенске установе нашег доба, него проучавамо те односе историјски. Објављено је доста слика и планова Београда из најстаријих времена и у колико се даје из тих објеката утврдити, примећује се да су улице београдске биле турског типа, кривудава и уске, с главном једном или више улица, где су били смештени, обично груписани по вртама, занати и трговине. Ове улице су обично биле покривене шиндром или ћерамидом. Оне су биле шире од улица за становање, где је било великих и лепих кућа; по вароши је било доста дрвећа, а куће су обично биле у баштама и воћњацима.

Вароши у Србији овога доба имале су све особине турских вароши. Али су несумњиво имале и неких одличних услова за хигијенски живот. Куће за становање, истина, обично су биле мале, ниске, са прозорима, затвореним капцима или дрвеним мрежама, да се не може видети унутра, али су већином биле у вртима и воћњацима са свих страна отворене сунцу и ваздуху.

Куће су подизане од слабог материјала, обично од бондрука или чатме, а било их је и од дрвета, па и од плетара облепљеног блатом. Добра страна турских кућа за становање

је што су биле добро осветљене, јер су имале велике површине зидова под прозорима. Prozори су били облепљени хартијом пенџерлијом. Подови су обично били патосани даскама, али и у кућама, где је под био од набијене земље, обично је соба била застрвена ћилимима, а код сиромашних асуром.

Само богатији су имали куће зидане од опека или камена. Имало је кућа на спрат с доклатом на горњем боју на који се пело дрвеним степеницама из дворишта, одакле се улазило у одају. Дворишта су била ограђена високим зидом или плотом. Међу собом су била повезана капицицима. Овим капицицима се могла обићи цела мала не излазећи на улицу.

Намештај је био врло оскудан. У сиромашнијим кућама био је, нешто уздигнут од земље за 30—40 см., дрвен под, покривен ћилимом или асуром. Та душема служила је преко дана за седење, а преко ноћи се протирала постеља за спавање. Постељне ствари су се преко дана спремале у долапе, сандуке или у један угао собе. Изгледа, да су то Турци примили од староседелаца. У бољим кућама постојали су за ове сврхе миндерлуци. Подови су били од земље или дасака, покривени асуром или ћилимом. Врло често куће су имале и купатило или бар простор за запирање и умивање. Али варошко јавно купатило је постојало свугде, где је било могућности да се изгради.

Живот тадашњих становника био је поглавито у природи, на пољу. Кућа је служила само као ноћни заклон, а кад је ружно време и преко дана. Проводило се на чардацима, а ноћивало лети и на пољу или на доклатима. А у многим приликама су постојали за спавање и нарочити вајати, како то видимо код Срба и у селима и у варошима одмах после устанка.

Турци су се нарочито старали о води за пиће. Не могу се посматрати турски водоводи с данашњег гледишта. Они су правили каптаже од цигала или камена, воду су одводили затвореним, каменим каналима или земљаним, грнчарским цевима, обично плитко постављеним. На водоводној мрежи постављене су чесме често зидане, обично у камену, а и сваки извор изграђивали су у чесму. Где није било могућности за чесме, копани су бунари.

Осим главне чаршије која је ишла средином вароши и била доста широка и права, остале улице су биле криве, уске, неправилне, често ћорсокаци, с високим зиданим оградама око дворишта с кућама окренутим леђима улици, ако су биле на улици. Најчешће куће за становање биле су повучене у двориште.

Улице турских вароши биле су калдрмисане необрађеним каменом обично у средини уздигнуте, а са стране јалаци на које је наведена вода из реке или потока, да служи

¹ Влад. Карић Србија.

www.icas.org. створена канализација. Нужници су често над потоцима, рекама или овим уличним ја-лацима. Нужничка нечистоћа као и све оста-ло ђубре растура се и загађује потоке или реке или се налази отворена на улици или у дворишту. Иако немамо никаквих нарочитих података о ширењу цревних болести, несум-њиво да су оне у овим градовима имале ве-лико проширење. Несумњиво да је било тешко чувати и намирнице од загађења.

IV

О Београду из доба аустријске владавине 1718—1740 имамо већ више података у Беч-ком ратном архиву и иначе.

У једној књижици штампаној у Нирибер-гу 1723 описује пут црског грофа Дамијана Хуга од Фирмонда, високог изасланика цар-ског Порти његов секретар и историограф Ге-рард Корнелиус од Дриша.¹⁾ Они су том приликом прошли и кроз Србију и описане су неке вароши. Изасланство је прispело из Бе-ча у Београд 30 маја 1719 после четрнаесто-дневног путовања.

О Београду вели, да лежи на брегу изме-ђу Саве и Дунава и има испод себе разне ва-роши које леже око града и пружају се далеко у поље. Највише се бави описом тврђаве и до-гађаја из недавне прошлости, тек по нешто нешто говори о Београду. Из његовог описа види се да је Београд имао позориште. Дриш вели да је 5 јуна граф О' Двијер, командант Београда, допустио да се игра друга комедија, названа Ифегенија, пошто је он раније већ једанпут дозволио да се игра Бенереница. Го-сподин изасланик је при улазу почастован поздравом музике.

На дан 9 јуна већи део пратње пошао је у Гроцку, али нису сви тамо прispели, јер су или залутали или спречени другим случаје-вима, па су тек сутрадан из јутра кад се сунце родило прispели. Тога дана, 10 јуна стигли су у Коларе, некад знаменито место, као и у целој Краљевини мало има кућа у којима

¹⁾ Historisches Nachricht von der Röm. Kayser, Grosz-Botschaft nach Constatinopol welche auf allergnädigsten Befehl Sr. Röm. Kayserl. und Catholischen Majestät Carl des Sechsten nach glücklich vollendeten zweyjährigen Krieg des Hoch- und Wohlgebohrne des H. R. Reichs graf Damian Hugo von Virmondth rühmreichst verrichtet. Aufge- setzt von Gerart Cornelius von der Driesch Sr. Excellenz Secretair und Historiographus. Nürnberg. Peter Conrad Monath 1723.

би се могло становати, више је разрушених зграда. Пола сата на леву руку лежи ливада, где се налази бунар напуњен најбистријом во-дом, где су се Турци, бежећи после битке код Београда, зауставили да се одморе, али су од Аустријанаца нападнути и потучени. Једанаестог јуна напустили су Коларе, па су стигли на до-ручак у Хасанпашину Паланку, а одатле су отишли у Баточину (Botitschina), па су дру-гог дана преко Багрдана (Devibakerdane) сти-гли у Јагодину, а затим 13 јуна у Морава Па-ланку. Истога вечера највећи број пратилаца прispео је у Параћин, осим неколико који су путовали са пртљажним колима, тешко нато-вареним, па су се задржали јаком кишом и рђавим путем у мочварним местима. У Пара-ћину као и у Јагодини морала им је послужи-ти џамија као трпезарија, а у исто време и за преноћиште. 19 дан јуна стигло је изаслан-ство на коњима, а господин високи изасланик на једним лепо позлаћеним париским колима у Ниш, и био трипут поздрављен са бедема свима топовима.

Ниш је отмено, од Турака врло насељено место, средње величине, горња и доња тврђа-ва заједно рачунане могу у свом опсегу нешто више износити него београдски град. Нишава, од које град води имз, тече кроз средину. Она има високу обалу, која је овде онде, поглави-то с водене стране, у самом каналу, изидана циглама и старим зидом. Око речене обале је двојно градско поље или узвишење покриве-ног пута, тако да у исто време покрива и оба-лу, да се не може ништа видети ни од ње ни од целе вароши осим неких минарета турских џамија, од којих су неке покривене бакром, по-ред венца грудобрана и батерија на врху. Из-међу високе обале и оба покривена пута нала-зе се суви канали одмах испод њих без наги-ба ископани. На страни према Бугарској преко Нишаве налази се мост, под којим лежи једна велика воденица, која је покривена горњим градом, око које тече речена река кроз рово-ве. Може и кроз воденицу на мост, и у оне ровове горе поменутог града река Нишава на-доћи и како предграђе тако и његово спо-љашње земљиште, врло лако потопити водом.

На даље описује саму варош. Куће су ту, као и у другим турским варошима врло ма-ле и зидане од блата и дрвета, понајвише им се кровови могу руком дохватити. У горњој вароши су куће збијене и јаче насељене него у предграђу, иако се и у овом почело на мно-гим местима дозиђивати.

(Наставиће се)

Наша предавања:

Душан С. Николајевић

Ка југословенској идеологији

Да ли је уједињење немачко дело првог, или како га називају „гвозденог канцелара“ Бизмарка, односно: да ли су га Бизмарк и пруски јункери могли остварити зато што су имали само силу у рукама? Без Пруске не би било уједињења, али се обично ова историска чињеница површно схвата. Као највећа и најјача немачка држава, чију је моћ засновао Фридрих Велики, Пруска беше природна предводитељка немачкога Рајха; па, ипак, да, уопште, дође до стварања Рајха и да он буде постављен на онако гранитне темеље има се приписати, не само Бизмарковој гвозденој вољи и пруској сили, него и једној другој важној чињеници. Поред све поцепканости на многобројне државе и државице, чији се број понекад пео и на стотине, и покрај све племенске и верске подвојености, у Немаца беше живо осећање међусобне припадности. Ово осећање беше јасно, јер су посебне државе биле националне. Дух, који је култивисан у немачкој књижевности, науци, филозофији, јачао га је. Ја остављам на страну то, да немачки дух није без својих крупних негативности, несумњиво је да је тај дух доприносио и пре Бизмарка, да, час слабије час јаче, избија тежња за уједињењем у један велики опсег (отуда и назив Рајха) у једну снажну савезну државу. Ако не узек интензивно, и пре уједињења је осећање међусобне припадности било ту, вољно да најјача све племенске, верске и династичне супротности које су у пруско-баварском сукобу достигале врхунац.

Јака Пруска и немачки дух извршили су уједињење. Ако се Бизмарк ослањао више на силу Пруске, то не значи да дух није играо своју улогу. Данашњи канцелар Немачког Рајха кроз немачки дух појачава силу Рајха.

Први канцелар и данашњи канцелар потврђују истину, да без силе једне државе и без колективног духа, развијеног у националној слободи, не би Рајх узео тако огромне размере.

*

Неоспорно је, да крај свих разлика, и расних и оних које су фактори наше историје повукли, уједињење Југословена донекле показује сличност с немачким. Треба подвући:

донекле, јер је судбина била свирепа према нама, Југословенима. Раздвајала нас је преко туђинских држава и разбијане су наше племените снаге. Па, ипак, у нашим масама дејствовао је готово увек, иако нејасни, инстинкт целине, југословенске заједнице. И дух југословенски је кроз појединце мислио југословенску мисао. Врло дуго је дух југословенски мислио југословенску мисао небулозно, али је мислио. Иако нису имали развијено осећање своје и самосталне југословенске државе, давни југословенски маштари су носили у својим срцима и у својим, често пуга наивним, плановима једну заједницу. На жалост, њима не достажаше оно што се култивисало само у слободи, у својој слободној држави. Зато г. Владимир Ђоровић греша када, у својој, иначе врло корисној, историји Југославије, стварање данашње југословенске државе хоће да претстави више као резултат идеологије оних апостола југословенства који су поникли на територији бивше Хабзбуршке монархије. Његов покушај је унапред осуђен зато што је, поред свих заслуга и давних и недавних југословенских сањала са те територије, уједињење могло бити спроведено тек онда када је Србија, као држава, ојачала и постала способна да, водећи често пута неравну борбу с Аустро-Угарском и Турском, игра у стварању Југословена улогу која је у неку руку слична улози пруске силе и да, истовремено, даје маха једном слободном и конструктивном југословенском духу.

Историја Југословена је иманентно хтела да Југословени дођу до своје државне заједнице. Та унутрашња воља све је више јачала и све је била сама себи јаснија. Она се, несумњиво, потврђивала и кроз оне апостоле који се нису могли да отресе наслеђа ropства туђинској држави. У последње време указује се на то да је Људевит Гај био аустријски конфидент. Херман Вендел је то доказивао, али Херман Вендел није тиме доказао да је тај морално лабави човек био сасвим неверан историји нашој, југословенској. Гајево илриство је, ипак, служило нашој историји.

Штросмајер, који беше велика индивидуалност, не толико својом концепцијом, колико силом те своје индивидуалности и мистич-

ношћу јаке личности, доприносио је реализовању унутрашње воље југословенске историје.

Мисао југословенских апостола је, силазећи са својих облаковитих висина, снажила онај инстинкт целине који одувек живљаше у нашим масама, али је држава, коју су градили Карађорђе и Милош, најглавнији фактор. И та слободна национална држава једина је могла да ојасни иманентну вољу југословенске историје. И да је очеличи и да изврши своју мисију југословенског пијемонта.

Када сам још за време рата, у напису *Србија и Југословени*, публикованом у „Пијемонту“, указивао на дужност југословенског пијемонта, ја то нисам вршио као србијански шовинист. Исто тако ја нисам нимало шовинист када данас подвлачим улогу Србије као државе у уједињењу Југословена. Насупрот туђинским државама морала се јавити једна наша, *национална држава*. Анте Старчевић је знаменит човек Словенског Југа по томе што је у свем своме шовинизму, ипак, схватио сву важност једне независне националне државе, без обзира на пространство њене територије. Држава, коју је у два циновска устанка изградило једно југословенско племе; Србија је све више израшћивала у југословенски пијемонт, у југословенску Савоју и југословенску Пруску. Штросмајер и Кнез Михајло су мислили југословенску мисао. Ја остављам на страну то да је Штросмајерово тако историски важно југословенство, упркос својој ширини и дивљења достојној толеранцији, ипак, тежило да своје илузије измири са Хабзбуршком монархијом; — оно, што је неупоредиво важније и од Штросмајерове величине, то је да је Михаило био владар једне државе и једне *наше државе*, која је свесно и непоколебљиво спроводила вољу историје Словена настањених на нашим, од Бога и од наших патничких отаца благословеним, пољима.

Истичући значај једне територијално мале југословенске земље у изграђивању данашње Југославије, исто тако, желим да нагласим једну чињеницу од огромне важности. Србија могла бити пијемонт зато што је била држава, али и зато што је у њој, слободној, негован југословенски дух, и зато што су у њој поштоване духовне вредности. Г. Слободан Јовановић у својим спиритуалним писањима о XIX веку Србије, није се довољно задржао на тој духовној снази мале Србије. И Кнез Михаило и необично даровити Краљ Милан и силни народни трибуни имали су једно поштовање за људе од духа. И у доба очајничких унутрашњих борби за владе Миланове, није се никада, бар није сасвим, заборављало да држава не сме бити само једна сила. Страсник Милан имао је око за људе од духа и онда када се с њима прегањао. На политичкој арени беху таленти, било да су долазили из конзервативних било из левичарских редова. И југословенски капитал, којим је рас-

полагала Србија, течен је и тада. Наш народ је, вођен Петром Ослободиоцем и великим неумрлим Александром Карађорђевићем, извршио оно што је непрекидно искала иманентна воља наше, југословенске историје и што је тутњило у гробовима толиких југословенских мученика и у утробама југословенских планина. Александар Карађорђевић као да је у својим прсима носио учртану карту свих југословенских земаља, послушничаше глас историјских дубина. Извршено је грандиозно дело. Али су онда негативности реакционарне демагогије која мрзи дух, стале да, не поштујући духовне вредности и истичући махом медиокритетске политикане, проћердавају југословенски капитал југословенског пијемонта и да пружају паролу свима оним елементима из Југославије који не увиђају сву неизмерну вредност суверене југословенске државе. Грба рећи реч: неизмерну, јер само у својој великој држави могу Југословени прекужити све кризе, ма како оне биле тешке. Овде није реч о југословенском централизму или о југословенској савезној држави; не, овде је реч о југословенској држави и о једном југословенском духу који мора прожети нашу заједничку отаџбину и инстинкт целине наших маса учинити интензивним до осећања припадности југословенском опсегу. Немачка је савезна држава, Италија то није, али Југословен мора што пре припадати целим својим бићем Југославији исто онако као Италијан Италији, а Немац Рајху.

*

И, везујући се за велику и суверену југословенску државу ми, Југословени, морамо се уздизати до идеологије која ће синтезирати све позитивне енергије нашега способног и све до уједињења, национално несрећног света. И морамо, свим патњама прошлости и свим тежњама будућих покољења, хтети радост југословенског стварања. Наш дух, који ће се потпуно развити тек у великој и слободној Југославији, неће ни национални социјализам Хитлерове Немачке ни фашизам Мусолинијев. Он мора израдити своје вредности и кроз те вредности очистити наш демократизам од извесних негативности.

Наш демократизам мора увек бити склон да служи и једном позитивном човечанству. Он треба и мора сачувати свој карактер, мали посед, и на свој начин извршити оно што је спровео национални социјализам: увући и радника у државу и учинити од њега градитеља. У борби две генералне идеологије: идеологије, која базира на приватној својини, и марксизма, наша, југословенска идеологија се не сме поколебати пред учењем Карла Маркса. У времену превирања јављају се парадокси и у нас често пута баш они елементи, који благују у буржоаском друштву, кокетују с марксизмом. То је инфатилни цинизам, а ја не желим

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

да говорим о тим бедним елементима, профитерима који декламују марксистичке, и то јевтине марксистичке фразе. Намеран сам да укажем у чему је суштаство маркизма и зашто је оно негативно.

У марксизму је пролетаријат нешто туробно и некретно. Историска улога пролетаријата у марксизму не потиче толико из самог пролетаријата колико споља: мисија пролетаријата је, по Марксу, условљена економским законима. Ови закони су, по њему, сасвим независни од душе и воље људске. Маркс је снажан дијалектичар, али Маркс је, рекао бих, једну оријенталну фаталност снабдео силом неодољивих економских закона, а ове законе, недовољно психолошки, претворио у мотиве једног мисионарства у коме живи атавистичка вера у изабрани народ. С економским човеком, како га баш сам Маркс схвата, нема и не може имати никакве везе мисија пролетаријата коју објављује Карл Маркс. По марксизму, све се више шири море људске беде. Оно не чује јауке људске, и, неометано од давленика, постаје све шире и све црње.

Голсворти је дошао до закључка да је енглеска сиротиња коначно завршила свој психички живот. По Голсвортију, енглески пролетаријат је душевно дотучен и сваки покушај усправљања свршава се неуспехом. Класе су одвојене, формиране насагда.

Пролетаријат је, дакле, по врло угледном енглеском писцу, коме беше додељена и Нобелова награда, као неки од свих богова уклет свет.

Мислим, да је безвољност енглеске душевно обамрле сиротиње, коју, одвећ црним бојама а без довољно истинског и стваралачког човекољубља, слика, иначе, одлични романсијер Голсворти; мислим да је та пасивност енглеског пролетаријата морала донекле утицати и на Маркса у часу кад је, проучавајући у Енглеској однос рада и капитала, историјску мисију пролетаријата условљавао у крајњој линији, искључиво економским фактором.

Наша, југословенска идеологија буни се на Марксову суморну фаталност пролетаризације и весело верује да се у једном систему, који поштује мали посед, својим сопственим снагама а помагана једном здравом социјалном

политиком, могу дићи и својски пригрлити тај систем сви здрави елементи пролетаријата.

Сасвим је разумљиво што је револуција, која је поумила да примени марксизам, не само изневерила оно што чини биће Словенства, него, уопште, поништила човека. Заблуда је, да се може усвојити и оциновити западњачка техника а свету донети рај. И та заблуда се завршила с једним нерадосним и искарикираним интернационализмом који узаман покушава да се спасе давањем малих уступака ономе што одговара и људској природи и ономе што одговара словенској психи. У својој недавно публикованој студији *Једнакост у земљи Совјета* г. Ернест Мерсије пише како г. Стаљин сад окреће полако на десно: већ се јављају извесни облици који наличе установама демократије: фамилија, брак, штедња, жеља за удобним животом, све оно што се у почетку револуције проклињало. Не бих се могао сложити с француским писцем да Совјетска Русија данас прилази државном социјализму, али је тачно да се напушта старо марксистичко јеванђеље. Исту мисао развија и врло духовити познавалац руских прилика г. Владимир д'Ормесон у своме предавању, ту скоро одржаном, у Паризу, на универзитету Анала.

Југословенска идеологија мора бити национална и верна Словенству. У својим дубинама Словенство не трпи западњачки оновчени и машинизовани материјализам, ни марксизам који је само једна његова форма.

Словенство је кроз све своје ненадмашне песнике осетило непролазну истину, да је човек иматеријална сила. Материјалистичко схватање тврди да је човечија душа у крајњој линији дело економске структуре, а то деградовање човека нико није тако убеђено одбацио као словенски геније.

У својој независној, слободној, јакој и лајичкој држави, Југословени, верни земљи коју свима својим боловима и свима својим радостима воле југословенски сељаци, морају тежити да изразе особине и своје и своје расе. И тада ћемо ми, слободни синови слободне југословенске отаџбине, бити моћни да издржимо борбе, што их носи време, и да принесемо свој обол задатку који Словенство има да изврши у људском роду.

Правничка хроника:

Решење опште седнице Државног савета

— Тумачење § 134 Закона о градским општинама §§ и 96 и 98 Закона о општинама —

О разумевању § 134 Закона о градским општинама

На основу чл. 4 Закона о Државном савету и управним судовима и § 13 Закона о пословном реду, изнето је пред Општу седницу Државног савета питање разумевања § 134 Закона о градским општинама о томе, коме се предаје жалба градског већа или претседника градске општине, коју ови могу изјавити Државном савету против решења надзорне власти о задржавању од извршења одлуке градског већа: да ли само надзорној власти, или било њој било Државном савету; односно, да ли ће се благовременост жалбе ценити према дану кад је жалба примљена код надзорне власти, или и према дану кад је послата Државном савету непосредно. У овоме питању једно је одељење Државног савета (одлуке бр. 33202/35 и 33601/35) стало на гледиште да претпоследњи став § 134 који садржи налог за надзорну власт да пошаље Државном савету жалбу са актима предмета, претпоставља да се жалба има надзорној власти и предати, а последица је тога, да се благовременост жалбе има ценити према дану такве предаје. Међутим, код случаја бр. 307/36, надлежно одељење је нашло да се жалба не мора предати само надзорној власти, већ може и Државном савету непосредно. Ово стога што решавање по оваквим жалбама спада у управно-судске послове Државног савета, а по чл. 21 Закона о Државном савету и управним судовима, тужбе на Државни савет предају се непосредно, те се тако може учинити и у овом случају. С обзиром на то, благовременост жалбе би се имала ценити према дану предаје било надзорној власти, било Државном савету. Услед ове супротности у тумачењу истог законског прописа, питање је изнето пред Општу седницу Државног савета, која га је проучила и нашла:

У § 133 Закона о градским општинама прописана је за претседника градске општине дужност, да у року од 8 дана пошаље надзорној власти оверен препис записника сваке седнице градског већа. Ставом 1 § 134 дато је надзорној власти овлашћење да задржи од извршења одлуку градског већа која би била противна постојећим законима и законитим наредбама власти, или којом се прекорачује делокруг рада. Према ст. 3 истог параграфа, „против одлуке надзорне власти има веће право жалбе Државном савету у року од петнаест дана. Жалбу може поднети претседник градске општине и без одлуке већа”. Затим је у ст. 4 § 134

предвиђено да „ако надзорна власт не пошаље акта Државном савету у року од осам дана, или ако Државни савет (одељење) не донесе одлуку у року од месец дана од дана пријема акта, одлука градског већа постаје извршна”. Према овоме, самим законом није изрично расправљено питање коме се има предати жалба за Државни савет. Међутим, из чињенице што одредбу о подношењу жалбе и о року садржи ст. 3, а одмах затим ст. 4 прописује да одлука градског већа постаје извршна ако надзорна власт не пошаље акта Државном савету у року од 8 дана, — закључује се, да надзорна власт треба најпре да прими жалбу, да би поводом ње и са њом могла послати акта Државном савету у року од 8 дана од пријема жалбе. Иначе, кад надзорна власт нема законског основа за слање акта Државном савету пре пријема жалбе, остало би нејасно од кад почиње тећи овај осмодневни рок. У вези са овим, потребно је истаћи да надзор над пословима градске самоуправе врши управна власт — бан, односно Министар унутрашњих послова (§ 130), а за њихово поступање уопште важе одредбе Закона о општем управном поступку, па дакле и у пословима надзора, у колико од тога није изрично отступљено Законом о градским општинама. А пошто овај последњи закон таквог отступања не предвиђа, значи да се и овде имају применити прописи Закона о општем управном поступку. Према њему (§ 118), жалба се предаје оној власти која је донела првостепену одлуку, а ова шаље жалбу са свима актима оној власти која је надлежна за решавање (§ 120 З. у. п.). Кад се овако одредба § 134 Закона о градским општинама протумачи у вези са прописима §§ 118 и 120 З. у. п., онда се долази до једног логичног реда у поступку око жалбе, по коме се жалба предаје надзорној власти која је решење и донела, а ова, у року од 8 дана од пријема, шаље жалбу са актима Државном савету, а ако то пропусти, одлука градског већа постаје извршна. Из чињенице пак што је овакав ред поступка у сагласности са претпоставком из ст. 4 § 134 Закона о градским општинама, а с обзиром на то да је Закон о градским општинама донет после Закона о општем управном поступку, закључује се, да су се при доношењу § 134 имале у виду баш одредбе Закона о општем управном поступку, услед чега се § 134 има и тумачити у вези с њима. Поред тога, на ово упућује и законски назив правног средства против решења надзорне власти, које се у Закону о градским општинама (§ 134) назива жалбом, док се правно средство које се под-

носи управном суду или Државном савету против акта управне власти зове тужба. То опет значи, да се поводом таквог правног средства није намеравало прописати покретање онога поступка који се код Државног савета редовно покреће тужбом, и који би пореметио рокове из § 134, већ се имао у виду поступак предвиђен у ономе закону који такво средство назива жалбом, т. ј. у Закону о општем управном поступку, и који је потпуно у складу са § 134. Отступање од овога закона само је у томе, што решавање поводом жалбе о правилности одлуке надзорне власти није остављено старијој управној власти, већ је, у циљу заштите самоуправе града, поверено у оваквом случају као виша управна власт, а не као административни суд. Услед тога, жалба која му се изјављује против решења надзорне власти подноси се на начин прописан у Закону о општем управном поступку за подношење жалби, а не онако како је у Закону о Државном савету и управним судовима предвиђено за подношење тужби. У следству овога, и благовременост жалбе се има ценити само према дану када је послата надзорној власти односно кад је код ње примљена у случају непосредне предаје, тако да је за питање благовремености без утицаја дан кад је жалба послата Државном савету непосредно.

Са ових разлога, а на основу чл. 4 Закона о Државном савету и управним судовима и § 13 Закона о пословном реду, Општа седница Државног савета је донела ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању § 134 Закона о градским општинама:

„Жалба се предаје, у смислу § 118 З. у. п., надзорној власти противу чије се одлуке она подноси, и према дану предаје жалбе тој власти рачуна се, по прописима Закона о општем управном поступку (§ 61 ст. 1 и 2 и § 64 ст. 1), рок од 15 дана“.

II

О разумевању §§ 96 и 98 Закона о општинама.

На основу § 13 Закона о пословном реду у Државном савету и управним судовима, изнето је пред Општу седницу државног савета питање разумевања §§ 96 и 98 Закона о општинама о томе, да ли надлежност државне власти за одобравање општинског буџета обухвата и овлашћење за мењање појединих ставки састављеног буџета; а затим да ли општински службеник, чија је плата предвиђена у предложеном буџету у висини утврђеној општинским статутом или бановинском уредбом, има право на употребу правног средства против решења надзорне власти којим је, при одобравању буџета, била смањена сума намењена за његову плату. У неколико случајева бр. 24350/35, 24935/35 и др.) Државни савет је био заузео гледиште да државна власт која одобрава општински буџет може по слободној оцени мењати поједине ставке предложеног буџета и тако измењен буџет одобравати; а затим да општински службеник нема право на тужбу против решења о смањењу ставке буџета предвиђене за његову плату, јер да се буџетом не стичу нити губе

права (чл. 31 Закона о државном рачуноводству). Међутим, I одељење Државног савета у садашњем саставу, стало је код оба ова питања на гледиште супротно ранијем, услед чега су та питања изнета пред Општу седницу Државног савета, која их је проучила и нашла:

I У § 98 Закона о општинама прописано је, да „општинске буџете у којима општински прирез на државне непосредне порезе није већи од 200% одобрава бан, а буџете преко тога процента Министар финансија. Буџете са прирезом до 50% одобрава срески начелник, ако га овласти бан. Ако надлежна власт не одобри буџет у року од месец дана рачунајући од дана пријема, предложени буџет сматраће се као одобрен. Док нема одобреног буџета, важиће стари буџет, а издатци ће се вршити по дванаестинама тога буџета“. По овоме законском пропису дакле, општински буџет, који саставља општинска власт, одобрава државна власт. А пошто право одобравања подразумева и могућност неодобравања, значи да државна власт, надлежна за одобравање буџета, може и одбити одобрење предложеног буџета. Међутим, да ли она може предложени буџет изменити и тако измењен одобрити, о томе у закону нема прописа, услед чега би овако њено право зависило од тога, да ли је надлежношћу за одобравање предложеног буџета обухваћено и овлашћење за његово мењање.

Код расправљања овога питања ваља пре свега истаћи, да доношење општинског буџета спада у послове општинске власти (§ 76), а да право државне власти за одобравање буџета произлази из општег права надзора државне власти над радом општине. Рад пак општине као самоуправног тела према § 1 Закона о општинама, обухвата оне послове који су јој законом стављени у надлежност, и они чине самоуправни делокруг општине. Ти су послови препуштени општини пре свега зато што су, ма да јавног карактера, ипак чисто локалног значаја, услед чега је за њихово обављање потребно познавање локалних прилика, потреба и односа, а са свим тим најбоље могу бити упознати, па им и најцелисходније решење дати, баш они који су им најближи и који су у њиховом добром решењу непосредно заинтересовани. Други разлог за препуштање ових послова општини лежи у чињеници што су они од сувише локалног значаја да би за државу претстављали такав интерес да их она преузме у своју надлежност. Али да би се обављање ових послова задржало у кругу општег интереса о коме се стара државна власт, предвиђа се државни надзор над радом самоуправа. Како је пак општи интерес претстављен у закону, а надзор предвиђен у циљу заштите општег интереса, последица је тога да надзор подразумева контролу законитости над радњама самоуправног тела. Што се тиче контроле целисходности појединих радњи општине, њу државни надзор не подразумева због тога што су послови из самоуправног делокруга препуштени општини баш из разлога целисходности, као што је већ истакнуто. Затим из чињенице што се државни надзор врши над пословима који су препуштени општини, закључује се да државна власт не може у следству надзора мењати одлуке општинске власти или доносити место ње своје одлуке, јер би то значило

решавање о пословима из туђе надлежности. Због тога, она ове одлуке може само задржати од извршења. Према овоме, државни надзор над радом самоуправе састоји се, у начелу, у контролисању само законитости а не и целисходности акта самоуправне власти; а затим у могућности задржавања од извршења незаконитих акта, а не у њиховој измени или замењивању...

Напред је речено да § 98 прописује у начелу, изрично одобравање буџета. Која ће пак власт бити надлежна за одобравање, зависи од висине предвиђеног приреза, што указује баш на прирез као на онај елемент у буџету услед кога се захтева изрично одобравање буџета. Уосталом, то је последица карактера приреза као јавне дажбине, за чије је прописивање потребан или законски пропис или одредба управне власти издата по законском овлашћењу. И пошто је прирез, који мора одобрити државна власт да би се могао наплаћивати, садржан у буџету, онда државна власт која је надлежна за одобравање приреза, одобрава и буџет. Којим ће се разлозима она при томе руководити, у закону нема изричне одредбе. Али, у § 97 је прописано уношење у буџет оних издатака који су за општину обавезни, и у довољном износу, што значи да ти издаци морају бити предвиђени у буџету према самом закону. Из тога произлази, да се прирез потребан за покриће таквих издатака не може избећи, у колико они не би били покривени каквим другим приходима општине, а последица је опет тога да се не може одбити одобрење приреза потребног за овакве расходе. Што се пак тиче осталих расхода, дакле оних који нису обавезни, да ли ће их државна власт, при решавању о висини приреза, узети у обзир и у којој мери, зависи од разлога њене финансијске политике. Нађе ли власт у следству такве оцене, да се услед тих издатака прирез повисује на предложени проценат који се не може одобрити, поставља се питање да ли је она сама овлашћена да смањи или евентуално потпуно избрише извесне ставке буџета, да би се расходи свели тако, да буду покривени оноликим процентом приреза који се може одобрити.

Према напред изложеноме, право државне власти за одобравање буџета произлази из општег права надзора, а ово не садржи ни контролу целисходности, нити могућност мењања општинског акта. Међутим, смањујући или бришући поједине ставке буџета, државна би власт неизбежно улазила у испитивање целисходности послова за које су односни издаци предвиђени. Самим тим она би прекорачила овлашћење које јој произлази из начела надзора, а за такву радњу не би имала ослонаца ни у посебним одредбама о одобравању буџета. Затим, ово смањивање или брисање било би мењање предложеног буџета, а надзор не садржи право мењања општинског акта, па дакле ни буџета, а овлашћење за то није дато ни у специјалним одредбама. На концу, пошто би ово било преправљање буџета, то би значило састављање његово у извесној мери, а то законом није дато државној власти, већ је остављено општини (§ 76), као један од њених основних послова. А кад би оваква радња власти била противна општем начелу надзора, а затим кад би власт тиме изишла из круга своје надлежности и присвојила туђу, онда значи да она по закону не може вршити

такву радњу. С обзиром на то, а пошто државна власт код општинског буџета, по закону има право одобравања које подразумева и могућност неодобравања, она, у претпостављеном случају, може само одбити одобрење буџета, стављајући општини своје примедбе на буџет у погледу висине приреза. У следству тих примедба, а да би дошла до буџета, општина ће бити дужна да буџет исправи и расходе прилагоди оној висини приреза коју је државна власт вољна да одобри, решавајући сама о томе које ће ставке буџета смањити или потпуно брисати. На тај начин државна власт остаје на терену надзора, а општини се не вређа њено право састављања буџета. Поред тога, мењање појединих ставки општинског буџета од стране државне власти за њу се показује и непотребно, јер, кад је за њу од интереса само висина приреза, а не и висина појединих ставки буџета, и кад она, путем примедба, изазове смањење приреза на проценат који она може одобрити, онда је циљ њеног надзора постигнут.

II Код другог питања — права општинског службеника на тужбу против решења власти којим је смањена ставка буџета о његовим припадностима — потребно је пре свега истаћи, да, према чл. 18 Закона о Државном савету и управним судовима, право на тужбу управном суду или Државном савету има појединац коме је актом управне власти повређено какво право или непосредни лични интерес на закону основан. Право општинског службеника на плату произлази из статута односно бановинске уредбе, дакле не из буџета. Према томе, смањењем буџетске ставке којом је предвиђена службеникова плата не вређа се његово право на плату, јер тиме није измењен онај акт из кога му то право произлази, услед чега он не би могао подносити тужбу по основу повреде права. Али, услед таквог смањења општина долази у немогућност да своме службенику исплаћује оне припадности на које он има право, чиме се опет вређа његов интерес. Тај пак интерес личан је јер се ради о службениковој плати; затим, он је на закону основан јер је његово право на одређену висину плате оснивано на статуту односно бановинској уредби, који су издати на основу закона; и на концу, он је непосредан јер смањење буџетске ставке о службениковој плати има за непосредну последицу немогућност исплаћивања плате у прописаном износу. И пошто, према овоме, смањење производи повреду службениковог интереса личног, непосредног и на закону основаног, њему припада право на тужбу против решења о смањењу.

Са ових разлога, Општа седница Државног савета донела је ово

РЕШЕЊЕ

о разумевању §§ 96 и 98 Закона о општинама:

1) Министар финансија односно бан може предложени буџет одобрити или не одобрити са примедбама, али не може поједине позиције и партије смањивати или повећавати и тако измењен буџет одобравати.

2) Општински службеник има право на тужбу противу решења Министра финансија односно бана, којим је у предложеном буџету односне општине смањена позиција у којој је предвиђена његова плата у износу предвиђеном општинским статутом или бановинском уредбом.

Наименовање г. Драгољуба Тодоровића за потпретседника града Београда

Закон о градским општинама у своме § 81, ст. 4, нормирао је положај потпретседника градске општине са правом, да се може установити у градовима да потпретседник стално врши и поједине послове из надлежности претседника градске општине, а по његовим упутствима. Ст. II, § 148 Закона о град-

станови стална надлежност потпретседника општине града Београда, у смислу § 81 ст. 4 Закона о градским општинама”.

Указом Краљевских Намесника у име Његовог Величанства Краља Петра II, а на предлог Господина Министра унутрашњих послова, постављен је 3 априла 1936 године за потпретседника града Београда г. Драгољуб Тодоровић, познати београдски адвокат и градски већник. 8 априла 1936 год., нови потпретседник г. Тодоровић положио је заклетву пред претседником града Београда г. Владом Илићем и одмах ступио на дужност.

*

Потпретседник града Београда г. Драгољуб Тодоровић, адвокат, рођен је 17 јула 1898 године у Београду у познатој београдској породици покојног Младена П. Тодоровића, бившег абаџије, првака и народног посланика бивше Народне радикалне странке.

Гимназију је учио у Београду. Још у својој 17 години учествовао је у светском рату као четник и добровољац. Прешао Албанију и са осталим ђацима упућен у Француску, где је у Аркеј Кашану положио матуру. Правне науке свршио је на Правном факултету у Паризу. Као студент био је истакнут међу тамошњом академском омладином и као такав био и претседник Удружења Југослованских студената у Паризу.

По свршеним студијама био је на пракси у Београдском варошком суду а по положеном адвокатском испиту отворио је самосталну адвокатску канцеларију, коју и данас води.

У Југословенској Радикалној Заједници определио се за линију Извршног комитета и као такав један је од главних организатора Акционог одбора Ј.Р.З. у Београду и његов п-претседник. При формирању I подбора Ј.Р.З. изабран је за његовог I п-претседника. Од стране владе г. др. Милана Стојадиновића наименован је за градског већника 30 фебруара тек. год., и указом Његовог Величанства Краља именован је за п-претседника града Београда.

Као у врло истакнутог и одличног правника полагају се с правом у п-претседника Београда г. Тодоровића велике наде у погледу реорганизације комуналне администрације и јуриспруденције наше престоничке општине. И он ће, сигурно, бити одличан сарадник господину претседнику Београдске општине у његовим напорима да Београд уздигне до једног модерног града.

Г. Драг. М. Тодоровић, потпретседник Београдске општине

ским општинама налаже градским општинама, да у року од једног месеца по ступању на снагу Закона о градским општинама одлуче, да ли ће се установити стална надлежност потпретседника у тој општини.

Градско веће града Београда на својој седници од 23 октобра 1934 године одлучило је: „да се у-

Нови управник града Београда г. Милан Аћимовић

У име Њ. В. Краља Петра II, указом Краљевског Намесништва, а на предлог Министра Унутрашњих послова, постављен је 28 априла 1936 г. за управника града Београда г. Милан Ж. Аћимовић, досадашњи в. л. управника града Београда.

Г. Милан Ж. Аћимовић, управник града Београда

Г. Милан Ж. Аћимовић, рођен 1898 г., учио је гимназију у Београду и Ваљеву, где је и матурирао. Правни факултет свршио је 1923 г. у Београду.

После трогодишње службе у унутрашњости, г. Аћимовић је 1923 г. премештен у Управу града Београда, где је 1924 год. унапређен за помоћника шефа Опште полиције. Истакнувши се убрзо квалитетом своје службе, г. Аћимовић долази 1926 г. на положај шефа опште и политичке полиције при Управи града Београда. Ову службу, као врло значајну, реорганизује. Са једним врло кратким прекидом од 15 дана у 1931 г., које је време провео као окружни инспектор у Марибору, све остало време г. Аћимовић проводи на челу престоничке опште и политичке полиције. Успешним радом г. Аћимовић не само да даје уочљиве резултате у својој струци, него просто постаје незаменљив на своме положају. У жељи да себи створи достојног заменика на овоме тако важном положају при Управи града Београда, г. Аћимовић узима за свога помоћника у Одељење г. Животу Симића, који својом преданошћу служби такође успева да се изгради и данас је на положају шефа опште полиције Управе града Београда. Нови управник г. Аћимовић до октобра 1935 г. вршио је деликатну дужност шефа Опште и Политичке полиције. Октобра 1935 г. унапређен је за помоћника Управника града Београда, а пошто је положај Управника Београда био упражњен, то је г. Аћимовић вршио и дужност Управника све до 28 априла 1936 г., када је указом Краљевског Намесништва постављен за Управника града Београда. Поред напорног службовања у практичној делатности престоничке полиције у борби противу криминалитета, г. Аћимовић се посвећивао и проучавању криминалистике, нарочито око савремене организације престониčkih полиција у Европи. Тако је 1930 године господин Аћимовић на терену проучавао организацију немачке полиције. У томе проучавању, обишао је већи број градова у Немачкој, упознавајући се најдетаљније са свима модерним средствима за борбу противу криминалитета. И као резервни официр, и као државни чиновник деликатних положаја, г. Аћимовић је увек показивао изванредну способност за своју струку, велики елан и оданост своме послу и материјално поштење до степена самоодрицања. Београдска општина, која већ годинама сарађује са г. Аћимовићем, топло и свесрдно поздравља његово именоване за Управника града Београда.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Л
И
О
Т
Е
К
А

Значајан јубилеј г. Васе Исаиловића, претседника града Панчева

Априла месеца 1936 године напунио је десет година претседниковања претседник града Панчева г. Васа Исаиловић. Г. Исаиловић, рођен у Иригу 29 јануара 1878 год., свршио је гимназију у Сремским Карловцима, а 1904 год., правни факултет у Загребу.

По свршеној школи г. Исаиловић посвећује се, поред националног рада и новинарства, и адвокатури у тада познатим адвокатским канцеларијама др. Јована Радивојевића-Вачића (у Земуну) и др. Веселина Николајевића и др. Божидара Вучинића (у Иригу).

За време рата био је заједно са својом супругом мучен и хапшен као велики југословенски националиста, а у том гоњењу страдају му и отац и сестра, док он једва успева да избегне смртну казну непријатељског Преког суда.

По ослобођењу улази у Министарство унутрашњих послова, прво као писар до 1921 год., када је постављен за Великог жупана Сремске жупаније и града Земуна, 1923 год. одлази за инспектора прве класе Министарства унутрашњих послова, где остаје до краја марта 1926 год., када долази на положај претседника града Панчева.

Има јубилеја који ништа не значе за ширу, друштвену заједницу и који у најбољем случају представљају интимну ствар слављеника. Јубилеј десетогодишњег претседниковања Господина Васе Исаиловића, претседника града Панчева, не долази у ову групу. Напротив, он се може сматрати као неки десетогодишњи јубилеј великих напора свију комуналних прегалаца за обнову југословенских градских муниципија и њихов бољи и снажнији живот!

Навршило се десет година од како је скромни и философски диспонирани јавни и национални радник г. Васа Исаиловић постао претседник града Панчева. Не претседник по визиткарти и платном списку, него претседник рада, конструктивног, успешног и пожртвованог рада на свеколиком препорођају градске општине која му је поверена.

Одличан организатор, исто толико колико и уставац, г. Васа Исаиловић учинио је у минулој деценији толико много за напредак Панчева и његове општине, да му је сам тај рад најбољи, највећи и најизразитији споменник који ће у успоменама добрих Панчевача живети дуже него најјачи мермерни маузолеј.

Редак је доиста случај да се у нашим бурним данима — када један политички талас избаци неког на површину да би га други за најкраће време свукао са положаја — редак је, велимо, случај да се један јавни радник задржи пуних десет година на положају, деликатном, одговорном и завидном, као што је положај претседника градске општине. У те малобројне

Г. Васа Исаиловић, претседник Панчевачке општине

случајеве долази и службовање нашег омиљеног и увек ведрог и правдољубивог духовитошћу задахнутог г. Васе Исаиловића. Кад се оване дода да је г. Васа Исаиловић један слободан мислилац, уз то и пасионирани истинобранитељ онда је доиста за дивљење његов победнички десетогодишњи јубилеј у овом вртлогу борби, непотизма и разних партијских плима и осека!

Да је г. Исаиловић подједнако цењен и од меуродавних фактора, и од стручних комуналних кругова као и од широких маса самих панчевачких грађана — најбољи је доказ и то, што је са неподељеним симпатијама долазио на претседнички положај и слободним избором грађанства града Панчева и поверењем управних кругова и високих државних власти,

WWW.UNILIT.PS

Један од оснивача Савеза градова, агилни члан његове управе, увек са конструктивним предлозима како на седници Пословних пленума тако и на Конгресима Савеза — г. Васа Исаиловић својом позитивном делатношћу и својим свестраним познавањем комуналне политике и њене администрације — задужио је све наше градове својом иницијативном сарадњом. За многе успехе Савеза градова имамо да благодаримо, поред осталог, и Исаиловићевој некомпромисној, поштеној и зналачкој борби кроз Савез градова и његове скупове.

Због тога у овом његовом јубилеју узимају учешћа, поред Београда и Панчева, и сви југословенски градови и Савез градова, сви они који су заједно са њим радили и изграђивали велику палату југословенске комуналне ренесансе!

Интересантно је, да је овај значајни комунални радник, као правник високих квалитета, одличан и савршено праведан судија својим грађанима. За протеклих десет година нема ни једног панчевачког грађанина који би се могао потужити да се до правде у Панчевачкој општини — на чијем је врху наш симпатични јубилар — може доћи преко разних корупционистичких агената. Као прави народни трибун, онај из златнога времена тад још непокваренога Рима — дом г. Васа Исаиловића увек је отворен и дању и ноћу за оне који правду траже!

Побожна мајка г. Васа Исаиловића желела је пре четрдесет година да њен син буде свештеник. И ако та њена жеља није испуњена у најбуквалнијем смислу (јер се г. Васа по свршеној матури у Сремским Карловцима и одлично свршеном правном факултету у Загребу одао адвокатском позиву) ипак се испунила у толико што је Исаиловић кроз цео свој стваралачки живот био и остао прави народни човек, истински свештеник и апостол народних тежњи и његовог страдања и његових нада...

Овај стари и на делу опробани национални радник, Васа Исаиловић, који је још пре тридесет пет година основао у Загребу националистичка удружења „Синђелић” и „Његош”; који је још тада радио у „Словенском Југу”, који је најактивније помагао Београду да се осујети издајничка улога познатог Насића; који је са мушком мирноћом пребацивао у Србију незадовољне босанске емигранте, које је Београд привлачио као национална жижа, — тај Васа Исаиловић и дан данас у великој и слободној отаџбини неуморно наставља свој прави национални рад, само овога пута на консолидацији једног великог југословенског духа, једне једине и свете националне психологије!

Треба да поменемо у најопштнијим линијама и новинарски рад чика Васа Исаиловића. Још од пре тридесет и више година — када је уређивао „Народни гласник”, орган радикалне странке, па до „Панчевачке недеље” — чији је оснивач и творац — он непрекидно (и ако још не и професионално) припада редовима најдостојнијих југословенских новинара. И у том празцу цењен рад г. Васа Исаиловића показује се у истој мери плодан, конструктиван и увек инспирисан највишим интересима југословенске идеологије!...

„Београдске Општинске Новине” на првом месту као орган Београда, — у чији административно управни састав долази и општина града Панчева, — сматрају за велико задовољство да најсрдачније честитају г. Васа Исаиловићу овај десетогодишњи јубилеј заслуженога председниковања, са жељом, да и његов син, млади публициста г. Миливој Исаиловић настави свој лепо и слободоумно постављени јавни рад већ добро утабаним стазама свога заслужнога оца г. Васа Исаиловића, коме заједно са грађанством Панчева, желимо да још дуго и дуго година поживи у садашњој снази неуморнога комуналног радника и дочека све плодове свога десетогодишњег комуналног рада! То ће му, поред толико већ учињеног признања од стране државе и народа, бити највећа и најслађа награда.

УНИВЕРЗИТЕТ
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е

Социјална хроника:

Манифестације Дечјих дана у Београду

Југословенска Унија за заштиту деце, под почасним Претседништвом Њ. В. Краљице Марије прославила је и ове године дечје дане. Лозинка овогодишњих дечјих дана била је „Подигнимо здрав подмладак“.

Увек агилни Главни Одбор Југословенске Уније позвао је све своје чланове као и целокупну приватну иницијативу и јавне факторе, да учествују у организовању национално значајних манифестација дечјих дана. Савез градова Краљ. Југославије позвао је све наше градове да активно учествују у овим манифестацијама за здрав национални подмладак, коме су се позиву сви градови свесрдно одазвали.

У суботу 2 маја о. год. одржала су се предавања у свим школама у целој држави под насловом „Подигнимо здрав подмладак“. Ово предавање израдила је Југословенска Унија за заштиту деце и у преко 20.000 примерака послала свима школама и другим установама у држави.

У недељу 3 маја о. год. манифестовала су деца у свима нашим градовима у импозантним поворкама и тражила своја права носећи разне натписе и табле. У Београду, у поворци је учествовало око 5000 деце. Поворка је кренула у 10 часова од Калимегдана и завршила се на Славији. Поред великог броја школске деце, скаута, сокола, деце из домова, била су средиште пажње деца београдских обданишта која су се возила у камионима и колима. Поједина кола представљала су алегоричне слике и то: 4 годишња доба, жетву и т. д. У окићеним камионима били су и штићеници Општине града Београда, који су збринуте у дечјој колонији, штићеници Дома „Српске Мајке“ и Дома сиротне деце у Земуну. У једном великом аутобусу била су смештена деца одлично уређеног Дома слепих из Земуна са својом музиком. Овај аутобус је дирљиво деловао на присутне и скоро сваки осетљивији пролазник заплакао је над трагедијом ове несрећне деце. Деца из Дома за глувонему децу ишла су у поворци као и остала нормална деца. Најпријатније задовољство и радост била је за мале поборнике за дечју ствар, када су пред двором могли одушевљено поздрављати Њена Краљевска Височанства Томислава и Андреја. Мали принчеви су за време целе поворке неуморно махали својим друговима на улици, а деца у поворци су застајала и неуморно поздрављала и тек на позив редара и учитеља кренула даље. За време дечјих дана организовала је Југословенска унија за заштиту деце цео низ предавања на радиу.

Организацијом прославе дечјих дана у Београду руководио је београдски одбор уније за заштиту деце под вођством г. Васе Лазаревића и др.

Друштво „Српска Мајка“ наградило је у недељу 3 маја о. год. ревносне мајке за добро одгајивање

Њихова Височанства Краљевићи Томислав и Андреја посматрају дечју поворку са балкона Старог Двора

деце. Награду Њ. В. Краљице Марије у износу од 1.000.— динара добила је мајка Бранислава Лазаревић. Њ. Кр. Вис. Кнегиња Олга наградила је златним крстићем и златном богородицом Зорицу Јањић и Отона Шварцера. Сем тога приложили су награде „Српској Мајци“ Министарство социјалне политике и народног здравља, Поглаварство града Београда и све редакције београдских листова и већи број приватних лица.

Материнско Удружење наградило је неколико ревносних мајки. Награда Њ. Кр. Вис. Кнегиње Олге од 1.000.— дин. подељена је прва. Затим су подељене награде Министарства социјалне политике и народног здравља, Поглаварства града Београда, Удружења ре-

WWW.UNILIB.RS

зрених официра, Уредништва „Политике“ и награде добрих људи.

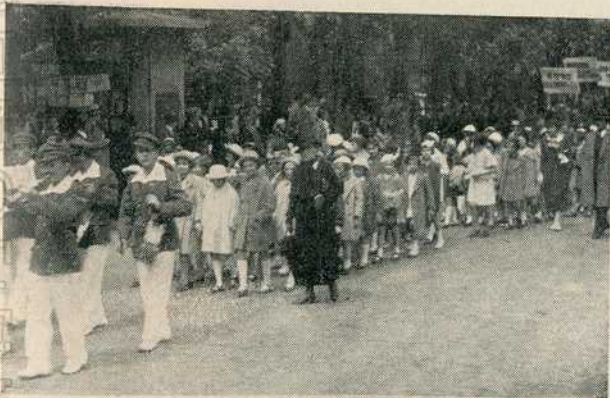
Завод за здравствену заштиту матера и деце на Губеревцу отворио је за време дечјих дана дечју изложбу. Отворена је, такође, изложба са предавањем на Чукарици.

Деца из обданишта у поворци

Изложбе су свакодневно отворене за време дечјих дана и приступачне су за свакога. Саветовалиште Завода наградило је већи број сиромашних мајки, и издало дипломе за најбоље однеговану децу.

Централни уред за заштиту матера, деце и младежи у споразуму са Одељком за штампу и културну пропаганду града Београда организовао је за време дечјих дана културно-хигијенску пропаганду за подизање здравог подмлатка. Искуство, стечено у току прошлих година, показало је, да одржавање предавања о проблемима дечје заштите у ужем центру Београда не пружа жељени, пуни резултат, јер на истим предавањима не могу да учествују широке масе раднога и сиромашнога света са периферије Београда. Међутим, оваква предавања из културно-хигијенске пропаганде неопходна су баш тим најширим слојевима

Школска деца у поворци

нашег грађанства. Држећи се овог начелног гледишта, изабрана су ове године као средишта за предавања

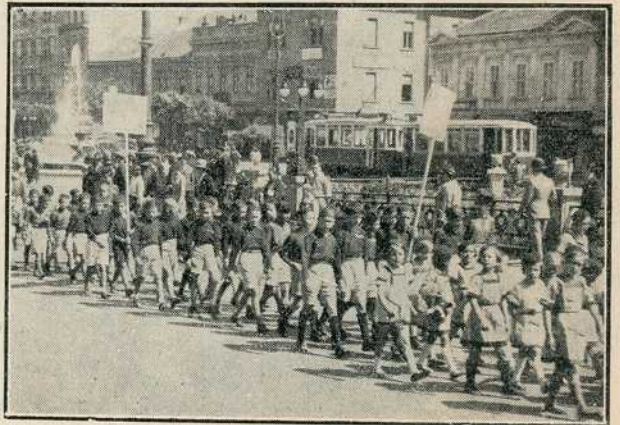
нарочито густо насељени крајеви Београда. На тај су начин ова предавања имала снажнијег и директнијег ефекта и испуниће свој значајан задатак у пропиреању подизања здравог подмлатка.

3 маја о. год. одржао је Др. Стеван Миловановић, лекар Централног уреда за заштиту матера, деце и младежи предавање „О хигијени и исхрани одојчета и малог детета“ у дечјем Обданишту „Краљевић Томислав“ на Вождовцу, Јове Илића ул. бр. 132 у 16 часова.

3 маја о. год. одржала је др. Јелица Петровић, лекар Централног уреда за заштиту матера, деце и младежи предавање „О хигијени и исхрани одојчета и малог детета“ у дечјем Обданишту „Мајке Јевросиме“, Поп Стојанова ул. бр. 8 у 16 часова.

3 маја о. год. отворио је др. Душан Момировић, лекар Завода за здравствену заштиту матера и деце изложбу о дечјој хигијени и одржао предавање „О хигијени и исхрани одојчета и малог детета“ у сали кафане „Михајловац“ на Михајловцу у 16 часова. — Изложба је била отворена за време дечјих дана.

Ову изложбу организовао је Завод за здравствену заштиту матера и деце у сарадњи са Цен-

Најмлађи соколи у поворци

тралним уредом за заштиту матера, деце и младежи Поглаварства града Београда.

4 маја о. год. одржала је др. Радојка Франичевић, лекар Централног уреда за заштиту матера, деце и младежи предавање „О хигијени и исхрани одојчета и малог детета“ у дечјем обданишту „Св. Тројице“ на Пашином Брду, Беличка ул. бр. 9 у 17 часова.

7 маја о. год. одржала је др. Душанка Франтловић, лекар Централног уреда за заштиту матера, деце и младежи предавање „О хигијени и исхрани одојчета и малог детета“ у дечјем обданишту „Св. Андреје“ на Карабурми, Вишњичка ул. код штофаре Илић у 17 часова.

8 маја о. год. одржао је др. Крста Живковић, лекар Централног уреда за заштиту матера, деце и младежи предавање „О хигијени и исхрани одојчета и малог детета“ у Основној школи на Душановцу у 18 час.

8 маја одржао је др. Александар Шивић, лекар Централног уреда за заштиту матера, деце и младежи предавање „О хигијени и исхрани одојчета и малог детета“ у дечјем обданишту на Дунаву, Душанова ул. бр. 1 у 18 часова.

9 маја о. год. одржала је др. Марија Гајић, шеф Централног уреда за заштиту матера, деце и младежи предавање „Како треба искористити летње месеце за снажење дечјег организма“ у сали Основне школе на Булбулдери у 18.30 часова.

У суботу 9 маја ове године у 16 часова награђене су у Централном уреду за заштиту матера, деце и младежи Поглаварства града Београда 203 мајке за савесно и добро неговоње своје деце. Све мајке добиле су дипломе Града Београда, 50 од ових је добило повојнице (1 ћебе, 6 пелена, 1 мушема, 2 кошуљице и 2 бенкице) и 63 добиле су за своју на-

матера, деце и младежи имала су пун успех и одржана су пред пуним салама великог броја грађанства.

Господин Влада Илић Претседник града Београда одобрио је набавку потребног материјала за приредбу дечјих дана и награђивање вредних сиромашних мајки. Од тога материјала додељено је 5 награда саветовалишту Друштва „Српска Мајка“, 3 награде Дому „Материнског Удружења“ и 11 награда за најбоље однеговано дете из 11 дечјих обданишта за малу претшколску децу. За формирање поворки и превоз мале деце дата су градска превозна сретства и зеленило.

Са похвалним разумевањем значаја овог проблема, сви београдски дневни листови писали су за време Дечјих дана о потребама незаштићене деце.

Многа друштва приватне иницијативе, која се баве дечјом заштитом, прославила су ове дане у свом

Награђене бебе са мајкама у Централном уреду за заштиту матера, деце и младежи Г. п. г. Б.

грађену дечицу (гаћице за играње, веш, сандале и парацице). Овој свечаности присуствовао је др. Угљеша Давидовић, директор Одељења за социјално и здравствено старање. Присутне је поздравила др. Марија Гајић, шеф Централног уреда за заштиту матера, деце и младежи и између осталог нагласила је велики значај рада саветовалишта за одојчад и малу децу, у борби против смртности одојчади у Београду. Централни уред Градског Поглаварства посветио је овом проблему велику пажњу и рад на подизању здравог подмлатка који стоји на првом месту нашег програма. Град Београд честита мајкама на успеху свога труда и жели да својим добрим примером делује на све младе мајке престонице. — Лекари Централног уреда поделили су награде својим штићеницима из свих градских саветовалишта.

Сва предавања на разним местима периферије организована од стране Централног уреда за заштиту

делокругу рада, и купила су прилоге за Југословенску Унију.

На молбу Југ. Уније за заштиту деце, министарство пошта и телеграфа издало је нарочите поштанске маркице са ликом Њ. В. Краљице Марије које су пуштене 3 маја о. год.

Акција Главног Одбора Југословенске уније за време Дечјих дана била је и ове године од пуног пропагандистичког значаја за правилно подизање здравог подмлатка као најснажнијег стуба боље будућности нашег великог народа.

Свесна значаја обимног програмског рада Југословенске Уније за заштиту деце, Београдска општина радо пружа Унији сву своју помоћ за што брже и што боље решење дечјег проблема у Београду.

Ова координирана сарадња општине са Унијом за заштиту деце запажена је и приликом прославе дечјег дана.

Хумана акција београдских добротворних друштава

Сиромашна деца коју је оденуло хумано друштво „Племенитост“ са члановима управе

За Београд се са сигурношћу може рећи, да спада у ред оних градова који се старају да својим сиромашнијим грађанима на сваки начин олакшају тешко економско стање, у које их је сурвала општа привредна и економска криза, која данас влада у целој свету. У томе погледу са државним и општинским установама такмиче се многа приватна хумана друштва, као и само грађанство. Само у току последњих неколико година Београд је стекао преко стотину хуманих друштава. Поред Берзе рада, Дома Стараца и

старица, мушког и женског радничког склоништа, Насушног хлеба, многобројних дечјих обданишта и ђачких склоништа, дечјег прихватилишта, Одбора за зимску помоћ, јавних кухиња за исхрану неупослених радника и њихових породица итд., постоје и многа хумана друштва, која о Божићу, Очевима, Врбици и другим празницима одевају сиромашну децу, која би иначе ове празнике дочекала неодевена и необучена. Ова хумана друштва се издржавају и свој хумани циљ постижу једино узима својих чланова.

Деца са Вождовца и Душановца коју је оденуло хумано друштво „Родитељска милост“.

Хумано друштво „Племенитост” техничког особља Електричне централе

Од тих многобројних друштава овога пута поменућемо само два. Прво је Хумано друштво „Племенитост”, које су основали технички радници београдске Електричне централе, а чију управу сачињавају: претседник г. Милорад Ј. Радуловић; потпретседник г. Александар Лазић; секретар г. Стеван Пауновић и благајник г. Владимир Јовановић. Ово друштво је оденуло 73 детета. Одевена деца су сирочићи, чији су родитељи некада и сами радили у Електричној централі.

Хумано друштво „Родитељска милост” на Предграђу Краљице Марије

У ред највреднијих друштава за одевање сиромашне деце спада и хумано друштво „Родитељска милост” на Предграђу Краљице Марије, чији је прет-

седник и оснивач г. Милун Маричић, капетан у пензији и резерви, а чији су вредни сарадници: секретар г. Владимир Рајић, Мирко П. Богићевић, чиновник Београдске општине, Александар Профировић, трг., Спасоје Спасојевић, потпуковник, и претседник надзорног одбора г. Чеда Јевђенијевић, адвокат.

Хумано друштво „Родитељска милост” не одева сирмашну децу само са Предграђа Краљице Марије, него се оно стара и о сирочићима из Јатаган Мале, из Маринкове Баре, са Душановца и из села Бањице. Лањске и ове године о својој слави оно је оденуло 67 сиромашне деце, која су добила нова одела, капс и обућу.

Преко оваквих хуманих друштава годишње се одене и обује око 2.000 сиромашне београдске деце, која, без помоћи ових хуманих друштава, не би запамтила да су у детињству понела нова одела и нову, лепу обућу.

Рад београдске Лиге против туберкулозе у прошлој години

У недељу 3 маја, у сали Српског лекарског друштва, одржана је годишња скупштина београдске Лиге против туберкулозе под претседништвом санитетског генерала др. **Жарка Рувидића**. Скупштини су присуствовали поред чланова Лиге и изасланици г. г. Министра војске и морнарице генерал др. **Ђорђе Протић**, Црвеног Крста др. **Ђорђе Генчић** и т. д.

Извештај о раду Лиге против туберкулозе у прошлој години прочитао је гл. секретар Лиге г. др. **Бора Н. Ђорђевић**, шеф антитуберкулозног диспансера града Београда. У извештају је наглашена благонаклона пажња коју је Лигином раду указивала Њ. В. Краљица Марија, која је благоизволела примити се покровитељства Југословенске лиге против туберкулозе. Њ. В. Краљица је изволела примити у аудијенцију у три маха изасланике Лиге којом је приликом дозволила да овогодишње Лигине маркице носе Њен лик. Сем тога Њ. В. Краљица подарила је Лиги и ове године свој прилог од 10.000 дина. У извештају је изражена дубока захвалност Њ. В. Краљици на Њеном високом старању и пажњи, коју је од увек имала за Лигин рад на сузбијању туберкулозе.

Исто тако у извештају је изражена захвалност и г. г. Краљевским намесницима, г. Министру војске и морнарице, г. Министру пошта и телеграфа, г. Министру просвете и г. Министру социјалне политике и народног здравља, Управи Маркарнице, као и многим другим истакнутим личностима и установама, које су својим прилозима и радом помагале Лигу у извршењу њених циљева.

Захваљујући предусретљивости г. Владе Илића, Претседника Београдске општине, питање Лигине школе на ваздуху приведено је крају. Кроз неки дан Лига ће извршити извесна дозирања поред већ постојеће зграде, коју је Београдска општина још раније заузимањем г. г. др. **Љубе Стојадиновића** и **Сл. Видаковића** подигла и уступила Лиги за ту сврху. Ова школа ће прорадити још ове године и моћи ће да прими око 40 слабуњаве, малокрвне деце,

Сем овога, Лига припрема планове за подизање једног обданишта за одрасле туберкулозне болеснике и једне сталне колоније за слабуњаву децу.

Лига је и прошле године послала о своје трошку велики број деце на летовање. Ова су се деца знатно поправила и добила у тежини и заиста је било право задовољство видети сву ову веселу и опорављену децу када су се вратила са летовања.

Из извештаја се види, да је и појединачно помагала поједине туберкулозне болеснике, новчано и морално, интервенишући да им се омогући лечење у санаторијумима итд. Лига је издала и једну пропагандну популарну књижицу о туберкулози, која је наишла на врло добар одзив.

Извештај г. др. **Б. Ђорђевића**, главног секретара Лиге и шефа Градског антитуберкулозног диспансера примљен је аплаузом.

Напоследку прочитан је предлог буџета за идућу годину, који, поред осталог, предвиђа и расходе за издржавање школе на ваздуху. Буџет је примљен.

Потом се прешло на избор нових чланова за управни одбор Лиге.

Г. Др. **Ђорђевић**, гл. секретар Лиге, укратко је изложио све напоре Лиге око прикупљања нових чланова као и око спровођења антитуберкулозне акције, и том приликом изнео документоване разлоге да у нову управу треба да уђу и чланови Лиге који нису лекари, а нарочито поједини истакнути социјални радници, који се, поред осталих социјалних проблема, баве и проблемом сузбијања туберкулозе.

Пошто је једногласно изабрана нова и допуњена гл. управа Лиге против туберкулозе, то је извршено и конституисање исте.

За претседника гл. управе Лиге изабран је санитетски генерал г. др. **Жарко Рувидић**, начелник Војног санитета Краљевине Југославије а за потпретседнике Лиге изабрани су г. г.: др. **Миодраг Врачевић**, директор Антитуберкулозног диспансера, др. **Милан Петровић**, шеф Дечјег одељка Државне болнице и **Сло-**

Богдан Ж. Видаковић, шеф Одељка за штампу и културну пропаганду града Београда. За секретаре г. г. др. **Боривоје Ђорђевић**, шеф антитуберкулозног диспанзера града Београда и др. **Петар Драговић**, лекар државног антитуберкулозног диспанзера. Благајник др. **Петар Осиповић Ганц**, лекар.

Управно пословање Лиге подељено је према правилима Лиге, у стручне секције: фтизиолошку, економску и социјалну, чије је конституисање такође извршено 8 маја т. г.

У управу фтизиолошке секције Лиге изабран је за претседника секције проф. г. др. **Александар Радосављевић**, проф. универзитета, а за чланове г. г. др. **Жарко Рувидић**, сан. генерал, др. **Јеврем Недељковић**, доцент универзитета, др. **Лазар Генчић**, санит. генерал, др. **Миљивоје Милошевић**, шеф одељења за грудне болести Државне болнице, др. **Бора Ђорђевић**, шеф антитуберкулозног диспансера, др. **Љубомир Вуловић**, дечји лекар, др. **Богдан Косановић**, хирург, и др. **Влада Спужић**, лекар.

У управу Социјалне секције Лиге изабрани су за претседника секције г. **Слободан Видаковић**, шеф одељ. за културну пропаганду, а за чланове: г. г. др.

Миодраг Врачевић, директор антитуберкулозног диспансера, др. **Чеда Ђурђевић**, санитетски генерал, **Богдан Крекић**, већник града Београда, др. **Љуба Поповић** директор „Времена”. Др. **Бора Ђорђевић**, шеф антитубер. диспан., **Димитрије Наумовић** ген. директ. железница, **Глигорије Божовић**, књижевник; др. **Љубомир Вуловић**, дечји лекар, др. **Петар Драговић**, лекар Антитуб. диспанзера и др. **Петар Осиповић**, лекар.

У Економску секцију изабрани су за претседника г. **Милан Мишковић**, већник града Београда, а за чланове г. г. др. **Лазар Генчић**, сан. генерал у пензији, г-ђа **Љубица Кујунџић**, **Јелена Ђорђевић**, др. **Марија Ђурић**, лекар, др. **Ђура Ђуровић**, п. директора града Београда, и др. **Петар Осиповић** лекар.

У школски одбор Лиге изабрани су г. г. **Милан Петровић**, др. **Бора Ђорђевић**, др. **Стаја Стајић**, **Милан Шантић**, проф. **Бождар Зечевић**, др. **Марија Ђурић**, **Агница Марковић** и **Ружица Хелихова**.

Одлучено је, да се у Београду приреде велике антитуберкулозне манифестације. Ови антитуберкулозни дани приређују се од 17—23 маја. 17 маја тек. год. одржаће се на коларчевом универзитету свечана академија Лиге против туберкулозе.

Извештај о раду Саветовалишта за спасавање алкохоличара у Београду

Још 1931 године Велика ложа ставила је себи у задатак да систематски почне изводити спасавање — лечење алкохоличара. Ради тога упутила је преко јавности један апел: 1) да од својих чланова и пријатеља из што више места у земљи прибави податке колико се у појединим местима налази случајева тежих алкохоличара које би требало спасавати и лечити; 2) да ће за сваки поједини случај по жељи самога алкохоличара или његове родбине давати усмено и писмено савете и старати се о његовом спасавању и лечењу. По првом позиву примљено је одговора из стотинак места у земљи, а највише из села и малих места. У тим местима пријављено је по 4—10 и више таквих случајева, слата су њихова имена и адресе и В. ложа је на те адресе слала опомене у виду летака. Исто тако примљено је око 200 писама и молби за лечење и спасавање појединих случајева. Овима је слат један упитник и потребна литература. На основу одговора слати су и савети. Показало се да је за највећи број случајева било потребно заводско лечење. Међутим, таквог завода за лечење алкохоличара још немамо иако је за њега велика потреба. Према томе и резултати у већини случајева нису могли бити повољни. Али се при томе показало да у нашој земљи која има 20 хиљада насељених места, и ако у сваком месту има просечно по 4 алкохоличара, да има око 80 хиљада људи оданих алкохолу, које би требало спасавати и лечити, и да је према томе велика потреба за установама: Саветовалиштима (Диспансерима) и Заводима. Сасвим је разумљиво колику штету и опасност претстављају сви ови алкохоличари по здравље,

расу и привредну снагу, како за себе тако за своје породице и за целу државу.

1934 године кад је по одобрењу Министарства отворено прво Саветовалиште и поверено старешини В. ложе Др. М. Ђ. Поповићу, почела је да се нагло повећава посета тако да је до сад посетило преко 1100 лица, највише из редова радника, занатлија и сељака. Само за последњих неколико месеци посетило је 800 лица оба пола из 80 разних места, највише из Земуна и земунског среза као и удаљенијих места. Сви посетиоци долазе сами или их доводе ранији посетиоци који су се помогли, и траже спасење и лечење. Сваки посетилац долази по 4—6 пута у току од 2—4 недеље. Успех се показао као ванредно добар (рачунамо преко 95% успеха у потпуном одвикавању од алкохола). Један велики број посетиоца учлањава се по том у ложе трезвености и постају необично ревностни пропагатори, пошто су лично највише страдали од алкохола.

Извесан број тражи савете за одвикавање од дувана што такође добијају.

У Саветовалишту се употребљавају опште познате и опробане методе, као и методе до којих се сопственим искуством дошло и које су се као врло ефикасне показале.

Велика ложа, односно Саветовалиште не располаже готово никаквим сопственим сретствима нити ужива ма какву субвенцију и због тога врло тешко може да савлада врло разгранати посао у Саветовалишту који изискује врло много времена и стрпљења, као и материјалних издатака. Саветовалиште мора

у извесним случајевима да се брине и о упослењу и потпори породица алкохоличара, пошто и то спада у услове потпуног спасавања.

Добро би било кад би се овај посао могао проширити и на друга места у земљи, и да се за овај начин лечења и спасавања заинтересују у првом реду Домови здравља и остале Хигијенске установе у земљи, да се препоручи лекарима хигијеничарима да се познају са методама рада о чему ће им Саветовалиште дати сва потребна упутства, како би се овај преко потребан посао могао извести у корист општег народног здравља и напретка. Овим послом могу се успешно бавити само лекари који су лично апстиненти и на тај начин моћи уливати потпуно поверење оних

које буду од алкохола одвикивали и спасавали. У последње време помажу нас неколико лица из унутрашњости.

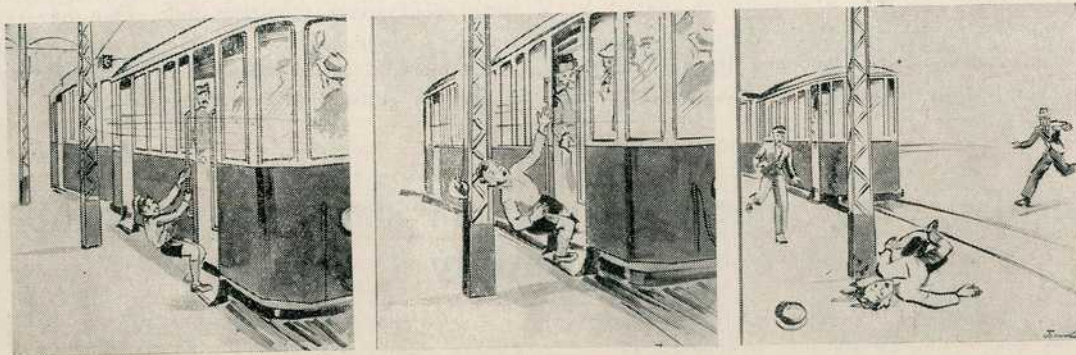
Све услуге врше се потпуно бесплатно као и раздавања летака и упутстава, којих је Саветовалиште раздало до сад на десетак хиљада.

1931/32 год. било је пријављено 264 лица већином ван Београда, испослато 620 писама и обавештења, 1933 г. било је 70 посета, 1934 г. 200 посета, 1935 г. 255 посета, а до априла 1936 г. преко 4000 посета. Свега до сад 4520 посета.

Саветовалиште је смештено привремено у стану Југословенске Велике ложе Бријанова 3, где се дају и сва ближа обавештења.

Успела изложба слика трамвајских несрећа у Београду

Изложбу је приредило хумано друштво „Добро срце“ особља дирекције трамваја и осветљења —

Дечак се веша с леве стране задње платформе, удара главом о гвоздени стуб и пада тешко повређен

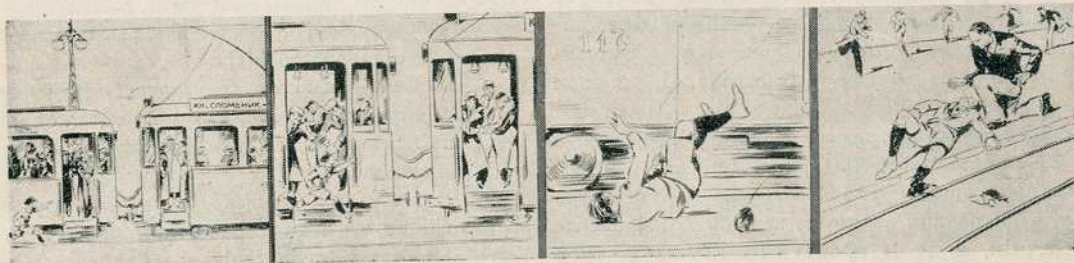
У просторијама Француског клуба, у Ратничком дому, на први дан Ускрса, Хумано друштво „Добро срце“ особља Дирекције трамваја и осветљења, приредило је веома успелу изложбу слика у стриповима, којима је на живописан начин приказан низ трамвајских несрећа, које су се после рата догодиле у Београду.

Ову интересантну и корисну изложбу отворио је одлично импровизованим говором, који је преносила београдска Радио-станица, г. Милорад Симовић, уредник „Ратничког гласника“ и већник града Београда. У своме сјајном и живописном говору г. Симовић је изнео постепено развијање, постојање и напредак разних са-

браћајних објеката у прошлости и садашњости. Нарочито је истакао и похвалио хумани рад наших трамвајских саобраћајаца из хуманог друштва „Добро срце“, које је основано 1928 год., а на чијем се челу сада налази као председник г. Матеја Крашевић. Крај говора већника г. Симовића присутни су поздравили топло и срдечно.

Ова изложба је такође и преко Радио приказана сликовитим речима.

Председник друштва г. Крашевић, истичући да је оваква изложба била уистини једна нужна друштвена потреба, рекао је преко радио: „Београдско хумано друштво „Добро срце“ у жељи да престо-

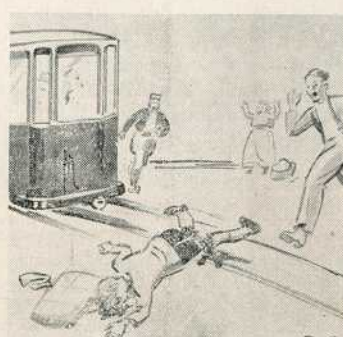
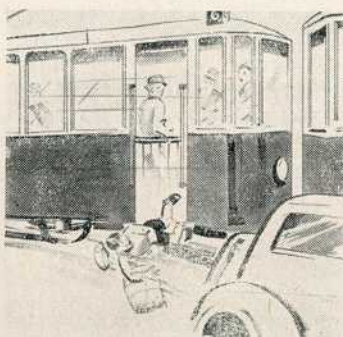
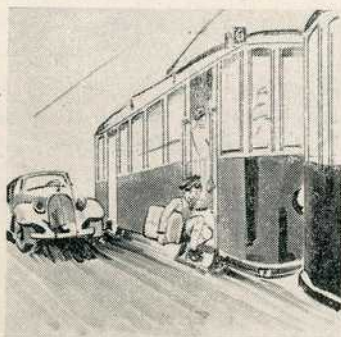
Пред Техничким факултетом ђак III раз. гимназије покушава да ускочи у приколице трамвајских кола. Не успева, пада под точкове који му одсецају леву стопалу

нишким грађанима укаже на један много импресивнији начин, него што су повремени и често шаблонске белешке дневних листова, на све оне многобројне опасности које вребају непажљиве путнике, приредило је изложбу слика трамвајских несрећа. Али то није изложба уметничких потеза кичице, склада и боја... Ова је изложба слика у једноставним јасним стриповима, који пред нашим очима успело и језовито оживљавају страшне несрећне случајеве, који су многе Београђане или стали живота или их учинили богаљима кроз цео живот. Мотиви ових слика нису измишљени у

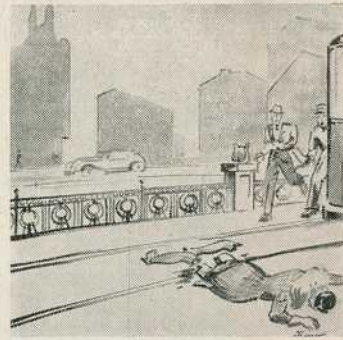
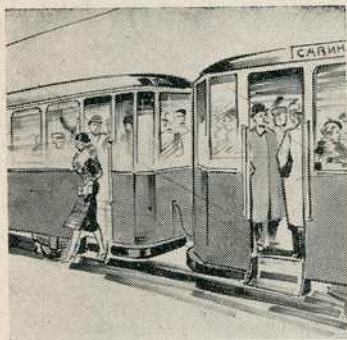
илустрацији уметничке маште, него их је писао дах модерног Београда крвавим точковима београдских трамваја”.

Од многобројних слика, које су биле изложене на изложби, ми доносимо у овоме броју репродукцију седам стрипова, са објашњењима несрећних случајева испод сваког стрипа.

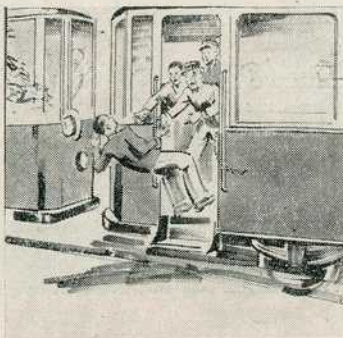
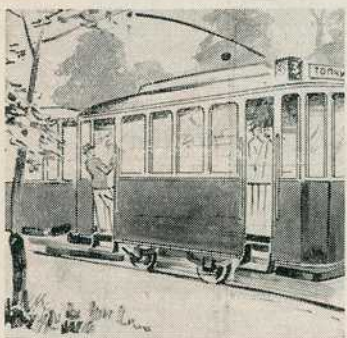
Опширније и стручно о несрећним случајевима на београдским трамвајима у идућем броју писаће шеф саобраћаја Дирекције трамваја и осветљења инж. г. Александар Дојчиновић.

Случај у Краља Александра улици. — С леве, са забрањене стране на задњем степенику моторних кола, скривен, чути дечко са повећим пакетом. Он је немиран и стално се нагиње и најзад, из страха, да га кондуктер неби опазио. У једном моменту он се и сувише нагиње, те аутомобил, који у том тренутку наилази у супротном правцу, закачиће крилом његов пакет. Ударац је тако јак, да је дечко бачен под точкове приколица и оне му отсецају обе ноге.

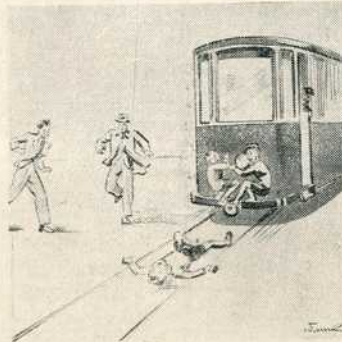
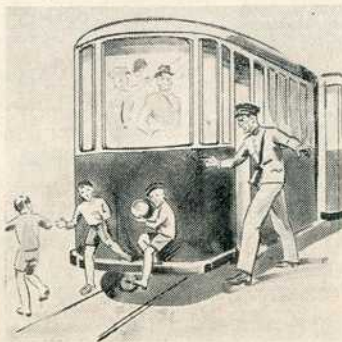
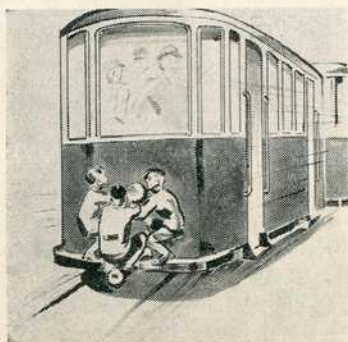

Случај на Теразијама. — Док су кола у покрету, дама искаче са предње платформе приколица. Али зато што је скочила у супротном правцу од оног, у коме се кола крећу, она несрећно пада под точкове приколица и губи обе ноге изнад колена

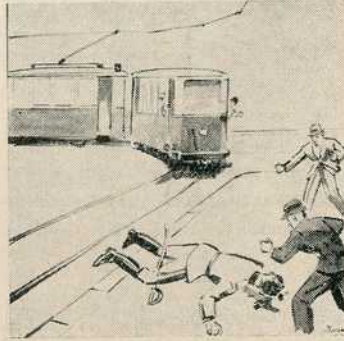
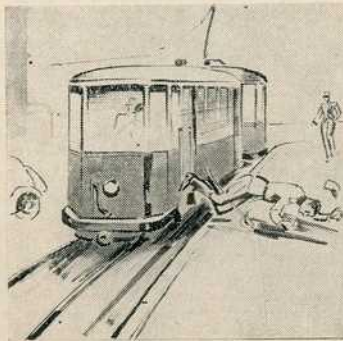
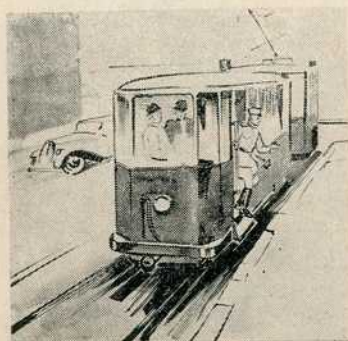

У топчидеру, путник се наслонио на ланац од врата, ланац се откачиће и он пада тешко повређен

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Случај у Краља Александра улици. — Знајући да их кондуктер не сме да дира, док су кола у покрету, три дечка ово искуришћују и вешају се, чим трамвај крене са станице. Узалудни су напори и претње кондуктера да их отера. Кола су опет кренула и они се понова вешају, али сада, кад кола постижу пуну брзину, један од њих пада и остаје на прузи озбиљно тешко повређен

Случај код Лондона. — Трамвај број 3 приближује се „Лондону”. Док трамвај још није стао, један нижи официр искаче из трамваја. Али га у искачању сабља саплиће, те пада тако несрећно на тротоар, да остаје тешко повређен

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Сликарска хроника

Пролетња изложба „Ладе“

Деветнаеста изложба Ладе, приређена у просторијама Уметничког павиљона, на Малом Калимегдану, богатија је бројем радова од прошлогодишње изложбе. Сам распоред изложених слика није сасвим успео, добија се утисак претрпаности разбијености, изложба као таква нема целине, нема потребног пријатног утиска једне добро организоване целине. Можда треба тражити разлога овоме у чињеници да је готово сваки уметник груписао своје радове на једном месту тако да стварно целокупна изложба није ништа друго до низ малих, међусобно повезаних колективних изложба појединих чланова Ладе.

Овогодишња изложба, можда више но и једна друга, показује да у Лади постоји једно заједничко схватање живописа; што се огледа у сличности платна, и ако су она технички врло разноврсна. Овим не мислимо да тврдимо да чланови Ладе свесно теоришу,

упадао у очи међу осталим члановима Ладе, стварно ја верујем да прве скице за слике већине чланова Ладе врло много потсећају на завршене радове Ђорђа Поповића.

Бета Вукановић, слика увек још на исти начин: са лакоћом, без већег продубљивања ни облика ни боје. Њене слике зависе искључиво од сликовитости самога изабраног предмета за обраду, а никако од поделе простора и продубљивање чисто пикторијалних вредности. Можда баш зато њене ствари и имају увек свеж и донекле примамљив изглед, што јој увек осигурава успех код публике. Ма да нам њени радови дају јасног доказа о њеном смислу за уметност као и о њеној техничкој бравури, ипак они нас остављају хладне, не проузрокују никаква посебна естетичка проживљавања која би нас натерала да ове радове запазимо, да верујемо да је било ма каквих дубљих разлога

Инж. г. Реља Поповић отвара изложбу „Ладе“ у уметничком павиљону „Цвијета Зузорић“

да су споразумно дошли до једног општег уметничког става, но просто да нагласимо њихову међусобну сличност у ставу према уметности. То заједничко схватање иде толико далеко да се огледа чак и у радовима младога уметника Ђорђа Поповића, који изгледа као да се револтира противу конзерватизма својих старијих другова. Када би Ђорђе Поповић боље цртао, и када би завршавао своје радове он не би нимало

за њихов постанак. Овакви какви су, свежи и пријатни они нису ништа друго до интересантно сликарско ћаскање.

Драгомир Глишић схвата свој посао са много озбиљности, која даје његовим радовима израз нечег тешког и солидног. Везан изгледом сликаних објеката Глишић сав свој таленат и сву своју вештину употребљава на што верније подражавање оригинала. Једину

слободу коју Глишић себи дозвољава то је слобода потеза четке. Наравно, све ово чини да је Глишић као живописац, чисто описан. Он се не стара да од свога уметничког доживљавања створи једну нову целину кроз коју би се он лично могао изразити и доћи у близак додир са познаваоцима уметности. Он је задовољан са верним описом предмета посматраних под посебним околностима. Добро одабирање карактеристичних одлика облика и боје сликаних предмета чине да Глишићева платна избегавају сличност са фотографијом и да добијају извесне сочности.

Милош Голубовић иде са подражавањем облика нарочито у портретима, до крајњих граница. Осуство сваког одабирања спутава и његову технику, те он ретко када долази до пуног сликарског израза. Интересантност његових радова лежи искључиво у интересантности самих предмета одабраних за обраду. „Проповед”, која нам више служи као путоказ уметникових личних склоности назорима о друштву и његовом поретку но о његовим сликарским способностима, није добро компонована. Уметнику као да је било стало више до препричавања једнога става из Светог писма но до стварања једне уметничке целине.

Себастијан Лајхт, за нас сасвим ново име, је нови члан „Ладе”. Његови акварели су лако и широко рађени. У уљима исто тако показује склоност да третира свој рад врло површно — у недовољно продубљеним декоративним плахама. Било би и сувише прерано сада рећи ма шта одлучно о квалитетима овога уметника, али његов рад треба свакако пратити.

Ана Маринковић овога пута излаже двадесет и два рада у којима се показује виша тенденција. Стварно неке се слике толико разликују да је врло тешко објаснити, како је могуће да једна и иста уметница може имати тако тотално противуречна два става. Снежних предела ове године нема, управо изложила је свега један, те се добија утисак да је сада нешто топлија и богатија у колориту.

Живорад Настасијевић излаже неколико уља која потсећају на бојадисане цртеже. Цртеж потпуно и намерно оштро, готово тврдо, дефинисан дели слику у одређене декоративно обојене плохе. Боје Настасијевића ове године су живље но што је то био случај са његовим ранијим уљеним сликама. Морамо сачекати да видимо, да ли ови радови означавају почетак једног новог периода у раду Живорада Настасијевића.

Јелисавета Ч. Петровић се задржава на широком и одлучном нотирању особина облика које су типичне по предмет одабран за обраду. Ово условљава одабирање што опет условљава са своје стране упрошћен изглед слика Јелисавете Петровић. Можда би Ј. Петровић пошла још даље кад би обрађала мање пажње на бравуру рада четком, а уложила више труда у продубљивање поделе простора и у изграђивање и оплемењивање свога колорита.

Миодраг Петровић у великом броју својих радова показује ванредне сликарске квалитете. Али увек изгледа као да је био у великој журби за све време рада. Тако се добијају, управо поткрадају, извесне квалитативне неједнакости које умањавају вредност појединих радова. Са његовом техничком опремом, но ве-

рујемо да би Петровић без много труда, са мало више пажње могао да квалитативно уједначи све вредности у својим радовима и да нам на тај начин пружи збиља потпуне радове. Без тога његови радови ће увек потсећати на скице, никад неће имати пуног и продубљеног сликарског изражаја.

Боривоје Стевановић овога пута показује свежији, обогаћенији и утанчанији колорит. Ово се нарочито огледа у доњем делу великог платна (После кише), где је боја дошла до савршеног израза. По несрећи горњи је део и сувише тежак, и у односу према доњем делу непотпуно дефинисан, и стварно слика би много добила кад би се овај део могао уклонити. Изгледа као да је Стевановић у овим својим радовима више ишао да својим личним сликарским проживљавањима но, као што је то често бивао случај раније, за природом. Отуда можда и ова животом надахнута платна, место коректно бојених и цртаних али често пута мртвих слика.

Драгослав Стојановић излаже неколико акварела ни гвашова врло лепо декоративно решених. Схвативши пределе, које је сликао, декоративно он их је извео са пуно укуса и вештина у великим обојеним плахама. Управо од сваког рада створио по једну декоративну целину — то јест плакат. Стојановићеве су радови у толико интересантнији у колико је он готово усамљен у овом начину сликарске обраде.

Христифор Црниловић својим прилозима не чини правду ни према себи ни према својој удружењу. Ми смо уверени да Црниловић има успешнијих радова но што су ови које је сада изложио.

Милица Чађевић је, како изгледа, много се користила упливом који су на њу једно време имали радови Лота. Сада, ослобођена свих туђих утицаја, Чађевићева се показује у пуној светлости као првокласни акварелиста. Пет акварела на овој изложби су довољно сведочанство да се Чађевићевој, као акварелисти, дадне прво место међу нашим уметницима.

Љубомир Ивановић и ове године испуњује сам малу салу својим цртежима. Ивановић је већ толико усавршио своју технику цртања оловком да се његови цртежи квалитативно и технички врло мало мењају. Све што се у њима мења то је једино предмет обраде. Тако да је узалудно говорити о њиховим заслугама; кад се унапред зна да морају бити добри, да је њихов мајстор непогрешим у том начину цртања.

Од вајара који припадају овој групи уметника овога пута излаже само наш стари вајар, пијонер у уметничком просвећивању наше земље Ђорђе Јовановић.

ИЗЛОЖБА ЈЕФТЕ ПЕРИЋА

Врло је мален број наших уметника, који су приређивали своје изложбе у Уметничком павиљону, који се могу по даровитости и по осећајности мерити са Јефтом Перићем. Са колико озбиљности Перић схвата свој посао можда се најбоље види по његовим копијама старих мајстора. У тежњи да свој занат што боље усаврши, да обогати своја искуства, он, копирајући, изучава начин изражавања Леонарда, Веласкеса, Тинторета и Регибранта. Четири велика мајстора од којих сваки има своје посебно схватање,

свој јасан начин изражавања. Две скице по Рембранту јасно показују са колико је дубине Перић разумео старе масторе, а нарочито Рембранта.

У четрдесет и четири друга платна Перић нам пружа прилике да се упознамо са његовим оригиналним радовима. Његово поље делатности је обимно, он се бави портретирањем исто толико колико и сли-

кањем предела, мртвих природа, ентеријера, цвећа, фигура и композиција. У боји пријатан и издржан, технички готово беспрекоран Перић нам наговештава правога мајстора живописца. Ми са нестрпљењем очекујемо даљи развој овог симпатичног и талентованог уметника.

Сава Поповић

Пролетње изложбе

После подуже паузе, имали смо, почетком прошлог месеца, поново, једну колективну изложбу **Младена Јосића**. Једну богату, интересантну и разнолику изложбу која је ефектно испунила читаву велику дворану Уметничког павиљона. Јосић је био вредан и радио је за цело време, док га нисмо видели, много и добро. Сведоче о томе до осамдесет платна, најразличитијег предмета, па и фактуре, али израђене увек са истим свежим, хитрим еланом.

Хитрина и елеганција потеза, живо колористичко осећање и извесна лака бономија и хумор јесу главне особине овог сликара чија платна привлаче својом ведрином и грацијом. Јосић, свакако, не иде много у дубину, не поставља себи неке нарочите проблеме, не мучи нити себе, нити гледаоца и није метиколозан; он посматра ствари у њиховој непосредној предметности, у њиховој одмах уочљивој формалној и колористичкој појави и слика, фиксира их онда тако, без много оклевања и пипања, са неком лакошћу, готово немарном вештином.

Али у тој вештини има шарма и, што је још много боље: она потиче из једног присно-сликарског осећања, нагона. Начине, на који Јосић уме да уочи и „ухвати“ карактер једног лица, једне фигуре, да пронађе најзанимљивији, најпитарескнији аспект једног предела, да компоује једну живу групу или неку мртву природу и да са два-три срећно изабрана и састављена тона постигне најугоднији колористички ефект — искрено и дубоко је сликарски. Не мења на тој чиници, у битноме, ништа околност да уметник често иде помало и за монденском допадљивошћу и да своје радове не спроводи, не уједначаје увек, и технички, доволно стриктно и до краја. Његови снажни позитивни сликарски квалитети обично надјачавају могућни неповољни утисак таквих недостатака и лабавости — и његове слике делују, у главном, готово увек, интересантно и привлачно.

Један сликар који има шта да нам каже и који нам казује своје ствари живо, темпераментно и укусно, каткад можда и помало сувише козерски и забављачки, али никад заморно или досадно. Он не даје много лиризма, нити неке нарочите, претенциозне мисаоности, већ лаког, рекао бих, готово, сувог духа, ведре фабулације и свеже, здраве чулности која се са љубављу и радозналешћу задржава на шаренилу, на формама, на масама и материји живе природе, живота уопште.

То се види одмах већ на његовим, многобројним, већим и мањим портретима, актовима и другим фигуралним сликама што се истичу пре свега својим штед-

рим густим колоритом и својом ефектном живописном презентацијом. Навешћемо ту само најбоље од тих радова као што су на пр. „Портре г-це Гавриловић“ у гиздавом источњачком костиму, онај и у карактеру одлично погођени лик Архитекта Брашована, у монументалној барокској фотељи, она живо колорисана „Мира“ и балерина „Рики“, онај грациозни „Аљоша“, она толико расна „Г-ца М. Шотен“ у жарко црвеној блузи, онај ефектно приказани „Др. Алберти“ и, најзад, и „Јосићка“ у разним, често веома успелим варијантама — којима се прикључују неколики меко и пастозно малани женски актови (најлепши: бр. 56, у финим зеленкастим тоновима), она дражесна женска „Глава“ (бр. 60), она пикантна монденка, лепотица „На дивану“, онај чудни „Младић са кавезом“ и један дивно постављен и врло језгровито насликан „Рибар“ — са оним, у материји одиста бриљантно датим, масним, љигавим сомом у снажној, мускулозној руци.

Ова последња слика упућује нас већ на мртве природе које уметник аранжира и израђује са нарочитом љубављу и неком холанђанском бујношћу и опуленијом. Има их читав један низ са богато и сочно насликаним рибама („Шарани“, „Сомови“, „Суве рибе“), разном закланом пернатом живином, па чак и са једним божићњим прасетом („Ђуран“, „Пилићи“, „Бадњак“), али и са лепим, једрим воћем („Лубеница“, „Грожђе“) и жарко бојадисаним, црвеним и наранчастим летњим цвећем.

Јосићеви пејзажи одликују се својим зналачки пробраним, апартним мотивима, финим, сувим, ситим, колоритом и неком особеном декоративном акцентуацијом („Са Бањице“, „Макишко поље“, „Чукаричка падина“, „Са периферије“, „Вила на брду“, „Ка Жаркову“).

Ако споменемо још живихну, шаролику композицију „Црквена слава“ и пријатне две сличице „Берба“ и „Пикник“ које као да прострујава нешто од грације и сласти Ренесанса — ми смо завршили овај летимични преглед Јосићеве колективне изложбе која је била једна од најинтересантнијих што смо их ове сезоне видели у Павиљону.

*

* *

Готово истовремено са Јосићем, имале су своју изложбу, у малој дворани Павиљона, и три симпатичне младе сликарке: **Аделина Бакотић**, **Деса Јовановић** и **Лепосава Павловић**. Своју прву заједничку колективну изложбу, на којој су изнеле читаве мале збирке својих радова подесне да нам пруже једну

јасну претставу и досадашњим постигнућима излагачица. Деби је био срећан: он је потврдио, испунио, па и премашило оно што смо очекивали. Јер, разуме се, да нам те младе сликарке и раније већ нису биле непознате, па смо стога и са пуним интересом посматрали ово њихово репрезентативније иступање.

Важи то нарочито о Аделини Бакотић која је и на разним претходним општим изложбама понекад већ скренула била на себе пажњу којим својим fino интонираним пејзажом. Она је и сада изложила, претежно, пејзаже; складне, тихе далматинске пределе, питоме, помало и сетне тамно-смеђе или окер обале, вртове и долине са оштро и елегантно профилираним палмама, широким и меким бледо-зеленим мрљама маслина и жалосних врба или са пуно црвенкастим крововима неке у магловиту даљину узмичуће варошице, насеља, под сурим, сутонским небом („Део града“ „Маслине“, „Панорама“, „Света недеља“, „Врт“; „На тврђави“, „Хварска брда“). Све је то прострујавано једним топлим, али отмено уздржаним лиризмом који као да неће друкчије да се испољава но у смиреној хармонији тонова и штимунгу боја.

Један сасвим супротан темперамент је Деса Јовановић која тражи свој израз далеко од сваке атељеске дисциплине и академске лепоте и набацује своје слике у сировим, опорим мрљама и потезима, разбарушено, рапенски, али не без ефекта и убедљивости („Она“, „Воће“, „Атеље“, „Група“, „Село Света недеља“, „Село на Хварру“ и акварели: „Са Дунава“, „Енглески морнари“, „Они у ноћи“, „Они при јелу“). Једно чисто емоционално сликарство које ће деловати још снажније када једном буде савладало техничке тешкоће и стекло своју форму.

Лепосава Павловић, чији су радови такође већ запажени у уметничким круговима, дала је овај пут већ и шира сведочанства о својој свежој колористичкој осећајности и о своме одушевљењу за живописну лепоту далеких егзотичких крајева, предела. Са деликатношћу и једном хитром, меком и широком техником боје, она нам прича, приказује своје визуелне доживљаје, најслободније, најособеније и најусрдније у својим пејзажима. Из њених платна: „Зимски предео — Букурешт“, „Малта“, „Аликанте“, „Са обале Црнога мора“, „Оран“, „Предео из Срема“, „Немур“, „Вис“ или из оног фантастичног „Предела са Канарског острва“ (жута брда) и оне толико флуидне композиције „Коњи“ — зрачи један фини лиризам и нека тиха носталгија даљине. Интересантни су, крај ових, и портрети капетана Р. З. и професора Н. Јорге и она живахна фигурална композиција „Бришкула“. Исто тако и неколико цртежа и две мале пластичне студије („Акт I и II“).

Одмах после ове изложбе, и то опет у малој дворани уметничког павиљона, изложио је, у Београду први пут, и наш млади сликар Јефто Перић. Он је провео, студирао неколико година у Паризу и у Данској. Један леп низ мотива из Париза и околине („Стари Париз“, „Обале Сене“, „Монмартр“, „Парк из Париза“ и т. д.) као и данских пејзажа („Пристаниште Копенхагена“, „Парк из Копенхагена“ и „Пејзажи из Данске“) сведоче о том његовом боравку и раду. Треба навести ту још и неколико портрета, мртвих при-

рода, композиције, актова и наших домаћих (београдских) предела („Акт“, „Цвеће“, „Мртва природа“, „Купачица“, „Жена с књигом“, „Савско пристаниште“, „Поглед на Дунав“, „Парк“), исто као и неколико успешних копија по Леонарду, Велакесу, Тинторету и Рембранту.

Перић је сликар од искреног, озбиљног уметничког осећања и солидне, савесне, али, помало, још и школске технике — коју он треба да ослободи и испуни једним ширим замахом да би дошао до свог правог израза.

*

* *

У току прошлог месеца отворена је у Уметничком павиљону колективна изложба Мирка Рачког, једног од најугледнијих ветерана наше савремене уметности

Мирко Рачки: Мајка Југовића и Дамјанова љуба

који је некада, у првој деценији овога столећа, заједно са Мештровићем, Росандићем и осталим ондашњим младима, усхићено понео заставу наше национално-уметничке обнове и, нарочито на оној запамћеној Римској изложби г. 1911, тако достојно заступао наше сликарство.

Данас је та херојска и хероизирајућа епоха, наравно, већ закључена и прешла у историју, — док је наша најновија уметничка еволуција ударила сасвим другим путевима, — али хероји још су живи, њихов рад тече и даље и има, крај свога историјског значаја, још увек, и своју живу актуелну вредност.

Ту двогубу значајност има за нас, данас, и уметништво Мирка Рачког, и ми смо стога са задовољством поздравили ту његову колективну изложбу која нам пружа историјска документа и свечану сли-

ковиту евокацију знамените прошлости, а уједно и жива сведочанства једне у нашу данашњицу продужене уметничке делатности.

Уметник нам је изнео једну одабрану репрезентативну збирку својих старијих и новијих слика која садржи готово све његове важније радове и даје један јасан појам о стилу, смислу и суштини његовог живописа. Видели смо — поново — оне чувене две велике илустрације уз Дантеов „Пакао“, онај ефектно компоновани „Карађорђевог устанак“, ону назаренски ведру и мистичну „Јаирову кћер“, све оне патетичне варијанте „Мајке Југовића и Даманове љубе“, „Вилу Равијојлу“, „Находа Симеона“, „Тодора од Сталаћа“ и разне друге легендарне фигуре и призоре — речита и дирљива документа једног минулог романти-

Мирко Рачки: Косовка девојка

чарски занесеног доба... Али видели смо и неколико веома привлачних, ведрих, светло-зелених пејзажа са острва Брача и из Максимира који доказују да је Мирко Рачки, и независно од литературе, историје и легенде, један озбиљан, деликатан и дубоко душеван сликар.

*
* *

Рачкове слике уступиле су, 19 априла, своје место годишњој изложби „Ладе“, већ деветнаестој по реду, у којој је учествовало четрнаест уметника са нешто мање од две стотине које сликарских, које графичких радова.

Од чланова „Ладе“, као од већином већ зрелих усталожених уметника, не треба очекивати не нарочите новости или изненађења; они само продубљују своју већ повучену бразду, прочишћују и сређују своје тековине, и њихов напредак или „новост“ може да се обистини само код нешто боље и савршеније на основу

или у оквиру једног већ постављеног, фиксираних стила. Напротив и новости, у таквом смислу речи, донела је ова деветнаеста изложба „Ладе“ — која се, услед тога, може означити као успела, па и као ин-тересантна.

Ту је одмах Бета Вукановић која је, и песнички и садржајно, ушла, несумњиво, у једну вишу фазу свога уметништва и која нарочито у једној дражесној младој „Циганци“ (инкарнат боја беле кафе, одело топло виолет, венчић у руци жућкасто зелен) и у двома цветним мртвим природама (дан и ноћ са шебољом и пламтећи драгољуб) развила један колоризам од сасвим особеног сјаја и сласти; даље, Миодраг Петровић чији је тако фино, мирисно осенчени, загасито-зелени пејзаж „Из врта“ једна од најлепших слика целе изложбе (вреди споменути још и ведре визије „Манастира Жиче“ и „Шумадијског села“); — па Живорад Настасијевић који своје сјајно лазуриране, готово као у емаљу рађене предградске мотиве — најбољи: „Чубурска улица“ и „Јатаган-мала“ — уме каткад да озари неком веома фином носталгичном сањаријом; — затим, Боривоје Стевановић чији танино ниансирани, топли и меки колоризам постиже, у пејзажу исто као и у фигуралним сликама, одличне ефекте („После кише“, „Портре Др. Б. С.“) — и Ана Маринковић која са неком суморном објективношћу слика старе куће, виле и зелене брегове врњачке и високо устремљене борове и смирене колибе дивчибарске; — или, најзад и Јелисавета Петровић која живим и сочним бојама дочарава росну свежину једрих црних, румених и жућкастих гроздова исто као и гиздаво шаренило неког ентеријера или ведру атмосферу каквог „Мотива из Београда“.

Драгомир Глишић дао је, између осталог, једну богато аранжирани и најбриљивије израђену велику мртву природу и два романтично живописна пејзажа из Пераста и Улциња, — Милош Голубовић један низ портрета, пејзажа и мртвих природа, нешто сувог, тврдог и уморног колорита, међу којима се истичу: „Свештеник села Кораћице“, „Портре г-ђе Крстић“, „Поглед на село Кораћицу“ и „Зумбул“, — Ђорђе Поповић такође једну колекцију портрета и портретских студија (најбољи: „Аутопортре“, „Жена пред огледалом“ и „Скица за портре г-ђе М. К.“) и интересантни гваш „Предео из Београда“, — а Христифор Црниловић једну главу и једну мртву природу.

Нов је у „Лади“, а ако се не варамо и уопште за нашу публику, Себастијан Лајхт који се својим изванредно деликатно, етерично бојадисаним пределима — два из Бачке и два из Дубровника — приказао као један сликар од дубоке осећајности, финог укуса и врло лепе културе.

Од графичара јавили су се: Љуба Изановић са преко педесет мотива из Јужне Србије, Босне и других крајева наше земље (цртежи оловком), даље, Драгослав Стојановић са разним живахним акварелима, темперама и пастелима (врло лепо по мотиву и успели у изради: „Манастир Св. Размо код Охрида“ и „Св. Наум“) — и, најзад, Милица Чађевић која, дискретном и зналачком применом кубистичког поступка, уме дивно да организује и оживи свеже окварелско зеленило својих одабраних пејзажских мотива из околине Београда и Врњача,

*
* *

На изложби Ристе Стијовића, која је отворена 26 априла, у атељеу уметничком, у палати „Луксор“, имали смо прилике да разматрамо, у главном, готово цело његово досадање дело. Једна врло разнолика и богата колекција (седамдесет радова у дрвету, камену, бронзи, гипсу, па и у акварелу и цртежу), кроз коју проговара један од наших најделикатнијих ликовних уметника.

Стијовићева скулптура је сва у деликатности, у некој тананој лирској и чулној устрепталости која се најприсније испољава, изражава у неким као тек само наслућених, у пола означеним, флуидним облицима, сањалачки, сонамбилски, некако одвојено од чврсте,

Р. Стијовић: Група — бронза

предметне реалности. Његови најуспелији и најистинитији радови су, услед тога, они што полазе, што се рађају из неке спонтане вајарске идеје, неке тако рећи апстрактне пластичне форме или и само линије којој уметник онда накнадно субституише лик и покрет живог модела, следећи при томе не толико формама овог последњег, колико сугестијама самѐ материје, у којој ради, Стијовић воли да се подаје таквим сугестијама, наиме да црпе идеју или облик свога дела из свога материјала, из случајне формације, каквоће, па и из могућних недостатака и дефеката блока који

је баш пред њиме; — једна склоност која објашњава уједно и његову изричну предилекцију за дрво: тај деликатни вајарски материјал је, више но ма који други, пун оних случајности и каприса — чворова, лакуна, пукотина и разних неправилности ткива — који често напрасно и врло незгодно заустављају или спутавају глето, али који могу, у неком суптилном вајару, да потстрекну каткад и драгоцене нове идеје, концепције и решења. У природној формацији једног стабла оцртавају се већ, за вично уметничко око, једри удови неке Дријаде или каријатиде, а у једном бизарно неформастом пању крије се често неки пикантно повијени, укрупчани женски акт. Уметник има само да ослободи те заточене, зачаране лепотице.

То је радио Стијовић, то је био, у суштини, његов поступак када је моделисао ону толико сугестивну „Срамежљивост“ (храстовина), ону тајанствену „Главу девојке“ у абоносу, ону драгесну „Злату“ и „Акт“ (обе ствари у драгоценом егзотичном дрвету), ону витку, фино стилизовану „Каријатиду“ (крушковина), онај једри „Лежећи акт“ у ораховини, ону бујну „Групу жена“ и онај антички племенити „Акт без руку“ у бронзи, ону одличну нагу „Играчицу“ (храстовина), оне чудне главе „Кинеза“, „Свештеника“ и „Јапанке“ у црвенкастом егзотичном дрвету или онај гиздави мали женски „Акт“ у шареном мрамору — и све оне остале своје скулптуре, у којима се најизворније и најинтимније објективнише његова осећајност, његов таленат. Овамо спадају, стилски као и предметно, и велики, такође у дрвету, у лепој жутој ораховини рађени барелефи „Берба“, „Играчица са веловима“ и „Миловање“, а, у извесном смислу, и неколико мајсторски истесаних животињских фигура: један широко и монументално стилизован „Лаф“ (ораховина), један „Орлић“ (храстовина), један „Зечић“ (мрамор) и два „Папагаја“ (бронза).

Али уметник није могао да се задржи на том свом субјективном, лирском проживљавању и визионарству; нешто га је терало, недољиво, ка објективном, реалном, конкретном. Дражио га је, нарочито, портре, сликање, конструктивно приказивање индивидуалног човечијег карактера — што и јесте један од врховних и вечних задатака уметности. Тај задатак, за Стијовића, није био лак, — и он је морао да спроведе целу неку врсту преоријентације своје осећајности да би могао адекватно да га реши. Требало је за то и труда и времена; — али циљ је сада, најзад, постигнут: бисте Маршала Франше д'Епереса, Стерије г. г. А. Б. (бронза), М. К. (гипс), Вл. Ћ. (бронза), Ђ. Ђ. (мрамор), С. О. (бронза) и г-ђе Т. В. (мрамор) сведоче да је данас портретиста Стијовић већ на истој висини са скулптором-лиричаром Стијовићем.

У томе је главни фацит и најважнија нова чињеница ове његове лепе и успеле колективне изложбе.

Тодор Манојловић

РАД И ОДЛУКЕ VII КОНГРЕСА САВЕЗА ГРАДОВА

— Поводом исправке г. Милослава Стојадиновића —

„Београдске општинске новине” донеле су у св. 1 за 1936 г. детаљан информативан извештај са Пленума Пословног одбора и са VII Конгреса Савеза градова, одржаних 7 и 8 децембра 1935 г. на Сушаку. У том је извештају само информативно регистровано, да је г. Слободану Видаковићу, као функционеру Савеза градова, дата морална сатисфакција од стране пленума Пословног одбора Савеза градова тиме што је аплаузом осуђен г. Стојадиновићев поступак; импутирања комунистичких тенденција књизи г. Видаковића (тај напис против г. Видаковића објавио је г. Стојадиновић у органу самог Савеза „Савременој општини”).

Г. Милослав Стојадиновић послао је Уредништву „Београдских општинских новина” своју исправку на овај извештај, у којој он тврди, да се Савез градова није уопште бавио овим питањем и да апсолутно не стоји да је пленум дао моралну сатисфакцију г. Видаковићу, односно осудио поступак г. Стојадиновића.

Одлуком Секције за штампу и културну пропаганду Градског већа гр. Београда, одржане 7-II-1936 г. објављена је исправка г. др. Стојадиновића без икаквог коментара с тим, да се од Управе Савеза градова има тражити службени записник Пленума Пословног одбора Савеза градова и из истог текстуелно цитирати пасус који се односи на ову ствар. Управа Савеза градова послала је 11 маја т. г. Београдској општини записник те пленарне седнице Пословног одбора Савеза градова, одржане 7 децембра 1936 г., и Редакциони одбор, сходно одлуци седнице од 7-II-1936 г., објављује текстуелно одговарајући део тога записника из кога се најобјективније види, да је извештај „Београдских општинских новина” (св. 1 за јануар 1936 г.) са пленарне седнице Пословног одбора и Конгреса Савеза градова био тачан и истинит.

Тај део службеног записника Пленума пословног одбора Савеза градова, заведеног под бр. СГ. 128/1936 г. гласи:

„У вези са овом тачком дневног реда тражи реч делегат **Иван Тавчар** (Љубљана) и скреће пажњу на околност, да Савез градова троши сваке године за субвенције приватним листовима 64.000 дин. т. ј., једну трећину свих буџетских прихода. Главни део субвенције добива „Савремена општина”. Савез градова могао би издавати своје властито стручно и репрезентативно гласило. Кад би сваки члан Савеза био обвезан да претплати извесан број примерака и кад би Савез

и у будуће жртвовао толико за штампање као до сада, било би издање Савезног гласила у властитој режији без сумње активно. Ни с обзиром на престиж није опортуно да је тако угледна организација, као што је Савез градова, без свога властитог гласила, и да је упућена само на плаћену гостољубивост приватних листова. Докле, пак, има Савез за своје гласило приватну ревију, мора вршити утицај на редакцију. Неприлично је за углед Савеза да је у задњем броју „Савремене општине” строго коментирана књига која је изашла на иницијативу Савеза и са уводном препоруком његовог Г. Претседника. Говорник очекује да ће будућа Управа уклонити такве несагласности, (одобравање).

Делегат г. **Душан Николајевић** (Београд) слаже се са предговорником, па предлаже и сам да се овакви поступци нашег журнализма осуде, у толико више, када је у питању један озбиљан стручни часопис, који је при том и орган Савеза градова. Г. Милослав Стојадиновић је угледан комунални теоретичар и радник, али баш зато није требало да себи допусти овај потпуно лични напад. Најмање је себи и своје угледу могао да допусти оно што је у овоме нападу и најружније: импутирање комунистичких тенденција г. Слободану Видаковићу. Издвојити неколико реченица из расправе г. Видаковића а прећи преко реформистичког, што ће рећи антикомунистичког духа књиге, није ни мало достојно!... Овај пленум Управе Савеза градова мора осудити поступак г. Стојадиновића још и због тога што је г. Видаковићевој књизи, која је објавила службене податке самих градских општина, предговор написао сам претседник Савеза градова г. Ербер. Не може да заврши свој говор, а да не истакне необичну агилност и стручну способност (за послове које врши) г. Видаковића. Он је, уосталом, овде, сад, после говора г. Тавчара, могао видети да његове радне и позитивне особине високо цене сви присутни претставници југословенских градова. То нека му буде најбоља сатисфакција и нека се г. Видаковић задовољи пленарном осудом поступка г. Стојадиновићевог и да се пређе на даљи редовни рад. — (одобравање и аплаузи”).

Овај се текстуелни извод из службеног записника објављује такође без икаквог објашњења, јер се кроз један високо стручни часопис, као што је орган Београда, „Београдске општинске новине”, не дозвољава никаква полемика, а најмање полемика личног карактера.

Уређивачки одбор

(Секција за штампу и културну пропаганду Градског већа града Београда).

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Прикази

ИВАН КВЕСИЋ: ЊЕГОВО КРАЉЕВСКО ВИСОЧАНСТВО КНЕЗ-НАМЕСНИК ПАВЛЕ

Први и најинтимнији сарадник покојног Краља Александра не само у дипломатским мисијама, у спољној политици, но и у многим питањима унутрашњег рада, Кнез Павле је у овим тешким часовима после трагичне смрти Витешког Краља Александра I Ујединитеља са пуно предности примио на себе терет државне власти Првог Краљевског Намесника. Чврсто чувајући народно јединство и државну целину, тај најузвешенији идеал, за који се Витешки Краљ борио и пао, Кнез-Намесник сав се неуморно предао огромном послу, задржавши и даље своју урођену скромност. А колика је његова скромност, ништа очитије не показује но чињеница да наш свет све до недавно није могао доћи до једне ма и најмање књижице, у којој би нашао податке о Кнежевом животу, његовим интелектуалним, душевним и моралним особинама, његовим животним схватањима, делатности и успесима. Стога је г. Иван Квесић, писац лепо примљене књиге „Народни Краљ и Народни Дом“, добро учинио, што је недавно издао свој оглед „Његово Краљевско Височанство Кнез-Намесник Павле“, у коме је у широком цртама изнео најзначајније датуме из Кнежева живота и карактерне црте као човека, „који верује и има снаге, да изврши дело, јер је пун оптимизма и љубави за народ — носећи у Себи јаку свест одговорности — без страха да жртвује и Себе самог, ако то захтева идеја и нација“.

Рођен 28 априла 1893 године у Петрограду од оца Кнеза Арсена, брата Краља Петра, и матере Ауроре Павловне Демидове — кнегиње Донате, кћери Павла Павловића Демидова, кијевског губернатора, Кнежевић Павле је редовно провео своје рано детињство у Петрограду. Већ тада биле су запажене његова необична вредноћа и урођене склоности ка тачности, методичности и истрајности, и већ тада се његова скромност огледала на сваком кораку и изазивала дивљење. Као његови братићи, и Он је рано, у својој једанаестој години, изгубио мајку. Када је Краљ Петар I 1903 године ступио на престо, у своју отаџбину нису дошли само његови синови, Краљевић Ђорђе и Александар, но је и његов синовац Кнез Павле тада напустио Русију, дошао у Београд и уписао се у другу мушку гимназију, у којој је учио заједно са грађанском децом. Енергија, методичност и бистрина јесу особине, које је млади Кнежевић из године у годину све више и сигурније показивао. Задивљавао је своје наставнике и околину душевном мирноћом и чврстином воље. У науци, марљивости и владању увек је

био први, тако да је постигао велико знање и завидно образовање. Најбољи просветни радници били су му учитељи. Одличан ђак, оцењиван је врло строго.

Положивши испит зрелости 1912 године, Кнез одлази у Енглеску и у највећем енглеском колежу Крајст-черчу у Оксфорду слуша предавања из историје, филозофије, уметности и музике. Тај завод имао је преимућство над другим сличним заводима у томе што је сваки ђак у њему упућиван на самосталан рад и лично изграђивање, без помоћи инструктора.

Убрзо балкански и светски рат прекидају његове студије у Енглеској, и он се враћа у отаџбину, да са своја два неустрашива братића ступа у њену службу и одбрану. За време сва три рата он је истински и до најмањих појединости вршио ратну службу као и сваки други војник. Од тренутка, кад је на Сави испален први метак, па све до тренутка, кад је пред звуком победничких труба замукла грмљавина топова, Он се није удаљавао од својих ратних другова но је подносио све ратне тегобе до коначне победе. У часовима највећих победа и триумфа, као и у данима трагедије целог народа и државе, Кнез Павле је увек био оличење народне душе, која је све чврћија, одлучнија и отпорнија, уколико су патње и трагедије биле све веће. Поникао из народне династије, достојан син неустрашивог оца, који је као коњички пуковник, учествовао у балканским ратовима и за време светског рата, као командант једне руске дивизије, у великим борбама на западном фронту, Он је са својим војницима прешао албанску Голготу, остајући увек скроман и народу приступачан.

Нема сумње, Кнез Павле је много допринео да се после сарајевског атентата створи најповољније расположење према Србији у енглеским круговима.

За време свога боравка у Енглеској Кнез Павле је показивао нарочито интересовање за уметност. Стога је свестрано упућен у целокупну класичну уметност, нарочито талијански ренесансе, и познаје све правце и струје модерне уметности. По повратку у отаџбину Он је, као личност великог уметничког образовања и укуса, постао покровитељ свих уметничких манифестација у Југославији. Његове заслуге за помагање уметности су велике, замашне и непроцењиве. Основавши 1927 године „Музеј савремене уметности“ тако рећи ни из чега, Он је постепено, својим богатим поклонима и по којим скромним прилогом из народа, створио угледну галерију модерне уметности, у којој наша, југословенска уметност чини жив и непостидан део. Када је та збирка сједињена са збиркама Народног му-

Музеја, ударен је главни основ „Музеју Кнеза Павла”. И сам волећи и ценећи уметност, Краљ Александар је лети 1934 године одредио и дао свој двор на Теразијама за смештај тога музеја. А да би осигурао све моралне и материјалне услове за његово успешно оснивање и организовање, одмах га је ставио под покровитељство Кнеза Павла. Франкофил и англофил у уметности, Кнез Павле је учинио овај музеј изразом своје личне уметничке културе, сам извршивши избор и распоред уметничких дела. „Музеј Кнеза Павла”, отворен 18 јануара о. г., доиста је понос целокупног нашег народа и земље те служи великим смеровима, од којих је сваки вишег степена. Огњиште музеја, гнездо непомућеног научног, уметничког и естетског посматрања, уживања и размишљања, музеј је стедиште свега оног што је стварано на територији наше Југославије, посебно на овом делу Балкана, а што је лепотом облика или значајем употребе било од важности по живот нашег човека или уопште човека, који је пре нас или заједно с нама живео овде. Стога је „Музеј Кнеза Павла” доиста збирка народног блага, исходиште научног испитивања и извор виших осећања благородног стваралачког маштања.

Као полиглот Кнез Павле, стално чита на многим језицима, а нарочито воли француску, енглеску и руску књижевност. Као човека велике књижевне културе, његова библиотека нимало не изостаје иза чувене библиотеке покојног Краља Александра. За Кнеза Павла с правом се може рећи, да има ретко велики дух, чија сјајна интелигенција обухвата многоструке проблеме. Стога његова личност даје утисак енциклопедисте.

Указом Краља Александра од 27 јуна 1934 године Кнез Павле је постављен за председника југословенског Црвеног крста, те је одмах приступио припремама за извршење многих важних задатака, који стоје пред овом високом институцијом.

22 септембра 1923 године Кнез Павле је засновао своју породицу са високо културном грчком принцезом Олгом, блиском рођаком грчке краљевске породице. Њихов брак благословен је са троје деце: Кнежевићима Александром и Николом и Кнегињицом Јелисаветом.

Кад се Кнез Павле спремао да са целокупним нашим народом приреди величанствен дочек своје Краљу са пута у француску, 9 октобра 1934 године стигла му је кобна вест, да је у предвечерје новог триумфа Краљ Александар пао. А како је Краљ Александар својим тестаментом-актом о намесничкој власти поставио Кнеза Павла за првог Краљевског Намесника, Кнез Павле је већ на сам дан трагичне Краљеве смрти преузео на Себе тешку дужност државничког вођства.

Зар је овај задатак могао припасти којој погоднијој личности но Кнезу Павлу, чи-

ја зрелост, ауторитет, духовна хладнокрвност и лепе особине срца су ван сваког спора, и који је, поред свега тога, био још и један од најприснијих и најпоузданијих сарадника Краља Александра, стекавши још за његовог живота најдрагоценија пријатељства у свима оним европским политичким и интелектуалним круговима у којима се кретао?

Живећи стално у блиским братским односима са Краљем Александром, Кнез Павле савршено познаје све потребе, све тежње и све могућности нашег народа. Иако још млад човек, Он има за собом живот доста богат садржином. Његова животна стаза увек је имала одређене контуре, а живот за њим има досад већ леп број дефинитивних резултата. Пратећи у корак рад и напоре Краља Александра, као и еволуцију наших унутрашњих проблема, Он је сигурно улазио у срж идеја. А Краљ Александар ништа није пропуштао да му, као своје сталном пратиоцу, објасни било да се то односило на наше унутрашње прилике било на спољашње послове наше Краљевине. Доиста, као да је страховито предосећање налагало Краљу Александру да припреми за тешку и деликатну задаћу човека, који ће морати једног дана изненада примити државно крмило у своје сигурне руке и тако осигурати наставак Краљевске власти до пунолетства Краља Петра II.

Као је Краљ Александар стално био заузет крупним државним интересима, морао је један део дужности пренети на Кнеза Павла. Стога видимо Кнеза Павла како узима видног учешћа у многим друштвима. Он је председник „Ауто Клуба”, „Докеј клуба”; „Дунавског кола јахача” и многих других националних хуманих и витешких друштава. Као што је Краљ Александар дубоко схватио соколску идеју, тако је соколство на срцу и Кнезу Павлу.

Активно учествујући у стварању планова и остваривању државничких намера Краља Александра, Кнез Павле Му је био неуморан сарадник и у напорима за привредно, културно и социјално подизање малог човека. Стога је његов поглед увек био управљен на стварање благостања широких слојева и малих људи, обухватајући Својим срцем сав југословенски народ.

И у вођењу југословенске спољне политике Кнез Павле је био први помоћник Краља Александра, извршујући веома вешто и готово нечујно сваку мисију, која му је поверавана. Сваки Његов потез у иностранству био је плод великог ума и правилних погледа. Он је увек био практичан човек, и Његова спољна политика најкоректније облике. Прожет савременим и реалним схватањима, Он се никад није поколебао у нејасној светској политици. Природан, искрен и срдачан, увек је претпостављао јасне задатке и проста решења. Одликујући се енглеском мирноћом и природним

држањем, без позирања је увек знао створити неусиљен додир са сваким својим сабеседником. Не завојевач но истрајни стваралац и реформатор, Кнез Павле је, као што је био и Краљ Александар, искрен и лојални пријатељ мирољубиве политике како балканске тако и међународне, те је због тога његова личност високо цењена од страних владара и државника. А својим везама у иностранству без сумње је много допринео, да се културни свет све више упознаје са државним способностима и културним тековинама нашега народа и признаје му видно место у међународној заједници. Неоспорно, Кнез Намесник је Својим ауторитетом унео у нашу унутрашњу и спољну политику много помирљивости, олакшавајући компромисе у многим тешким и сложеним случајевима.

Као први сарадник Краља Александра, Кнез Намесник је у најсудбоноснијим данима Краљевине Југославије показивао ретку присебност, хладнокрвност, одлучност и класично родољубље, свестан да народни живот и његова будућност траже од њега шире покрете и веће замахе. Свестан да је Југославија израсла из племенских заједница једнокрвног народа, које су се стопиле у стабло велике југословенске нације, он не пориче племенску прошлост ни Срба ни Словенаца, већ, напротив, одабира и поштује из ње све оно што је достојно развоја југословенске нације и што уноси здраве елементе у југословенско државно уједињење. Али у разборитом поштовању прошлости и светих политичких народних предања Он је одлучно одбадио све заблуде, јер дубоко зна, да су оне разједињавале наш народ и кочиле његов напредак и у јавном и у националном животу.

Следујући свога Краља, Кнез Намесник пружа све могућности за савремену организацију и снажан развој националног, социјалног и привредног живота нашег народа. Он настоји да се у духу уставних начела, потпуно и што пре, трајно организује целокупни државни и народни живот. Будно пратећи развитац догађаја у земљи, Он се нимало не устезе да сарађује са свима оним политичким људима, који су наклоњени мирном и складном развијању наших унутрашњих прилика и отстрањивању свих спорова и несугласица у народу. Стога Он тежи да нормалном еволуацијом створи прикладни терен за многе унутрашње потребе и у исти мах уклони сваки покушај пренагљених потхвата појединих политичких чинилаца.

Имајући пред Собом не само националне но и економске разлоге, који Му неодложно налажу јачање земље, Кнез Намесник је одмах, чим је примио власт у Своје руке, активирао све позитивне и конструктивне народ-

не снаге. А свима онима који честито мисле Он омогућује улаз у политички живот и даје најшире слободе Своме народу.

Као велики Југословен, одличан државник, ванредан дипломата, редак психолог, Кнез Намесник необично схвата болећиве стране југословенске народне душе. Он сваким даном стиче све ширу љубав нашег народа, и та љубав биће све већа, кад се зна, да је Он велика ауторитативна снага, која веже једнако и Србе и Хрвате и Словенце у једну целину и спроводи оно што је остало још неизвршено: *духовно уједињење нашег троименог народа.*

Давши овако успешно најважније биографске податке и широку слику интелектуалних, душевних и моралних особина Кнеза Намесника, г. Квесич је допунио своја излагања са тридесет лепих и одабраних слика из живота Кнеза Намесника и Краљевске породице. Као прва књига у нас о животу и раду Кнеза Намесника Павла овај оглед, писан јасно и прегледно, приступачан је и добро дошао и најширим нашим читалачким круговима.

Владимир Ђ. Бабић

ПРЕСТАВА ПОЉСКЕ АКАДЕМСКЕ ГРУПЕ НА КАЛИМЕГДАНУ

После званичне посете Румунији и Бугарској, стиже у Београд 27 маја, Пољска Академска студентска група под високим протекторатом Сената и Јагеланског универзитета у Кракову, у чијем су саставу 70 чланова. Она ће дати у Београду једну претставу из историје пољског студентског живота у средњем веку: „Никола Коперник“, од познатог пољског писца Лудвига Марешчина. Претстава ће се давати под ведрицом небом на Калимегдану, као што група обичава да даје претставе, искоришћавајући природни декор. Сам комад има велики културно-васпитни значај за академску омладину. Комад приказује лепе традиције једног од најстаријих универзитета у Европи (основан крајем 14 века). Схватајући сав значај те лепе традиције и објашњава се високи протекторат који се даде групи како у Румунији и у Бугарској тако и код нас. (Министра просвете г. Стошовића, пољског посланика г. Дебинског, ректора г. Јовановића и претседника Лиге инж. г. Нешића. Саму претставу организује Пољско-југословенска лига у Београду, специјалан одбор, који ће се старати о њој, а у који улазе г. Владислав Сједлецки, аташе Пољског посланства, г. Милорад Радовановић шеф Отсека Централног пресбирора-а, Михајло Живанчевић, Вас. Глуздовски, новинар и г. Станишић. Само Мин. Просвете делегирало је инспектора проф. Адолфа Стефана.

Једна оваква приредба спада у домен Пољско-југословенске конвенције, која предвиђа свестране културне обостране манифестације.

Чист приход са те лепе традиционалне претставе намењен је сиромашним студентима Београдског универзитета.